Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ, Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice Methodum compendiariam reformationis Ecclesiasticæ à Concilio Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Tractatus IV. Institutiones Theologiæ Scholasticæ Complectens.

urn:nbn:de:hbz:466:1-48233

Visual Library

TRACTATUS IV.

INSTITUTIONES THEOLOGIÆ SCHOLASTICÆ COMPLECTENS.

Præfatio.

I. HActenus de triplici Theologia, Poſitiva, ſci-
licet, Aſcetica, & Polemica, ob cauſas in
cujuslibet præfatione aſſignatas paulò fu-
ſiùs eſt actum; ſupereſt nunc, ut de gemina quoque
Theologia Scholaſtica & Morali breviter aliquid di-
catur; quas quidem duas Theologias rectè aliqui
duabus Sororibus Marthæ, & Mariæ Magdalenæ
comparant; ſicut enim ſollicita Martha dixit Chri-
ſto Luc. 10. *Domine, non eſt tibi curæ, quòd ſoror mea
reliquit me ſolam miniſtrare? dic ergo illi, ut me adjuvet;*
ita idem ſuo modo Theologia moralis de Theologia
Scholaſtica dicit; advertit quippe, nimis Operoſum
ſibi fore, & ultra ſcopum à ſe intentum (qui eſt, bo-
nos Animarum Paſtores efficere) ſi ſuas concluſio-
nes omnes ad prima principia reducere, ac conten-
tioſâ Methodo diſcutere vellet; quare Theologiæ
Speculativæ auxilium implorat, eíque generaliter
quædam principia ac doctrinas, quæ ad ſpeculatio-
nem potiùs, quàm ad praxin pertinent, philoſophi-
co more examinanda, ac ſtabilienda committit,
tamen ut eaſdem doctrinas & principia per Theolo-
gi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

giam Scholaſticam ſtabilita, ipſa poſtea arripiat, & ex illis varias concluſiones ad dirigendam conſcientiam pertinentes deducat. Unde meritò etiam illi Paſtores animarum, qui Theologiam Scholaſticam non audiverunt, principia talia non omnino ignorare, ſed rudem ſaltem illorum cognitionem comparare debent. Quem in finem hæ Inſtitutiones ipſis non parùm ſervient, utpote quæ omnia ejuſmodi principia ac doctrinas ſic breviter explicabunt, ut & ad ejuſmodi rudem cognitionem acquirendam poſſe ſufficere videantur; & tamen captum eorum, qui aciem intellectus paulò debiliorem ſortiti ſunt, non excedant. Ob quam cauſam tum à diverſarum ſententiarum & authoritatum citationibus; tum etiam à controverſiarum magis ſpeculativarum, atque ad praxin minùs conducentium relatione conſultò abſtinebo, ut vel ex ipſo modo proponendi appareat, non aliud, quàm ſimplicem ac rudem eorum, qui Theologiam Scholaſticam non audiverunt, in materiis Theologicis informationem per has Inſtitutiones intendi. Qui enim ſimiles doctrinas accuratiùs explicatas habere voluerit, facilè ad Inſtitutiones Theologicas à R. P. Chriſtophoro Haunoldo ſtudiosè compoſitas, atque Ingolſtadii anno 1659. impreſſas recurrere poterit. Porro ut meliùs, claiùſque tum ipſa natura, utilitáſque Theologiæ hujus Scholaſticæ; tum Methodus in Inſtitutionibus hiſce ſervanda intelligatur, tria breviter priùs explicanda ſunt. videlicet quid ſit, & quomodo dividatur, & quænam ſint accidentia vel proprietates illius.

II. Et primò quidem definitionem illius quod attinet,

attinet, communiter ea ſic definitur ab Authorib
Eſt habitus de DEO ex principio revelato diſcurren
Quæ definitio propterea ſic formata eſt, ut abſtrahe
retur à diverſitate ſententiarum, quæ circa genus
differentiam Theologiæ Scholaſticæ à variis ſunt
cogitatæ. Hinc dicitur 1. *Habitus*, & non Scie
tia & Sapientia, quia, licet negari non poſſit, h
prædicata etiam Theologiæ convenire, ſi latiùs p
cognitione certa & infallibili, prout abſtrahit ab
videntia vel obſcuritate, ſummatur; ſi tamen cu
Ariſtotele pro cognitione certa & evidente accip
antur, certum eſt Theologiam, Viatorum ſaltem,
ſcientia & ſapientia non comprehendi. Dicitur
De DEO: Ut indicaretur, quodnam eſſet objectu
Attributionis reſpectu Theologiæ, videlicet ip
DEUS, ad hujus enim meliorem cognitionem o
mnia objecta attributa, tam complexa (qualia ſun
omnes concluſiones ex principio revelato deducta
quàm incomplexa (qualia ſunt res omnes, de qu
bus eadem Theologia aliquid per principium reve
latum probat) tum ex ſua natura, tum ex intentio
ne eorum, qui primi hanc Theologiam inſtituerun
referuntur. Ex qua eadem particula ulterius etiam
patet, quodnam ſit objectum formale, ſeu *ratio for*
malis quæ, ut aliqui vocant, in hac Theologia, ſci
cet ipſa Deitas, utpote quæ ſaltem ſecundùm no
ſtrum modum concipiendi eſt radix omnium attri
butorum & relationum divinarum. Dicitur 3.
principio revelato: & non ex principiis revelatis
plurali, ut abſtraheretur ab illa controverſia, q
quæritur, an ad concluſionem Theologicam ſu
ciat una præmiſſa revelata, & altera naturaliter,

mo

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

moraliter evidens, ut non pauci contendunt; an verò utraque revelata eſſe debeat; uti alii requirunt. Dicitur 4. *diſcurrens*: per quam particulam indicatur, Theologiam non immediatè aſſentiri objecto ſuo complexo, ut habitus Fidei facit, ſed mediatè duntaxat, mediante ſcilicet principio revelato, fide divina credito, quod proinde juxta communiorem ſententiam pro objecto formali *quo ſeu propter quam*, ipſius Theologiæ aſſignatur.

III. Secundò ipſam Theologiæ diviſionem quod attinet, ea communiter dividitur in Theologiam ex principio revelato obſcurè & clarè cognito diſcurrentem; ob quam cauſam Theologiam Beatorum evidentiam in atteſtante habentium, ſpecie diſtingui à Theologia Viatorum obſcurè duntaxat principia revelata cognoſcentium, docent Molina, Arrubal, Faſolus, Valentia, & alii. Quòd ſi verò etiam Theologia non ſit ſimplex habitus, ſed ex pluribus partialibus compoſitus, tum utramque hanc Theologiam iterum ſubdividi in eam, quæ ex utraque præmiſſa revelata; & eam, quæ ex una duntaxat revelata, & altera evidente diſcurrit, atque utramque iterum ſpecie diſtinctam eſſe, Molína, Arrubal, & Granadus docent. Atque hæc diviſio ad Theologiam ſecundùm totum ſuum objectum complexum ſpectatam præcipuè pertinet; ſi enim ſecundùm objectum materiale incomplexum conſideretur, tum communiter eam Theologi poſt S. Thomam in tres partes dividunt; in quarum prima de DEO tum in ſe (id eſt, ſecundùm Naturam, Perſonalitates, & Attributa) tum in ſuis Operibus, præcipuè Angelis & Hominibus conſiderato agunt. In

S ſecun-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſecunda DEUM, prout per viſionem beatificam fruibilis eſt, conſiderant; hinc tum ipſius viſionis beatificæ Naturam explicant; tum, quibus mediis ea obtineri poſſit, oſtendunt. Quia autem ad hoc, ut ea obtineatur, Juſtitia Chriſtiana requiritur in fugiendo malo, ſeu peccato, & bono faciendo, ſeu virtutibus exercendis conſiſtens; horum autem tractatio longa nimis futura videbatur, ideo S. Thomas hanc ſecundam partem in alias duas partes ſubdiviſit, & in priori quidem (quam primam Secundæ vocavit) de Beatitudine, vitiíſque & virtutibus in genere; in poſteriori verò (quam Secundam Secundæ appellavit) de iisdem vitiis & virtutibus in ſpecie, variíſque hominum Statibus tractavit, quam ſubdiviſionem etiam moderni Theologi in S. Doctoris reverentiam plerumque obſervant. In tertia tandem parte de Chriſto, qui viam nobis ad Beatitudinem oſtendit, tractant, atque adeò primò Incarnationem illius, deinde Sacramenta ab eo inſtituta, & tandem finem immortalis vitæ ad quam per Paſſionem ipſius & reſurrectionem aditus reſeratus eſt, explicant.

IV. Denique Attributa & Proprietates Theologiæ (latiùs ſumendo hoc nomen pro quocunque prædicato accidentali, prout ea Tannerus q. 4. proœmiali, & alii hunc titulum proponentes ſumunt) ſequentia communiùs aſſignantur. 1. Quòd ſit habitus *ſupernaturalis*, uti Suarez & Tannerus contra alios, qui vel omnino cum Vaſquez naturalem quoad ſubſtantiam; vel certè cum Gillio & Fonſeca quoad modum, naturalem eſſe contendunt, docent, eò quòd ad concluſionem Theologicam etiam habitum Fidei partialiter concurrere exiſtiment.

Qu-

Quòd ſit *ſimplex* & unicus indiviſibilis habitus, uti Vaſquez, Valentia & alii apud & cum Tannero du. 1. n. 4. contra Suarez, Molinam, & alios volentes eam ex pluribus partialibus & ſpecie diſtinctis habitibus componi, exiſtimant. 3. Quòd ſit ſpeculativus habitus, uti S. Thomas & Thomiſtæ apud & cum Tannero q. 3. du. 3. n. 3. docent, eò quòd primarium ipſius objectum, ſcilicet ipſe DEUS, non ſit objectum operabile; licet non neget hæc ſententia, eam particulares aliquas concluſiones, v. g. de actibus humanis, vitiis & virtutibus, ac Sacramentis practicas habere, ob quam cauſam aliqui cum Nominalibus eam eſſe habitum partim ſpeculativum, partim practicum contendunt. 4. Quòd ſit certior aliis ſcientiis naturalibus juxta S. Thomæ & communiorem Doctorum ſententiam, eò quòd aliæ ſcientiæ, ut loquitur S. Doctor, certitudinem ſuam habeant ex lumine naturali rationis humanæ, quæ decipi poteſt; Theologia verò certitudinem ſuam ex lumine ſcientiæ divinæ, quæ decipi non poteſt, accipiat; licet non negent hi Authores, ut videre eſt apud Tann. n. 6. quòd, ſi de certitudine adhæſionis ſit ſermo, Theologiæ aſſenſus cedat naturalibus ſcientiis, eò quòd harum veritatibus ob evidentiam Intellectus nullo modo diſſentire queat; ſicut tamen propter obſcuritatem veritatibus Theologicis (ſaltem imprudentet) negare poteſt aſſenſum. Non deſunt tamen, qui vel cum Vaſquezio omnes concluſiones Theologicas, vel ſaltem cum Vega & Zummel eas, quæ ex principio revelato, & altero naturaliter evidenti procedunt, certiores eſſe negant aliis concluſionibus ſcientificis. 5. Quòd ſit *dignior* aliis

ſcientiis, uti cum S. Thoma unanimiter docent Theologi; eò quòd tam dignitate objecti juxta omnes; tum etiam certitudine aſſenſus juxta plures; tum denique ratione finis, ad quem ordinatur, ſcilicet æternæ beatitudinis excellentiâ longè ſuperet omnes ſcientias naturales. 6. Quòd etiam *utilior* ſit aliis ſcientiis; uti vel ex ipſa experientia colligitur, per quam compertum eſt, quantum detrimentum ex illius ſtudio neglecto paſſa ſit Religio Catholica; & quantùm eo reſtituto Hæreſum progreſſus ſint inhibiti. 7. Quòd non quidem *ſimpliciter* ſit neceſſaria ad Eccleſiæ conſervationem, cùm mille poſt Chriſtum natum annis, & ampliùs, nullum viguerit hujus Theologiæ ſtudium, & tamen Eccleſia multò latiùs, quàm nunc, fuerit propagata, atque in ſua incolumitate conſervata; *ſecundùm quid* tamen neceſſaria ad hunc finem dicatur, cùm conſtet, nullos magis, quàm hujus ſcientiæ Doctores pro Eccleſiæ Catholicæ conſervatione laborare, ut meritò hi Doctores ſexaginta fortiſſimis, qui circumſtant Lectulum Salomonis, comparari mereantur, utpote qui & ipſi omnes tenent gladium ancipitem locorum Theologicorum ex Verbo DEI ſcripto & non ſcripto (ad quæ Bellarminus omnia argumenta propria (ad quæ Bellarminus omnia argumenta propria Theologica revocari poſſe exiſtimat) aut certè ex Verbo DEI (ad quod Scriptura Sacra, Traditiones, Summorum Pontificum & Conciliorum deciſiones, SS. Patrum, Doctorum, & Fidelium in doctrina ad Religionem pertinente unanimis conſenſus revocantur) & veritate naturali evidenti fidei articulo conjuncta confectum.

PAR-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PARS I.

DE DEO TUM IN SE, TUM IN OPERIBUS SUIS CONSIDERATO.

TRia potiſſimùm capita Pars hæc prima complectetur, quorum primum de DEO, alterum de Angelis, tertium de Creatione Mundi ſeu Opere ſex dierum aget.

CAPUT I.

DE DEO UNO ET TRINO.

DEI nomen variè apud varias gentes derivationem ſuam & origenem ſumpſit. Apud Hebræos, teſte Tannero d. 4. q. 1. du. 1. *El* à fortitudine vocatur, quaſi per excellentiam fortis dicatur, utpote qui omnia poteſt, & cujus poteſtati ac voluntati nemo reſiſtere poteſt. Apud Græcos, teſte S. Gregorio Nazianzeno ho. 5. in Cant. *ἀπὸ τοῦ θεάσαι*, ideſt, *videre* nomen accepit, eò quòd omnia videat, nihílque abſconditum eſſe poſſit oculis ipſius. Apud Latinos juxta Valentiam & alios dictus eſt DEVS, vel quia nihil illi deeſt; vel quòd det omnia; vel quòd de eo vel ab eo ſint omnia. Apud Germanos Gott/ quaſi Gut vocatur, ut putat Tannerus l. c. eò quòd per excellentiam bonus ſit juxta illud Luc. 18. *Nemo bonus, niſi ſolus Deus.* Porro de hoc DEO ſex plerumque à Theologis quæſtiones moveri ſolent, videlicet de Exiſtentia, de Eſſentia, de Natura, de Attributis, de Operationibus ad intra, & de Perſonalitatibus illius; de quibus proinde etiam hîc per totidem articulos agetur.

ARTICULUS I.

De Exiſtentia DEI.

De hac Quæritur 1. *An demonſtrari poſſit?* ℞. Etſi Petrus de Aliaco, Joannes de Baſpolis & alii apud Tannerum l. 2. q. 2. du. 3. negent, DEI exiſtentiam demonſtrari poſſe, eò

quòd omnes rationes, quibus aliqui conantur ejus exiſten-
tiam probare, facilè ſolvi queant; Contraria tamen ſenten-
tia communis eſt omnibus aliis Theologis, uti ex ſequenti
quæſtione clariùs patebit.

Q. 2. *Quomodo demonſtrari poſſit exiſtentia DEI?* R. 1.
cum pleriſque Theologis, eam ſaltem à poſteriori demon-
ſtrari poſſe, uti S. Thomas q. 1. a. 3. quinque rationibus de-
monſtrat, ſcilicet 1. Ex motu rerum naturalium, in quo de-
nique ad unum primum mobile deveniendum eſt. 2. Ex
ſubordinatione cauſarum efficientium, inter quas, ne proceſ-
ſus in infinitum, aut mutua cauſalitas admitti debeat, deni-
que cauſa prima concedenda eſt. 3. Ex conditione & gradu
rerum contingentium, quæ ab ente neceſſario oriri deben-
4. Ex vario gradu perfectionis, quæ in rebus creatis reperi-
tur; unde ens perfectiſſimum tandem admittendum eſt. 5.
Ex ordinatione rerum ad finem, quam cùm non poſſint habe-
re entia rationis expertia, hoc ipſo admitti debet ens ſumme
intelligibile, quod eas ordinet ad finem. R. 2. Non deſunt
Recentiores quoſdam Theologos, qui etiam à priori proba-
conentur eandem exiſtentiam; nam 1. Antonius Perez p.
d. 1. c. 14. ſequentibus duobus ſyllogiſmis eam probare co-
natur: *Nullum bonum eſt eſſe chymaram; ſed ens carens omni*
defectu eſt bonum; ergo ens carens omni defectu non eſt chymæra,
ſed de facto exiſtit. Item: *Si DEVS non exiſteret, eſſet impoſſibi-*
lis; ergo neceſſariò exiſteret neceſſitas non exiſtentiæ illius, quæ
neceſſitas hoc ipſo foret DEVS. 2. Martinus Eſparza q. 2. a.
ex propoſitionibus æternæ veritatis hoc modo probare ni-
tur: *Dantur propoſitiones æternæ veritatis* (quales v. g. ſunt
totum eſt majus ſua parte: quodlibet eſt, vel non eſt;) *ergo*
datur etiam ens ſimpliciter neceſſarium; quia veritas eſt paſſio
entis, atque adeò dari non poſſet, niſi etiam daretur ipſum
ens, cujus eſt paſſio. Verùm hæ demonſtrationes ab aliis Re-
centioribus non omnino efficaces exiſtimantur.

Q. 3. *An exiſtentia ſit de eſſentia DEI?* R. Non de-
quidem aliquos, qui putaverint, eam non includi in con-
ptu formali, ſed juxta noſtrum modum concipiendi abſtr-
poſſe ab eſſentia, perinde ac alia Attributa; contrariam
men ſententiam uti communem, ita longè quoque veri-
eſſe; eò quòd DEVS ſit Ens increatum, Ens à ſe, Ens ne-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rimo, & actus purus, quæ omnia prædicata concipi non poſſent, ſi DEVS in potentia duntaxat, & non actu exiſtens conciperetur.

Q. 4. *An ſit de fide, quòd probari naturaliter poſſit, DEVM exiſtere?* ℞. negativam quidem ſententiam à Vaſquezio; verùm contrariam, quam Suar. Valent. & alii tenent, communiorem eſſe, eò quòd Scriptura Sap. 13. & alibi aſſerens, Creatorem ex Creaturis cognoſci poſſe, debeat in ſenſu proprio, ſcilicet de Metaphyſica demonſtratione accipi.

ARTICULUS II.

De Eſſentia DEI.

Pro meliori intelligentia hujus tituli ſciendum eſt, hæc duo Vocabula *Eſſentia* & *Natura* frequenter quidem pro eodem accipi, ab aliis tamen poſt S. Thomam communiter diſtingui, ita ut Vocabulum *Eſſentia* accipiatur pro radice cæterarum perfectionum, & paſſionum, quæ in aliquo ente reperiuntur; Vocabulum *Natura* verò pro principio Operationum ſumatur. Quâ diſtinctione ſuppoſita

Q. 1. *In quo prædicato Eſſentia DEI conſiſtat?* ℞. Varias eſſe in hac Controverſia ſententias; nam 1. aliqui cum Suar. & Molina eam in cumulo omnium perfectionum conſtituunt. 2. Alii cum Vaſquez & Arriaga in actu primo Intellectivi eam conſiſtere putant. 3. Alii cum Eſparza & Recentioribus communiùs, eam in prædicato Aſeitatis ſeu Entis à ſe ſitam eſſe volunt, eò quòd hoc prædicatum videatur eſſe radix omnium aliarum perfectionum.

Q. 4. *An Eſſentia DEI diſtinguatur ab Attributis illius?* ℞. 1. realiter & identicè non diſtingui, uti communiſſima ſententia Theologorum docet. Contra Gualterum quendam apud Tanner. q. 2. du. 2. n. 1. qui abſolutè voluit eam realiter ſtrictè diſtingui; & contra Scotum & ejus Aſſeclas, qui ſaltem minùs ſtrictè realiter, ſeu ex natura rei eandem ab Attributis diſtingui contendunt. Ratio autem communis ſententiæ eſt, quia, ſi admitteretur realis diſtinctio, per eam tolleretur ſimplicitas DEI, neque unum prædicatum ſeu attributum de altero prædicari poſſet.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Articulus III.

De Natura DEI.

Q. 1. *In quo prædicato conſiſtat Natura DEI?* ℞. cum communiore ſententia, eam in prædicato *Intellectivi* a ſe conſiſtere; quia Intellectio eſt præcipua DEI operatio, utpote quæ eſt origo omnium Decretorum atque Proceſſionum ad intra, ob quam etiam Verbum in ſimilitudinem Naturæ potiſſimùm procedere dicitur.

Q. 2. *An Natura DEI virtualiter diſtinguatur à Perſonalitatibus?* ℞. etſi talem diſtinctionem negent Granado & alii, communiter tamen eam concedi ab aliis Theologis, eò quòd Natura & Paternitas v. g. in uno tertio diſtinguuntur, ſcilicet in Filiatione, cum qua Natura per ſuam identificationem communicatur; Paternitas verò realiter ab ea diſtinguitur; cùm ergo hæc diſtinctio maior ſit, quàm rationis ratiocinatæ, & ſtrictè realis dici non queat, ſaltem virtualis dici debet.

Articulus IV.

De Attributis DEI.

Pro meliori intellectu dicendorum in hoc articulo notandum eſt attributa aliqua de DEO *propriè*, alia *Metaphoricè* duntaxat prædicari. *Propriè* prædicantur perfectiones, quas habere meliùs eſt, quàm oppoſitum illarum, quæque propterea à Theologis perfectiones ſimpliciter ſimplices vocantur; *Metaphoricè* ſeu impropriè prædicantur, quæ in conceptu ſuo imperfectionem aliquam involvunt, quales ſunt dolor, ira, & ſimiles; hæ enim non niſi demptis imperfectionibus per hæc vocabula ſignificatis DEO convenire poſſunt. Præterea ſumuntur Attributa variis modis, ut videre eſt apud Tann. q. 2. du. 1. 1. Latiſſimè pro omni prædicato, quod DEO attribui poteſt. 2. Minùs latè pro omni eo prædicato, quod DEO ut unus eſt, convenit, & ipſam eſſentiam tanquam radicem ſubſequi concipitur; quo pacto ſola prædicata abſoluta, & non relativa includuntur. 3. Strictè pro ſolis prædicatis, quæ poſitivam perfectionem includunt,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ideò attributa poſitiva vocantur, qualia ſunt eſſe bonum, ſapientem &c. non item negativa attributa, quæ non niſi per negationem formalem exprimi poſſunt. Hoc loco autem Attributa in ſecundo potiſſimùm ſenſu accipiuntur; de quibus ſequentes quæſtiones proponuntur à Theologis.

Q. 1. *Quanam ſint Attributa poſitiva Dei?* Reſp. ſequentia ferè tum à S. Thoma, tum ab aliis Authoribus, ut videre eſt apud Leſſium de perf. div. ei attribui. 1. Quòd ſit *ſummè perfectus*, id eſt, omnes omnium rerum poſſibilium perfectiones formaliter, vel eminenter continens; alioqui enim illas producere in creaturis non poſſet. 2. Quòd ſit *ſummè bonus* non tantùm bonitate tranſcendentali (hæc etiam eadem eſt cum perfectione Dei) ſed appetibili etiam, in quantùm ſcilicet continet id omne, quod à creatura rationali appeti aut deſiderari poteſt. 3. Quòd ſit *ſummè ſanctus* (quæ ſanctitas ab Authoribus bonitas moralis appellatur) in quòd infinitam morum perfectionem contineat, ideóque voluntas & beneplacitum illius ſit regula omnis honeſtatis. 4. Quòd ſit *ſummè Sapiens*; eò quòd omnia cognoſcat, & ſciat per ſupremas cauſas, nimirum per cognitionem eſſentiæ ſuæ, quæ eſt omnium rerum ſuprema cauſa efficiens finalis, & exemplaris. 5 Quòd ſit *ſummè potens*, id eſt, efficere poſſit, quidquid contradictionem non involuit; unde, teſte Leſſio l. 5. c. 1. plus quàm ſeptuaginta locis in S. Scriptura omnipotens vocatur. 6. Quòd ſit *ſummè verax*, id eſt, falli non poſſit in cognitione objectorum; nec fallere in revelatione eorundem; unde hæc veracitas eſt fundamentum fidei noſtræ. 7. Quòd ſit *ſummè Miſericors*: eò quòd ſicut eſt fons omnis felicitatis, ita & miſeriæ omnis, quæ non niſi collatione boni tollitur, peremptor & exterminator ſit, ut Leſſius l. 12. c. 2. loquitur hinc, teſte Pſalmiſta Pſ. 32. *Miſericordiâ Domini plena eſt terra.* 8. Quòd ſit *ſummè iuſtus*: id eſt, retribuens cuique juxta meritum ſuum; unde Tobias c. 3. dixit: *Iuſtus es, Domine, & omnia iudicia tua iuſta ſunt.* 9. Quòd ſit *ſummè benignus*: id eſt, ſummè propenſus ad bonitatem ſuam omnibus creaturis pro cujuſque capacitate communicandam.

Q. 2. *Quæ ſint attributa negativa Dei?* Reſp. ſequentia ferè illi attribui. 1. Quòd ſit *ſimplex*, id eſt, omnem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

compoſitionem ex partibus excludens. 2. Quòd ſit *unus*, id eſt, in plures Deos indiviſus, ſeu immultiplicabilis; alioqui enim non haberet plenum Dominium ab alio independens. 3. Quòd ſit *Increatus*, id eſt, à nullo alio factus, ſed à ſeipſo exiſtens. 4. Quòd ſit *Incorporeus*; cùm corporea ſubſtantia neceſſariò plurimas imperfectiones involuat, omnis autem imperfectio Deo repugnet. 5. Quòd ſit *Infinitus*, id eſt, omni termino extrinſeco carens, ita ut neque excogitabile ſit ens perfectius illo. 6. Quòd ſit *Immenſus*, id eſt, in omni ſpatio imaginabili exiſtat, hinc 2. Paral. c. 16. dicitur: *Cœli cœlorum te non capiunt.* 7. Quòd ſit *Immutabilis*, non phyſicè duntaxat (id eſt, ut à parte rei ſeaaliter habere non poſſit uno tempore, quàm alio ſe habuerit) ſed etiam moraliter, ita ut ex animi inconſtantia aliud velle non poſſit, quàm quod ſemel decrevit. Hinc ipſemet Malach. 3. dixit: *Ego Dominus, & non mutor.* 8. Quòd ſit *Æternus*, id eſt, omni tempore excogitabili exiſtens; id enim eſſentia Entis à ſe requirit, ut nullum ſcilicet tempus aſſignari queat, quo inceperit eſſe. 9. Quòd ſit *Incomprehenſibilis*, id eſt, à nullo Intellectu creato ſit cognoſcibilis, ut nihil lateat videntem, cùm nulla vis cognoſcendi finita infinitam cognoſcibilitatem exhaurire poſſit. 10. Quòd ſit *Inviſibilis*, id eſt, à nulla creatura Intellectuali ſolis naturæ viribus intuitivè cognoſcibilis. Unde à S. Paulo 1. ad Tim. c. 6. Lucem inacceſſibilem habitare dicitur, quam nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt. 11. Quòd ſit *Ineffabilis*: id eſt, nullo nomine *quidditativè* ſignificari poſſit; cùm enim nemo ordinariâ viâ eum intuitivè cognoſcere poſſit, hoc ipſo etiam nomen ad exprimendam clarè illius quidditatem invenire non poteſt.

Q. 3. *An & quomodo attributa inter ſe diſtinguantur?*

Reſp. etſi à parte rei omnia DEI Attributa identificentur, & de ſe mutuò prædicari poſſint; formaliter tamen, & quoad noſtrum, modum concipiendi rectiùs diſtincta dicuntur, quòd æquivaleant pluribus perfectionibus diſtinctis, quæ in creaturis reperiuntur. Hinc rectè formantur ſimiles propoſitiones: *Sapientia DEI formaliter non eſt Juſtitia.*

Aa 1

Articulus V.

De Operationibus DEI.

I. Q. 1. *Quot ſunt operationes* D E I? Reſp. duplicis potiſſimùm generis Operationes in Deo aſſignari à Theologis, internas ſcilicet, & externas. Internæ ſunt Intellectio & volitio. Externæ ſunt Angeli & reliqua Opera tum primis ſex diebus, tum deinceps ab eo producta.

II. Q. 2. *Quid de Intellectione, ſeu ſcientia DEI* (nam hæc duo in DEO, in quo non datur nuda ſeu pura potentia, non diſtinguuntur) *præcipuè ſciendum ſit*? Reſp. tria potiſſimùm ſcienda eſſe, nempe objectum, medium, & diſtinctionem ſcientiarum. Et 1. quidem *obiectum* quod attinet, DEUS non tantùm cognoſcit ſeipſum comprehenſivè, ſed etiam alia omnia, quæ quacunque ratione ſcibilia ſunt, atque adeò non tantùm res exiſtentes, ſed etiam poſſibiles, & futuras tam abſolutas, quàm conditionatas, quia hæc omnia ſunt objecta ſcibilia, adeóque DEO tanquam perfectiſſimo ſcibili negari eorum ſcientia non debet. 2. *Medium ſciendi* quod attinet, Eſſentiam inprimis ſuam non tantùm in ſe, ſed etiam in creaturis propter reſpectum & connexionem, quam habent cum Eſſentia, cognoſcit. Res verò poſſibiles mediante ſuâ Eſſentia indirectè, imò juxta aliquos etiam directè in ſeipſis cognoſcit. Futura denique ſi neceſſaria ſunt, in cauſa ſua; ſi autem libera, probabiliter in ſeipſis intelligi. 3. *Diſtinctionem ſcientiarum* quod attinet, ſicut in Deo non dantur cognitiones realiter, diſtinctæ, ita nec ſcientiæ realiter diſtinctæ concedi debent; ſed ad ſummum propter æquivalentiam cum noſtris, ſcientiis & cognitionibus ratione diſtinctæ dici queunt; hinc illa ſcientia, quæ in res tantùm poſſibiles tendit, *ſcientia ſimplicis intelligentiæ*: quæ in res pro aliqua temporis differentia abſolutè extituras, aut exiſtentes fertur, *ſcientia Viſionis*: & ea tandem, quæ in objecta conditionatè futura tendit, *ſcientia media* appellatur, de cujus tamen neceſſitate multùm diſputant Theologi. Præter has ſcientias communiter etiam Ideæ in Deo admittuntur, quæ nihil alìud ſunt, quàm ipſiſſimæ perfectio-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ctiones divinæ, prout à Deo primariò per ſui comprehenſionem ſunt cognitæ, & à creaturis participabiles.

III. 3. *Quid de Volitione DEI præcipuè ſciendum ſit?* Reſp. ſequentia. 1. Dari in DEO veram voluntatem & volitionem ratione duntaxat noſtra diſtinguibiles; cùm ut finis & primum principium omnium rerum omnia propter ſe operari debeat, atque adeò per voluntatis actum ad ſe referre. 2. Voluntatem hanc dividi in voluntatem *Beneplaciti*, quâ Deus abſolutè vult aliquem effectum; quæ proinde ſemper eſt efficax: & *Signi*, quâ per aliquod ſignum externum ſignificat, quid fieri velit, & communiter ſubdividitur in Præceptum, Prohibitionem, Permiſſionem, Conſilium, & Operationem, ſeu Oblationem concursûs ad actum. 3. Deum ſeipſum quidem & res poſſibiles neceſſariò amare (ſaltem amore inefficaci, loquendo de Creaturis) circa reliqua verò objecta decernenda & producenda pleniſſimam libertatem poſſidere; alioqui enim fruſtra S. Scriptura toties ad gratias Deo agendas excitaret, cùm id, quod neceſſariò præſtatur, ſicut ſpecialem affectum benevolentiæ non continet, ita nec gratiarum actionem meretur. An verò hæc volitio libera ſit formalitas realiter identificata cum eſſentia, & quia non eſſe potuiſſet, virtualiter diſtincta; an verò ex ipſa entitate Dei neceſſaria & futuritione productionis componatur; item an inter ipſa decreta ſit ordo quidam prioritatis admittendus, quo unum præſupponatur ad alterum, una eſt ex graviſſimis difficultatibus, de qua fusè diſputant Theologi. 4. Deum probabiliter ſemper id velle, & eligere, quod ſimpliciter optimum eſt, ut multi SS. Patres docuiſſe videntur, etſi non deſint ſat multi Theologi contrarium aſſerentes. 5. Actum præcipuum voluntatis & intellectus divini eſſe *Providentiam DEI*, quæ nihil aliud eſt, quàm conceptio mediorum, quibus unaquæque res ad ſuum finem dirigitur, cum propoſito illa media conferendi; quam Providentiam etſi Deus in omnibus rebus conſervandis & gubernandis oſtendat (juxta illud Sap. 14. *Tu autem Pater gubernas omnia Providentiâ*) ſpecialiter tamen ea elucet in voluntate & deſiderio, quo omnes homines ſalvos fieri deſiderat, iiſque media ad ſalutem ſufficientia providet juxta clariſſimum S. Pauli teſtimonium 1. ad Tim.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tim. 2. Specialiùs autem adhuc apparet in *Prædeſtinatione Electorum*, quæ nihil aliud eſt, quàm efficax decretum transmittendi quoſdam in tempore ad æternam beatitudinem; unde effectus illius ſunt gloria æterna, gratia finalis, juſtificatio, actus meritorii, vocatio ad certum ſtatum, creatio, & dona naturalia, ipsáque etiam peccati permiſſio, quatenus fit ex complacentia ſecuturæ ſalutis. Etſi verò ſi de tota prædeſtinatione loquamur, nulla illius cauſa præceſſerit, & id ipſum etiam de inadæquata prædeſtinatione ad gloriam quàm plurimi doceant Theologi, non deſunt tamen, qui probabiliter hanc ex prævisis meritis fieri, ſat efficacibus argumentis demonſtrare conantur. Sicut autem datur aliquorum Prædeſtinatio, ita etiam aliquorum Reprobatio admittenda eſt, quæ nihil aliud eſt, quàm actus divinæ Providentiæ, quo damnandi ab æterna beatitudine excluduntur, eſtque duplex, *negativa* ſcilicet, & *Poſitiva*; illa eſt, quâ Deus negat auxilia efficacia ad ſalutem conſequendam; iſta eſt voluntas poſitiva excludendi à beatitudine; unde non fit, niſi præſuppoſito peccato, quam præſuppoſitionem tamen non requirit negativa reprobatio.

Articulus VI.

De Trinitate Perſonarum.

I. Q. 1. *Quid de hac Trinitate præcipuè ſciendum ſit?* Reſp. tria potiſſimùm, ſcilicet Diſtinctio, Proceſſio, & Miſſio.

II. Q. 2. *Quid de diſtinctione ſciendum ſit?* Reſp. ſciendum tres eſſe Perſonas Patris, Filii, & Spiritus Sancti, diſtinctas quidem à ſe realiter, non autem ab Eſſentia ſeu Natura divina, atque adeò æqualem eſſe omnium gloriam, & Majeſtatem coæternam, ita ut qualis ſit Pater, talis ſit & Filius, & talis Spiritus Sanctus, quemadmodum in Symbolo S. Athanaſii dicitur.

III. Q. 3. *Quid de Proceſſionibus ſciendum?* Reſp. ſciendum eſſe, duas dari proceſſiones paſſivas in Trinitate, per quarum priorem Filius à Patre generatur, ſcilicet per cognitionem Eſſentiæ & rerum poſſibilium & ideo hæc proceſſio vocatur *generatio & Filiatio*, eò quòd ſit origo viven-

tis

tis à vivente veluti principio conjuncto in ſimilitudinem
turæ ; per poſteriorem proceſſionem Spiritus Sanctus à Pa
& Filio procedit, dum per amorem illorum mutuum ſpi
tur; hinc proceſſio talis *Spiratio paſſiva* appellatur, cu
parte Patris & Filii *Spiratio activa* utrique communis &
liter diſtincta reſpondet; ſicut & generationi paſſivæ Fi
ſeu Filiationi in Patre generatio activa ſeu Paternitas
ſpondet. Et de his duabus proceſſionibus intelligend
eſt, quod in Symbolo S. Athanaſii per ſequentia verba
catur: *Pater à nullo eſt factus, nec creatus, nec genitus:*
lius à ſolo Patre non factus, nec creatus, ſed genitus: Spiri
Sanctus à Patre & Filio non factus, nec creatus, nec geni
ſed procedens. Hinc ſedulò cavendum, ne unquam dica
in abſtracto Naturam ſeu Eſſentiam divinam generare, ſpi
re &c. ſed in concreto tantùm dicatur: Deus generat, ſpi
Pari modo non ſunt uſurpandæ ejusmodi propoſitiones: Pa
ter cauſat Filium aut Spiritum Sanctum: quia hi termini
gnificant effectum realiter adæquatè diſtinctum à produc
te, qualis diſtinctio non reperitur inter Patrem & Filium

IV. Q. 4. *Quid de Miſſione Perſonarum ſciendum ſi*
Reſp. 1. ſciendum, per Miſſionem hoc loco aliud nihil
telligi, quàm apparationem temporalem Perſonæ pro
dentis; ſeu, ut alii clariùs deſcribunt, proceſſionem Per
næ cum habitudine ſeu connotatione temporalis effec
Reſp. 2. ſciendum, Miſſionem hanc communiter in Viſi
lem, quæ fit ad terminum ſenſibilem (quo modo Filius mi
ſus eſt ad Naturam humanam aſſumendam) & *Inviſibilem*
quæ fit interno & ſpirituali modo (qualiter Spiritus Sanct
in animas; caritate replendas mittitur) dividi. Reſp.
Ut tota hæc materia de Trinitate aliquo modo clariùs
gnoſcatur, non parùm profuturum, ſi ſequens ſiſtema p
dicatorum ad unum ac Trinum Deum concurrentium ſecu
dùm noſtrum modum concipiendi factum bene penetre
Et 1. quidem concipiatur Eſſentia divina ut ens à ſeipſo.
Ut actus primus Intellectivi, in quo prædicato Eſſentia,
certè juxta alios Natura Dei conſiſtit. 3. Ut actualis O
ratio; & ut ſic habet ſe per modum objecti reſpectu Eſſen
divinæ, eíque Attributa Sapientiæ & Scientiæ Dei iden
cantur. 4. Ex Eſſentia ſic concepta oritur volitio act
nece

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

neceſſaria, cui formaliter ex parte objecti miſericordia, Juſtitia, Liberalitas &c. identificantur, 5. Concipitur Deus ut concretum ſubſtantiale ſignificans determinatè Naturam, indeterminatè verò Perſonalitatem hanc vel illam; & ut ſic conveniunt illi prædicata Juſti, Sapientis, omnipotentis &c. 6. Determinatè & virtualiter ex Natura divina quaſi emanat Paternitas velut prima Perſonalitas. 7. Realiter à Patre per dictam Paternitatem ſeu generationem activam producitur Filius unius cum Patre Naturæ, ſed Perſonalitatis diverſæ. 8. Filius in eſſe Filii conſtituitur per Naturam ſibi communicatam & Filiationem productam; ratione autem noſtra concipitur primò actu intelligere, dein ſubſiſtere, procedere ab alio, acquirere relationem, & notionem Filiationis (quæ nihil eſt aliud, quàm eadem entitas, quatenus præbet ſtabile fundamentum diſtinguendi Filium à reliquis Perſonis) item volitionem & ſpirationem activam. 9. Ex Patre & Filio concipitur procedere Spiritus Sanctus, qui à parte rei conſtituitur per volitionem & ſpirationem paſſivam; juxta rationem verò noſtram concipitur primò ut volitio actualis, deinde ut volitio ſubſiſtens, ut relatio ſpirationis paſſivæ, ut notio Spiritus Sancti, ut accipiens à Patre & Filio Intellectionem & reliqua Attributa eſſentialia Intellectioni identificata. Denique his poſitis ex omnibus tribus Perſonis conſurgit relatio ſimilitudinis & æqualitatis inter tres Perſonas: deinde perfectio immanentiæ ſeu circuminſeſſionis, quâ ſingulæ Perſonæ intimè conjunguntur. Poſtea formantur ab omnibus Perſonis ſimul ſumptis decreta libera circa complendas Perſonarum Miſſiones per productiones ad extra, ſtatuitúrque, quænam ex creaturis poſſibilibus ſuo tempore produci debeant, vel non debeant, actúque tandem producuntur, & ad ſuum finem diriguntur.

V. Ex quibus omnibus patet 1. quomodo quævis Perſona ſecundum rationem noſtram definiri poſſit, nimirum quòd Pater ſit Perſona divina, quæ primariò terminat Intellectionem & Volitionem: Filius ſit Perſona, quæ primariò terminat Intellectionem, & ſecundariò volitionem: Spiritus Sanctus ſit Perſona, quæ primariò terminat Volitionem, & Secundariò Intellectionem. Patet 2. Univerſalem hanc regulam & diſtinctionem in Deo rectè à Theologis aſſignari: *Nulla*

in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in Deo admittenda eſt realis diſtinctio, niſi ubi obviat relationis oppoſitio. Unde inferunt, Filium non fore diſtinctum à Spiritu Sancto, niſi hic ab illo ſimul & Patre procederet.

VI. Q. 5. *Quis fructus ex hoc capite de DEO trino & uno ſit hauriendus?* Reſp. triplicem præcipuè hauriendum eſſe. Primus eſt, ut ſublimis de Deo æſtimatio, admiratióque concipiatur, atque exinde animus ad laudandum glorificandúmque tam excelſum & præpotentem Deum excitetur. Secundus eſt, ut magna cum reverentia & timore quisque in conſpectu DEI ambulare, debitúmque ſervitium per mandatorum illius accuratam & celerem executionem exhibere ſtudeat; ſi enim de ſimili reverentia Angelis præſtanda locutus S. Bernardus dixit: *In omni angulo Angelo tuo reverentiam habe, nec audeas illo præſente, quod me præſente facere non auderes*: quantò magis de DEO ubique præſente, & omnia etiam intima perſcrutante hoc dictum quisque ſibi applicare debet. Tertius eſt, ut, quales impetus quisque habebat ad Mundum, tales deinceps habeat ad Artificem Mundi, atque adeò totum ſuum amorem ad infinitam ejus bonitatem amandam convertat, quemadmodum ſapienter S. Auguſtinus lib. de Spir. & anim. cap. 64. hortatur dicens: *Quid vagaris, o Homo, per multa, quærens bona animæ & corporis tui? ama unum bonum, in quo ſunt omnia bona, & ſufficit: Deſidera ſimplex bonum, in quo eſt omne bonum, & ſufficit.*

CAPUT II.

DE ANGELIS.

SEx potiſſimùm capita de Angelis ſcienda ſunt, nimirum 1. Exiſtentia & natura Angelorum. 2. Multitudo & diverſitas illorum. 3. Potentiæ eorundem. 4. Via illorum. 5. Peccatum & pœna. 6. Cuſtodia & miniſterium, de quibus in ſequentibus articulis pro inſtituto breviter agetur.

ARTICULUS I.

De Exiſtentia & Natura Angelorum.

I. Q. 1. *An de facto dentur Angeli?* Reſp. 1. de facto e...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

eſſe, dari Angelos, id eſt, ſubſtantias quasdam finitas, Deo ſubordinatas intelligentes, completas, à Deo & Homine diſtinctas, & extra cenſum omnium rerum harum viſibilium poſitas, ut Tann. hic dub. 1. loquitur; ſic enim paſſim ex S. Scriptura, maximè Matth. 4. colligitur, ubi dicitur: *Angelis ſuis mandavit de te.* Reſp. 2. Tametſi hæc Angelorum exiſtentia non poſſit ratione phyſica aut metaphyſica demonſtrari, poſſe tamen ſat certò & evidenter ex moralibus quibusdam effectibus probari, videlicet ex iis, quæ de facto in Energumenis patrari experimur, quæ, cùm ſæpe ſint ingentia peccata, & vires animæ ſeparatæ manifeſtè excedant, meritò malis Angelis adſcribuntur.

II. Q. 2. *Cuius naturæ ſint Angeli?* Reſp. eſſe creaturas intellectuales, Spirituales, & ſimplices, ac naturâ ſuâ indeſtruibiles; ſic enim quoad vim intelligendi & ſpiritualitatem colligitur ex ipſa S. Scriptura, quæ paſſim eos Spiritus vocat, atque actiones intellectuales illis attribuit; de ſimplicitate verò & indeſtruibilitate concluditur ex eo, quod nulla appareat ratio neceſſitatis aut utilitatis ſuadentis compoſitionem Angeli ex materia ſpirituali, vel partibus integrantibus; quod ſi autem Angeli à ſolo Deo creentur & conſerventur, hoc ipſo etiam ab eo ſemper conſervari petunt, atque adeò naturâ ſuâ indeſtruibiles rectiùs dicuntur.

III. Q. 3. *Quando ſint producti Angeli?* Reſp. eos juxta communiorem ſententiam primo die unà cum cœlo fuiſſe productos; ſic enim in cap. *firmiter* de ſumm. Trin. ſat clarè indicatur per hæc verba: *Qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis, utramq; de nihilo condidit creaturam, corporalem ſcilicet, & Spiritualem, Angelicam & mundanam, deinde humanam.*

IV. Q. 4. *Ubi producti ſint Angeli?* Reſp. nihil de loco nobis certò conſtare; hinc aliqui eos in aëre, alii in cœlo ſidereo, alii in Empyreo creatos fuiſſe exiſtimant, cui poſtremæ ſententiæ multi SS. Patres favent, eò quòd congruum videntur, ut nobiliſſimæ creaturæ in loco nobiliſſimo creentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ARTICULUS II.

De Multitudine & Diverſitate Angelorum.

I. Q. 1. *Quàm multi ſint Angeli à Deo creati?* Reſp. hanc rem incertam eſſe; plurimos tamen creatos eſſe, conſtat ſat claré ex illo textu Daniel. 7. *Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebant ei.* Plures verò eſſe creatos, quàm Homines de facto exiſtant, vel extituri ſint, communius docent Authores, & tum ex parabola ovis perditæ & inventæ Luc. 15. tum ex quadam revelatione S. Birgittæ; tum denique ex ipſa Cuſtodia Angelorum colligunt; cùm enim hi ordinariè ex infima Hierarchia aſſumantur, & cuivis homini unus duntaxat ac diverſus Angelus aſſignetur, hoc ipſo, quot Superiores Hierarchiæ conſtunt, tot partibus minimùm multitudinem hominum ſuperare debent Angeli; licet non defuerint, qui exiſtimarunt, pauciores eſſe Angelos quàm Homines, eò quòd Apoc. 12. Draco tertiam partem ſtellarum traxiſſe dicatur, quæ per homines prædeſtinatos reparanda ſit, atque adeò Angeli duabus duntaxat partibus excedant multitudinem prædeſtinatorum, numerus autem reproborum hominum haud dubiè plùs, quàm duplo excedat numerum prædeſtinatorum.

II. Q. 2. *Quomodo differant Angeli ratione officiorum?* Reſp. eos in tres Hierarchias dividi, in quarum prima Seraphin, Cherubin, & Throni: in ſecunda Dominationes, Virtutes, Poteſtates: in tertia Principatus, Archangeli, Angeli collocentur, quæ quidem in hoc præcipuè differunt, quòd prima ad aſſiſtendum Deo, ſecunda ad miniſtrandum per modum imperii ac directionis, tertia ad miniſtrandum per executionem ordinata ſit.

III. Q. 3. *Quomodo Angeli quoad eſſentiam differant?* Reſp. juxta S. Thomam quidem & Thomiſtas, omnes Angelos ſpecie differre; communiorem tamen eſſe ſententiam, quòd aliqui duntaxat ſpecie, reliqui verò ſolo numero differant, ſic enim faciliùs oſtenditur, quomodo Deus, ſicut in corporeis rebus nullam unquam ſpeciem integram deſtruxit, ita nec in Angelis id fecerit.

AR-

Articulus III.

De potentia Angelorum.

I. Q. 1. *Quot ſint potentiæ Angelorum?* Reſp. tres communiter aſſignari, nempe potentiam locomotivam, intellectivam, & volitivam.

II. Q. 2. *Quid de potentia locomotiva Angeli ſit ſciendum?* Reſp. ſequentia. 1. Per hanc Angelum ita producere ubicationem diviſibilem, ut terminum quidem magnitudinis, non autem parvitatis habeat. 2. Non poſſe Angelum naturaliter in duobus locis adæquatis, vel etiam inadæquatis diſcontinuis exiſtere; nec ab uno extremo ad alterum non tranſito medio moveri. 3. Poſſe tamen moveri motu ſucceſſivo, & diſcreto in infinitum velociori (ſuppoſita diviſibilitate temporis in infinitum) non tamen quâcunque celeritate, quia talis potentia infinita foret, qualis Angelo concedi non poteſt. 4. Poſſe ſecum etiam alios Angelos aut corpora rapere, idque tam per impulſum impreſſum, quam ſine illo; eóſdemque in loco violenter retinere, uti de facto contigiſſe, ex ſacris paginis liquet. 5. Poſſe etiam corpora ſive vera, ſubingredi & movere: ſive phantaſtica ex aere aſſumere, in iíſque hominibus apparere; nullas tamen in iis operationes vitales corporeas exercere, hæ enim ab intrinſeco procedere debent. 6. Etſi aliqui putent, tam magnam eſſe hanc potentiam locomotivam Angelorum, ut, ſi Deus permitteret, totum mundum movere poſſent; res tamen incerta eſt, hinc alii volunt, ne omnes quidem Angelicum montem ſimul movere poſſe.

III. Q. 3. *Quid de potentia intellectiva Angeli ſciendum ſit?* Reſp. ſequentia illis juxta probabiliores ſententias concedi. 1. Poſſe eos naturaliter ſeipſos, alios Angelos, omnes res naturales exiſtentes, imò etiam futuras, quæ ex cauſis neceſſariis dependent, non tamen futura contingentia libera (niſi conjecturaliter) nec ſecreta cordium (niſi exteriori aliquo ſigno, aut alterius conſenſu ipſis manifeſtentur) nec objecta quoad ſubſtantiam ſupernaturalia cognoſcere. 2. Poſſe Angelum unico actu plura ut plura cognoſcere, ac etiam diſcurrere, ſaltem in objectis ſupernaturalibus,

ralibus, aliíſque, quæ conjecturaliter tantùm cognoſcit, in quibus proinde non minùs facit compoſitionem judicii, quàm Homines facere conſueverunt. 3. Ad omnes has cognitiones indigere Angelos ſpeciebus intelligibilibus ſuperadditis, quotiescunque objectum vel ob improportionem, vel diſtantiam, vel aliam quamcunque cauſam non poteſt concurrere ad ſui cognitionem. 4. Ejusmodi ſpecies (quarum aliquæ probabiliter univerſales ſunt, id eſt, multa ſimul objecta diverſa repræſentantes) credibiliter illis ſtatim ab initio creationis infundi, exceptis fortaſſe illis, per quas ſuorum actuum recordantur. Non tamen propterea omnia objecta, quorum Species habent, actu ſemper cognoſcere debere, cùm potentiam limitatam habeant; atque ob hanc cauſam neque ſeipſos ſemper actu intelligere debere aſſeritur, licet non poſſint Intellectum ab omni omnino actu ſuſpendere, cùm & omnia ad cognoſcendum parata habeant, & fatigationem timere non debeant, & nullum ad talem ceſſationem commodum allicere ipſos queat. 5. Ut hoc potiùs objectum, quàm aliud cognoſcant, ipſos determinari vel à Deo, vel ab alio Angelo, vel à connexione unius objecti cum altero, vel à propria voluntate.

IV. Q. 4. *Quid de potentia volitiva Angeli ſentiendum ſit?* Reſp. ſequentia communiter à Theologis doceri. 1. Competere Angelo voluntatem liberam (alioqui enim meriti aut demeriti capax non fuiſſet) & quidem ſpecie ab humana voluntate diſtinctam, cùm ipſa Eſſentia Angeli velut radix ſit ſpecie diſtincta. 2. Non poſſe quidem Angelum ab omni actu voluntatis abſtinere (ſaltem ſuppoſito, quod pura omiſſio non detur) cùm ſemper aliquid cognoſcere debeat, cognitionem autem naturaliter amor vel odium objecti cogniti ſequatur; non eſſe tamen quoad voluntatem ita inflexibilem (ſicut Thomiſtæ volunt) ut immutare non poſſit, quod ſemel ex plena deliberatione acceptavit, vel reſpuit; cùm de facto Angeli mali Deum, quem ſummè prius dilexerant, poſtea odiſſe cœperint. 3. Per hanc voluntatem probabiliter etiam peragi (ſaltem partialiter) locutionem Angelorum, quatenus ſcilicet Angelus vult, ut hic vel ille ſuus conceptus innoteſcat alteri, ſicque facit, ut Deus cum ſpeciebus congenitis alterius Angeli ad tale objectum

cogno-

cognoſcendum concurrat; hic quippe modus explicandi locutionem Angelicam & communior eſt, & commodior, quàm eorum, qui vel per productionem ſoni ſenſibilis in aëre, vel per ſigna Spiritualia, vel per productionem ſpeciei impreſſæ, vel expreſſæ fieri locutionem putant. 4. Illuminationem quoque, quâ vel ſuperioris Hierarchiæ Angeli inferiores, vel ex eâdem Hierarchia unus alterum illuminat, per eandem voluntatem fieri, quatenus ſcilicet unus Angelus vult, ut hoc objectum (quod ad Deum ordinatum eſſe debet; alioqui etiam Dœmones ſe mutuò illuminare dicerentur, quod tamen communiter negantur) alteri, qui illius cognitionem actualem non habet, manifeſtetur per concurſum à Deo cum ſpecie impreſſa factum.

Articulus IV.

De via Angelorum.

I. Q. 1. *Quid per viam Angelorum intelligatur?* Reſp. nihil aliud per eam intelligi, quàm tempus ad merendam gratiam & gloriam conceſſum; nam, ut unanimiter docent Theologi, Angeli non fuerunt ab initio cum ſupernaturali beatitudine creati, ſed, ut loquitur S. Auguſtinus lib. de correpṫ. & grat. c. 10. Deus ſic ordinavit Angelorum & Hominum vitam, ut in ea priùs oſtenderet, quid poſſet liberum arbitrium; deinde quid poſſet gratiæ ſuæ beneficium. Unde etiam ſtatim in gratia habituali creati ſunt, uti contra antiquos Doctores id negantes communiter ſentiunt moderni Theologi, eò quòd paſſim S. Scriptura dicat eos ſtabiles (in gratia videlicet) non fuiſſe; & idipſum primo homini plerumque concedatur, atque adeò Angelo longè digniori creaturæ non ſit negandum. Imò S. Thomas & cum eo plerique Theologi, ut videre eſt apud Tann. q. 6. dub. 1. docent, hanc gratiam eos per propriam diſpoſitionem meruiſſe, cum convenientiùs dicatur, creaturam intellectualem liberam non ordinari intrinſecè ad finem ſupernaturalem, niſi per liberum conſenſum. Hinc quia veriſimile eſt Deum auxilia majora perfectioribus Angelis contuliſſe, & hos etiam perfectiùs eidem cooperatos eſſe, meritò quoque Doctores communiter cum S. Thoma aſſerunt, in majori vel

minori gratia, prout major vel minor erat eorum perfectio, ipſos fuiſſe creatos.

II. Q. 2. *Quamdiu duraverit via Angelorum?* Reſp. 1. ſi ſermo ſit de phyſicis & realibus inſtantibus, certum eſſe apud Authores, non diu hanc viam duràſſe; quia ſicut Angeli non indigebant longo tempore ad naturalem perfectionem, ita nec ad ſupernaturalem obtinendam multis inſtantibus indigebant, uti Tann. l. c. du. 2. n. 2. diſcurrit, ubi obiter notat, non credendum eſſe revelationi, quæ ſub nomine B. Amadei circumfertur, ubi in raptu quodam ab Angelis hæc verba audiviſſe dicitur? *Nos Angeli omnes non paucis & brevibus morulis, ut vos creditis, ſed multis temporibus viatores fuimus.* Reſp. 2. Si de inſtantibus Angelicis (per quæ Theologi intelligunt diverſitatē valde notabilem operationum) ſermo ſit, octo diverſas ſententias referri à Tannero l. c. n. 11. inter quas tamen communior, & probabilior docet, bonorum Angelorum viam duobus inſtantibus duràſſe, ſcilicet uno, quo gratiam promeriti ſunt; & altero, quo beatitudinem aſſecuti ſunt; malorum verò Angelorum viam tribus inſtantibus fuiſſe abſolutam, uno; quo fuerunt in gratia; altero, quo peccârunt; tertio, quo damnati ſunt.

ARTICULUS V.

De peccato & pœna Angelorum malorum.

Q. 1. *Quid de peccato Angelorum ſciendum ſit?* Reſp. ſequentes doctrinas communiùs tradi à Theologis. 1. Eos in ſecundo primùm inſtanti Angelico peccâſſe, cùm in primo gratiam habuerint; imò S. Thomas cum multis contra multos docuerit, nec potuiſſe illos peccare in primo inſtanti. 2. Probabiliùs eſſe, omnes Angelos ſimul peccâſſe, & quidem ex ſingulis Hierarchiis aliquos; plures tamen perſeverâſſe in gratia. 3. Probabiliùs quoque eſſe, Angelos inferiores à Lucifero ſeductos fuiſſe; hoc enim S. Joannes in Apocalypſi c. 12. indicâſſe videtur, dum dixit, Draconem caudâ ſuâ tertiam partem ſtellarum ſecum traxiſſe. 3. Peccatum illud propriè fuiſſe ſuperbiæ, quo Angeli ex contem-

platio

platione ſuæ perfectionis elati, inordinatè aliquam cum Deo ſimilitudinem appetiverunt, ideóque Chriſto, cujus Incarnatio ipſis ſaltem ut conditionatè futura revelata fuerat, ſubjicere ſe noluerint; licet alii doceant eos beatitudinem naturalem, vel ſupernaturalem, vel unionem hypoſtaticam, cum ſua natura, vel ipſam æqualitatem cum Deo, ſaltem inefficaci actu appetiiſſe. 4. Peccatum hoc non fuiſſe ex fragilitate, ſed malitiâ commiſſum, aliáſque circumſtantias involviſſe, ob quas meritò non exiguam gravitatem involviſſe cenſeatur.

Q. 2. *Quid de pœnâ Angelorum ſciendum ſit?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Angelos hos malos, etſi potentias ſuas naturales non omnino amiſerint, tam quoad intellectum tamen, quàm voluntatem variè depravatos fuiſſe, ita ut intellectus quidem in iis objectis, in quibus evidentiam non habet, variis erroribus ſit obnoxius; voluntas verò adeò depravata, & in malo obſtinata, ut perpetuò actum acerbiſſimi odii erga Deum, impatientiæque exerceant, nec poſſint moraliter loquendo ab eo ceſſare, propter inceſſabilem cogitationem & experientiam ſuæ damnationis. 2. Certum eſſe, eoſdem Angelos non tantum pœnam damni (quam omnes concedunt) ſed etiam ſenſus (quam Tertullianus, Origenes & alii olim negârunt) ſuſtinere, cùm Matt. 25. dicatur: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Verùm quâ ratione ignis ille torquere poſſit Spiritus incorporeos, ferè nobis incognitum eſt; licet enim aliqui per alligationem ad ignem; alii per productionem ſpeciei impreſſæ ab igne fieri; alii per alligationem ad corpus ab igne cruciabile; alii per potentiam obedientialem, quæ elevet ignem ad cruciandos Angelos, explicare hunc modum conentur; omnes tamen hæ explicationes non omnino ſatisfaciunt intellectui, ut adeò malint Doctores fateri cum S. Auguſtino, torqueri Spiritus igne corporeo miris (id eſt, incognitis nobis) ſed veris modis.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Articulus VI.

De Cuſtodia bonorum Angelorum, & malorum Tentatione.

Q. 1. *Quid de Cuſtodia bonorum Angelorum ſciendum ſit?* Reſp. ſequentes doctrinas circa hanc materiam plerumque tradi ab Authoribus. 1. Indubitatum eſſe, quòd Angeli ad Cuſtodiam Hominum mittantur; ſic enim apertè Exod. 23. indicavit, & promiſit Deus: *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum, quem paravi.* 2. Statim ab ipſo Nativitatis principio ſuum cuique Homini Angelum Cuſtodem aſſignari; ſic enim clarè S. Scriptura Matt. 18. & alibi indicat, unde S. Baſilius l. 3. cont. Eunom. *Quòd adſit*, inquit, *ſingulis credentibus Angelus tanquam Pædagogus & Paſtor vitam dirigens, nemo contradicet, qui memor fuerit verborum Domini, ubi dicit: Ne contemnatis unum de puſillis iſtis, nam Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.* Solum ab hac Cuſtodia Chriſtum plerumque excipiunt Authores, ut qui hoc ipſo, quòd impeccabilis, & plenus ſcientia ac veritate fuerit, ipsíſque Angelis potentior, non indigebat Cuſtodia Angelorum, licet miniſterium illorum admiſerit. 3. Angelos hanc Cuſtodiam duodecim ferè modis vel officiis exercere, ut notat Tânn. q. 6. dub. 8. n. 8. videlicet peccata Clientum reprehendendo, abſterrendo ab illis, occaſiones peccandi removendo, Dœmones arcendo, illuminando, ſecreta Dei conſilia revelando, Afflictos conſolando, confirmando debiles, pericula depellendo, Hoſtes viſibiles profligando, vim tentationis infringendo, preces Clientum offerendo. 4. Hanc Cuſtodiam in morte quidem finiri; nihilominus tamen animas purgantes interdum ſolatium accipere, aut ex purgatorio in cœlum deportari. 5. Probabile admodum eſſe, etiam ſingulis ſpeciebus perfectis ſubſtantiarum corruptibilium, ſingulis item Regnis, Provinciis, aliíſq; communitatibus præſertim Eccleſiaſticis, ſpeciales Angelos deputari. 6. Angelos hos Cuſtodes ordinariè ex infimis Hierarchiis accipi, licet non ſit omnino impo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

probabile, nonnunquam aliquam ex Superiori Hierarchia in cuſtodiam unius vel alterius Hominis deputari.

II. Q. 2. *Quid de tentatione malorum Angelorum ſciendum ſit?* Reſp. ſequentes doctrinas communiores eſſe. 1. Unumquemque Hominem habere ſpecialem Angelum malum ad ipſius perniciem procurandam ordinatum, uti teſte Tannero d. 5. q. 6. dub. 7. n. 13. communiter docent Doctores Scholaſtici, eò quòd ex una parte Angeli mali ſtudio nocendi cupiant ex adverſo, quantùm poſſunt, paria facere Deo; ex altera verò parte facultas non deſit ad ſuum cuique Tentatorem aſſignandum. 2. Malos hos Angelos nulla ratione Hominem tentare poſſe, aut eidem nocere ſine permiſſione Dei generali (qualis cenſetur, ſi conſuetis & ordinariis modis tentent, aut per res naturales noceant) vel ſpeciali, qualis in extraordinariis caſibus requiritur. 3. Duobus potiſſimùm modis Angelos malos tentare Homines & tentare, ſcilicet *exteriùs*, per effectus externos; & *interiùs* pravas ſuggeſtiones humorum & phantasmatum commotionem ingerendo. 4. Eoſdem juxta varios ſtatus & ætates mundi diverſimodè permiſſos eſſe infeſtare Homines, ut notat Tann. du. 7. n. 5. nam inprimis ante adventum Chriſti multò majorem habebat potentiam, quàm poſt adventum Chriſti; hinc enim poſtmodum & Idolorum reſponſa ceſſabant; nec tam frequentes et prodigioſæ elementorum perturbationes audiebantur, præſertim ubi Crucis trophæum erectum, aliáque fidei noſtræ ſymbola in uſu erant, ita ut meritò aliqui Luciferum juxta viſionem S. Joannis Apoç. 20. in inferno alligatum cenſeant, manſurúmque tali modo alligatum uſque ad Antichriſti adventum, quo tempore ſolvetur iterum, majoríque tyrannide ſævire permittetur, uti ex eodem capite Apocalypſis colligitur. Sed & inter ipſos Homines quoad hoc non modicum diſcrimen eſſe advertitur, nam in baptizatos plerumque non tantam habere poteſtatem comperitur, quantam in Infideles exercet, uti ex recentibus Indiæ & Japoniæ hiſtoriis colligitur; nec Juſtis tantopere, quàm Peccatoribus inter Chriſtianos nocere permittitur. Quamvis rectè notet Suar. l. 8. c. 18. n. 17. hanc Dœmonis potentiam non ſemper limitari à Deo, pro conditione ſeu ſtatu Eccleſiæ vel Perſonarum, ſed eundem pro ſolo voluntatis ſuæ ſapientiſ-

 ſimo

ſimo arbitrio unum gravius & frequentius, alterum le
& rariùs tentari permittere, & univerſim aliter electoru
quàm cæterorum tentationes moderari, nec cuiquam
in hac re injuriam facere.

Q. 3. *Quis fructus ex tota hac materia de Angelis hau-
riendus ſit?* Reſp. 1. Ex bonorum Angelorum conſideratio-
ne illum potiſſimùm fructum hauriendum, quem S. Berna
dus Serm. 12. in pſalmum *Qui habitat* ſequentibus verbis
dicavit: *Angelis ſuis mandavit de te. Mira dignatio, & ve-
rè magna dilectio caritatis. Quis enim, quibus, de quo, qui
mandavit, ſtudioſè conſideremus Fratres, diligenter comm
demus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim ma
davit? cuius ſunt Angeli, cuius mandatis obtemperant, cu
obediunt voluntati. Nempe Angelis ſuis mandavit de te, u
cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantur; quin eti
in manibus tollant te. Summa ergo Maieſtas mandavit A
gelis, & Angelis ſuis mandavit. Illis utique tam ſublimibu
tam beatis, quàm proximè ſibi cohærentibus, & verè Dom
ſticis Spiritibus mandavit de te. Tu quis es? quid eſt hom
quòd memor es eius? aut filius hominis, quoniam reputas eu
quaſi verò non ſit homo putredo, & filius hominis vermis. Sed
quid putas, mandavit de te? ut cuſtodiant te. Quantam ti
debet hoc Verbum inferre reverentiam, afferre devotionem, c
ferre fiduciam? reverentiam pro præſentia, devotionem pr
benevolentia, fiduciam pro cuſtodia.* Reſp. 2. Ex maloru
Angelorum lapſu & ruina eum præcipuè fructum eſſe ex
xendum, quem pius Author libelli de imitatione Christi l.
3. c. 14. his verbis indicat? *Intonas ſuper me iudicia tua, D
mine, & timore ac tremore concutis omnia oſſa mea, & expa
veſcit anima mea valde. Sto attonitus, & conſidero, qu
cœli non ſunt mundi in conſpectu tuo. Si in Angelis repe
pravitatem, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? ceciderun
Stellæ de cœlo, & ego pulvis quid præſumo? quorum opera v
debantur laudabilia, ceciderunt ad infima; &, qui comedeba
panem Angelorum, vidi ſiliquis delectari porcorum. Nul
eſt ergo ſanctitas, ſi manum tuam, Domine, ſubtrahas. Nul
la prodeſt ſapientia, ſi gubernare deſiſtas. Nulla iuvat for
tudo, ſi conſervare deſinas. Nulla ſecura caſtitas, ſi non
protegas. Nulla propria prodeſt cuſtodia, ſi non adſit tua ſa*
Vigila-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vigilantia; nam relicti mergimur, & perimus; viſitati verò erigimur, & vivimus.

CAPUT III.

DE OPERE SEX DIERUM.

DE hoc plerumque nihil Theologi in Scholis dictant, ſed Philoſophis & S. Scripturæ Interpretibus in primis Geneſeos capitibus ea, quæ S. Thomas à quæſtione 43. tractat de hac materia, diſcutienda relinquunt. Quia tamen ea ipſa non ſemper vacat in Authoribus, utpote fuſiùs diſputata legere, à Scripturæ verò Profeſſoribus rariùs hæc materia tractatur, non oberit, breviter ea quæ S. Thomas & impreſſi Theologorum libri de hoc opere ſex dierum diſputant, indicaſſe.

ARTICULUS I.

De Proceſſione creaturarum à Deo.

I. Hanc quæſtionem S. Thomas ſtatim poſt abſolutam materiam de Deo ſubjungit, & poſtea primùm de productione Creaturarum Spiritualium, id eſt, Angelorum, & corporearum, ſeu Univerſi in ſpecie tractat. Quia tamen Materia de Angelis plerumque fuſiùs diſcutitur à Theologis, ideo ut ea magis ſimplex, & inter ſe conjuncta foret, plerumque etiam ſeparatur à reliquis quæſtionibus, & ea, quæ S. Doctor de proceſſione creaturarum in genere diſputat, hoc loco breviter indicantur. Itaque de Creaturarum proceſſione in genere hæ ferè quæſtiones à S. Thoma proponuntur.

II. Q. 1. *Vtrum ſit neceſſarium, omne ens à Deo productum?* Reſp. S. Doctor q. 44. a. 1. affirmativè; cùm enim omnis creatura habeat eſſe per participationem, neceſſariò illud accipere debet ab ente, cui tale eſſe per ſe, & eſſentialiter convenit; tale ens autem eſt unicus Deus.

III. Q. 2. *Vtrum Deus ſit cauſa Exemplaris omnium rerum?* Reſp. S. Thomas l. c. a. 3. iterum affirmativè; eò quòd omnis res producenda juxta Ideam à producente conceptam fieri debeat; ſolus autem Deus in ſua infinita ſapientia

entia Ideas omnium rerum poſſibilium contineat, ut pri[mo]
capite oſtenſum eſt.

IV. Q. 3. *An Deus ſit cauſa finalis omnium rerum*
Reſp. S. Doctor a. 4. affirmativè; eò quòd omne agens pro-
pter finem agere debeat, ne caſu omnia fieri dicantur; idem
autem finis agentis & patientis eſſe debeat; ergo, cùm uni-
verſa propter ſeipſum creaverit Deus, meritò omnium quo-
que cauſa finalis dicitur.

V. Q. 4. *An productio creaturarum ſit communis toti*
Trinitati? Reſp. S. Thomas q. 45. a. 6. affirmativè, eò quòd
producere aliquid, proprium ſit agenti ſecundùm eſſentiam
ſpectato; eſſentia autem in Deo ſit communis omnibus Per-
ſonis. Per hoc tamen non negatur, quòd divinæ Perſonæ
ſecundùm rationem ſuæ proceſſionis habeant cauſalitatem
reſpectu creationis rerum; cùm enim Deus ut ſupremus Ar-
tifex per verbum intellectu conceptum, quod eſt ſecunda
Perſona; & per amorem ſuæ voluntatis, qui eſt tertia Perſo-
na, omnia operetur, meritò proceſſiones Perſonarum dican-
tur rationes productionis creaturarum.

VI. Q. 5. *An in omnibus creaturis reperiatur veſti-*
gium Trinitatis? Reſp. S. Doctor a. 7. cum S. Auguſtino af-
firmativè, eò quòd quælibet creatura ſubſiſtat in ſuo eſſe, &
ut ſic repræſentet ſuum principium, atque adeò Perſonam
Patris, qui eſt principium ſine principio, demonſtret. Et
præterea habeat quandam formam ſeu ſpeciem, & ut ſic re-
præſentet ſecundam Perſonam ſeu Verbum, quatenus omnis
forma artificati oritur ex conceptione & Idea Artificis. Et
denique habeat ordinem ad aliquid aliud, ob quem congru-
enter facta dicitur; & per hoc repræſentat amorem Dei ſeu
tertiam Perſonam, ex quo ad operandum movente omnia
procedunt.

Articulus II.

De creatione Mundi.

I. Occaſione hujus tituli S. Thomas q. 46. & cum eo
alii Theologi fusè hoc loco de creatione diſputant, an ſci-
cet ea ſit ens diſtinctum à Deo aut creatura; item an ita ſit
propria Deo, ut nulli creaturæ communicari poſſit poten-

ti creandi, & ſimilia, quæ hodie plerumque in Philoſophia etiam traduntur. Quare omiſſis illis quæſtionibus

II. Q. 1. *An Mundus in tempore fuerit productus; an verò ab æterno extiterit?* Reſp. affirmativè ex communi Theologorum omnium ſententia; éſtque de fide, utpote in Concilio Lateranenſi definita, & ſat clarè in cap. 1. Gen. indicavit, ubi dicitur: *In principio creavit Deus cœlum, & terram.*

III. Q. 2. *An totus Mundus ſimul in uno inſtanti, an verò per plures dies ſit productus?* Reſp. ex communi SS. Patrum & Scholaſticorum ſententia contra S. Auguſtinum ac nonnullos Theologos, Mundum non ſimul fuiſſe productum, ſed ſucceſſivè per plures dies; eò quòd Scriptura, quæ c. 1. Gen. apertè indicat, per plures dies illud opus fuiſſe abſolutum, poſſit, atque adeò etiam debeat propriè accipi; maximè cum variæ etiam congruentiæ id ipſum non inefficaciter ſuadentes ab Authoribus paſſim afferantur, ut apud Tannerum d. 6. q. 1. du. 6. n. 13. videre eſt.

IV. Q. 3. *Quo die Mundus fuerit productus?* Reſp. Tannerus l. c. n. 23. de hoc non poſſe eſſe controverſiam; cum enim DEUS ſeptimo die, id eſt, Sabbato quieverit, hoc ideò primum diem, quo Mundus creari cœpit, Dominicum fuiſſe neceſſe eſt, unde, etiam canit Eccleſia die Dominico in Hymno matutino: *Primo dierum omnium, quo Mundus extat conditus.*

V. Q. 4. *Quo anni tempore Mundus ſit conditus?* Reſp. juxta veriorem & communiorem ſententiam, teſte Tannero l. c. n. 26. circa æquinoctium vernum, menſe Martio, fuiſſe conditum; tum quia tunc etiam terra germinare ſolet; tum quia hoc tempore etiam præcipua alia DEI opera, ut Liberatio Populi Jſraëlitici ex Aegypto, Incarnatio, Mors & Reſurrectio Chriſti, ſunt patrata; & præterea valde veroſimile eſt, SS. Patres id per traditionem accepiſſe.

ARTICULUS III.

De opere primæ diei.

I. Q. 1. *An cœlum & terra prima die creati ſint?* Reſp. Etſi non pauci Authores cum S. Thoma ſentiant, cœlum

lum & terram, ante primam diem creata fuiſſe, eò quòd obſcurè S. Scriptura gen. 1. illis verbis: *In principio creavit DEVS cœlum & terram*: id indicare videatur; & præterea ante Lucem non fuerit dies; probabiliùs tamen alij exiſtimant, illa prima die creata fuiſſe, uti Tann. d. 6. q. 2. du. cum multis alijs tum SS. Patribus, tum Theologis docet; eſtque conformior tum S. Scripturæ Exod. 11. aſſerenti ſex diebus feciſſe DEUM cœlum & terram, & mare, & omnia, quæ in eis ſunt: tum SS. Patribus Mundi opificium opus Hexameron vocantibus: tum Concilio Lateranenſi cap. *firmiter* dicenti, DEUM in principio temporis utramque de nihilo condidiſſe creaturam, Spiritualem & corporalem; tum ipſi contextui Moyſis, qui ſatis oſtendit, ea, quæ ibi narrantur, unâ die creata eſſe.

II. Q. 2. *An omnes cœli quoad ſubſtantiam primo die ſint creati?* Reſp. probabiliùs iterum affirmativè Tann. du. 2. n. 3. contra multos volentes ſolum cœlum Empyreum primo die fuiſſe creatum, reliquos verò ſecundo die fuiſſe productos. Ratio autem hujus ſententiæ eſt, quia ubique S. Scriptura cœli & terræ nomen conjungens per cœlum intelligit omnes cœlos, dicitque v. g. *igitur perfecti ſunt cœli & terra &c.* ſed & ipſe DEVS in Symbolo Apoſtolorum conditor cœli & terra vocatur; & præterea cùm omnes Cœli ſint perfectiores, hoc ipſo etiam decebat eos cum ipſis elementis creari.

III. Q. 3. *An etiam reliqua elementa primo die cum terra fuerint creata?* Reſp. cum S. Thoma & alijs Doctoribus communiùs affirmativè, quia, ut S. Auguſtinus l. de gl. ad liter. c. 4. notat cœli & terræ nomine communiter in S. Scriptura totus Mundus cum omnibus elementis intelligitur; & verò etiam congruum valde erat, ut priùs, quàm alia ex elementis componerentur, ipſa elementa & corpora ſimplicia producerentur.

IV. Q. 4. *An etiam lux corporalis primo die fuerit producta?* Reſp. Etſi S. Auguſtinus negativam tenuerit partem, ratus per lucem primo die creatam Angelos intelligi, quòd nō conveniens fuerit, Moyſen creaturæ ſpiritualis productionem prætermiſiſſe; communis tamen SS. Patrum ſententia, teſte Tannero du. 3. eſt, eam corporalem fuiſſe, quidem

quidem, ut communior ſententia habet, accidentalem duntaxat, quæ modò huic, modò illi parti cæleſtis corporis inhæſerit; ſic enim S. Scriptura, dum ait: *Fiat Lux, & facta eſt lux*: ſatis indicat, quæ potiùs dicere debuiſſet: *Fiat illuminare*: ſi per lucem hanc corpus ſolis informe intelligi deberet, ut S. Thomas volebat.

V. Q. 5. *An lux hæc eodem inſtanti, quo cœlum & terra creata ſunt, fuerit producta?* Reſp. cum Tann. du. 1. n. 19. negativè juxta communem SS. Patrum & Doctorum ferè omnium ſententiam; & colligitur apertè ex S. Scriptura gen. 1. ubi dicitur: *Terra autem erat inanis & vacua, & tenebræ erant ſuper faciem abyſſi*; quæ verba non bene de metaphoricis tenebris, ſcilicet de Angeli mali caſu explicantur.

Articulus IV.

De Opere ſecundæ diei.

I. Q. 1. *Quid ſecundo die creatum ſit?* Reſp. id ſatis ex libro geneſeos c. 1. colligi dum dicitur: Dixit quoque DEVS: *Fiat Firmamentum, & dividat aquas ab aquis. Et fecit DEVS Firmamentum, diviſitq; aquas ab aquis ſub Firmamento ab his, quæ erant ſupra Firmamentum. Et factum eſt ita, vocavitque DEVS Firmamentum cœlum, & factum eſt mane & Veſpere dies ſecundus.*

II. Q. 2. *Quid per Firmamentum hoc loco intelligatur?* Reſp. varias eſſe circa hanc quæſtionem ſententias. Nam Origenes Firmamentum myſticè interpretatur de ſeparatione Angelorum bonorum & malorum: Pererius & Valentia aërem intermedium inter nubes & aquas interiacentem: Tannerus dub. 1. q. 3. n. 13. non ſolùm octavam Sphoeram, quæ nunc juxta communem uſum Firmamentum dicitur, ſed etiam totum cœlum ſidereum ſive mobile, ipsúmque cœlum Epyreum ſecundùm infimam partem intelligit, quatenus non de novo producta, ſed conſolidata fuit cùm primo die non niſi liquida producta fuerit.

III. Q. 3. *Quid per aquas ſupra & infra Firmamentum poſitas intelligatur?* Reſp. etiam hîc non convenire Authores, nam Origenes, de quo, ſupra dictum eſt, per aquas

Supe-

Superiores bonos Angelos, per inferiores malos Angel[os] intelligit. Valentia & Pererius per aquas Superiores, nu[bes], per inferiores naturales aquas intelligunt. To[n-]nerus denique cum ſuis Authoribus per Superiores aqu[as] corpus diaphanum & pellucidum, liquidum & ſpirabi[le] Beatorum habitationi deſtinatum; per inferiores verò [ip-]ſum elementum aquæ, ſeu potiùs omne corpus ſimplex d[ia-]phanum ſublunare, hoc eſt, inter cœlum Lunæ & terram [in-]teriectum intelligi exiſtimat, quia, ut S. Thomas q. 68. a. [3.] ad 3. aduertit, Moyſes propter inviſibilitatem aëris & ſi[mi-]lium corporum, omnium hujuſmdi corpora ſub aquæ no[-]mine comprehendit.

ARTICULUS V.

De opere tertiæ diei.

I. Q. 1. *Quod fuerit opus tertiæ diei?* Reſp. id in c[i]tato libro Geneſis c. 1. indicari, dum dicitur: *Dixit verò DEVS: Congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum unum, & appareat arida. & factum eſt ita. Et ait. Germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus ſuum.*

II. Q. 2. *Quomodo facta ſit congregatio aquarum?* Reſp. tres quidem modos à S. Auguſtino l. 1. ſup. gen. c. 12. commemorari, ſcilicet ut vel aqua in quibuſdam loca velut in montes erecta, reliqua loca terræ nuda reliquerit: vel ut ab initio rarior terras ambiverit, poſtea verò con-denſata, eas partes terræ, in quibus arida apparebat, nuda reliquerit: Vel certè terra ſubſidens, aquis aditum aperuerit in unum confluentibus, unde & maris denominationem ac-cepit. Et hic modus velut commodiſſimus communiter pro-fertur.

III. Q. 3. *An terra tunc actu produxerit herbas & arbores, an verò in ſemine duntaxat?* Reſp. ex communi SS. Patrum & Doctorum ſententia, actu fuiſſe producta hæc omnia; id enim ex claro Scripturæ textu colligitur; quid-quid in contrarium S. Auguſtinus olim ſenſerit.

IV. Q. 4. *An tunc etiam herbæ & plantæ noxiæ fue-rint productæ?* Reſp. affirmativè cum S. Auguſtino l. 3. gen. c. 3.

c. 5. & communi aliorum contra Baſilium, eò quòd S. Scriptura apertè dicat, omne virgultum agri fuiſſe productum; & hæ ipſæ herbæ tum hominibus, tum animantibus ad varios uſus & commoda ſerviant.

V. Q. 4. *An terra tunc activè, an verò paſſivè duntaxat herbas illas produxerit?* Reſp. Pererius, Valentia, Tanner & alij, paſſivè tantùm terram ſe tunc habuiſſe, eò quòd ſine miraculo tam citò activè illas producere non potuiſſet.

Articulus VI.

De opere quartæ diei.

I. Q. 1. *Quid quarto die productum fuerit?* Reſp. Solem & Lunam, ac ſtellas fuiſſe productas, uti Moyſes c. 1. gen. indicavit, dum dixit: *Fecitque DEVS duo luminaria magna, luminare maius, ut præeſſet diei; Et Luminare minus, ut præeſſet nocti, & ſtellas (tam errantes, quàm fixas) & poſuit eas in Firmamento cœli, ut lucerent ſuper terram, & præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras.*

II. Q. 2. *An hæc luminaria quoad ſubſtantiam fuerint ex materia elementari producta?* Reſp. ita quidem Molinam & nonnullos alios ſentire; verùm S. Thomam & cum eo communius cæteros Theologos, & Interpretes docere, quòd ex materia cæleſti producta, atque adeò primo die creata, hoc die accidentaliter duntaxat perfecta fuerit, quatenus ſcilicet lucem immobiliter ſibi inditam, & motum uniformem acceperunt.

III. Q. 3. *Quare Luna dicatur luminare magnum, cum tamen pleraque ſtellæ ſint illâ maiores?* Reſp. S. Thomas q. 70. a. 1. ad 5. ideo vocari magnum, quia ſecundùm aſpectum appareat hominibus major; aut quia, ut S. Chryſoſtomus ho. 6. in gen. notat, majorem præ cæteris ſtellis efficaciam habeat.

IV. Q. 4. A *quo moveantur hæc ſidera?* Reſp. tum ipſa, quàm totos cœlos ab Angelis moveri, uti cum S. Thoma, communiter docent Theologi, eò quòd à ſeipſis moveri nequeant (alioqui enim poſt diem judicij quies ipſis violenta foret) atque adeò rectiùs ab Angelis moveri dicantur,

utpote quos etiam in alijs caſibus ad miniſterium ſuum
hominum adhibere conſuevit DEVS.

ARTICULUS VII.

De opere quintæ diei.

I. Q. 1. *Quid quinto hoc die productum ſit?* Reſp.
ſequentibus Sacri codicis verbis indicari: *Creavitque DE*
cete grandia, & omnem animam viventem atque motabil
quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas & omne volatile ſe
dùm genus ſuum. Benedixitque eis dicens: Creſcite, & mu
plicamini & replete aquas maris, aveſque multiplicentur ſu
terram. Et factum eſt mane & veſpere dies quintus.

II. Q. 2. *Quare productio avium & aquatilium*
quæ tribuatur, cùm tamen potiùs terrâ conſtare videantur?
S. Thomas q. 71. art. unic. ad. 1. corpora avium & piſciu
poſſe dupliciter conſiderari, uno modo ſecundùm ſe, & ſic
neceſſe eſt, quòd in eis magis terreſtre alimentum domina
tur, quia ad hoc ut fiat contemperato mixtionis in corpor
animalis, neceſſe eſt, quod quantitativè in eo abundet ele
mentum, quod eſt minùs activum, ſcilicet terra. Sed ſi
conſiderentur, ſecundùm quod ſunt nata moveri talibus mo
tibus, ſic habent affinitatem quandam cum corporibus, i
quibus moventur, & ſic eorum generatio hìc deſcribitur.

ARTICULUS VIII.

De opere ſextæ diei.

I. Q. 1. *Quid hoc die productum ſit?* Reſp. 1. pro
ducta eſſe omnia animantia terræ rationis expertia, q
ex ſemine generantur, & virtutem generativam ad ſimi
ſibi generandum habent; non autem ea, quæ ex putri m
teria vel excrementis, vel ex coitu animalium diverſæ ſ
ciei, ut mulus & ſimilia, generantur. Reſp. 2. product
eſſe, & ex terra formatum ipſum Adamum, & poſtea ex
lateri Adami exemptâ primam Mulierem Euam fuiſſe g
ratam.

II. Q. 2. *Quo ſenſu homo ad imaginem DEI ſ*
dicatur? Reſp. S. Thomas q. 93. a. 5. dupliciter cum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ctum ad imaginem DEI dici poſſe. 1. Vt vocula *ad* deſignet terminum factionis, atque adeò iſte ſit ſenſus: *Faciamus hominem, ut ſit imago noſtra.* 2. Vt vocula *ad* ſignificet cauſam exemplarem; ita ut ſenſus ſit: faciamus hominem, ſicut in natura noſtra exemplar propoſitum habemus. Sed prior ſenſus communiter magis probatur. Eſt autem homo imago DEI propterea, quia non tantùm ſecundùm genericam quandam rationem, ſed etiam ſpecificam, ſcilicet ſecundùm virtutem intelligendi & volendi habet ſimilitudinem cum illo; & quia in eodem homine reperitur principium Verbi, Verbum ſeu Intellectio, & amor ex utroque procedens, & ſecundùm hoc DEI etiam ut Trini in Perſonis imago dici poteſt. Additur verò gen. 1. v. 26. faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram, ut non quæcunque imperfecta, & malè expreſſa imago, ſed valde exacta, atque adeò Exempari ſuo ſimillima eſſe indicetur.

III. Q. 3. *Quanam fuerit conditio hominis in ſtatu naturæ integræ?* Reſp. 1. quoad Intellectum fuiſſe perfectiſſimâ ſcientiâ præditum, ita ut omnes res naturales, quæcunque ex primis principijs per ſe notis ſciri poſſunt, vel ad eos gubernandos ſciri debent, cognoverit. Sed & per fidem cognoviſſe DEVM ut Authorem rerum ſupernaturalium, ipſámque SS. Trinitatem, & Incarnationem quoad ſubſtantiam, adeóque Myſterium conjunctionis Chriſti cum Eccleſia, ut cum S. Thoma communiter docent Authores, & colligitur ex ipſa S. Scriptura Eccl. 17. dicente: *Cor dedit illis excogitandi, & diſciplinâ intellectûs replevit illos. Creavit illis ſcientiam, Spiritus ſenſu implevit cor illorum, & multa bona & mala oſtendit eis: poſuit oculum ipſorum ſuper corda illorum, oſtendere eis magnalia operum ſuorum.* Reſp. 2. Quoad voluntatem fuiſſe conditum cum gratia juſtificante, & quidem originali, ita ut & ratio obediret DEO, & rationi vires inferiores, & animæ corpus; quam ob cauſam Eccl. 7. dicitur: *DEVS fecit hominem rectum.* Reſp. 3. Quoad poteſtatem habuiſſe Dominiũ naturale in omnes beſtias & animalia (ita ut nullum ei reſtiturum aut nociturum fuiſſet) in plantas quoque & alias res inferiores, ut ſine impedimento potuiſſet earum auxilio uti. Reſp. 4. Quoad corpus verè impaſſibilem & immortalem futurum fuiſſe, non quidem ex natura

tura ſua, aut virtute intrinſecæ cujuſdam qualitatis;
propter protectionem DEI; & propter propriam induſtri
quâ cavere potuiſſet omnia ad corruptionem diſponentia;
propter lignum vitæ, cujus eſu humidum radicale ſem
reſtaurare potuiſſet.

IV. Q. 4. *Quænam tunc conditio prolis genera fuiſſet?* Reſp. 1. omnes naſcendos fuiſſe corpore ſan
integro, licet necdum quoad uſum & motum membro
perfecto. 2. Etiam gratiâ originali prædıtos futuros fu
ſe, non tamen in eâdem confirmatos, quia conveniens
ut proles non cum meliori conditione, quàm parens naſce
tur. 3. Naſcituros fuiſſe non quidem cum pleno uſu ra
nis, ſed eâ mentis & ingenij facilitate, quâ abſque difficu
ſcientias didiciſſent. 4. Eodem modo, quo Parentes p
immortales & impaſſibiles exituros fuiſſe! licet ſecund
diverſam diſpoſitionem aëris, & ſitum ſtellarum aliqui
jores, robuſtiores, ac pulchriores alijs quoad corpus: & o
diverſam applicationem animi etiam in ſcientia, vir
atque adeò etiam gratia ac gloria inæquales exituri fuiſſen

V. Q. 5. *Quid de Paradiſo, in quo tunc homine ēturi fuiſſent, doceant Authores?* Reſp. Sequentia commu
doceri. 1. Paradiſum hunc fuiſſe locum corporeum
qua parte convexæ ipſius terræ ſuperficiei impoſitum,
Thomas q. 102. art. 1. poſt S. Auguſtinum docet. 2.
eum hunc ſaltem uſque ad diluvium permanſiſſe; cum
Scriptura Gen. 3. eum ab Angelo cuſtoditum; & Eccl.
Enoch in eum translatum fuiſſe dicat; ex quo probabili
rè videtur S. Thomæ, & communiùs alijs SS. Patribus & D
ctoribus, eum etiamnum hodie extare, ſaltem ſecundum
quæ in ipſo præcipua fuerant, ut erat varia omnis gene
fructuum, arborumque amœnitas, aëris inſignis tempe
arbor vitæ & ſimilia, licet non deſint aliqui, Recentio
qui cum Pererio omnino tempore diluvij deſtructum
tent. 3. Adamum in hoc Paradiſo non fuiſſe ſtatim ab
tio conditum, ſed in illum poſt creationem primùm à D
translatum, uti ſat clarè Scriptura indicat, dum ait:
*ergo Dominus DEVS hominem, & poſuit eum in Paradiſo
luptatis, ut operaretur* (hoc eſt, excoleret, tum ob a
recreationem, tum ad comparandam experientiam de vir

Natu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Naturæ) & cuſtodiret illum, non adverſus invaſores injuſtos, qui tunc erant futuri, ſed ſibi, ne ipſum peccando amitteret, ut rectè S. Thomas interpretatur.

VI. Q. 6. *Quem fructum ex conſideratione totius hujus materiæ de opere ſex dierum haurire debeat Theologus?* Reſp. triplicem præcipuè. Primus eſt, ut cum S. Davide Pſal. 8. exclamemus; *Domine DEUS noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra! Quid eſt homo, quòd memor es ejus? aut Filius hominis, quoniam, viſitas eum? Minuiſti eum paulò minùs ab Angelis, gloriâ & honore coronâſti eum, conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum: omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*: ideóque, ut S. Baſilius l. 1. Hexam. hortatur, debitam ſuper omnibus Laudem Conditori impendentes referamus. Secundus eſt, ut, quemadmodum idem Baſilius hortatur, ex viſibilium pulchritudine illum, qui nimirum optimus eſt, contemplemur; & ex magnitudine corporum circumſcriptorum metiamur illum infinitum & magnum, omnémque cogitationem cordis humani ſuæ virtutis amplitudine tranſgredientem, ideóque illud Salomonis Sapientiam ſap. 13. altè pectori impreſſum ob oculos ſemper habeamus: *Quorum ſi ſpecie delectati Deos putaverunt, ſciant, quanto his Dominator eorum ſpecioſior eſt; ſpeciei enim generator hæc omnia conſtituit. Aut ſi virtutem & opera eorum mirati ſunt, intelligant ab illis, quoniam qui hæc fecit, fortior eſt illis; à magnitudine enim ſpeciei & creaturæ cognoſcibiliter poterit Creator horum videri.* Tertius eſt, ut de hoc toto creationis beneficio illam cujusdam S. Patris ſententiam applicemus, atque à Deo dici putemus: *Accipe beneficium, redde ſervitium, time ſupplicium*: ideóque ad rectitudinem primæ creationis, à qua per peccatum & inobedientiam primi Parentis cecidimus, per virtutem & plenam ſubjectionem erga Deum redire ſtudeamus, ſicque non in terreſtrem, ſed cæleſtem Paradiſum voluptatis transferri olim mereamur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PARS II.

DE FINE ULTIMO HOMI-NIS OBTINENDO VEL AMITTENDO.

POſtquam S. Thomas in prima parte de Deo tum in ... tum in operibus ſuis cognoſcendo egit; rectè de e... dem nunc ut fruendo agit, ad hoc quippe Theolog... potiſſimùm ordinatur, ut non tantùm, quid ſit Deus, ... ceat; ſed etiam, quâ ratione ad ejus fruitionem, in qua ... licitas & beatitudo hominis conſiſtit, pervenire poſſim... oſtendat. Quia verò, teſte S. Auguſtino in epiſt. ad Ma... ced. 1. *ad Deum, qui ubique præſens eſt, non pedibus itur ... ſed moribus; mores autem noſtri non ex eo, quod quiſque no... ſed ex eo, quòd diligit, dijudicari ſolent; nec faciunt bonos ... malos mores, niſi boni vel mali ſint amores*; hinc meritò p... explicatam Naturam Beatitudinis de actibus moralibus ... genere, & poſtea de iiſdem in ſpecie tractatur. Unde ... Pars ſecunda tria præcipuè capita continebit, quorum p... mum de ipſa Beatitudine. Secundum de actu morali in ge... nere. Tertium de actu morali in ſpecie tractabit.

CAPUT I.

DE BEATITUDINE VELUT ULTIMO FINE HOMINIS.

IN hoc capite tria præcipuè explicare oportet. 1. Fine... ultimum hominis in genere. 2. Eundem in ſpecie. 3. ... quæ ſunt annexa illi.

ARTICULUS I.

De Ultimo fine hominis in genere ſpectato.

I. De hoc plures non inutiles quæſtiones præmi... Thomas hîc q. 1. quæ proinde non ſunt omnino ignora... Theologo. Itaque

II. Q. 1. *An homini conveniat agere propter f...*

Reſp. affirmativè; cùm enim homini propriè conveniat per rationem & voluntatem agere, hoc ipſo omnes illius actiones propter aliquem finem elici neceſſe eſt; alioqui enim non magis hoc, quàm illud produceret. Quia verò duplici modo ad finem aliquid moveri poteſt, à ſe, vel ab alio; ſola autem creatura rationalis habet dominium ſuorum actuum, atque adeò ſeipſum per liberum arbitrium movere poteſt ad finem, hinc ſoli quoque creaturæ rationali proprium eſt agere propter finem, nam irrationales creaturæ aguntur potiùs, quàm agunt ob finem.

III. Q. 2. *An detur finis aliquis ultimus reſpectu hominis?* Reſp. iterum affirmativè cùm S. Thoma a. 4. hoc ipſo enim quòd proceſſus in infinitum admitti non poſſit in finibus, ad ultimum aliquem pervenire neceſſe eſt; alioqui enim agens nunquam quieſcere poſſet.

IV. Q. 3. *An plures eſſe poſſint ultimi fines reſpectu ejusdem agentis?* Reſp. S. Thomas a. 5. negativè; cùm enim quodlibet agens ultimum finem appetat, ut bonum perfectum, & completivum ſui ipſius, rectè concluditur, tam parùm plures eſſe poſſe ultimos fines reſpectu ejusdem agentis, quàm parùm plures ejusdem rei ultimatæ perfectiones eſſe poſſunt.

X. Q. 4. *An homo omnia agat propter ultimum finem?* Reſp. affirmativè cum S. Thoma a. 6. Quia ultimus finis habet ſe in movendo appetitum, ſicut ſe habet in aliis motionibus primum movens; ergo ſicut nihil movetur, niſi à primo movente, ita nec homo agere poteſt, niſi à fine ultimo ad agendum moveatur.

VI. Q. 5. *An idem ſit finis ultimus omnium hominum?* Reſp. S. Thomas finem ultimum dupliciter ſpectari poſſe, ſecundùm ſe videlicet, & ſecundùm id, in quo ratio finis ultimi conſtituitur; hoc poſito reſpondet, ſi finis priori modo ſpectetur, omnes homines unum finem ultimum appetere, cùm omnes appetant ſuam perfectionem adimpleri, in qua adimpletione conſiſtit ultimi finis ratio. Si verò ſecundo modo ſpectetur, non omnes eundem ultimum finem habere, cùm alii in voluptatibus, alii in divitiis, alii in honoribus finem ſuum ultimum conſtituant.

VII. Q. 6. *In quo conſiſtat ultimus finis hominis?*

 Reſp.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reſp. cum S. Auguſtino 19. de Civit. c. 1. cum in beatitudi-ne ſeu ſummi boni poſſeſſione conſiſtere, cùm enim agens rationale appetitum habeat ad univerſale bonum, ſicut in-tellectus habet appetitum ad univerſale verum; hoc ipſo tamdiu ſatiari non poteſt, quouſque omnis boni poſſeſſio-nem ſortitum ſit.

VIII. Q. 7. *Quomodo Peccatores dicantur finem ſu-um ultimum in creaturis conſtituere?* Reſp. Quatenus in bo-no creato per amorem inhærent, ut malint amore & fruitio-ne Dei carere, quàm poſſeſſione boni creati; hâc enim ra-tione per ſummam inordinationem & injuriam bonum crea-tum præferunt Deo.

ARTICULUS II.

De Fine ultimo hominis in ſpecie, ſeu de beatitudine.

Q. 1. *In quo conſiſtat beatitudo hominis in genere?* Reſp. 1. Objectivam beatitudinem non in ullo bono creato (puta nec in voluptate animi, ut Epicurus cenſebat: nec in voluptate corporis, ut Ariſtippus volebat: nec in bonis for-tunæ, honoribus, fama, gloria, poteſtate, uti alii exi-ſtimant) ſed in ſolo Deo conſiſtere; uti cum S. Thoma 1. 2. q. 2. ab art. 1. uſque ad 8. communiter docent Theologi: & meritò, quia ad beatitudinem requiritur, ut nullum ſecum malum, aut defectum compatiatur, ſed pleniſſimè ſatiet ap-petitum; hoc autem nulli bono creato, ſed ſoli Deo conve-nit. Hinc eleganter S. Bernardus in Serm. ſuper *ecce nos re-liq.* notavit dicens: *Ad imaginem quippe Dei facta anima rationalis, cæteris rebus occupari poteſt, repleri non poteſt; capa-cem enim Dei, quidquid Deo minus eſt, non implebit.* Reſp. 2. Beatitudinē formalem in aliqua operatione im̄anente, par-tis intellectivæ conſiſtere; uti iterum cum S. Thoma omnes ferè Theologi docent; quia beatitudo eſt ultima perfectio hominis attingens & poſſidens Deum velut ſummum bo-num; hoc autem non poteſt haberi, niſi per operationem im-manentem hominis ergo &c.

II. Q. 2. *In quo beatitudo in ſpecie conſiſtat?* Reſp. juxta Scotum & Scotiſtas eam in ſolo actu voluntatis, vide-

lic

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

licet caritate Dei: juxta S. Thomam & Thomiſtas in ſola viſione intuitiva Dei; juxta alios denique in utroque conſiſtere: licet omnes in hoc conveniant, quòd uterque actus ſive præſuppoſitivè, ſive conſecutivè requiratur.

III. Q. 3. *Quodnam ſit obiectum beatitudinis huius formalis ſeu viſionis beatificæ?* Reſp. 1. objectum primarium hujus viſionis eſſe non tantùm eſſentiam divinam & attributa abſoluta illius, (ut aliqui exiſtimant) ſed etiam Perſonalitates & Attributa Dei relativa; eò quòd hæc omnia realiter idem ſint, atque adeò Deus perfectè cognitus dici non poſſet, niſi omnia hæc cognoſcerentur in illo. Reſp. 2. Objectum ſecundarium eſſe inprimis creaturas eminenter in Deo contentas, de quibus vident. Beati omnia Myſteria Fidei, quæ in hac vita crediderunt: deinde omnes ſpecies rerum creatarum exiſtentium: omnia quoque peculiari modo ad eorum ſtatum pertinentia: totam ſeriem ſuæ prædeſtinationis: & denique probabiliter aliquas creaturas poſſibiles, plures vel pauciores pro beatitudinis diverſitate.

IV. Q. 4. *Quæ principia neceſſaria ſint ad hanc viſionem producendam?* Reſp. eſſe duo præcipuè, ſcilicet Intellectum, & lumen gloriæ, quod per modum comprincipii elevat intellectum ad talem viſionem producendam. Unde non requiritur ſpecies impreſſa Dei, utpote quæ juxta non paucos omnino implicat; juxta communem verò ſententiam ſaltem de facto non datur.

V. Q. 5. *An viſio hæc in omnibus Beatis æqualis ſit?* Reſp. negativè, cùm enim merita Beatorum non ſint æqualia, hoc ipſo etiam prœmium ipſis correſpondens æquale eſſe non debet. Cauſa autem proximè determinans ad has potius creaturas, quàm illas videndas eſt ipſe Deus per concurſum ſuum, ſuppoſito tamen lumine gloriæ ſic vel ſic intenſo, & exigentiâ ſtatus Beatorum.

VI. Q. 6. *An viſio hæc connaturaliter alicui creaturæ convenire queat?* Reſp. negativè ex communi SS. Patrum & Doctorum ſententia; & colligitur ex ipſa S. Scriptura, quæ paſſim viſionem hanc, gratiam, & donum Dei vocat. Unde plerique etiam Theologi contra Vaſquez & Arubal docent, nec demonſtrari quidem poſſe poſſibilitatem viſionis beatificæ.

VII. Q. 7. *An Deus ſaltem per abſolutam potentiam oculo corporeo intuitivè videri poſſit?* Reſp. negativè cum D. Thoma & communi Theologorum ſententia; cùm hoc ipſo, quòd oculus ſit potentia ſenſitiva & organica, etiam objectum ſenſibile requirat; hinc paſſim Deus in S. Scriptura inviſibilis vocatur.

VIII. Q. 8. *An Beati Deum comprehenſivè videant?* Reſp. negativè, ſive comprehenſio ſumatur pro cognitione, quæ in perfectione adæquet objectum; ſive pro cognitione ita exhauriente cognoſcibilitatem objecti, ut nihil lateat cognoſcentem; imò nec poſſibilem eſſe talem comprehenſionem plerique Authores docent, eò quòd potentia finita non poſſit exhaurire infinitam cognoſcibilitatem.

Articulus III.

De Accidentibus finis ultimi ſeu beatitudinis.

I. Q. 1. *Quænam accidentia ſint annexa beatitudini?* Reſp. quatuor præcipuè numerari à Theologis, videlicet Impeccabilitatem, Perpetuitatem, Dotes, Aureolas, quæ proinde ſingula paulò clariùs ſunt explicanda.

II. Q. 2. *Quid de Impeccabilitate doceant Theologi?* Reſp. ſequentia plerumque doceri. 1. Ad beatitudinem omnino requiri eam voluntatis rectitudinem, quâ mens ipſa ſit expers omnis peccati; cùm teſte S. Scriptura Apoc. nihil coinquinatum intrare poſſit regnum cœlorum; & præſe ad omnem finis acquiſitionem recta mentis habitudo, & tendentia ad finem requiratur. Et præterea ipſa etiam viſio beatifica concomitanter ſaltem, ſi non omnino formaliter involvat perfectiſſimum amorem Dei, & delectationem de eodem, cum quibus ſtare non poteſt ullum peccatum. 2. Ad eandem beatitudinem etiam requiri omnimodam impeccabilitatem, ita quidem, ut voluntas non ſolùm de facto non peccet, ſed nec poſſit peccare, uti contra Origenem omnes Theologi docent, teſte Tannero to. 2. d. 1. q. 3. du. 3. n. cùm paſſim S. Scriptura doceat beatitudinem eſſe hæreditatem incontaminatam, incorruptibilem, carentem omni luctu &c. quæ omnia dici non poſſent, ſi Beati adhuc pec-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

care, atque adeò timorem amittendæ beatitudinis habere poſſent. 3. Hanc impeccabilitatem non tantùm ex Dei protectione extrinſeca, ut Scotus & nonnulli antiqui Theologi docebant, ſed ex ipſa beatitudinis natura, ſeu amore DEI appretiativè ſummo omne peccatum excludente oriri; quod uſque adeò verum aliqui cum Vaſquezio putant, ut viſionem formaliter eſſe ſanctitatem, adeóque nec per abſolutam Dei potentiam cum peccato ſtare poſſe arbitrentur, licet hoc poſtremum multi Recentiores Theologi negent cum Tannero n. 25.

III. Q. 3. *Quid de perpetuitate viſionis ſentiendum ſit?* Reſp. ſequentia communiter doceri à Theologis. 1. Beatitudinem cœlitum reipſa futuram perpetuam; uti tum S. Scriptura paſſim; tum unanimiter SS. Patres & Doctores docent contra Originem, qui nec beatitudinem, nec damnationem perpetuam fore exiſtimavit. 2. Viſionem Dei (ſaltem ſi cum duratione identificata non ſit) ex intrinſeca ſua natura incorruptibilem & perpetuam eſſe, uti contra Scotum communiter docent Theologi, apud & cum Tannero du. 7. §. 3. n. 71. licet hi Authores non negent, eam per abſolutam DEI potentiam ex ſubtractione influxus perire poſſe. 3. Perpetuitatem hanc neceſſariò quidem requiri ad ſtatum beatitudinis (alioqui enim perfectè ſatiare appetitum beatorum non poſſet) ſed tamen non eſſe partem eſſentialem, beatitudinis, cùm non requiratur ad viſionem præcisè quà viſio eſt (ob quam cauſam Tannerus cum Scoto & aliis abſolutè negat perpetuitatem eſſe de eſſentia beatitudinis) ſed quatenus beatitudo eſt, atque adeò ſit tantùm eſſentialis conditio, ſine qua viſio appetitum ſatiare non poſſet.

IV. Q. 4. *Quid ſit Dos Beatorum?* Reſp. per eam nihil aliud intelligi, quàm donum aliquod ſpeciale, quod à Deo Beatis per Beatitudinis conſecutionem Deo quodammodo deſponſatis, & in domum cœleſtis Patriæ introductis offertur, atque adeò à S. Thoma 3. p. q. 95. a. 1. *definitur perpetuus animæ vel corporis ornatus, vitæ ſufficiens, in æterna beatitudine iugiter perſeverans.*

V. Q. V. *Quænam ſint animæ dotes?* Reſp. tres à S. Thoma & aliis Theologis plerumque numerari, ſcilicet tribus virtutibus Theologicis reſpondentes; ſed in earum explicà-

plicatione non convenire Authores, cùm aliqui cum Vaſq. & Valentia eas in actu duntaxat reſpectum ad virtutes Theologicas dicente conſiſtere, atque adeò ratione duntaxat diſtinctas eſſe à beatitudine velint; Tannerus verò q. 3. du. 1. n. 5. cum S. Thoma & aliis in habitu conſiſtere contendant, quarum prima ſcilicet *viſio* eadem ſit cum lumine gloriæ, atque adeò Fidei reſpondeat. Secunda *Comprehenſio* ſeu *Tentio* eadem ſit cum amore concupiſcentiæ erga Deum, quo mens ſecurè fruitur, eúmque per actum voluntatis & delectationis quaſi præſentem tenet; & propterea ſpei reſpondet. Tertia *delectatio* ſeu *fruitio*, eadem ſit cum habitu charitatis non quidem de novo producto, ſed tamen multipliciter per viſionem beatificam perfectò atque adaucto.

VI. Q. 6. *Quænam ſint corporis dotes?* Reſp. quatuor plerumque numerari, videlicet 1. *Impaſſibilitatem*; nam ut S. Paulus 1. Cor. 15. ait, oportet corruptibile hoc induere incorruptionem. 2. *Claritatem*, nam Chriſto teſte Matt. 13. fulgebunt Juſti ſicut ſol. 3. *Agilitatem* juxta illud ſap. 3. Tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. 4. *Subtilitatem*, nam, uti S. Paulus l. c. ait, ſeminatur corpus animale, ſurget ſpirituale, hoc eſt, vim penetrandi omnia corpora perinde ac ſubſtantiæ Spirituales habens; quorum numerus à Maldonato ex eo probatur, quòd corpus glorioſum debeat animæ perfectè ſubjectum eſſe tam *quoad eſſe* (quod per impáſſibilitatem, quæ omnem corruptionem excludit: & per claritatem, quæ opacitatem corporis eliminat, obtinetur) quàm *quoad operari*, quod agilitas & ſubtilitas, quarum beneficio Beati celerrimè ad quemvis locum moveri poſſunt, præſtant.

VII. Q. 7. *In quo Impaſſibilitatis dos conſiſtat?* Reſp. varias eſſe in ea explicanda opiniones; nam alij ad providentiam DEI confugiunt; alij ad perfectum Dominium animæ in corpus; alij ad elementa, quæ qualitatibus activis caritura putant, alij ad conſervationem diſpoſitionis naturalis; alij denique ad qualitatem ſupernaturalem corpori ſuperadditam confugiunt, quæ connaturaliter omnem qualitatem læſivam prohibent.

VIII. Q. 8. *In quo dos claritatis conſiſtat?* Reſp. eam juxta communem Theologorum in luce quadam ſpeciali

ciali (quam aliqui cum Suarez ſupernaturalem, alij cum S. Thoma naturalem duntaxat eſſe volunt) corpori glorioſo indita conſiſtere, vi cujus corpora tota pellucida reddantur, ita ut ipſæ etiam venæ videri queant.

IX. Q. 9. *In quo dos agilitatis conſiſtat?* Reſp. juxta S. Thomam & communiorem ſententiam, in qualitate motrice ſuperaddita conſiſtere; alios verò iterum ad extrinſecam DEI providentiam, vel ablationem gravitatis, vel corpus cæleſte corporibus beatis admixtum confugere.

X. Q. 10. *In quo dos ſubtilitatis conſiſtat?* Reſp. etiam hic non convenire Authores, nam alij dicunt eam in pacto concurſu DEI ad corpora penetranda; alij in perfecto Dominio animæ in corpus; alij in impenetrabilitatis ablatione; alij in elevatione per potentiam obedientialem; alij in ſupernaturali qualitate ſuperaddita conſiſtere volunt.

XI. Q. 11. *An præter has dotes non aliæ inſuper requirantur, per quas ſenſus aut potentiæ externæ perficiantur, ut objecta meliùs penetrent; vel ad nutum animæ obediant?* Reſp. non deeſſe quidem, qui putent etiam ſenſibus habitus quoſdam eum in finem infundi; alios tamen cum Suarez nullum horum habituum neceſſitatem agnoſcere, eò quòd & corpus perfectiſſimè ſubjectum, ſit animæ, & optimè diſpoſitum, ſpiritusque ſubtiliſſimos & indeficientes habeat, ſpecies verò ab objecto ſufficienter accipiat.

XII. Q. 12. *Quid ſit aureola Beatorum?* Reſp. eſſe gaudium quoddam accidentale ob excellentem Victoriam adverſus animæ hoſtes reportatam collatum; unde ad diſtinctionem prœmii & gaudij eſſentialis, quod corona aurea vocari ſolet, aureola, ſeu, ut alij volunt, laureola appellatur. Quarum tres à Doctoribus numerantur, ſcilicet. 1. Aureola Martyrum, quæ omnibus illis confertur ex mente S. Thomæ & aliorum, qui mortem pro quacunque virtute ſupernaturali defendenda obierunt. 2. Aureola virginum, quæ ijs præcipuè confertur, qui ex propoſito virginitatem uſque ad vitæ finem ſervârunt; ita ut nullâ pollutione corporis mortaliter peccaminoſa (nam veniale peccatum non obſtare putat Tannerus n. 28. q. 4. du. 3. cum S. Thoma) caſtitatem violârint. 3. Aureola Doctorum, quæ ijs tribuitur, qui licitè & bona intentione alios ad Juſtitiam Chri-

ſtianam

ſtianam erudiunt. Quale verò harum omnium Aureolarum ſit gaudium, incertum eſt; hinc aliqui in geſtatione certorum ſertorum aut palmarum; alij cum S. Thoma in gaudio de victoria ab hoſtibus reportata, & honore inde conſecuto conſiſtere eam putant; alij qualitates quaſdam ſpiritualium harum qualitatum repræſentivas ipſis ſuperadditum iri arbitrantur, v.g. Martyribus ſingularem vivacitatem & robur membrorum; virginibus ſuaviſſimam corporis delectationem; Doctoribus clariorem rerum divinarum notitiam à viſione beatifica diſtinctam.

XIII. Q. 13. *An ad beatitudinem hactenus deſcriptam etiam uſus & delectatio ſenſuum; item externa bona & Societas Amicorum pertineat?* Reſp. S. Thomas & cum eo communiter Doctores, hæc omnia non quidem ad beatitudinem eſſentialem pertinere (cùm hæc in ſola viſione fruitiva conſiſtat, & iſta ſine illis haberi queat) requiri tamen ad accidentalem, eò quòd anima habeat ſtatum eſſendi perfectiorem, magíſque naturæ ſuæ conſentaneum, cùm eſt corpori conjuncta, atque adeò ad accidentalem perfectionem felicitatis pertineat hæc conjunctio. Quod idem etiam de loco & Societate cum proportione dicendum eſt, cùm ipſa quotidiana experientia doceat, hæc non modicè appeti ab ijs, qui felices eſſe cupiunt. Unde S. Thomas & cum eo multi Doctores concedunt, ſingulos ſenſus ſpeciali quâdam delectatione fruituros, ut totus homo beatus dici poſſit. Quales autem hæ delectationes futuræ ſint S. Laurentius Juſtinianus lib. de diſc. Monaſt. c. 23. ſequentibus verbis indicat: *Caro ſpiritualis effecta per omnes ſenſus ſuos multimodis exuberabit delicijs. Delectabitur oculus amabili aſpectu Redemptoris, cùm videbit Regem in decore ſuo ornatum, & diademate redimitum quo coronavit eum Mater ſua. Melodiæ cantica Civium Superiorum non mediocriter mulcebunt auditum. Flagrans quoque ſuavitas cœleſtium oderamentorum mira liquefactione reſperget odoratum. Indicibilis etiam dulcedo omnium delectationum melliflua quâdam & iucunda ſuavitate oris ſaginabit palatum. Ipſe demum tactus ſibi congruis abundabit delicijs, quas experti narrant. Fas enim non eſt, ut in illa cœleſti gloria quicquam vacet à laude DEI, quin potiùs iuſtum, ut cuncta corporis membra ſuum proprio modo*

efferant

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

efferant Conditorem, *quatenus, ſicut ab ipſo ſumpſerunt principium, ita & illum deducant ſuæ beatitudinis finem, ut ſit omnia in omnibus.*

XIV. Q. 14. *An gaudium Beatorum omnem triſtitiam excludat?* Reſp. affirmativè ex communi doctrina; eò quòd voluptas vehemens, teſte Ariſtolele 7. Eth. c. ult. omnem dolorem excludat, atque adeò hoc multò magis de ſummo gaudio Beatorum dicendum ſit; unde Apoc. 21. dicitur: *Et abſterget DEUS omnem lacrimam ab oculis eorum; & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.* Quòd autem Chriſtus cum viſione beatifica triſtitiam habuerit, miraculo adſcribendum eſt.

XV. Q. 15. *Quis fructus ex hac materia de beatitudine hauriendus ſit?* Reſp. triplicem potiſſimùm referendum. Primus eſt, ut magnum quiſque concipiat deſiderium hujus felicitatis, atque adeò exclamet cum S. Propheta Pſal. 83. *Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini, Cor meum & caro mea exultaverunt in DEUM vivum.* Secundo eſt, ut conſideratione tantæ felicitatis ſe ad contemptum rerum terrenarum, aliáque media ad ipſam obtinendam conducentia adhibenda excitet, ideoque ſaluberrimum S. Hieronymi conſilium Euſtochio ep. 22. datum ſibi applicet: *Quotieſcunque te vana Seculi delectaverit ambitio, quoties in mundo videris aliquid glorioſum, ad Paradiſum mente tranſgredere: eſſe incipe, quod futura es, & tunc poteris dicere: Aquæ multæ non potuerunt extinguere caritatem, nec flumina obruent eam.* Tertius eſt, ut ejuſdem felicitatis recordatione & ſpe etiam in adverſis ſe ſoletur, uti iterum S. Hieronymus Demetriadi ſubdit dicens: *Reſpice, quod promiſſum eſt: omne opus leve ſolet fieri, quando eius pretium cogitatur: & ſpes præmij* ſolatium eſt laboris. Dicat ergo in omnibus adverſis cum S. Paulo ad Rom. 8. *Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Momentanum, quod cruciat: æternum, quod delectat.

CAPUT

Caput II.

DE MEDIIS AD FINEM ULTIMU[M] OBTINENDUM NECESSARIIS IN GENERE.

QUænam ſint hæc media, breviter ſimul & clarè S. D[...] Pſal. 33. indicavit, dum dixit: *Quis eſt homo,* [...] *vult vitam, diligit dies videre bonos?* (qui per beatitudin[...] maximè obtinentur) *Diverte à malo, & fac bonum:* [...] *re pacem* (quæ in poſſeſſione ultimi finis conſiſtit) *&* [...] *quere eam*: Unde meritò poſt beatitudinem explicatam [...] Thomas & cum eo Theologi de vitijs & virtutibus tum [...] genere. (videlicet quatenus ſunt actus moralis) tum [...] ſpecie ſpectatis agunt, quæ tamen quia magna ex parte [...] iam Theologiæ morali communia ſunt, hoc loco non n[...] breviter indicabuntur.

Articulus I.

De Actu morali in genere.

I. Q. 1. *Quid ſit actus moralis?* Reſp. Eſt actus vo[...] luntarius cum indifferente cognitione boni & mali elicitu[...] Seu brevius. Eſt libera electio honeſti vel inhoneſti obje[...] cti. Unde ejuſmodi actus propriè *humanus* dicitur, eo qu[...] ut S. Thomas q. 1. a. 1. ait, illæ actiones ſolæ propriè hum[...] næ dicendæ ſint, quæ homini conveniunt, quatenus hom[...] id eſt, ſuarum actionum per rationem & voluntatem ſiv[...] berum arbitrium Dominus eſt; reliquæ ergo actiones [...] tali libertate ab homine procedentes potiùs *actiones homi[...]* dicendæ ſunt. Ex quo colligitur quænam ſint genera [...] motiora actus moralis, videlicet remotiſſimum eſſe, quò[d] ſit actus *vitalis*, minùs remotum, quòd ſit *Spontaneus*, id e[ſt] à principio intrinſeco prævia cognitione procedens; p[ro]ximum, quòd ſit *voluntarius*, id eſt, non à quocunque pr[in]cipio, ſed tali, quod cum cognitione perfecta finis opera[...] procedens, quale principium eſt ſola voluntas ſeu appe[titus] rationalis. Porro diviſiones voluntarij varias, & opp[...] tum illi involuntarium, coactum, & violentum fuſius [...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…nunt Theologi tum Scholaſtici, quàm morales, apud quos …deri poſſunt.

II. Q. 2. *An de facto homo habeat potentiam ad eiuſ…di actus morales eliciendos?* Reſp. affirmativè ex commu…omnium Theologorum; quia Scriptura paſſim dicit, ho…minem relictum eſſe in manu conſilij ſui; ante ipſum po…ſitum eſſe bonum & malum, &, quod pacuerit illi datum …item laudandos eſſe viros glorioſos, & eos, qui potuerunt …ſgredi, & non ſunt tranſgreſſi; hæc autem omnia veri…tari non poſſent ſine actu morali, cùm laudari vel vitupera… nihil ſit aliud, quàm imputari alicui bonitatem vel ma…itiam ſui actus; hæc autem imputatio non fiat, niſi quando …r habet liberum dominium ſui actus.

III. Q. 3. *Unde deſumatur moralitas actus moralis?* …ſp. immediatè eam deſumi ex conformitate vel difformi…tate cum regula proxima, id eſt, conſcientia, quæ eſt dicta…men rationis practicum, quo judicamus antecedenter ad vo…luntatis electionem objectum eſſe honeſtum vel inhone…ſtum. Mediatè verò & remotè deſumi ex conformitate vel …formitate cum regula remota ſeu moralitate objectiva, …quæ eſt voluntas Dei aut etiam ipſa Natura probans vel im…probans electionem objecti. Porro quia interdum morali…tas ex ipſis etiam circumſtantiis deſumitur, notandum eſt, …quas circumſtantias ex parte principii ſe habere, (ut ſunt …dignitas ſubſtantialis ſeu gratia ſanctificans, vel accidenta…lis, v. g. dignitas regia) alias ex parte actus, quales ſunt …tas, duratio, intenſio) alias ex parte objecti; inter quas …hoc eſt diſcrimen, quòd circumſtantiæ ex parte objecti ſe …habentes non refundant ſuam moralitatem in actum, niſi …, formaliter expreſsè cognoſcantur & amentur, (quod …ſimilitudinem rationis etiam de dignitate accidentali …) reliquæ verò circumſtantiæ etiam ſine ſui cogni…tione moralitatem refundant; cujus diverſitatis ratio hæc …à Theologis, quòd illæ, quæ ex parte agentis vel …ſe habent, conjungantur per identitatem vel unionem …phyſicam cum actu; poſteriores verò hoc ipſo, quòd termi…nant actum, debeant per cognitionem velut unionem inten…tionalem conjungi cum illo. Imò ad contrahendam ex ob…jecto & circumſtantiis bonitatem, non ſufficit objectum

velle materialiter, ſed requiritur, ut formaliter appe
propter bonitatem, licet ad malitiam contrahendam ſu
ciat nuda advertentia mali; cujus diverſitatis ratio eſt, q
cùm tota bonitas conſiſtat in conformitate cum benepla
Dei vel approbatione Naturæ, non poteſt dici laudabili
agere, qui non appetit hanc conformitatem. E contra
verò, qui ſcit objectum malum diſplicere Deo & Naturæ,
nihilominus illud eligit, hoc ipſo cenſetur diſplicentiam
lem contemnere, quod utique eſt rationi contrarium, & v
tuperabile.

IV. Q. 4. *An moralitas actûs per metum, conc
ſcentiam, & ignorantiam tollatur?* Reſp. 1. Per metum
pe quidem minui moralitatem (quando ſcilicet actus el
endus eſt voluntati operantis adverſus) non tamen om
tolli; eò quòd, ut S. Thomas diſcurrit q. 6. a. 6. action
cùm in particulari exiſtunt, tales abſolutè ſint judican
quales ſunt à parte rei omnibus circumſtantiis conſidera
atque adeò actiones quoque ex metu factæ, cùm ſint à p
rei voluntariæ, & ſecundùm rationem duntaxat repugn
tes voluntati, quatenus ſcilicet ſecundùm ſe ſpectantur, m
ritò ſecundùm quid quoque involuntariæ, abſolutè au
voluntariæ dicuntur. Reſp. 2. Per concupiſcentiam m
nui quidem moralitatem (quia minuitur radix libertatis
advertentia rationis, & quia facit, ut appetitus ab obje
fortiùs trahatur) non tamen *per ſe* involuntarium etiam
cundùm quid cauſari, cùm nunquam per ſe objectum co
cupitum repugnet voluntati. Dixi *per ſe*: quia per ac
dens Tann. d. 2. q. 1. du. 7. putat involuntarium ſecund
quid cauſari à concupiſcentia poſſe, ſi videlicet quid ard
um ac cum manifeſto vitæ periculo conjunctum appe
Reſp. 3. Ignorantiam antecedentem quidem (id eſt, q
ſimpliciter impediri non potuit) tollere (ſaltem plerumq
moralitatem, non tamen conſequentem Ignorantiam, q
hoc ipſo, quòd impediri talis ignorantia conſequens po
rit, & debuerit, cenſetur operanti effectus voluntarius
ſe, licet ſecundùm quid involuntarium cauſet; atque a
minuat mortalitatem; concomitantem verò ignoranti
neque minuere, neque augere moralitatem, cùm p
ſe habeat, ac ſi non adeſſet.

V. Q. 5. *An moralitas ſit eſſentialis actui morali?* Rꝫ. Hanc quæſtionem à deciſione controverſiæ Philoſophicæ de libertate actus dependere; qui enim hanc actui eſſentialem & intrinſecam eſſe contendunt, idem etiam de moralitate dicent; ſecus diſcurrent, qui in denominatione extrinſeca libertatem conſtituunt.

VI. Q. 6. *In quo ſubiecto reperiatur actus moralis?* Reſp. in omni & ſolo agente rationali libero; hoc enim colligitur ex ipſa illius definitione. Unde quia ejusmodi libertas, à qua oritur moralitas, vel juxta Tannerum q. 1. dub. 2. n. 36. & alios omnino identificatur, etiam in Deo reperitur, hoc ipſo etiam moralis actus eidem concedendus eſt.

VII. Q. 7. *An actus externus moralitatem augeat?* Reſp. non deeſſe quidem aliquos, qui affirment; communiorem tamen eſſe ſententiam, quæ neget, eò quòd talis actus externus non videatur libertatem augere, atque adeò nec ipſam moralitatem augere poſſit.

VIII. Q. 8. *Quotuplex ſit actus moralis?* Reſp. variè ad hanc quæſtionem reſponderi ab Authoribus; aliqui enim ſolummodo duplicem eſſe contendunt, bonum ſcilicet, & malum, ſive de ſpecie, ſive de individuo actus ſit ſermo. alii tamen communiùs ſaltem quoad ſpeciem dari etiam actum indifferentem, atque adeò actum moralem triplicem eſſe contendunt; eò quòd de facto dentur aliqua, quæ nec placent Deo poſitivè, nec diſplicent.

Articulus II.

De actu morali bono ſeu virtuoſo.

I. Quatuor plerumque ſunt capita, quæ de actu morali bono ſeu virtuoſo tractantur, videlicet natura, ſubjectum, diverſitas, proprietates, de quibus proinde & hic totidem quæſtiones proponentur, adeóque.

II. Q. 1. *Quid ſit actus moralis bonus ſeu Virtus?* Rꝫ. eſſe actum divinæ voluntati conformem; hanc quippe eſſe regulam remotam moralitatis reſpectu actuum moralium ſuperiore articulo indicatum eſt. Ex qua definitione facilè colligitur 1. virtutem, prout habitum ſeu principium actûs

moralis ſignificat, rectè à Theologis cum Granado ſicdefi-
niri: Eſt habitus perficiens ſubſtantiam intelligentem,
ad opus bonum determinatè inclinans. 2. Tria ad vir-
ſum actum requiri, ſcilicet objectum honeſtum, adver-
tiam rationis, & intentionem ſive actualem, ſive virtual-
quâ voluntas feratur in honeſtatem cuique virtuti prop-
am; uti, teſte Tannero d. 3. q. 2. du. 3. n. 27. commu-
requirunt Authores, nam ut S. Thomas hîc q. 19. a. 7. a
ait, hoc eſt diſcrimen inter actum bonum & malum, q
malum contingat ex ſingularibus defectibus, bonum a
ex totâ & integra cauſa. Unde ſive voluntas ſit ejus, q
eſt ſecundùm ſe malum, & ſub ratione boni appetitiva;
ſit electiva boni ſub ratione mali, ſemper erit voluntas m
la; ſed ad hoc, quòd ſit voluntas bona requiritur, quò
bona ſub ratione boni, id eſt, quòd velit bonum, & prop
bonum; quam doctrinam Tannerus n. 28. adeò commun
eſſe ait, ut nullum Theologorum aut Philoſophorum ext-
met, qui oppoſitum docuerit. 3. Colligitur, habitum mo-
lem bonum non tantùm per ſe & ex natura ſua ad bonos a
inclinare (uti contra Scotum ſentit communis ſententia c
D. Thoma) ſed etiam per accidens tantùm non poſſe co-
currere ad actum malum, uti iterum Theologi cum S. Tho-
ma ſentiunt dicente, virtutem eſſe talem qualitatem, q
rectè vivitur, & quâ nullus malè utitur. 4. Colligitu
virtutes à donis, & fructibus Spiritus Sancti atque octo be-
titudinibus per ſe & realiter non diſtingui, ſed in hoc u-
tùm differre, quòd dona Spiritus Sancti reſpectum dic
ad Spiritum Sanctum, qui ejusmodi actus ſic inſpirat, ut
la ordinaria potentia tales actus producere poſſet, ut in h
roicis factis & exemplis Martyrum & aliorum Sancto
patet. Beatitudines verò, quarum Chriſtus octo recen
ſint actus donorum aut virtutum infuſarum, & ideo bea
dines vocentur, quia præcipuè conferunt beatitudinem h
& alterius vitæ, ac ſpecialia prœmia illis promiſſa, in q
vera beatitudo conſiſtit. Per fructus denique Spiritus S
cti intelligantur quicunque virtutum infuſarum actus,
tenus ſunt ultimi quidam virtutum effectus ac guſtu
tuali valde ſuaves, & inſtar fructuum per ſe delectabile
virtute velut arbore, & à gratia velut ſemine procede

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quales S. Paulus ad Galat. 5. duodecim numerat; unde patet omnem beatitudinem eſſe etiam fructum Spiritus Sancti, non tamen viciſſim, ut notavit S. Thomas q. 70. a. 2.

III. Q. 2. *Quomodo dividatur actus moralis bonus ſeu virtuoſus?* Reſp. cùm omnis actus ſuum principium & habitum virtuoſum reſpiciat, eodem ferè modo illum dividi poſſe, ſicut ipſi habitus dividuntur. Tripliciter autem plerumque dividitur virtus prout habitum ſignificat. 1. *Ratione ſubjecti*: ſecundùm quam conſiderationem dividitur in intellectualem & appetitivam ſeu moralem. 2. *Ratione cauſæ efficientis*: ſub quo reſpectu in virtutes infuſas & acquiſitas dividitur; quales quidem virtutes per ſe infuſas verè dari, eáſque ſpecie diſtinctas eſſe àb acquiſitis, & cum gratia ac caritate inſeparabiliter conjunctas, communiſſimè docent Theologi cum S. Thoma contra Scotum, & nonnullos antiquos Theologos negantes, eas per ſe infuſas eſſe. 3. *Ratione objecti*: ſub qua conſideratione in Theologicas, quæ immediatè circa Deum verſantur; & Morales, quæ circa objectum creatum occupantur, dividitur. Quæ quidem Morales virtutes à S. Thoma q. 71. a. 5. ſecundùm varium ſtatum in *exemplares* (quæ nihil aliud ſunt, quàm virtutes morales, prout in Deo tanquam exemplari ſeu Idea reperiuntur) *Politicas* (ſic dictas, quia in ordine ad politiam ſeu ſocietatem humanam conſervandum ordinantur) *Purgatorias* (quatenus ſcilicet non communi & imperfecto modo, ſed ſublimiori & à nævis libero exercentur) *Purgati animi* (ſic vocatas, quia in ſtatu perfecto & divino eliciuntur) dividi ſolent.

IV. Q. 3. *In quo ſubiecto actus morales boni reperiantur?* Reſp. 1. Proprium & ab omnibus meritò admiſſum ſubjectum actus moralis ſeu virtutis eſſe voluntatem, quia hæc eſt potentia verè libera, & boni proſecutiva. Reſp. 2. Intellectum per ſe & ſine ordine ad voluntatem non eſſe ſimpliciter ſubjectum actus moralis, quia ut ſic liber non eſt; ſolummodo ergo ſubjectum illius dici poteſt, quatenus vel movet voluntatem ad bonum uſum, vel movetur ab illa; hinc virtutes intellectuales Prudentiæ & Fidei inter virtutes morales & Theologicas recenſentur, quia Fides movetur à voluntate per piam affectionem ad credendum, cùm; ut

S. Thomas loquitur, nullus credat, niſi volens; Prudentia ſupponat bonam voluntatis affectionem erga fines virtutum, ipſámque voluntatem dirigat, ac ſuo modo determinet ad rectè operandum. Ita Tannerus q. 3. dub. 1. n. 7. ex communi & certa, ut ipſe ait, Theologorum ſententia, licet non deſint pauci, qui in ſola voluntate virtutem ſubjectivè, in aliis autem potentiis ſolùm per denominationem extrinſecam reperiri eandem aſſerant. Reſp. 3. Licet appetitus ſenſitivus hominis ipſi cum beſtiis communis ſit, quatenus tamen uterque appetitus tam concupiſcibilis ſcilicet, quàm iraſcibilis, rationi ſubordinatur, & ab ea dirigitur, juxta S. Thomam & communiorem Theologorum ſententiam, verè etiam ſubjectum virtutis dici poſſe, cùm ut ſic hæc potentia verè dici poſſit habere proprios motus ad bonum & malum, & propterea verè quoque bonum faciat, habentem, & opus ejus bonum reddat; licet non pauci etiam cum Scotiſtis ſentiant, habitus iſtos, qui in appetitu ſenſitivo generantur, non eſſe veras virtutes, ſed adumbrationes illarum duntaxat, eò quòd non ferantur formaliter in ipſam honeſtatem, & ſæpe cum malitia morali ſtare poſſint; cùm idem v. g. habitus abſtinentiæ generetur, ſive ex vana gloria, ſive ex virtute quis abſtineat; unde meritò aliqui hanc quæſtionem de nomine vocant, cùm in re utrique Authores conveniant.

V. Q. 4. *Quænam ſint proprietates actus moralis ſeu virtutis?* Reſp. ſequentes potiſſimùm à S. Thoma q. 64. & ſeq. numerari, non ſtrictè ſumendo hoc nomen, ſed latè duntaxat quatenus ſcilicet ſunt conditiones ad virtutem requiſitæ. Prima eſt, quòd in medio conſiſtere debeat; unde Ariſtoteles 2. Eth. c. 6. eam per hoc medium definivit dicens: Virtus eſt habitus electivus in medio conſiſtens, prout ſapiens determinaverit: cujus rationem S. Thomas ex ipſa virtutis natura aſſignat; cùm enim hæc in conformitate cum regula ſua conſiſtat, hoc ipſo nec excedere illam, nec ab ea deficere debet. Circa quam tamen proprietatem rectè notant Authores, eam Soli Fortitudini & Temperantiæ, non item cæteris virtutibus convenire, cùm in iſtis deficere quidem, non tamen excedere poſſimus, cùm nemo nimis tribuere jus ſuum alteri, aut nimis Deum diligere poſſit.

[...]untur tamen interdum & iſtæ virtutes per accidens habere medium, *cauſaliter* & *medium rei*, quatenus ſcilicet determinat Juſtitia, quid inter plus & minus debeatur, & in hac determinatione non ad circumſtantias Perſonæ (ut faciunt Fortitudo & Temperantia, quæ proinde *medium rationis* habere dicuntur) ſed ad ſolum jus in re ipſa fundatum reſpicit. Secunda proprietas eſt connexio virtutum inter ſe, de qua ſequentes communiter doctrinæ à Theologis traduntur, nempe. Virtutes infuſas & acquiſitas non neceſſariò inter ſe connexas eſſe (cùm multi etiam Gentiles habeant virtutes acquiſitas ſine infuſis) nec etiam virtutes infuſas Theologicas inter ſe (cùm Fides & Spes ſine caritate conſiſtere poſſint) virtutes tamen morales infuſas ſemper cum caritate & inter ſe conjunctas eſſe; acquiſitas verò in ſtatu perfecto quidem neceſſariò inter ſe connexas eſſe debere (quia ſtatus perfectæ virtutis acquiſitæ poſtulat, ut homo frequenter, facilè, & per multum tempus exercere poſſit omnes actus illius virtutis, quibuscunque obſtaculis occurrentibus, quod fieri moraliter non poteſt ab eo, qui non omnes virtutes conjunctas habet) in ſtatu tamen imperfecto eas à ſe ſeparari poſſe, uti quotidiana experientia docet. Tertia proprietas eſt diverſitas, virtutum, quoad perfectionem, quam licet Stoici negaverint putantes, nullam alterâ perfectiorem eſſe contrarium tamen unanimiter docent Theologi; cùm certum ſit Theologicas virtutes ſecundùm ſpecificam perfectionem digniores eſſe moralibus, & Caritatem Fidei & Spei præcellere; imò & inter has ipſas virtutes unam alterâ quoad intenſionem & extenſionem perfectiorem eſſe (ſaltem in ſtatu imperfecto) pariter ſentiat communior ſententia Theologorum, & ipſa iterum experientia confirmet; licet in ſtatu perfecto concedi poſſit, omnes inter ſe æquales eſſe, quòd ſolùm fortè voluerunt aliqui cum S. Thoma q. 66. a. 1. æqualitatem omnimodam virtutibus quoad intenſionem tribuentes. Quarta proprietas eſt generatio, conſervatio & corruptio earundem, de quibus breviter ex communi Theologorum doctrina ſciendùm eſt, virtutes infuſas per actus meritorios generari & conſervari cum gratia; cum eâdem verò etiam omnes (exceptâ Fide & Spe) demeritoriè iterum per peccatum mortale corrumpi; acquiſitas verò phyſicè per

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

actus generari, & quamdiu per actus & habitus contrarios non corrumpuntur, conſervari, poſt vitam verò infuſas du-rare ſemper in Beatis (exceptâ Fide & Spe, quoad primarios ſaltem actus) imò & acquiſitas; in damnatis autem omnes infuſas perire, acquiſitas verò celeriter per actus contrarios deſtrui.

VI. Q. 5. *Quæ ſint media & inſtrumenta ad acqui-rendas virtutes adhibenda?* Reſp. Triplicis generis à Theo-logis plerumque aſſignari; nam 1. aliqua ſe ex parte intel-lectus habent, qualia ſunt cognitio, & appretiatio ſeu æſtima-tio virtutis, quæ ex illius præſtantia & utilitate conſiderata oritur. 2. Alia ſe ex parte voluntatis habent, quorum quinque enumerat P. Jacobus Alvarez to. 2. de vit. Spir. p. 2. 3. & 4. ſcilicet diffidentiam ſui, deſiderium virtutis, cre-bram intentionem actualem ejusdem virtutis, robur animi in difficultatibus vincendis, & denique particularem curam in vitiis contrariis eliminandis. 3. Denique alia ex parte ipſius operantis ſe tenent, qualia ſunt aſſidua exercitatio, & ſedula occaſionum obſervatio, viriúmque ſeria applica-tio, de quibus omnibus fuſiùs diſſerens cit. P. Jacobus Alva-rez & alii Aſcetæ videri poſſunt.

Articulus III.

De actu morali malo ſeu peccato.

I. De hoc quinque potiſſimùm quæſtiones moventur à Theologis, nimirum quid ſit, quotuplex ſit, in quo ſub-jecto reperiatur, quæ ſit cauſa illius, & qui effectus, de qui-bus & hîc breviter agetur. Itaque.

II. Q. 1. *Quid ſit actus moralis malus ſeu peccatum?* Reſp. cum S. Auguſtino, peccatum eſſe dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. In qua defini-tione S. Doctor, ut notat S. Thomas q. 71. a. 6. pro mate-riali poſuit dictum, vel factum &c. pro formali verò discon-venientiam cum lege æterna, quæ eſt prima regula actuum moralium, ut ſuprà dictum eſt. Unde Recentiores clarius peccatum, definientes dicunt illud eſſe actum elicitum cum advertentia ad diſplicentiam ſupremi Legiſlatoris. An au-

rum peccati malitia in pura privatione conſiſtat, ut antiquiores Theologi docuerunt; an verò in ipſa entitate actus poſitivi antecedenter ad privationem uti communiter hodie Recentiores docent, controverſia non levis eſt inter Doctores.

III. Q. 2. *Quotuplex ſit peccatum?* Reſp. duplex præcipuè in genere aſſignari. 1. *Originale*, quod nihil aliud eſt, quàm peccatum primum Adami, quatenus ob transfuſum in ipſam Poſterorum omnium (exceptâ Dei Matre) voluntatem in ordine ad gratiam originalem vel retinendam, vel amittendam, omnibus per ſeminalem generationē ab eo deſcendentibus, & pacto illo incluſis adſcribitur; eſtque hoc peccatum non ſola concupiſcentia naturalis (ut Hæretici volunt) ſed propriè dictum peccatum, afferens ſecum privationem gratiæ originalis, & corruptionem naturæ inducens, quæ in eo conſiſtit, quod diſſolvatur harmonia ſeu nodus, quem juſtitia originalis tanquam donum quoddam perfectè & naturæ indebitum in homine efficiebat, ut & corpus animæ, ſine morbis ac moriendi neceſſitate, & ſenſualitas rationi ſine inordinatione concupiſcentiæ, & ratio ſive voluntas Deo ſine periculo & peccandi neceſſitate plenè ſubjiceretur. Unde quatuor vulnera animæ inflicta dicuntur per peccatum originale, ſcilicet vulnus ignorantiæ in intellectu, vulnus malitiæ in voluntate, vulnus infirmitatis in parte iraſcibili, & vulnus concupiſcentiæ in concupiſcibili; qui verò corpori duo quoque vulnera ſunt illata, ſcilicet moriendi neceſſitas, & morborum, aliorúmque ſimilium malorum corporalium capacitas. A quo tamen peccato originali exemptam fuiſſe B. Virginem, meritò plerique hodie Theologi contra Thomiſtas docent, idque novem, etiam rationibus probat Tannerus d. 4. q. 7. du. 2. imò non pauci eam à debito proximo contrahendi peccatum originale eam liberare contendunt, dum eam in primo pacto cum Adamo inito excluſam eſſe putant ob maternitatem ejus præviſam. 2. *Actuale*, quod nihil aliud eſt, quam peccatum propria voluntate commiſſum, dividitúrque in *mortale* & *veniale*, quorum differentia in eo conſiſtit, quòd peccatum mortale ſit voluntaria electio boni creati præ amicitia Dei, cum qua repugnare cognoſcitur, atque, ut S. Thomas lo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quitur, homine ſimpliciter ab ultimo fine deordinet & ab-
ſtrahat; non item veniale, utpote quod nec amicitiam Dei
tollit, nec à fine ultimo ſeparat, ſed circa media duntaxat
deordinat. Ad cognoſcendam verò hanc differentiam ſe-
quens à Recentioribus regula aſſignatur, quòd ſcilicet
omnia & ſola peccata ex natura ſua ſint mortalia, quæ, ſi ve-
nialia duntaxat forent, vel Deus non eſſet infinitè perfectus,
vel humano generi graviſſimum præjudicium crearetur, re-
liquæ verò diviſiones peccati, uti & regulæ, ex quibus dif-
ferentia ſpecifica & numerica peccatorum colligi ſolet, apud
Theologos morales videri poſſunt.

IV. Q: 3. *Quodnam ſit ſubiectum capax pecca-*
Pro ſolutione hujus quæſtionis Tannerus q. 8. du. 1. n. 10. cum
S. Thoma notat, hæc duo diligenter diſtinguenda eſſe, a-
ctum alicujus potentiæ eſſe verè peccatum; & peccatum for-
maliter eſſe in aliqua potentia; ad priorem enim propo-
ſitionem verificandam ſufficit, ſi actus verè ac formaliter re-
pugnet rationi; ad poſteriorem autem verificandum inſuper
requiritur, ut vitio quodam illius potentiæ accidat, quam
peccare denominant. Hoc notato Reſp. cit. Author cum S.
Thoma & communi Thomiſtarum omnes potentias, quæ ita
voluntati ſubjacent, ut impediri ab ipſa poſſint in actibus
ſuis eliciendis, eſſe ſubjectum peccati; quia harum ſolarum
potentiarum vitio (puta voluntatis, intellectus, & appetitus
ſenſitivi) accidunt peccata; voluntatis quidem tanquam
principalis & univerſalis cauſæ; rationis autem ut male di-
rigentis; appetitus denique velut indirectè inclinantis;
hinc cùm membra externa non agant, ſed agantur potius de-
ſpoticè à voluntate, non dicuntur ſubjectum peccatorum,
licet actus ipſorum, qui ſubjectivè & materialiter in ipſis
recipiuntur, propriè & formaliter rationem peccati habeant,
uti poſt S. Thomam plurimi apud & cum Tann. l. c. n. 1
docent contra Vaſq. & alios Recentiores, tum quia ejuſdem
di actus verè prohibentur à S. Scriptura; tum quia verè
formaliter ſunt rationi difformes, & ſaltem per extrinſecam
denominationem ſunt liberi, quod iſti Authores ſufficere p-
tant ad peccatum. Reſp. 2. Tanner du. 2. n. 30. cum
Thoma q. 74. art. 4. in appetitu ſenſitivo veniale quidem
non mortale peccatum ſubjectari formaliter; quia,

actus illius, ſi verè deliberati ſint, verè ſint peccata mortalia aliquando, tunc tamen non ipſius vitio, ſed voluntatis & intellectus accidunt atque adeò his adſcibuntur, utpote tunc plenam libertatem habentibus; quando autem appetitus impedit plenam libertatem & relinquit ſemiplenam ad veniale quidem, non autem mortale ſufficientem, tunc, quia tamen cenſetur ab appetitu anteverti, rectè peccatum tale ipſi adſcribitur.

V. Q. 4. *Quænam ſit cauſa peccati?* Reſp. 1. Solum hominem libertate præditum eſſe cauſam peccati per ſe, quia hic ſolus ex intentione cauſat actum proſecutivum mali, & determinat concurſum indifferentem DEI ad actum peccaminoſum potiùs, quàm virtuoſum; DEUS autem, licet concurſum indifferentem offerat, non tamen eo fine offert ut eodem ad malum homo utatur, ſed potiùs optat, & hortatur, ut cum eodem bene operatur. Excœcationis tamen & indurationis cauſa dicitur, quatenus gratiam efficacem ſubtrahit, cujus defectu poſtea homo in ſuo peccato perſeverat. Reſp. 2. Etſi Diabolus, concupiſcentia, & peccatum interdum alterius peccati cauſa dicantur, hoc tamen non de influxu & cauſalitate per ſe, ſed per accidens intelligendum eſt, cùm & Diabolus, & concupiſcentia impellere tantùm, non autem cogere poſſint ad peccatum; peccatum tamen alterius cauſa eatenus tantùm dicatur, quatenus gratiam vel caritatem, vel verecundiam, vel quodcunque aliud à peccato retrahens tollit, & ſic per accidens efficit, ut in aliud peccatum homo labatur.

VI. Q. 5. *Quinam ſint effectus peccati?* Reſp. duplicis generis effectus peccato communiter aſſignantur, ſcilicet maculam & reatum pœnæ, de quibus hæc duo duntaxat notanda ſunt 1. quòd ut S. Thomas q. 89. a. 1. loquitur ſicut est duplex in anima nitor, unus habitualis, & quaſi intrinſecus, alter verò actualis, & quaſi externus fulgor; ita duplex quoque in anima maculâ detur habitualis ſcilicet in privatione gratiæ conſiſtens; & actualis, qui nihil aliud eſt, quam ipſum peccatum præteritum moraliter perſeverans, (quod propterea habituale peccatum ab aliquibus vocatur) ſeu, ut Recentiores explicant, cum negatione condignæ ſatiſfactionis aut gratuitæ remiſſionis conjunctum. Unde

quia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

quia ſola gratia habitualis eſt verus decor animæ, ſol[illegible] quoque peccatum mortale, quod eam gratiam tollit, ve[illegible] maculam inferre dicitur; peccatum autem veniale, q[illegible] gratiam illam relinquit, ſecundùm quid tantùm macu[illegible] animam dicitur per modum luti aut pulveris corpus m[illegible] lantis; in quem ſenſum Chriſtus Jo: 13. dixit: *Qui lotus* [illegible] *non indiget, niſi ut pedes lavet, Sed eſt mundus totus.* 2. N[illegible] tandum eſt, quòd, cùm peccatum mortale reatum p[illegible] æternæ inferat, aliqui cauſam hujus æternæ durationis [illegible] S. Thoma in ipſam malitiam dicti peccati conijciant, [illegible] pote quod ab Perſonam infinitæ dignitatis graviter o[illegible] ſam meretur privationem amicitiæ divinæ, atque adeò [illegible] ordinationem quantùm de ſe irreparabilem cauſat; alij v[illegible] ex eo probant, quòd nullâ condignâ ſatisfactione à Pecca[illegible] tore deleri poſſit; alij affectui Peccatoris adſcribant, q[illegible] ſine fine vellet vivere, ut ſine fine poſſet peccare; unde, [illegible] S. Gregorius l. 4. Dial. c. 44. loquitur, *ad magnam juſtitiam* [illegible] *judicantis pertinet, ut nunquam careant ſupplicio, qui nun-quam voluerunt carere peccato.* alij denique ex ipſa neceſſi-tate talis pœnæ dictam durationem demonſtrare conan[tur], utpote ſine qua homines non ſufficienter à peccato abſter-rentur. Porro qualis hæc pœna ſit futura, breviter indicat Leſſius l. 13. de perſ. divin. in fine. dum triplicem ait affli-ctionem futuram eſſe, nempe 1. Summos dolores ſen[illegible] totiúſque corporis exterius & interius, qui juxta commu-nem ſenſum Theologorum per verum & corporeum, ac ſul-phureum ignem, ut S. Scriptura paſſim indicat, cauſabun[tur]; etſi verò aliqui etiam per aquas & vermes corporeos exiſti-ment damnatos cruciatum iri, Leſſius tamen loc cit. proba-bilius contrarium multis argumentis demonſtrat, licèt li-benter concedat moleſtiſſimas & horribiles ibi tenebras æ-ternas eò quòd meritò damnati luce corporali priven[tur], ut qui lucem Spiritualem & divinam contempſerunt. Summam quoque triſtitiam ibidem futuram ait Leſſius, [illegible] conſideratione tantorum malorum, in quæ inciderun[t], [illegible] bonorum, quæ amiſerunt, quæ amiſſio *pœna damni* voca-tur, tantóque gravior erit, quantò major eſt gloria amiſſa, quantóque faciliùs eam obtinere potuiſſent. 3. Super [illegible] maia eos per conſiderationem æternitatis cruciatum [illegible]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

meritò idem Author affirmat; ex quibus omnibus ſequetur deſperatio, furor, & maledicto, quâ & ſeipſos, quòd tantorum malorũ cauſa ſibi extiterint, & DEUM, qui ipſos condidit; & Parentes, qui genuerunt, & dœmones, qui ſeduxerunt; & ſocios, creaturáſque alias, qui ad peccatum allexerunt, vel ſervierunt, maledicent. Locum verò inferni quod attinet, probabiliter Leſſius putat in centro terræ eum exiſtere, ita ut idem ſit centrum inferni & terræ, nec ſolum ſeu planities ſed nuda cavitas ſulphure liquato ardente repleta ibi reperiatur, cujus diameter unius leucæ longitudinem non excedat (hoc enim ſpatium non tantùm ad multitudinem damnatorum, ſed decuplo majorem numerum capiendum ſufficiens fore Mathematici demonſtrant) in quam damnati velut in unum cumulum conjecti tanquam victima pro peccato æternùm ardebunt, ſícque implebunt illud apoc. 20. *Qui non inventus eſt in libro vitæ, miſſus eſt in ſtagnum ignis,*

VII. Q. 6. *Quis fructus ex tota hac de actibus moralibus materia hauriendus ſit à Theologo?* Reſp. triplicem præcipuè hauriendum eſſe. Primus eſt, ut, dum geminam peccati malitiam, ſcilicet averſionem à DEO, & converſionem ad creaturam, grandémque, quæ per eaſdem committitur, malitiam & injuriam conſiderat, exinde gravitatem ejuſdem æſtimare diſcat, illáque Jeremiæ c. 2. Verba in mente habeat: *Obſtupeſcite cœli ſuper hoc, & portæ eius deſolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit Populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas, ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas.* Secundus fructus eſt, ut dignam de virtutum pretio æſtimationem concipiat, utpote quæ ſolæ illud S. Pauli 1. Tim. 4. elogium merentur *Pietas* (ſeu virtus, ut aliqui interpretantur) *ad omnia utilis eſt, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.* Ut adeò meritò illius poſſeſſor cum Salomone Sap. 7. dicere queat: *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius, & lætatus ſum in omnibus, quoniam antecedebat me iſta.* Tertius fructus eſt, ut ardentem concipiat Zelum peccatores convertendi, & à gehenna (in qua ut rectè quis & compendiosè omnia tormenta explicavit, & omnis mali præſentia, omnis boni abſentia, & omnis pœnæ indeſinentia) liberandi, cúm

di, eúmque in finem de ſe à quovis damnato dictum p
illud Luc. 16. *Rogo te Pater, ut mittas eum in domum*
eris mei; habeo enim quinque (imò innumeros) *Fratres*
teſtetur illis, ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum.

ARTICULUS IV.

De principijs dirigentibus actum moralem.

I. Q. 1. *Quænam ſint principia dirigentia actum mo-
ralem?* Reſp. duo potiſſimùm aſſignari à Theologis, ſ
licet Legem internam ſeu Conſcientiam, de qua S. Da
Pſal. 4. ait. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, Domine*
& externam à Superiore latam.

II. Q. 2. *Quid de Lege interna ſeu Conſcientia ſcien-
dum ſit?* Reſp. tria præcipuè, nempe 1. quid ſit. 2. Quo-
tuplex ſit. 3. Quænam obligatio ſit illam ſequendi, quæ
tamen omnia reſolvere, ex inſtituto ad Theologiam mora-
lem pertinet, exceptâ fortè quæſtione, quâ quæritur, an re-
lictâ ſententiâ probabiliore liceat minùs probabilem ſequi
in qua controverſia licet non pauci ex antiquioribus, & no-
viſſimè Julius Mercorus ex Ordine S. Dominici per inte-
grum libellum, quem *Baſin totius Theologiæ moralis* inſcri-
bit, negativam propugnent ſententiam, eámque plurimis
argumentis ſtabilire conentur; affirmativam tamen com-
muniùs hodie Recentiores tenent.

III. Q. 3. *Quid de Lege externa ſciendum?* Reſp. ſex
præcipuè de ea quæſtiones generales proponi, & decidi à
Theologis, videlicet. 1. Quid ſit, & quas conditiones in-
voluat. 2. Quotuplex ſit. 3. Quam obligationem indu-
cat. 4. Quæ excuſent ab hac obligatione. 5. Quis obli-
getur legibus. 6.. Quis ferre, abrogare, vel interpretari
poſſit legem; quæ tota materia, cùm prima principia ac
fundamenta Theologiæ moralis contineat, ideóque ad pra-
xin potiùs quàm Speculationem ordinetur, meritò à Theo-
logis Scholaſticis plerumque præteritur, & Theologis mo-
ralibus pertractenda relinquitur; exceptis fortè quæ de Le-
ge æterna, Moſaica, Naturali, & Gratiæ moventur, de qui-
bus proinde, quid Theologi Scholaſtici ſentiant, hoc loco
breviter indicandum eſt. Itaque.

IV. Q.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IV. Q. 4. *Quid de Lege æterna S. Thomas & alii Theologi doceant?* Reſp. ſequentia ferè. 1. Legem æternam juxta S. Thomam q. 93. a. 1. nihil aliud eſſe, quàm rationem divinæ Sapientiæ, ſecundùm quod eſt directiva omnium actionum & motionum ad ſuos fines, ſeu, ut S. Auguſtinus l. 22. contra Fauſtum c. 27. definit. eſſe ſummam rationem in DEO exiſtentem, cui ſemper eſt obtemperandum: vel voluntatem DEI ordinem naturæ conſervari præcipientem, & diſſipari vetantem; de qua proinde Sap. 8. dicatur: *Attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter.* 2. Eſſe realiter unicam (cùm omnia ſub una ratione reſpiciat, quatenus ſcilicet ad divinam gloriam & Sapientiam manifeſtandam ordinantur) licet propter diverſa objecta ratione tantùm multiplex dici queat. Hinc iterum Sap. 7. dicitur: *Cum ſit una, omnia poteſt, & in ſe permanens, omnia innovat. Eſt enim in illa Spiritus intelligentiæ ſanctus, unicus, multiplex &c.* 3. Non niſi *latè* ac *Analogicè* Legem dici, cùm nec ſemper ſit propriè dictum imperium (nempe reſpectu rerum irrationalium) nec ab æterno ſit promulgata, ſed eatenus tantùm æterna dicatur, quatenus ab æterno exſtitit decretum, cui ſuo tempore res creatæ ſubijci debent. 4. Eſſe ſoli DEO & Sanctis in ſe notam, (cùm ipſi ſoli DEUM, cum quo identificata eſt lex æterna in ſe videant) Viatoribus autem in effectu tantùm, quatenus cognoſcunt per habitum principiorum practicorum ſeu Syteresin veritates practicas ab ea derivatas. 5. Omnem legem ab iſta æterna derivari juxta illud Sap. 8. *per me Reges regunt, & Legum Conditores juſta decernunt.* 6. Omnes res creatas huic Legi ſubjectas; uti clarè S. Auguſtinus l. 5. de civ. c. 11. indicavit dicens: *Nullo modo aliquid Legibus ſummi Creatoris, ordinationiquè ſubtrahitur, à quo pax Vniverſitatis adminiſtratur.* Unde licet interdum res naturales fines ſuos particulares non aſſequantur, & homo vel Angelus legem æternam peccando violaverit, tamen iſti ipſi defectus æternæ legi ſubduntur, cùm hoc ipſum propter bonum Univerſi Author naturæ ab æterno decreverit, unde eleganter S. Auguſtinus in Enchir. c. 100. ait: *Hoc ipſo quòd contra voluntatem DEI fecerint* (homo & Angelus) *de ipſis facta eſt voluntas eius, qui per eandem creaturæ voluntatem, quâ factum eſt, quod Creator*

noluit,

luit, implevit ipſe, quod voluit. 7. Legem iſtam in ſe im-
mutabilem eſſe, cùm ſit ipſa ratio divina; dici tamen reſpe-
ctu objecti mutabilem, quatenus ſcilicet Deus aliquid,
quod ob certas circumſtantias decrevit producere, ob alias
iterum annihilare, vel abrogare poteſt, uti in Lege Moſai-
ca videre eſt.

V. Q. 5. *Quid de lege naturali doceant Theologi?* Re-
ſequentia præcipuè. 1. Eam nihil aliud eſſe, quàm recti
rationis humanæ judicium ſive dictamen, quo per lumen
nobis ab æterna lege impreſſum evidenter cognoſcimus,
quid faciendum vel omittendum ſit. 2. Duplicia hujus le-
gis præcepta dari, nempe Univerſaliſſima ſeu ſimplicia
prima (qualia ſunt, bonum eſſe faciendum, & malum fu-
giendum) & particularia, quæ ex prioribus derivantur. 3.
Eſſe propriè dictam legem, cùm & verè imperet, ac obliget
ſibi ſubjectos, & hoc ipſo, quòd Deus eam mentibus homi-
num naturaliter inſerverit, ſufficienter promulgatam. 4.
Materiam illius eſſe non omnes quidem virtutum actus (cùm
multi jure duntaxat divino aut humano ſint præcepti; alii
qui verò omnino non ſub præceptum, ſed conſilium dunta-
xat cadant) ſed tamen aliquos ſaltem omnium virtutum mo-
ralium (nam ſupernaturales virtutes non pertinent ad legem
naturalem) actus, cùm de facto in omni materia harum vir-
tutum præcepta quædam naturæ tam affirmativa, quàm ne-
gativa reperiantur. 5. Legem hanc in genere ſpectatam, &
quaſi inadæquatè ſeu abſtrahendo à circumſtantiis, in omni-
bus hominibus unicam & invariabilem eſſe; ſi tamen adæ-
quatè & quoad omnes circumſtantias ſpectetur, tum ſecun-
dùm principia quidem univerſaliſſima (& juxta aliquos
etiam ſecundùm eas leges, quarum diſpenſabilitas in Deo
defectum primariæ alicujus perfectionis argueret) eandem
in omnibus, & immutabilem eſſe, non item in aliis legi-
bus, quæ ex principiis univerſalibus deducuntur, aut nul-
lum ſimilem defectum arguunt. Quam totam doctrinam
S. Thomas q. 94. a. 5. & q. 100. a. 8. ad 3. ſequentibus ver-
bis bene notandis indicat: *Sic igitur præcepta ipſa Decalogi,
quantùm ad rationem iuſtitiæ, quam continent, immutabilia
ſunt; ſed quantùm ad aliquam determinationem per applicatio-
nem ad ſingulares actus (ut ſcilicet hoc vel illud ſit homicidium,*
fur-

furtum, vel adulterium; an non) hoc quidem eſt mutabile, quandoque ſola authoritate divina, in his ſcilicet, quæ à ſolo Deo ſunt inſtituta, ſicut in matrimonio & aliis huiusmodi: quandoque etiam authoritate humana, ſicut in his, quæ commiſſa ſunt Hominum Iurisdictioni, quantum enim ad hoc, homines gerunt vicem Dei; non autem quantùm ad omnia.

VI. Q. 6. *Quid de Moſaica lege ſciendum ſit?* Reſp. ſequentia præcipuè à Theologis doceri. 1. Legem hanc per Angelum Moyſi fuiſſe promulgatam Moſaicam ideo tantum dici, quia à Moyſe primùm accepta, & poſtea per eundem populo promulgata fuit. 2. Legem eandem in ſuo quidem genere, & pro tempore, quo lata eſt, perfectam fuiſſe; non tamen abſolutè perfectam bonitatis rationem habuiſſe, cùm per ſe, & ſine reſpectu ad Chriſtum novæ legis conditorem non fuerit ſufficiens ad æternam beatitudinem obtinendam, ſed figura duntaxat fuerit legis ſecuturæ, ut Apoſtolus ad Hebr. 10. indicavit, & ipſe Deus Ezech. 20. inſinuavit dicens: *Dedi eis præcepta non bona, & iudicia, in quibus non vivent.* 3. Legem hanc ſolis Judæis datam fuiſſe, atque adeò Gentiles non obligâſſe, niſi ſecundùm præcepta naturalia, quæ continebat. 4. Fuiſſe quoque eam legem, unicam unitate ordinis & finis, univerſim tamen tria genera præceptorum in ſe continuiſſe, *moralia* ſcilicet, ſeu ad moralium actuum, & cultus divini ſubſtantiam pertinentia; *cæremonialia* ſeu ad ritum & modum cultûs divini ſpectantia quæ quadruplicis erant generis, videlicet ſacrificia, ſacra ſeu inſtrumenta cultûs divini; ſacramenta, & ſpeciales obſervationes; & *iudicialia*, quæ certum modum juſtitiæ in humano convictu obſervandæ determinabant, itemque in quatuor genera ſubdividebantur, quorum primum determinabat, quis ordo inter Principem & Populum ſervandus ſit: ſecundum, quis inter ipſos Populares: tertium, quis extra Populares & extraneos: quartum denique quis inter domeſticos ejusdem Familiæ tenendus ſit. 5. Legem iſtam juxta communiorem SS. Patrum & Theologorum ſententiam in ipſo mortis Chriſti articulo fuiſſe abrogatam, ut ipſum templi velum ſciſſum indicabat, & ipſa Sacerdotii novi, quod per mortem Chriſti præcipuè inſtitutum eſt, ſubſtitutio exigebat, nam, S. Paulo teſte ad Hebr. 7. translato Sa-

to Sacerdotio, neceſſe eſt, ut legis translatio fiat. 6. Ea-dem legem mortiferam (id eſt, mortem peccati obſerva-ribus inferentem) probabiliùs primùm poſt ſufficien-Evangelii promulgationem, (quæ juxta communio-Theologorum ſententiam quadrageſimo anno à Paſſi-Chriſti poſt Jeroſolymitanæ Civitatis deſtructionem fa-cenſebatur) eſſe cœpiſſe.

VII. Q. 7. *Quid de Evangelica Lege Theologi doc-ant?* Reſp. ſequentia potiſſimùm. 1. Per legem Evan-licam nihil aliud intelligi, quàm legem illam, quæ à Chri-ſto tradita, & ab Apoſtolis prædicata, legi Moſaicæ ſucc-ſit. 2. Legem hanc, ſi ſecundùm præcipuum caput, p-quod à lege Moſaica diſtinguitur, ſpectetur, menti ind-tam potiùs, quàm ſcriptam vocari debere, cùm præcipu-in hac lege ſit gratia Spiritus Sancti per fidem & merita Chri-ſti obtenta, quæ tota mentibus indita eſt, licet, quia ſecun-dum etiam per Scripturam manifeſtatur, ſecundariò ſcripta dici queat. 3. Materiam illius eſſe tum internos, tum ex-ternos virtutum actus, qui à Chriſto ſunt præcepti; conſi-lia verò, quæ ab ea proponuntur, hoc ipſo, quòd neminem obligent, non niſi latiori ſenſu materia dici poſſunt. 4. Ea-dem legem omnes omnino homines obligare; hinc enim Apoſtoli juſſi ſunt illam univerſo mundo prædicare. 5. Il-lam ſecundùm ſe, & quoad obligationem nunquam abroga-tum iri, nec aliam legem illi ſucceſſuram; hinc enim Chri-ſtus Pſ. 109. *Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Mel-chiſedech* dicitur. 6. Legem hanc quoad moralia præce-pta, & præcipuè quoad fidem explicitam in Chriſtum, etiam ante mortem Chriſti obligâſſe; quia Chriſti Incarnatio pe-ſe omni tempore erat objectum neceſſarium fidei implicitè aut explicitè credendum; quoad cæremonialia tamen v. g. de Sacramentis, recipiendis probabiliter juxta S. Thomam ſtatim poſt reſurrectionem Chriſti; juxta alios verò poſt di-em Pentecoſtes; aut juxta alios poſt ipſam promulgationem ſufficienter factam obligare cœpiſſe. 7. Legem Evange-cam multis titulis præcellere legi Moſaicæ, nempe ta-tione credendorum, ſperandorum, & præceptorum, quæ o-mnia longè perfectiora ſunt; quàm illius, qui legem ſc-attulit; & eorum, quos obligat; & modo, quo ad ſui obſ-

vatio-

vationem impellit, ſcilicet per caritatem; & ob facilitatem ſervandi, ob quam onus leve, & jugum ſuave à Chriſto vocatū eſt; & ob ipſam denique efficaciam, quam habet ad homines juſtificandos.

VIII. Q. 8. *Quem fructum ex hac materia de principiis dirigentibus haurire debeat Theologus?* Reſp. duplicem præcipuè. Primus eſt, ut, dum conſcientiam velut Pædagogum, qui ipſum dirigat, ſibi datum à Deo fuiſſe conſiderat, eidem diligenter & perfectè obſequatur, ne ejusdem aſſiduóſq; duróſque ſtimulos experiatur, illúdque olim S. Paulo dictum act. 9. denuò audire cogatur: *Ego ſum, quem tu perſequeris: durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* Secundus eſt, ut dum ſub Evangelica lege ſe creatum fuiſſe meminit agnoſcat beneficium, ſuaviſſimúmque hoc jugum, cujus onus leviſſimum tantò alacriùs ſuſcipiat, ferátque quantò majorem ſibi per illius impoſitionem gratiam ac favorem collatum eſſe agnoſcit, ideóque illud ad Naaman olim à ſervis dictum l. 3. Reg. c. 5. ſibi applicet: *Si rem grandem tibi dixiſſet Propheta* (& Deus) *certe facere debueras, quantò magis, quia nunc dixit tibi &c.*

Articulus V.

De principio adjuvante actum moralem, ſeu de Gratia.

I. Q. 1. *Quid de Gratia potiſſimùm ſciendum ſit Theologo?* Reſp. quinque præcipuè. 1. Quid ſit? 2. Quotuplex ſit. 3. Quæ ſit neceſſitas illius. 4. Quæ cauſæ. 5. Quinam effectus illius ſint, de quibus in hoc articulo breviter agam.

II. Q. 2. *Quid ſit gratia?* Reſp. eſſe donum ex divina benevolentia profectum; vel, ut S. Thomas q. 110. a. 1. definit, eſſe qualitatem, quâ anima ad conſequendam beatitudinem ſupernaturalem promovetur.

III. Q. 3. *Quotuplex ſit gratia?* Reſp. omiſſis aliis ſubtilioribus diviſionibus, potiſſimùm triplicem aſſignari à Theologis. Prima eſt in gratiam *habitualem*, quæ eſt habitus ſupernaturalis reddens verum Amicum & Filium adoptivum Dei, realitérque juſtificans: & *actualem*, quæ eſt pia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

illuminatio ſeu alia quæcunque actio, quâ Deus homin
ad propriam ſalutem conſequendam excitat, &, quantum
de ſe, promovet. Et hæc ſubdividitur iterum in Grati
excitantem ſeu *prævenientem*, quâ Deus hominem impe
ad bene operandum; & *adiuvantem* ſeu *cooperantem*,
Deus juvat, & cooperatur ad actiones hominis. Secun
eſt in gratiam *gratum facientem*, & in gratiam *gratis dat*
quæ primariò ad utilitatem aliorum ordinatur, cujus n
vem ſpecies à S. Thoma & S. Paulo afferuntur; aliæ enim
perfectionem cognitionis ſpectant, ut Fildes, ſapientia,
ſcientiæ ſermo: aliæ ad doctrinæ confirmationem, ut g
tia ſanitatis, operatio virtutum, diſcretio Spirituum; a
ad pronunciandi facultatem, ut genera linguarum, & ſe
monum interpretatio. Tertia & celeberrima diviſio eſt
gratiam *ſufficientem*, cum qua quis poſſet quidem opera
ſed nunquam operabitur; & *efficacem*, cum qua operatu
Deo per ſcientiam mediam præviſa infallibiliter connect
tur; quæ proinde quia ex ſpeciali affectu homini confer
etiam ſpeciale donum meritò cenſeri debet.

IV. Q. 4. *An & quomodo neceſſaria ſit gratia actua
lis*? Reſp. de hac ſequentia ferè apud Catholicos Doctore
certa. eſſe. 1. Nec gratiam ſanctificantem, nec ullum a
liud donum aut virtutem ſupernaturalem poſſe ſine ſpeciali
DEI auxilio obtineri. 2. Etſi poſſit homo abſque ſpeciali
Dei gratia ſingulas veritates ex objectis ſenſibilibus cogno
ſcere, aut bonum opus aliquod facere, Deúmque ſuper o
mnia amare; non poſſe tamen hoc per longum tempus,
tempore gravis tentationis; neque omnes veritates ſimul
ſumptas cognoſcere poſſe; eò quod natura per peccatum
Adami ſit adeò debilitata, & obſcurata, ut non poſſit ſin
ſpeciali auxilio difficultatem in ejusmodi exercitio longo
occurrentem vincere. 3. Deum omnibus providere & o
ferre gratiam ſufficientem, quatenus hæc nihil aliud dic
quàm piam quandam illam illuſtrationem intellectûs,
motionem voluntatis ad ſimplicem complacentiam obje
cum qua poteſt homo operari, abſtrahendo, an ſit, vel no
ſit operaturus. Nec obſtat, & multi Ethnici non habe
occaſionem Fidei amplectendæ; nam Ethnici tales poſſ
per aliquod tempus ſervare legem Dei, & ſic efficere,
De

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Deus vel per internam inſpirationem ipſis revelaret myſteria Fidei; vel certè ad eos Prædicatorem mitteret; cùm juxta commune Theologorum effatum, facienti, quod in ſe eſt, Deus gratiam non denegetur. 4. Licet cum gratia ſufficiente homo poſſit vitare omnia peccata mortalia, non tamen proinde etiam omnia venialia collectivè accepta vitare poſſe ſine ſpeciali auxilio Dei, uti paſſim S. Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent; & vel ex ipſo fomite & humanæ naturæ imbecillitate colligitur, quæ nec per gratiam quidem perfectè ſanatur, atque adeò vitare non poteſt omnia peccata venialia ex ſubreptione patrari ſolita, ut S. Thomas docuerit.

V. Q. 5. *Quænam ſint cauſæ gratiæ?* Reſp. 1. cauſam finalem noſtræ juſtitiæ & gratiæ eſſe gloriam Dei, & Chriſti, ac vitam æternam, uti apertè Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c. 7. definit. Reſp. 2. Cauſam efficientem principalem eſſe ſolum & unicum Deum, uti idem Concilium l. c. inſinuat; inſtrumentalem verò eſſe tum ipſum Chriſtum, quatenus per ſuam paſſionem & caritatem nobis hanc gratiam promeruit; tum Sacramenta, quæ eandem ex opere operato cauſant. Reſp. 3. Cauſam materialem gratiæ (poſito, quòd à caritate diſtincta ſit) eſſe ſolam animam, in qua probabilius juxta S. Thomæ & aliorum opinionem recipitur ipſa gratia; ita tamen ut ad eandem in adultis per modum diſpoſitionis motus aliquis liberi arbitrii, per quem ad Deum convertatur, & donum tale voluntariè acceptet, prærequiratur. Ejusmodi autem diſpoſitiones juxta Concilium Tridentinum ſunt actus fidei, Spei, timoris, caritatis, pœnitentiæ, & intentio Sacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ recipiendi.

VI. Q. 6. *Quinam ſint effectus gratiæ habitualis?* R̸. Sequentes præcipuè numerari. 1. Remiſſio peccati. 2. Adoptio in Filium Dei. 3. Collatio juris ad vitam æternam. 4. Vis & virtus merendi, quam actibus ſupernaturalibus tribuit, ſi reliquæ conditiones ad meritum requiſitæ etiam adſunt, videlicet ſtatus viæ, promiſſio Dei, ſupernaturalitas, libertas & honeſtas actus, & proportio inter meritum & præmium; his enim conditionibus poſitis de fide eſt, hominem mereri *de condigno* (id eſt, ut ob dignitatem ipſius operis, &

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non ex liberalitate detur prœmium reſpondens operi) vitam æternam, & primam gloriam, atque adeò etiam auxilia requiſita ad illam promerendam; non tamen perinde cum principium meriti, finalem perſeverantiam, aut bona temporalia; hæc enim de condigno eam mereri non poſſe, communiter docent Theologi, licet bona temporalia cum de congruo (id eſt, ita ut non quidem ob dignitatem operis ſub debito, ſed tamen ex congruitate quadam conferatur) mereri poſſe concedant.

VII. Q. 1. *An gratia Sanctificans ex natura ſua efficiat hominem gratum Deo, atque adeò nec per abſolutam Dei potentiam cum peccato mortali ſtare poſſit?* Reſp. ita quidem ſentire Vaſquezium, qui ſententiam ſuam Concilio Tridentino, & S. Thomæ conformiorem eſſe aſſerit; alios tamen communiùs contrarium docere, licet non negent, gratiam habere peculiarem quandam congruitatem & aptitudinem ad expellendum peccatum mortale.

VIII. Q. 8. *An homo ſine ſpeciali revelatione DEI certò & infallibiliter cognoſcere poſſit ſe eſſe in gratia DEI?* Reſp. 1. S. Thomas & cum eo omnes Theologi, neminem phyſicam habere certitudinem poſſe de tali veritate, cum & S. Scriptura paſſim, & SS. Patres ſic ſentiant; & Concilium Tridentinum Seſſ. *6.* c. *9.* id definierit, & nullum ſufficiens motivum; talis certitudinis aſſignari poſſit; cum nemo certus eſſe poſſit vel de Sacramento Baptiſmi à baptizante legitimè administrato; vel de actibus ſupernaturalibus ad gratiam, ſi amiſit, recuperandam neceſſariis à ſe ritè elicitis. Reſp. 2. Idem etiam de morali certitudine communiter cum S. Thoma negare, teſte Tannero d. *6.* q. 4. du. 5. n. 119. Theologos contra Scotum, Vegam & nonnullos alios, eò quòd & Scriptura, & Concilia abſolutè aſſerant, neſcire nos, an odio vel amore digni ſimus. Solummodo ergo concedunt Theologi, eò aliquos in virtutis ſtudio progredi poſſe, ut licet formidare poſſint, ſe in ſtatu gratiæ non eſſe, difficile tamen ipſis ſit ejuſmodi formidinem concipere, atque adeò actualiter eam excludant. Reſp. 3. de gratia ab aliis obtenta poſſe certam & infallibilem notitiam haberi, ſi quidem vera ſit ſententia docens ex una præmiſſa de fide, & altera evidenti concluſionem Theologicam & de fide haberi poſſe.

cùm quilibet baptizans evidenter ſciat, ſe legitimè baptiziſſe Infantem, & ex altera parte per fidem habeat, eos, qui legitimè baptizantur, in gratia conſtitutos eſſe.

IX. Q. 9. *Quis fructus ex hac materia de gratia reperandus ſit à Theologo?* Reſp. triplicem præcipuè. Primus eſt, ut illud S. Joannis 1. c. 3. in memoriam revocans: *Ecce, qualem caritatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur & ſimus*: agnoſcat grato animo hoc beneficium, atque adeò gratiam non modò ſollicitè conſervare, ſed etiam quotidianis augmentis tum per Sacramentorum frequentem & legitimum uſum; tum per actuum ſupernaturalium crebrum exercitium augere ſtudeat. Secundus eſt, ut cùm ex una parte animarum ſibi curam commiſſam eſſe meminit; ex altera verò parte neceſſitatem gratiæ ad ſalutem animarum agnoſcit, juxta Chriſti ſummi Paſtoris exemplum, omnem conatum & laborem impendat, ut animas ſibi commiſſas vel in ſtatu gratiæ conſervet, vel, ſi amiſerint in eundem, reducat, ſicque dicere olim cum Chriſto poſſit: *Pater, quos dediſti mihi, cuſtodivi, & nemo ex iis periit*, Jo. 17. Tertius eſt, ut, dum neceſſitatem gratiæ actualis ad actus ſupernaturales eliciendos, fructúmque adeò in animarum ſalute faciendum agnoſcit, hanc gratiam tum per aſſiduum orationis ſtudium, tum per alia media conſtanter adhibita efficaciter obtinere ſtudeat, atque hunc in finem illud Chriſti ſaluberrimum monitum ſemper in mente habeat: *Ego ſum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum; quia ſine me nihil poteſtis facere.*

Caput III.

DE MEDIIS AD FINEM ULTIMUM OBTINENDUM NECESSARIIS IN SPECIE.

Horum mediorum nomine potiſſimùm virtutes Supernaturales intelliguntur, quæ quidem à S. Thoma & aliis Theologis rectè in Theologicas & Morales dividuntur, de quibus in hoc capite, quid Theologi Scholaſtici doceant, breviter indicandum erit; nam pleraque, quæ de iis dici poſſunt, à Theologis etiam moralibus explicantur.

ARTICULUS I.

De Theologicis Virtutibus.

De his tria potiſſimùm quæri poſſunt. 1. Quid ſint in genere. 2. Quid quælibet illarum in ſpecie exigat. 3. Quæ ſit neceſſitas earundem, quæ quidem quæſtiones in ſequentibus §§. reſolventur.

§. I.

De Eſſentia Virtutum Theologicarum in genere.

I. Q. 1. *Quid ſit Virtus Theologica?* Reſp. ex S. Thoma eam nihil aliud eſſe, quàm Habitum infuſum per ſe, quo bene diſponimur in ordine ad ultimum finem, cujus objectum formale ſit Deus ut Author ſupernaturalium. Vel brevius, eſſe Virtutem Supernaturalem infuſam, cujus præcipuum objectum ſit aliqua divina perfectio. Quæ definitio ut meliùs intelligatur, ſciendum eſt ens ſupernaturale Theologicum in hoc conſiſtere, quòd ex intrinſeco prædicato ordinet naturam intellectualem formaliter vel tanquam medium ad felicitatem æternam, quæ per Viſionem beatificam poſſidetur. Atque in hoc potiſſimùm ſenſu ſupernaturalitas in allata definitione accipitur; non autem in ſenſu Philoſophicæ ſupernaturalitatis, quæ in eo conſiſtit, quòd à Deo ut ſupremum Dominium & poteſtatem diſpenſativam habente procedat, viréſque tam activas, quàm paſſivas agentis creati excedat.

II. Q. 2. *Quot ſint Virtutes Theologicæ?* Reſp. Tres duntaxat numerari à Theologis ſcilicet Fidem, Spem, & Caritatem; hæ namque ſufficiunt, ut Deo tanquam fini ultimo adhæreamus, dum per Fidem cognoſcimus, per Spem concupiſcimus per Caritatem apprehendimus, & poſſidemus ipſum.

III. Q. 3. *Quæ ſit ſpecialis prærogativa harum virtutum?* Reſp. hanc præcipuè, quòd quælibet Deum in ratione objecti formalis præferat omnibus in contrarium moventibus; nam Fides præfert veracitatem Dei omnibus contrariis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

trarium ſuadentibus illi, quod Deus dixiſſe creditur. Spes probabilitatem objecti in divina promiſſione fundatam omnibus in contrarium inclinantibus præfert. Caritas denique præfert Deum omnibus ab amore illius avertere conantibus.

IV. Q. 4. *Quis ſit ordo inter Virtutes has Theologicas?* Reſp. hunc plerumque ſtatui à Theologis, ut ordine quidem dignitatis & intentionis Caritas prima cenſeatur; ordine verò executionis & neceſſitatis Fides omnes duas antecedat, cùm hæc ſine ſpe & Caritate ſubſiſtere, non autem iſtæ ſine Fide manere poſſint; quam ipſam ob cauſam etiam Spes Caritati anteponitur.

Articulus II.

De Eſſentia Fidei.

I. Q. 1. *Quid de Virtute Fidei potiſſimùm ſciendum ſit?* Reſp. Quatuor præcipuè. 1. Quid ſit Fides. 2. Quotuplex ſit. 3. Quod ſit ſubjectum illius. 4. Quæ vitia eidem opponantur, quæ proinde quæſtiones breviter hoc loco reſolventur. Quare

II. Q. 2 *Quid ſit Fides?* Reſp. eſſe habitum ſupernaturalem ad aſſenſus certos & firmos ob auctoritatem DEI obſcurè revelantis eliciendos inclinantem; unde objectum ipſius materiale eſt omnis veritas revelabilis, præcipuè verò ipſe Deus, & vita æterna, quæ objectum attributionis reſpectu hujus habitus ſtatuitur, quibus à quibusdam Recentioribus etiam Chriſtus pro objecto partiali principali adjungitur; alii tamen cum Tannero to. 3. d. 1. q. 1. dub. 2. n. 18. Solum Deum pro adæquato objecto attributionis aſſignant, & hanc ſententiam S. Thomæ menti conformiorem eſſe contendunt. Objectum verò formale juxta communiorem ſententiam S. Thomæ & aliorum apud Tann. l. c. du. 3. n. 31. & ſeq. eſt partim ipſa veracitas divina, partim locutio Dei tum interna (ſeu conceptus, quem Deus format de veritate credenda) tum externa (ſeu ſigna externa, quibus conceptum ſuum manifeſtat) eáque obſcura, atque, ut idem Author cum multis contra multos exiſtimat, etiam privata, qualis interdum Sanctis quibuſdam facta eſt, cùm in hoc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

etiam certitudo infallibilis reperiatur. Ut autem elicipſit hic actus Fidei, ſequentia requiruntur. 1. Judicium ſupernaturale de evidentia tali credibilitatis, ut prudens quis negare nequeat hoc objectum à Deo revelatum, atque adeò credendum eſſe. 2. Pia affectio voluntatis, quæ imperet intellectui aſſenſum firmum fidei; & obtinetur per notas Eccleſiæ, ſeu motiva credibilitatis ſufficienter propoſita, de quibus in Inſtitutionibus Polemicæ Theologiæ fuſius eſt actum.

III. Q. 3. *Quotuplex ſit Fides?* Reſp. duplex præcipuè, Interna, & Externa. Interna eſt, quæ per internum actum peragitur. Externa, quæ externo aliquo ſigno manifeſtatur, de qua duplici fide S. Paulus ad Rom. 10. ait: *Corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem*: Circa quam diviſionem notat Tannerus q. 7. dub. 1. aliud eſſe credere Deum, aliud credere Deo, & aliud credere in Deum; nam per *credere Deum* ſignificatur habitudo, quam habet intellectus ad materiale objectum Fidei; per *credere Deo* ſignificatur habitudo, quam ad formale objectum habet; per *credere in Deum* ſignificatur habitudo, quam habet actus fidei ad actum voluntatis, per quem imperatur, & refertur ad Deum; unde credere Deum, & credere Deo etiam malis competit; non item credere in Deum.

IV. Q. 4. *Quod ſit ſubiectum Fidei?* Reſp. 1. Subjectum proximum habitus fidei inadæquatè ſpectati, prout eſt nudus aſſenſus, eſſe ſolum intellectum; ſi verò adæquatè ſumatur, prout etiam habitum piæ affectionis imperantis aſſenſum involuit, tum ipſa etiam voluntas ſubjectum inadæquatum rectè dicitur, cùm habitus iſte piæ affectionis (quem Tannerus n. 16. cum Suarezio ab omni Virtute diſtinctum eſſe dicit) in ipſa voluntate immediatè recipiatur. Reſp. 2. Subjectum remotum Fidei divinæ eſſe omnem purum hominem aut Angelum Viatorem, non autem Chriſtum, aut Beatos, ac damnatos, quamvis hi ultimi acquiſitum aliquem habitum Fidei naturalis habere poſſint.

V. Q. 5. *Quid de proprietatibus ſeu accidentibus fidei doceant Theologi?* Reſp. ſequentia ferè. 1. Habitum Fidei ſimpliciter Speculativum eſſe, utpote cujus primarium objectum ſit Deus revelans & loquens; licet ſecundùm quid practicum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

practicus dici queat ob veritates, quas circa obligationem actionum humanarum cognoſcit. Ita Tann. q. 6. dub. 2. 2. Habitum Fidei etiam prout in ſolo intellectu ſitus eſt, & informis ſeu absque caritate in ſubjecto exiſtens eſſe veram & eſſentialiter perfectam virtutem, cùm ut ſic etiam à prudenti electione dirigatur, & ad ſalutem æternam ordinetur, atque adeò bonum reddat habentem. Ita iterum Tann. l. c. 3. Eundem habitum inclinare ad actus certitudine tam eſſentiali, quàm affectiva certiores quocunque aſſenſu phyſicè vel moraliter evidente, uti cum S. Thoma communiter alii Theologi docent. 4. Habitum fidei probabiliter etiam diſcurſivum eſſe, uti communiùs hodie Recentiores docent contra non paucos ex antiquioribus Theologis. 5. Probabilem quoque eſſe ſententiam Tanneri q. 1. du. 6. & multorum aliorum docentium, quòd habitus fidei elicere poſſit actum fidei cum evidentia in atteſtante, vel evidentia abſtractiva veritatis intrinſeca conjunctum; licet non pauci etiam hoc ipſum negent. 6. Habitum Fidei habere intrinſecam repugnantiam cum falſitate, ita ut neque per abſolutam Dei potentiam ad falſum inclinare poſſit, cùm Concilium Tridentinum abſolutè aſſerat, Fidei non poſſe ſubeſſe falſum. 7. Tam ipſum habitum Fidei, quàm prævium judicium credibilitatis, & piam voluntatis affectionem debere quoad ſubſtantiam eſſe ſupernaturalia, cùm paſſim in S. Scripturis vocetur Fides donum Dei, ſine quo nemo venit ad Deum; judicium verò & pia affectio proportionata eſſe debent.

VI. Q. 6. *Quænam vitia Fidei ſint oppoſita?* Reſp. dicendum Fidei Infidelitatem opponi, prout non tantùm carentiam Fidei præceptæ in ſubjecto apto, ſed etiam quamcunque poſitivam repugnantiam cum aſſenſu vel habitu Fidei importat; de qua ſequentia tradunt Authores. 1. Infidelitatem hanc immediatè quidem in ipſo intellectu tanquam ſubjecto, in voluntate autem tanquam univerſali principio omnis peccati ſubjectari. Ita Tann. q. 8. dub. 2. cum S. Thoma q. 10. a. 2. 2. Eandem eſſe ſemper peccatum mortale, & quidem gravius quocunque peccato contra virtutes morales, non item contra Theologicas admiſſo; uti iidem cum communi docent, licet non negent, poſſe interdum ex circum-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cumſtantiis peccatum aliquod contra Virtutes morales gravius eſſe infidelitate; imò cæteris paribus de facto peccata Fidelium gravius eſſe, quàm Infidelium. 3. Tres à S. Thoma q. 10. a. 5. & aliis Infidelitatis ſpecies aſſignari; eò quòd ea vel repugnet Fidei nunquam ſuſceptæ, & tunc *Paganiſmus* vocetur; vel repugnet Fidei tantùm in figura ſuſceptæ, & tunc *Iudaiſmus* appelletur; vel repugnet ipſi Fidei in re ſuſceptæ, & tunc *Hæreſis* vel *Apoſtaſia* vocetur. Alii tamen rationem triplicis hujus ſpeciei ex fide in Meſſiam deſumunt, dicúntque, Paganos eſſe, qui nec veniſſe, nec venturum credunt Meſſiam: Judæos, qui venturum, non autem veniſſe credunt: Hæreticos, qui veniſſe quidem credunt, ſed non omnia, quæ credi ipſe præcepit, credunt. 4. Nullum quidem opus in infidelitate peractum de condigno meritorium eſſe (cùm hoc ipſo, quòd fide careant, etiam gratiam habere non poſſint) non tamen omnia Infidelium opera peccatis annumeranda eſſe, ſed poſſe ab illis opera quædam honeſta fieri, quibus de congruo aliqua bona temporalia mereantur, ut communiſſimè cum S. Thoma ſentiunt Theologi.

§. III.

De Eſſentia Spei.

I. Q. 1. *Quid de Virtute hac potiſſimùm ſciendum ſit?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Quid ſit. 2. Quos actus involvat. 3. In quo ſubjecto reperiatur. 4. Quæ vitia illi ſint oppoſita; quæ omnes quæſtiones nunc breviter reſolventur. Itaque

II. Q. 1. *Quid ſit ſpes?* Reſp. cùm Tannero d. 1. q. 1. dub. 1. eſſe Virtutem Theologicam, quâ voluntas noſtra efficaciter tendit in Deum, ut eſt ſuprema beatitudo noſtra, legitimis mediis, Deo opitulante, poſſibilis obtineri. Vel, ut alii brevius definiunt, eſt exſpectatio certa beatitudinis ex Dei gratia & noſtris meritis obtinendæ. Unde objectum materiale Spei primarium eſt ipſe Deus, qui eſt beatitudo noſtra, item viſio beatifica, in qua conſiſtit noſtra beatitudo; ſecundarium verò objectum ſunt omnia media ad dictam beatitudinem obtinendam conducentia. Formale verò

obje-

objectum Spei eſt idem Deus quatenus bonus nobis, ſeu bonitas reſpectiva Dei per ardua media poſſidenda, ita tamen, ut arduitas hæc ſit conditio tantùm, & non ipſa ratio formalis ſpei.

III. Q. 3. *Quos actus involvat Virtus Spei?* Reſp. ſequentes præcipuè involui. 1. Cognitionem ſupernaturalem Fidei, quæ Deum ut bonum noſtrum cum divino auxilio acquiſibile proponat. 2. Amorem ſupernaturalem, quo Deus ut bonum noſtrum amatur. 3. Efficax deſiderium, quo idem Deus, ut eſt beatitudo noſtra, deſideretur.

IV. Q. 4. *In quo ſubiecto Spes recipiatur?* Reſp. ſubjectum proximum eſſe ipſam voluntatem, in qua deſiderium, quod proprius & præcipuus actus Spei eſt, ſubjectatur. Remotum verò ſubjectum ſpectando ſecundùm S. Thomam q. 18. a. 2. & communiorem ſententiam, teſte Tann. n. 48. in omnibus necdum in termino ultimo conſtitutis hominibus ſubjectari; nullo autem modo in Chriſto, aut Beatis, aut damnatis; eò quòd hi beatitudinem impoſſibilem ſibi eſſe ſciunt, Beati verò ſibi aut aliis beatitudinem corporis non virtute Spei, ſed ex caritate erga Deum ſuper omnia amatum appetant; licet non pauci ex Recentioribus etiam in Beatis & Chriſto habitum Spei quoad ſubſtantiam manere exiſtiment, eò quòd ſecundarios ſaltem quosdam actus v. g. gaudium de adepta beatitudine exercere poſſit.

V. Q. 5. *Quænam vitia ſint oppoſita Spei?* Reſp. duo præcipuè; per exceſſum *præſumptio*, quâ quis præſumit, vel ſperat, ſe beatitudinem alio modo, quàm quo Deus eam dare decrevit, obtenturum; per defectum verò *deſperatio*, quâ quis beatitudinem tanquam bonum nimis difficile refugit, atque adeò ab ejus procuratione deſiſtit, de qua potiſſimùm quæritur à Theologis, an licitè concipi poſſet ab eo, cui Deus ſuam damnationem revelâſſet? & reſpondent communiter affirmativè, cùm Spes nitatur judicio de poſſibilitate obtinendi objecti, quale judicium cùm in poſito caſu non adeſſe ſupponatur, meritò omne beatitudinis deſiderium omitti poſſet.

§. IV.

De Caritatis eſſentia.

I. Q. 1. *Quid de Caritate ſciendum ſit?* Reſp. ſequ tia præcipuè. 1. Quid ſit. 2. Quod ſit ſubjectum illi 3. Quomodo augeatur, & corrumpatur. 4. Quis ordo Quæ vitia oppoſita; quæ quæſtiones breviter nunc reſolv dæ ſunt. Itaque

II. Q. 2. *Quid ſit caritas?* Reſp. eſſe virtutem ſupe naturalem, quâ Deus diligitur propter ſe, & proximus pro pter Deum. Unde objectum illius materiale primarium ipſe Deus, ſecundarium verò homo & cæteræ creaturæ, qu tenus ſunt imago Dei, vel alio modo ad ipſum pertinent Formale verò objectum eſt ipſa bonitas Dei, non quatenu amanti homini, ſed Deo amato bona eſt. Etſi verò Scoti ſtæ negent hanc virtutem eſſe à gratia diſtinctam; Thom ſtæ tamen cum D. Thoma æquè probabiliter affirmant, e quòd Gratia ſit velut natura animæ, atque adeò convenia ut, ſicut reliquæ duæ virtutes Theologicæ velut potentiæ ab eâdem diſtinguuntur; ita idem quoque de habitu carita dicatur. Hoc tamen plerique libenter concedunt, Carita tem, quâ Deus diligitur, non eſſe diſtinctam realiter a ritate, quâ Proximus diligitur, cùm in utrumque caritas eodem objecto formali feratur. Licet Leſſius l. 2. de juſt. c. 36. du. 2. & alii Recentiores apud Tann. n. 57. exiſtiment dari adhuc in hominibus aliam virtutem ſupernaturalem amicitiæ erga Proximum, quâ ille non propter particip tionem naturæ divinæ ut ſic, ſed abſolutè propter bonitatem ſuam ſupernaturalem diligatur, quæque adeò non Theolo gica, ſed moralis virtus infuſa dici debeat.

III. Q. 3. *Quod ſit ſubiectum Caritatis?* Reſp. pro ximum ſubjectum eſſe ipſam voluntatem, cujus proprium eſt bonitatem appetere; remotum verò ſubjectum eſſe Chri ſtum & omnes homines tam in via, quàm in patria confirma tos, exceptis damnatis; imò eundem habitum continuari in via & Patria, nec eſſe ſpecie diſtinctum, ut S. Bonaventura alii exiſtimarunt, probabiliùs docent S. Thomas, & cum e communiter alii Theologi.

IV. Q.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IV. Q. 4. *Quomodo producatur, augeatur, & corrumpatur Caritas?* Reſp. 1. Productionem quod attinet, eam à ſolo Deo phyſicè produci, animæque infundi; meritoriè, tamen ab homine per propriam diſpoſitionem cauſari, uti S. Thomas & reliqui Theologi docent. Reſp. 2. Poſſe quidem caritatem ſemper augeri in hac vita, uti S. Scriptura variis in locis indicat hortans, ut caritas noſtra magis ac magis abundet; non tamen pervenire poſſe ultra terminum, quem Deus cuivis per prædeſtinationem præfixit. Etſi verò non deſint, qui putent, hoc augmentum non niſi per intenſiorem graduum fieri, quàm ſit habitus præexiſtens, probabiliùs tamen à communi ſententia docetur, quovis actu, quantumvis remiſſo, augeri meritoriè caritatem, eò quòd valor operis ad merendum non tam pendeat ex quantitate operis, quàm dignitate & affectu operantes. An verò quivis gradus ſecundùm totam latitudinem ſuam augeat caritatem, an ut Actus ut quatuor gradibus intenſus augeat caritatem, incertum eſt, teſte Tannero n. 146. Reſp. 3. Caritatem ſemel productam nunquam *propriè* imminui, ita ut aliqui gradus aliquibus permanentibus deſtruantur (cùm nulla hujus destructionis cauſa afferri poſſit) ſed ex toto duntaxat amitti poſſe; id quod per quodvis peccatum mortale contingit, ita tamen ut non phyſicè per illud deſtruatur, quemadmodum Vaſquez & nounulli alii apud Tann. n. 162. volebant, ſed moraliter & demeritoriè tantùm, quatenus repugnat caritati, & ſic meretur, ut Deus per ſubtractionem ſui concurſus deſtituat caritatem.

V. Q. 5. *Quis ſit Ordo caritatis?* Reſp. hunc præcipuè conſtitui à Theologis, ut ante omnia Deus, deinde anima noſtra, & Proximi, & tandem corpora utrorumque ordinatè diligantur, & ſemper ſpiritualia priùs, quàm in corporalia bona procurentur. Reliqua, quæ ad hunc ordinem ſpectant, apud Theologos morales videri poſſunt.

VI. Q. 6. *Quæ ſint vitia Caritati oppoſita?* Reſp. Quemadmodum ad caritatem præcipuè pertinet erga Deum dilectio, & conformatio voluntatis cum divina, ac gaudium; erga Proximum verò miſericordia, & correctio fraterna, ac concordia in conſenſione voluntatum conſiſtens; ita à contrario eidem opponi odium Dei & proximi, Acediam,

Invi-

Invidiam, Diſcordiam, Contentionem, & Bellum in-
ſtum, de quibus itidem fuſiùs Theologi morales dixe-
runt.

§. V.

Quæ ſit neceſſitas Virtutum Theologicarum.

I. Q. 1. *Quæ ſit Fidei neceſſitas?* Reſp. omnibus adul-
tis neceſſitate medii neceſſarium eſſe actum aliquem Fidei
divinæ, cùm, teſte Apoſtolo ad Hebr. c. 11. impoſſibile ſit
ſine Fide placere Deo; & Concilium Tridentinum Seſſ. 6. c.
6. dicat, Fidem humanæ ſalutis initium, fundamentum, &
radicem eſſe; & per ſe congruum ſit, ut, ſicut homo juſtitiam
amiſit, ſerpenti potiùs credendo, quàm Deo; ita eandem
non recuperet, niſi captivando intellectum in obſequium
DEI. Etſi verò non pauci hodie doceant, explicitè duos
duntaxat articulos neceſſitate medii credendos eſſe, ſcilicet
quòd exiſtat Deus, & inquirentibus ſe remunerator ſit, pro-
babilis tamen eſt ſententia eorum, qui, teſte Tannero q. 2.
du. 2. n. 42. & ſeq. etiam SS. Trinitatis, aliorúmque articu-
lorum ad divinitatem & Incarnationem pertinentium fidem
explicitam eſſe neceſſariam volunt. Quæ verò neceſſitate
præcepti credenda ſint, & quando confeſſio externa obliget,
apud Theologos morales videri poteſt.

II. Q. 2. *Quæ ſecunda virtutis Theologicæ, videlicet
Spei ſit neceſſitas?* Reſp. ad Juſtificationem Adultorum ſem-
per præter Fidei actum etiam actum Spei eſſe neceſſarium;
ad hoc enim Fides neceſſitate medii eſt neceſſaria, ut ad ſpem
eliciendam juvet. De reliquo etſi tempus determinatum
ſpei hujus eliciendæ aſſignari non poſſit, conveniunt tamen
Theologi, quòd non diu debeat differri poſt perfectam pro-
poſitionem beatitudinis, & ſaltem in confuſo retributio ſu-
pernaturalis ſperanda ſit.

III. Q. 3. *Quæ tertia Virtutis Theologicæ, ſcilicet Cha-
ritatis ſit neceſſitas?* Reſp. neceſſitate quidem præcepti Deum
appretiativè ſummè, non tamen intenſivè, nec ſemper actu,
ſed tantùm in certis caſibus, eſſe amandum, quales caſus
juxta communiorem ſententiam ſunt, ſi rationis uſus obten-
tus

ſentus, & Deus ſuper omnia amabilis ſufficienter propoſitus eſt. Item ſi ingruenti gravi tentatione foret periculum, ne in odium Dei quis labatur, niſi contrarium actum caritatis eliciat.

IV. Q. 4. *Quis fructus ex hac de Virtutibus Theologicis materia à Theologo hauriendus ſit?* Reſp. duplicem præcipuè hauriendum eſſe. Primus eſt, ut agnoſcat beneficium Vocationis ad Chriſtianam Religionem, per quam ipſi occaſio ad præſtantiſſimas has virtutes participandas eſt facta, ideóque per dignam cooperationem gratum ſe exhibere, dictáſque Virtutes conſervare ſtudeat. Secundus eſt, ut, cum ſine cognitione, deſiderio, & amore boni cujuſpiam vivere non poſſit, ad Deum potiùs velut præſtantiſſimum bonum, imò fontem omnis boni cognoſcendum, deſiderandum, & amandum per triplicem hanc Virtutem ſe convertat, ſempérque meminerit noti proverbii: Dulciùs ex ipſo fonte bibuntur aquæ.

ARTICULUS II.

De Virtutibus Moralibus.

De his partim Aſcetæ & Ethici, partim Theologi morales fuſiùs agunt, utpote quæ magis ad praxin, quàm ſpeculationem ordinantur; quare Theologi Scholaſtici plerumque ſolam Juſtitiam, quæ pleraſque quidem materias practicas, non paucas tamen multùm controverſas, atque adeo Scholaſtica diſcuſſione dignas continet, pertractandum ſibi aſſumunt. Unde breviter hæc tota materia expedietur, & indicabitur magis, quàm explicabitur.

§. I.

De Virtutibus moralibus in genere.

I. Q. 1. *Quid ſit Virtus moralis?* Reſp. eſſe virtutem ſupernaturalem ad dirigendos hominum mores ſeu actus humanos ordinatam; cùm enim *mos* ex prima ſua inſtitutione conſuetudinem actibus introductam ſignificet, homines autem inter ſe per actus humanos tanquam ſibi proprios agere conſueverint; meritò nomen *morum* iiſdem attribuitur à

Theologis. Alii tamen Virtutem moralem brevius eam d[icunt] cunt eſſe, quæ circa bonum morale ſive honeſtum verſ[atur]

II. Q. 2. *Quot ſint Virtutes morales?* Reſp. quat[uor] præcipuè numerari, Prudentiam ſcilicet, Juſtitiam, For[ti]tudinem, Temperantiam; cujus numeri ratio hæc reddi[tur]. Vel enim virtus circa morale bonum verſans hominem [vel] inſtituit ad ſeipſum, vel ad alterum; ſi priùs, tribus vir[tu]tibus indiget, ſcilicet Prudentiâ, quâ agnoſcat, quid ſec[un]dùm rectam rationem agendum ſit; Temperantiâ, quâ m[o]deretur affectiones Naturæ concupiſcentis; & Fortitud[ine], quâ compeſcere poſſit paſſiones iraſcentis; Si poſterius, [tunc] ſolâ Juſtitiâ indiget, utpote quæ plures habitus ſub ſe co[nti]neat, qui hominem cum aliis bene componant.

III. Q. 3. *Quare Virtutes hæ Cardinales ſeu Princip[a]les vocentur?* Reſp. ideo eas ſic appellari, quia Cardo to[tius] humanæ vitæ inſtituendæ in his quaſi cardinibus quibu[ſdam] volvitur, & ab harum principiis omnes reliquæ virtut[es] manant, ideóque ad eas vel tanquam partes ſubjectiv[æ ſeu] ſpecies; vel tanquam partes integrantes; vel denique ta[n]quam partes potentiales, in quibus inadæquatè ſaltem [na]tura virtutis moralis appareat, revocantur.

§. II.

De Prudentiæ Virtute.

I. Q. 1. *Quid de Prudentia præcipuè ſciendum ſit?* R[eſp.] ſequentes ferè à S. Thoma & Theologis de ea quæſtiones m[o]veri. 1. Quid ſit. 2. Quinam ſint actus illius præcip[ui]. 3. Quotuplex ſit. 4. Quomodo ſe ad reliquas Virtutes ha[beat]. 5. Quod ſit ſubjectum illius. 6. Quæ vitia eid[em] opponantur. 7. Quæ media adhibenda ſint ad eam acquire[n]dam. Ad quas quæſtiones hoc loco breviter reſpondebim[us].

II. Q. 2. *Quid ſit Prudentia?* Reſp. breviter à no[n]nullis eam definiri rectam agendorum rationem. Sec[un]dùm alios tamen clariùs eam explicantes eſt Virtus, qu[â in] quovis negotio occurrente, quid agendum, vel omitt[en]dum ſit, cognoſcimus. Unde rectè notant aliqui, eam [dif]ferre ab aliis virtutibus moralibus per hoc, quòd licet [illæ] quoque cum recta ratione eliciantur, non tamen fo[rmaliter]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ipſam rationem, ſeu non ſint ipſa ratio, eò quòd non ſint in intellectu, ſed voluntate ſitæ. Quam ob cauſam Ariſtoteles dixit, eam eſſe cum vera ratione activam, id eſt, per veram rationem activam, ſeu ipſam rationem agibilium. Unde patet objectum materiale Prudentiæ adæquatum eſſe ſingularia agibilia non tantùm quoad ſubſtantiam & in genere (ad hæc enim cognoſcenda Synderesis ſeu habitus primorum principiorum datur) ſed etiam in particulari & quoad circumſtantias. Objectum verò formale eſſe ipſam conformitatem agibilium cum recto appetitu. Quam ob cauſam licet Prudentia ſit per ſe virtus intellectualis, non tamen ſecundum quid tantùm, ſed ſimpliciter virtus dicitur, & inter virtutes morales numeratur, eò quòd intellectum non nude perficiat, ſicut ars & ſcientia, ſed in ordine ad voluntatem, quam movet, & ad bonum honeſtum impellit.

III. Q. 3. *Qui ſint primarii actus & functiones Prudentiæ?* Reſp. tres præcipuè numerari, quorum primus vocatur *Eubulia* ſeu *conſultatio* de mediis ad finem conducentibus. Secundus *judicium* appellatur, quo concluditur, quæ media adhibenda ſint; & ſi quidem hoc judicium ſecundùm communes regulas fiat, Syneſis; ſi verò ex ratione æqui & boni deficiat à ſtricto tenore verborum legis, Gnome vocatur, cui in voluntate virtus Epychiæ reſpondet. Tertius denique & præcipuus Prudentiæ actus *Imperium* eſt, quo ipſe mediorum electorum uſus imperatur, eſtque juxta probabiliorem Leſſii, Tanneri & aliorum ſententiam ratione tantum diſtinctus à Judicio, eò, quòd tantùm ipſam motionem voluntatis connotet, quam connotationem ipſum Judicium non involvit; ob quam cauſam Thomiſtæ diſtinctum actum eſſe contendunt.

IV. Q. 4. *Quotuplex ſit Prudentia?* Reſp. 1. Propono immediatè eam dividi in *Perſonalem* (quæ aliis nominibus etiam particularis ac Monaſtica appellatur) & *Gubernatricem*, quarum illa ad bonum proprium, iſta ad bonum commune procurandum ordinatur, iterúmque in *Politicam*, quæ bonum civitatis vel regni curat; *Oeconomicam*, quæ ad bonum Familiæ ordinatur; & *militarem*, quæ bonum exercitus reſpicit, ſubdividitur; ſicut & Politicam S. Thomas iterum in *regnativam*, quæ eſt in Rectoribus; &

Politicam ſtrictè acceptam, quæ eſt in Subditis dividit. R
Pro partibus integralibus octo ei attribui, videlicet *me*
riam, quâ experientiam ex recordatione præteritorum
pere poſſit: ***intelligentiam*** ad præſentem ſtatum rectè
gnoſcendum; ***docilitatem*** ad capiendam ab aliis
tiam: ***ſolertiam*** ad media conjecturanda ſeu invenienda
Ratiocinationem, ad rerum inter ſe cohærentiam cog
ſcendam: ***Providentiam*** ad futurorum rectam ordina
nem: ***Circumſpectionem***, ad circumſtantiarum acutam
luſtrationem: & ***Cautionem*** ad malorum, quæ boni
ciem præſeferunt, ſollicitam vitationem. *Reſp.* 3. Co
muniter quidem à S. Thoma & aliis Doctoribus pro parti
potentialibus Prudentiæ tres actus ſupradictos, Eubul
ſcilicet, Syneſin, & Gnomen aſſignari, ſed has minùs p
priè potentiales partes dici, cùm ad ſimiles partes requi
tur, ut diverſam ſpecie eſſentiam & objectum ab ea virtu
cujus pars potentialis dicuntur, habeant; hæ autem id non
beant, ſed à Prudentia tantummodò tanquam incomplet
à completo differant, cùm ſint functiones prudentiæ,
adeò inadæquatè ipſa prudentia. *Reſp.* 4. Etſi plerum
eo, quo dictum eſt, modo dividi ſoleat Prudentia,
tamen Prudentiam Perſonalem propriè nomen Pruden
tiæ mereri, ut ipſe etiam Ariſtoteles 6. Eth. c. 8. nota
tum quia is ſolùm prudens abſolutè dicitur, qui bonum
proprium curat, is autem, qui alienum bonum curat,
lummodò bonus cum addito, ſcilicet bonus Oecono
Rector &c. dicatur; tum quia ſola Prudentia Perſo
lis ſupponit alias virtutes morales quoad bonum affe
ad eas, quod non facit gubernativa Prudentia, cùm p
quis optimus eſſe Rex aut Paterfamilias, licet quoad
Perſonam vitioſiſſimus exiſtat. An verò hæc Prudentia Pe
ſonalis ſit una ſpecialiſſima & ſpeciei infimæ virtus, contro
verſia eſt inter Authores, in qua S. Thomas, Vaſquez, V
lentia & alii apud & cum Tann. d. 3. q. 1. n. 3. affirmativ
tenent partem, eò quòd reſpectu omnium virtutum quas
rigit Prudentia, unicus ſit judicandi modus, ſcilicet præſ
bere mediocritatem; & media ad finem conducentia; neg
tivam tamen partem tenent etiam probabiliter Scotus, G
nadus, Leſſius & alii apud eundem Tann. cc. eò quòd,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

[...]æ virtutes morales non ſunt connexæ, ſed quævis diver[...]m habet objectum, & difficultatem, ita nec prudentia, quæ [...]as dirigat, eadem dici debeat.

V. Q. 5. *Quomodo ſe Prudentia habeat ad alias virtutes?* Reſp. duplicem Ordinem ſeu habitudinem in Prudentia cum aliis virtutibus comparata conſiderari poſſe, naturæ ſcilicet, & dignitatis. Si prior conſideretur, tum Prudentiam quidem eſſe naturâ priorem cæteris virtutibus moralibus, quatenus hæ circa particularem materiam verſantur: ſic enim Prudentia mediocritatem tenendam illis præſcribit; non tamen perinde etiam prior eſt illis, prout in communi proprium ſuum finem & honeſtatem conſectantur, [...] ſic enim ipſa potiùs pendet ab illis, & ſupponit eas, cùm [...]tum agibile in particulari ſupponat rectum affectum judi[...]tis circa idem agibile, &, ut S. Thomas q. 47. a. 6. loquitur, prudentiæ officium non ſit præſtituere finem virtutibus moralibus, ſed diſponere de his, quæ ſunt ad finem. Si verò poſterior Ordo, dignitatis videlicet ſpectetur, Prudentiam quidem juxta S. Thomam l. c. a. 6. ad 3. reliquis virtutibus moralibus digniorem eſſe, eò quòd illos tum circa exercitium, quàm ſpecificationem actus dirigat; Theologicis tamen Virtutibus dignitate cedere, eò quòd hæ habe[...] nobilius longè objectum, & quoad exercitium tantùm, [...] autem quoad ſpecificationem dirigantur à Prudentia.

VI. Q. 6. *Quodnam ſit ſubiectum Prudentiæ?* Reſp. Proximum ſubjectum eſſe ipſum intellectum; remotum verò ſubjectum prudentiæ ſimpliciter perfectæ eſſe ſolos homines juſtos, cùm juxta Ariſtotelem l. 6. Eth. c. 12. impoſſibile ſit prudentem eſſe eum, qui bonus non exiſtat, licet enim Peccatores poſſint bona conſilia invenire ad malum (quæ Prudentia carnalis vocatur) aut ad bonum peculiare, [...] bonum tamen totius vitæ non ſunt perfectè conſiliativi, [...] loquitur Ariſtoteles, quia conſilium ad effectum non per[...]unt. Etſi verò Prudentia infuſa in omnibus juſtis ſeu habentibus gratiam reperiatur; acquiſita tamen & perfecta in [...] ſenibus & viris, non autem juvenibus reperitur, eò quòd [...] non niſi experimento & tempore comparetur, quæ in juvenibus non reperiuntur.

VII. Q. 7. *Quæ ſint vitia oppoſita Prudentiæ?* Rꝫ. 1.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

in genere quidem Prudentiæ Imprudentiam velut ſpeci vitium opponi, ut S. Thomas q. 53. a. docet, cujus toti ſunt ſpecies, quot prudentiæ ſunt aſſignatæ. Reſp. 2. ſpecie de vitiis prudentiæ loquendo, per defectum ei opponi *Præcipitationem*, quæ eſt inordinata quædam fe natio in conſiliando: *Inconſiderationem*, quæ eſt neglig tia in conſiderandis veritatibus, ex quibus rectè eſſet ju candum? *Inconſtantiam*, quæ eſt mobilitas inordinata vol tatis in iis, quæ rectè judicata ſunt, exequendis: *Neglige tiam*, quæ eſt omiſſio diligentiæ requiſitæ in actu int ctus excitantis & dirigentis voluntatem ad bonam elect nem, & potentias externas ad celerem executionem. Per exceſſum opponi Prudentiæ Prudentiam fucatam, q etſi ſimilitudinem habeat Prudentiæ, revera tamen non eſt; cujus ſex ſpecies enumerat S. Thomas, nempe Pru *dentiam carnis*, quæ finem malum ſibi præſtituit; bona cet ſolius corporis & carnis, propter quæ plerumque tuntur alia bona externa. *Aſtutiam*, quæ eſt notitia ventio pravorum mediorum ad finem cum voluntate quendi illa: *Dolum*, qui eſt executio aſtutiæ per verb facta ad circumveniendum ordinata: *Fraudem*, quæ e cutio aſtutiæ facta per ſola verba: *ſollicitudinem tempo um*, quæ eſt immoderata cura temporalium, & tripl contingit, nempe vel temporalia ſola quærendo finem ſuum, vel nimio ſtudio ea procurando, vel imm rata cura de iis, quæ eventura ſunt. Quibus aliqui Curioſitatis vitium addunt, quæ eſt occupatio in va inutilibus rebus ad finem honeſtum nihil conducentib

VIII. Q. 8. *Quæ media adhibenda ſint ad Pruden am comparandam?* Reſp. ſequentia ferè præſcribi a Do ribus. Primum eſt *Oratio*: nam, ut rectè advertit Salom Prov. 16. *Cor hominis diſponit viam, ſed eſt Domini dirig greſſus ejus.* Secundum eſt *vitæ probitas*: quia Virtutes primunt inordinatos motus & impetus Paſſionum, qui rum Prudentiæ judicium corrumpere ſolent. Terti *frequens Meditatio & reflexio ſuper ſuos actus*; nam ut S. A tius dicere ſolebat, multùm cohibet, & quaſi vinculis busdam exuberantem naturam conſtringit meditati comparatio animi, & aſſidua, accuratáque eorum, qu

gitar

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

gitaveris, dixeris, egeris, commemoratio. Quartum eſt *recurſus ad alios*: per hunc enim ſuppletur experientiæ defectus; hinc Salomon Prov. 3. dixit: *Si dilexeris audire, Sapiens eris.* Et clariùs Eccl. 8. *Narratio ſeniorum non te prætereat; ipſi enim didicerunt à Patribus ſuis, quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.* Quintum eſt *Librorum lectio*: quod medium Ariſtoteles Alexandro ſuaſit dicens: Annales Patrum diſcute, inde enim poteris exempla extrahere, quia acta præterita dant certum documentum in futuris. Hinc Rex Alphonſus interrogatus, quibus Conſiliariis maximè delectaretur? Libris reſpondit, à quibus ſine metu, ſine gratia, quæ nôſſe cuperet, audiret. Sextum eſt *Linguæ cuſtodia*, per hanc enim fit, ut audire magis delectet, quàm loqui, ſicque verificetur illud Prov. 5. *audiens ſapiens ſapientior erit.* Hinc idem Salomon Prov. 10. dixit: *Qui moderatur labia ſua, prudentiſſimus eſt.*

§. III.

De Juſtitiæ Virtute.

I. Pro meliori intelligentia hujus tituli notandum eſt Juſtitiæ nomen à juſto & jure derivari, quia Juſtitia facit juſtum. Dicitur autem juſtum, & per Syncopen jus, quod eſt adæquatum & commenſum ſuæ regulæ; unde ea virtus, quæ facit hanc commenſam rationem cum ſua regula juſtitia dicitur. Quoniam verò triplex eſt regula, cui ſe conformare debent humanæ actiones, ſcilicet recta cujusvis hominis ratio, lex Superioris, & denique bonum particulare cujusvis hominis. Hinc triplex quoque Juſtitia exurgit. Et primæ quidem regulæ debent omnes virtutum actiones conformari, unde ut ſic Juſtitia complectitur omnes virtutes, & boni homines hoc ſenſu Juſti à S. Scriptura, & SS. Patribus vocantur. Ex ſecunda regula juſtitia legalis oritur, quæ quidem aliquo modo ad hanc, de qua nunc agetur, Juſtitiam ſpectat, ſed minùs propriè, ut infrà dicetur. Ex tertia tandem regula Juſtitia particularis exurgit, de qua hoc loco ſermo erit, atque adeò.

II. Q. 1. *Quid de Juſtitiæ Virtute præcipuè ſciendum*

ſit? Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Quid ſit. 2. Quotuplex ſit. 3. Quod ſit fundamentum illius. 4. Quod ſubjectum. 5. Quæ vitia illi ſint oppoſita. 6. Quam obligationem trahant ſecum hæc vitia; ad quas quæſtiones breviter hoc loco reſpondebitur; nam fuſior diſcuſſio ad Theologos tam morales, quàm Scholaſticos pertinet.

III. Q. 2. *Quid ſit juſtitia?* Reſp. eſſe virtutem moralem, quæ jus ſuum unicuique tribuit; per jus autem hoc loco intelligitur actio, vel omiſſio actionis præſtanda illi, qui titulum habet ad talem actionem vel omiſſionem ab altero exigendam; qui quidem titulus *Ius activum*, ſicut actio vel omiſſio præſtanda Jus paſſivum appellatur. Ex qua definitione patet objectum materiale Juſtitiæ non eſſe actus humanos, ſed actiones ad Perſonam à ſe diſtinctam ſpectantes, formale vero objectum eſſe honeſtatem ex æqualitate inter Jus activum & paſſivum procurata relucentem; per hanc enim ipſa Juſtitia à Juſtitia legali, aliíſque virtutibus moralibus diſtinguitur. Ac propter hanc æqualitatem ſola Juſtitia dicitur *medium rei*, & non *medium rationis*, ut aliæ virtutes reſpicere; quia licet debeat in exercitio etiam intendere ipſam honeſtatem operantis (in qua intentione medietas rationis conſiſtit) hac tamen medietate non contenta, inſuper ad medietatem realem ponendam tendit, dum neque minùs, neque plùs, quàm alterius jus activum requirit, præſtare facit.

IV. Q 3. *Quotuplex ſit Iuſtitia?* Reſp. 1. Partes ſubjectivas ſeu Species Juſtitiæ eſſe duas præcipuè, *commutativam* ſcilicet, & *diſtributivam*, quæ in hoc diſtinguuntur, quòd illa reſpiciat jus alteri debitum ſecundùm proportionem & æqualitatem Arithmeticam, non attendendo ad qualitatem Perſonarum contrahentium, ſed ipſius duntaxat rei pretium; iſta verò reſpiciat jus alteri debitum ſecundùm proportionem & æqualitatem Geometricam, prout ſcilicet ipſarum Perſonarum conditio requirit. Reſp. 2. Partes integrales Juſtitiæ itidem duas eſſe, ſcilicet *facere bonum*, id eſt, jus ſuum alteri reddere; & *declinare à malo*, id eſt, à jure alterius violando poſitiva voluntate abſtinere. Reſp. 3. Partes potentiales Juſtitiæ duplicis generis dari; nam aliquæ à vera Juſtitia deficiunt defectu æqualitatis vel alteritatis

qua

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

morales ſunt Religio, Pietas, Juſtitia Legalis, (ſeu virtus, quæ Patriæ ſeu communitati jus ſuum tribuit) Obſervantia, cùm neque Deo, nec Patriæ, nec Parentibus, nec excellentibus Perſonis debitum cultum condignè exhibere poſſimus; Juſtitia verò legalis etiam defectum alteritatis habeat, eò quòd pars communitatis propriè non ſit diſtincta ab ipſa communitate. Aliæ verò deficiunt ex debiti legalis defectu à rigore Juſtitiæ quia videlicet vel omnino non pariunt obligationem in altero, vel certè non talem, quæ ex ſtricto Juris alterius oriatur, ſed tantùm ex decentia quâdam & honeſtate ortam. Et tales ſunt Gratitudo, Vindicatio, Veracitas, Affabilitas, Eutrapelia, Liberalitas, Magnificentia, & ſimiles, de quibus in Theologia Aſcetica aliquid inſinuatum eſt.

V. Q. 4. *Quod ſit fundamentum Iuſtitiæ?* Reſp. Hoc fundamentum non aliud eſſe, quàm Dominium, quod, ſi plenum eſt, definitur jus diſponendi perfectè de re aliqua, niſi lege quis prohibeatur; cujus variæ diviſiones, & modi acquirendi apud Theologos morales videri poſſunt; apud Scholaſticos duæ potiſſimùm quæſtiones celebriores de hoc Dominio moventur. Prima eſt, an tale Dominium duobus Dominis in eodem inſtanti reſpectu ejuſdem rei in ſolidum competere poſſit; ad quam quæſtionem C. Lugo & Mendoza quidem affirmativè; alii tamen communiùs negativè reſpondent. Altera eſt, an Dominium in rebus primo uſu conſumptibilibus ab ipſo uſu ſeparari poſſit; ad quam quidam antiquiores Theologi negativè; Recentiores tamen communiter affirmativè reſpondent, putántque ab ipſis etiam Pontificibus definitam eſſe ſuam ſententiam.

VI. Q. 5. *Quod ſit ſubiectum Iuſtitiæ?* Reſp. de ſubjecto proximo loquendo, certum eſſe, Juſtitiam immediatè in voluntate tanquam proprio ſubjecto recipi; ſubjectum verò remotum quod attinet, breviter dici poſſe, omnem & ſolam naturam creatam rationalem actu exiſtentem eſſe capacem hujus virtutis, cùm adverſus Deum nulli creaturæ propriè jus ſtrictum competere poſſit, uti communiter docent Theologi; alioqui enim Deus creaturæ jus ſuum exigenti quodammodo ſubjectus & obediens eſſe deberet, quod ſine imperfectione admitti non poteſt.

VII. Q. 6. *Quæ vitia ſint Iuſtitiæ oppoſita?* Reſp.
genere Juſtitiæ ſolam Injuſtitiam, quæ eſt vitium, quo
num jus per veram injuriam violatur, opponi; in ſpecie
de ſubjectivis partibus Injuſtitiæ loquendo, Juſtitiæ quid
diſtributivæ acceptionē Perſonarum; commutativæ om
læſionem ſive in bonis fortunæ, ſive corporis, ſive an
oppoſitam eſſe. Integralibus verò partibus omiſſio m
debiti, & illatio mali injuſti opponi cenſetur; de vitiis
tem quæ potentialibus partibus Juſtitiæ opponuntur, p
Theologi morales agunt, qui videri queunt.

VIII. Q. 7. *Quæ obligatio oriatur ex vitiis Injuſtit*
Reſp. Reſtitutionis præcipuè, quæ prout eſt actus Juſtiti
commutativæ, eſt rei alienæ vel in ſe, vel in æquivalen
redditio; prout autem ex delicto oritur, eſt reparatio læſ
nis juris alieni; de qua obligatione pluribus Theologi m
rales agunt, Scholaſtici verò de ea ſequentes potiſſimum
quæſtiones formant. 1. An ſufficiat culpa venialis ex def
ctu advertentiæ ad obligationem reſtituendi damnum gr
ve? ad quam quæſtionem Vaſquez quidem c. 2. de reſt. §.
du. 1. Turrianus & alii affirmativè reſpondent, putantes
talem non poſitivo duntaxat jure, ſed etiam naturæ ante ſ
tentiam Judicis obligari ad reſtitutionem; alii tamen co
munius negativam tradunt ſententiam, eò quòd nemo a
majorem diligentiam adhibendam obligetur, quàm qu
communiter ab hominibus ejusdem conditionis adhibe
conſuevit; nec leges in contrarium citatæ aliter ſint acce
præ. 2. Quæritur, an ex ſola intentione nocendi poſſit a
nociva reddi injuſta, & inducens obligationem reſtituendi
ad quam quæſtionem multi apud Lugonem d. 8. n. 14. affir
mativè reſpondent, eò quòd intentio verè poſſit facere,
damnum ſit voluntarium, atque adeò etiam inducens obli
gationem reſtituendi; licet Leſſius c. 9. n. 143. non impro
babiliter contrarium doceat. 3. Quæritur, an obliga
reſtituere teneatur una cum re etiam fructus reſtituere,
quales? ad quam quæſtionem reſpondent communiter A
thores poſſeſſorem bonæ & malæ fidei teneri ad rem alienam
Domino reſtituendam, ejúsque fructus naturales, ſeu à ſ
induſtria non provenientes, ſi extent; aut ſi res ipſa vel fr
ctus conſumpti ſunt, in quantùm ex illis ditior eſt factus,

ret ſubtrahere poſſit expenſas non tantùm neceſſarias, ſed etiam inutiles, quas dominus erga rem ſuam facturus fuiſſet, item mercedem proprii laboris & induſtriæ, uti rectè notant Molin. Sanch. & alii communiter.

§. IV.

De Fortitudinis Virtute.

I. Q. 1. *Quid de Fortitudine præcipuè ſciendum ſit?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Quid ſit. 2. Quotuplex. 3. Quænam ſint actus illius præcipui. 4. Quod ſit ſubjectum illius. 5. Quæ vitia eidem opponantur. 6. Quibus mediis poſſit obtineri, die quibus nunc breviter agendum.

II. Q. 2. *Quid ſit Fortitudo?* Reſp. eſſe virtutem moralem, quæ motus animi in periculis, & difficultatibus ſuperandis moderatur; ſeu, ut alii brevius definiunt, eſt conſiderata periculorum & laborum ſuſceptio ac perpeſſio. Unde objectum illius materiale proximum ſunt paſſio timoris & audaciæ; remotum verò ſunt actiones externæ circa labores & pericula, præcipue mortis, quæ omnium terribilium terribiliſſima dicitur, verſantes. Objectum verò formale eſt honeſtas ſpecialis, quæ in ſuſtinendo & aggrediendo ſuprædicta pericula & labores reperitur; licet enim in exercitio Fortitudinis plerumque alterius virtutis, quam ipſa fortitudo tuetur, motivum ac finis ſit annexus; hi tamen fines ſunt tantùm extrinſeci ac remoti reſpectu fortitudinis.

III. Q. 3. *Quotuplex ſit Fortitudo?* Reſp. 1. Cùm Fortitudo juxta S. Thomam q. 118. a. unic. ſit virtus infimæ ſpeciei, hoc ipſo non habere propriè partes ſubjectivas ſeu ſpecies ſubjectas; quia, licet verſetur circa objecta ſpecie diverſa, hæc tamen, cùm eidem rationi formali ſubſint, ſpecificam differentiam in Fortitudinem non refundunt. Reſp. 2. Pro partibus integralibus ſimul & potentialibus ſequentes octo Virtutes (de quibus in Theologiæ Aſceticæ Inſtructione actum eſt) videlicet Fiduciam, Magnanimitatem, Securitatem, Magnificentiam, Patientiam, Longanimitatem, Perſeverantiam, & Conſtantiam aſſignari; quæ quidem dicuntur partes integrales Fortitudinis, quatenus hic & nunc idem habent objectum materiale principale,

cipale, & quia multùm faciunt, imò non raró neceſſ
ſunt ad integrum Fortitudinis officium, potentiales ver
pellantur, quia, licet ſimilitudinem aliquam habeant
Fortitudine, deficiunt tamen ab ea, quòd præcipuè e
ceantur in illis materiis, quæ, ſicut minùs habent diffi
tatis, ita minorem quoque, quàm ipſa Fortitudo firmita
requirunt.

IV. Q. 4. *Quinam ſint præcipui actus Fortitudi*
Reſp. in genere quidem omnes illos actus ad Fortitudin
pertinere, quibus animum adverſus triſtitiam, audac
& timorem inordinatum firmamus, & eaſdem paſſione
reprimimus; in ſpecie tamen duos præcipuos actus ejuſd
Virtutis aſſignari, ſcilicet *ſuſtinere & aggredi*; ideo nam
moderamur timorem & audaciam, ut decenter ſuſtinea
& aggrediamur. Inter hos ipſos autem duos actus ip
ſuſtinere ſpecialius & præſtantius eſt in Fortitudine, qu
ipſum aggredi, ut docet Ariſtoteles 3. Eth. c. 9. & S. Th
mas a. 6. idque ob tres rationes. 1. Quia magis plerum
laudantur, qui fortiter ſuſtinent, quàm qui agunt forti
2. Quia difficilius eſt cum fortiori pugnare, quàm cum d
biliori; atqui hoc facit is, qui tolerat, dum cum eo pug
qui ipſum aggreditur, atque adeò fortiorem ſe reputat
quem aggreditur. 3. Quia ſuſtinens malum jam præſe
ſentit; atqui difficilius eſt malum præſens, quàm abſens
futurum tolerare, maximè cùm in ſimili tolerantia plerum
que etiam diuturnitas temporis interveniat, quæ in aggre
ſione, utpote motu repentino fieri ſolita ordinariè non rep
ritur. Atque ob has cauſas præſtantiſſimus jure me
actus Fortitudinis Martyrium cenſetur, quod nihil ali
eſt, quàm voluntaria mortis propter Chriſtum obeundæ ac
ceptatio; quod fieri ſolet non tantùm, quando quis m
dium Fidei, ſed etiam quamcunque aliam virtutem ad De
um aliquo modo relatam mori paratus eſt, & actu pericul
ſuſcipit; hoc enim Chriſtus Matt. 5. indicavit, dum di
Beati, qui perſecutionem patiuntur propter Iuſtitiam: ad Ju
ſtitiam autem (prout generalis eſt virtus) non ſolùm Fide
ſed etiam aliæ virtutes pertinent. Licet autem Martyri
præſtantiſſimus actus caritatis cenſeatur (quia tantò quiſq

magis

magis amare reputatur, quantò gratiora propter rem amatam contemnit, & acerbiora ſuſtinet; nihil autem eſt carius vita, quam Martyr contemnit; & terribilius morte, quam ſuſtinet) & propterea Laureolam Specialem à Deo promiſſam habeat, per hoc tamen tantùm probatur, Martyrium tanquam actum imperatum ſpectare ad caritatem; non autem prout elicitus eſt, & honeſtatem ex firmitate animi in ipſis mortis periculis retenta oriri ſolitam intendit.

V. Q. 5. *Quod ſit ſubiectum Fortitudinis?* Reſp. ſubjectum proximum, ut conſtat; eſſe ipſam voluntatem; remotum verò eſſe ſolam & unicam Perſonam rationis uſu præditam, & periculi circa bonum aliquod propter, Deum admittendum, vel malum voluntariè ſuſtinendum capacem. Unde patet etiam Angelos in ſtatu viæ fuiſſe Fortitudinis quoad unum ſaltem alterúmve Virtutis hujus actum capaces. Nec obſtat, quòd Innocentes propter Chriſtum occiſi pro Martyribus habeantur, etſi non voluntariè mortem pro Chriſto oppetierint; nam, ut S. Thomas notat, Martyrium illud non fuit actus proprius Fortitudinis, ſed per modum Baptiſmi ſe habuit, in quantùm ſcilicet Chriſtus ob meritum Martyrii ſui Innocentibus illis perinde contulit palmam Martyrii, ſicut parvulis baptizatis ob eadem merita gratiam baptiſmalem conferre ſolet.

VI. Q. 6. *Quæ vitia Fortitudini opponantur?* Reſp. tria quidem à S. Thoma q. 125. numerari, ſcilicet *Timiditatem*, quâ inordinatè timentur pericula mortis: *Intimiditatem*, quæ eſt vacuitas juſti timoris: & *Audaciam*, quâ quis periculum aliquod aggreditur quod ſecundùm rectam rationem, vel omnino non, vel certè non eo modo aggredi deberet; verùm Cajetanum ad quæſt. 107. a. 2. his tribus vitiis etiam quartum, ſcilicet *Ignaviam* ſuperaddere utpote quæ non ſemper ſequitur ex timore (ob quam cauſam S. Thomas & Ariſtoteles, ut putat idem Cajetanus, eam inter vitia diſtincta non numerabant) ſed quandoque etiam ex innata quadam animi parvitate oriatur, atque adeò meritò diſtinctum à Timiditate vitium conſtituat. Et hæc quidem vitia directè ipſi Fortitudini opponuntur. Loquendo verò de partibus potentialibus illius, Magnanimitati quidem & Magnificentiæ per exceſſum Præſumptio; Ambitio, & Inanis

nis gloria, per defectum autem Puſillanimitas oppo
uti & Fiduciæ & ſecuritati per exceſſum nimia præſide
per defectum verò nimia diffidentia: *Patientia* & Long
nimitati per exceſſum Impatientia, per defectum Inſenſi
tas: & Perſeverantiæ denique per exceſſum Pertinacia,
defectum mollities animi ſeu inconſtantia, quâ quis f
mutat propoſitum vel tædio difficultatis, vel diuturni

VII. Q. 7. *Quibus mediis utendum ſit ad Fortit
nis virtutem obtinendam?* Reſp. ſequentibus præcipuè
Ardenti deſiderio: nam, ut bene advertit S. Laurentius
ſtin. de caſto connub. c. 3. magna vincendi pars eſt vin
deſiderium, hoc namque vires auget, cor attollit, debi
Adverſarium, laborem temperat, exhilarat mentem, d
nit ad gratiam, & Deo amabilem reddit. 2. *Fervent
tione:* nam, uti S. Proſper l. 3. de vit. contempl. c. 20
dixit, hæc animi Fortitudo ab illo eſt nobis, cui cum
pheta cantamus: *Fortitudo & Laus mea Dominus, & f
eſt mihi in ſalutem.* 3. *Vitâ bonâ;* nec enim aliter
mus, inquit S. Chryſoſtomus ho. 6. in gen. quàm ſi pe
tam optimam ſupernum nobis auxilium conciliemus.
Correctione Phantaſiæ, quâ adverſitates ut malum appr
duntur; nam, ut bene Epictetus c. 10. Enchir. advertit,
mines non perturbantur rebus, ſed iis, quas de rebus h
opinionibus. Verbi cauſa: mors malum non eſt: ali
enim & Socrati ſic viſum eſſet: ſed opinio de morte,
malam eam facit. 5. *Amore Dei:* nam fortis eſt, ut m
dilectio. Cant. 8. Et, ut pius Aſceta l. 2. c. 5. ait, amor
SU nobilis ad magna operanda impellit, & ad deſider
ſemper perfectiora excitat: onus non ſentit, labores non
putat, plùs affectat, quàm valet. 6. *Exemplis Sanct
conſideratis:* ſi enim ille & illi potuerunt, cur nos non p
ſimus cum eodem Dei adjutorio.

§. V.

De Temperantiæ Virtute.

I. Q. 1. *Quid de Temperantia Virtute præcipuè ſcien
dum ſit?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Quid ſit. 2. Q
tiplex ſit. 3. Quæ vitia eidem opponantur. 4. Quod ſit
jectu

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

jectum illius. 5. Quibus mediis obtineri queat, de quibus nunc breviter agendum eſt.

II. Q. 2. *Quid ſit temperantia?* Reſp. eſſe virtutem moralem moderatricem earum Paſſionum, quæ circa delectationes corporis in uſu cibi, & potus, & venereorum verſantur. Unde objectum illius materiale ſunt dictæ delectationes; formale verò honeſtas, quæ in moderatione paſſionum circa eaſdem delectationes relucet.

III. Q. 3. *Quotuplex ſit Temperantia?* Reſp. 1. Partes illius ſubjectivas ſeu ſpecies, tres potiſſimùm numerari, ſcilicet *Abſtinentiam*, quæ delectationes circa cibum: *Sobrietatem*, quæ delectationes circa potum: & *Caſtitatem*, quæ delectationes circa Venerea moderatur. Reſp. 2. Pro partibus integralibus ipſi *Verecundiam* (quæ hoc loco ſumitur pro virtute inclinante ad horrorem & timorem illius turpitudinis, quæ honeſtati Temperantiæ adverſatur) & *Honeſtatem*, quæ eſt virtus inclinans ad amorem illius decori, quod in operibus Temperantiæ elucet. Reſp. 3. Pro partibus potentialibus eidem Fortitudini aſſignari *Continentiam* (quæ eſt virtus inclinans ad firmum propoſitum voluntatis continendi ſe in bono rationis contra impetus malorum paſſionum, maximè concupiſcentiarum Venerarum, ne ab iis ad conſenſum voluntas abripi ſe ſinat) *Clementiam* (ſub qua etiam Manſuetudo venit) quæ eſt virtus ad modum rationi congruum in punitione adhibendum inclinans, & *Modeſtiam*, per quam moderatio in affectibus minorem difficultatem habentibus intelligitur, & in varias ſpecies ſubdividitur; vel enim reprimit appetitum excellentiæ, & tunc *Humilitas* vocatur; vel appetitum ſciendi, & tum *Studioſitas* appellatur; vel componit motus externos in corpore, & quando in ſeriis id facit, *modeſtia morum*, ſi in ludicris, Eutrapelia nominatur; vel denique componit externum apparatum in veſtibus, ſuppellectili &c. & tunc *Modeſtia cultûs*, ſeu, ut alii vocant, *Simplicitas* reſultat, ad quam *Paupertatis virtus*, ſicut & ad Modeſtiam morum *Taciturnitas* reduci poteſt.

IV. Q. 4. *Quæ vitia Temperantiæ ſint oppoſita?* Reſp. In genere quidem Intemperantiam eidem opponi; in ſpecie verò Continentiæ Innocentiam, Abſtinentiæ Gulam, Sobri-

etati

etati Ebrietatem, Modeſtiæ Immodeſtiam, & ſic de reliq partibus Potentialibus loquendo, opponi.

V. Q. 5. *Quod ſit ſubiectum Temperantiæ?* Re Proximum eſſe ipſam voluntatem; remotum verò omn hominem rationis capacem, ſaltem reſpectu plerarum virtutum ad Temperantiam Spectantium, nam Clemen in Solis Superioribus poteſtatem puniendi habentibus peritur.

VI. Q. 6. *Quibus mediis hæc virtus obtineri poſ* Reſp. ſequentibus præcipuè. 1. *Diffidentiá* in propri ribus, & refugiô ad Deum per orationem; ſic enim Salom Sap. c. 8. indicavit, dum dixit: *Et ut ſcivi, quoniam ali non poſſem eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſa entia, ſcire, cuius eſſet hoc donum, adii Dominum, & depre tus ſum.* 2. *Meliorum delectationum*, ſcilicet Spiritua um, quæ ex Deo hauriuntur, *proſecutione*; nam, ut S. Augu ſtinus l. 6. de Muſic. c. 11. dixit: *Mente in ſpiritualia ſuſpen ſa, atque ibi fixa & manente, conſuetudinis impetus frang tur, & paulatim repreſſus extinguitur.* 3. *Noviſſimorum con ſideratione:* ſic enim Siracides c. 7. ſuaſit dicens: *In omnibus operibus* (& tentationibus) *memorare noviſſima* (id eſt, mo ſtem exitum) *& in æternum non peccabis.* 4. *Generoſa vi ctoriá*: nam hîc maximè locum habet illud pii Aſcetæ l. c. 25. *Tantùm proficies* (in virtute Temperantiæ) *quantum tibi vim intuleris.*

VII. Q. 7. *Quis fructus hauriendus ſit ex hac de vi tutibus moralibus materia?* Reſp. duplicem præcipuè hau riendum eſſe. Primus eſt, ut magnifacere & amare diſcat Theologus has virtutes; ſi enim Artifex amat inſtrumenta quibus Artem ſuam expeditiùs exercere, magnúmque lu crum facere poteſt: ſe miles diligenter conſervat, & cuſto dit arma, quibus contra hoſtes corporales ſe defendere que at; quantò magis quivis homo virtutes morales, quæ ſunt & optima Inſtrumenta ad artem quæſtuoſiſſimam, & hone ſtiſſimam amandi Deum exercendam, & potentiſſima te adverſus ſpirituales animæ hoſtes, magni æſtimare; ſumm que ſtudio conſervare, & perficere debet. Secundus fru ctus eſt, ut, cùm tantopere ſponſæ hujus mundi ſtudeant pulcherrimos uniones & gemmas comparare, quibus ſe or

nare

are, Sponſóque ſuo ſe amabiliores efficere queant, tantò majori ſtudio anima Chriſtiana & per Caritatem Deo deſponſata pretioſiſſimas has virtutum moralium gemmas deſideret, & conſectetur, quantò dignior eſt Sponſus, cui placere cupit; & quantò præſtantiores ſunt gemmæ, quas quærere debet, & verò etiam pro voto poteſt.

Caput IV.

DE VARIIS STATIBUS HOMINUM.

Poſt media ad beatitudinem tanquam finem ultimum obtinendum neceſſaria, S. Thomas ad varios Status Hominum explicandos progreditur, & quæ cuivis propria ſint, ſat bene explicat, quæ, licet in ſcholis hodie ob brevitatem temporis vix attingantur, quia tamen impreſſi Authores, & præcipuè Suarez poſt S. Thomam de hac materia diſputant, non centur ea, quæ ibi diſſerunt, omnino ignoranda Sacerdotibus. Quare tria breviter hoc capite dicentur. 1. Quid & quotuplex ſit ſtatus in genere. 2. Quid de Clericali ſtatu præcipuè ſit ſciendum. 3. Quid de Religioſo ſtatu ſciendum ſit.

Articulus I.

De Statu in genere.

I. Q. 1. *Quid ſit Status?* Reſp. eum nihil aliud eſſe, quam conſtantem & immobilem conditionem hominis; ſicut enim *officium* dicitur per comparationem ad actum; & gradus ſecundùm ordinem Superioritatis vel inferioritatis, ita ſtatus conſideratur ſecundùm *immobilitatem* conditionis. Unde ea, quæ facilè variantur, v. g. divitiæ, paupertas, non conſtituunt ſtatum.

II. Q. 2. *Quotuplex ſit ſtatus?* Reſp. 1. In genere dividitur in *Laicum* & *Eccleſiaſticum*; iſte deſumitur ab obligatione, quâ homines ſpeciali ratione Deo obligantur; ille ab oppoſita libertate, qui proinde dividitur in Statum Virginum, Viduarum, & Conjugum; ſicut Eccleſiaſticus quoque ſubdividitur in *Clericalem* ſimpliciter, eúmque vel *curatum* vel non curatum; & *Religioſum*, de quo plura a. 3. dicentur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reſp. 2. Aliam quoque Statûs in genere diſtinctionem
quâ dividitur in Statum perfectionis, & eum, qui non
Status perfectionis; in Statu perfectionis eſſe dicuntur
ſe cum aliqua ſolemnitate obligant ad ea, quæ ſunt per
ctionis, perpetuò ſectanda; & tales ſunt Epiſcopi & Reli
gioſi, cum hoc tamen diſcrimine, quòd Epiſcopis perf
conveniat tanquam *Perfectioribus*, ut loquitur S. Thom
atque adeò hi ſupponantur perfectionem jam aſſecuti; Re
ligioſis verò tanquam perficiendis, ſeu in via ad perfectio
nem conſtitutis attribuatur. Reliqui omnes non ſunt
Statu perfectionis, uti clarè indicavit S. Dionyſius c. 5. E
Hier. dum ait: *Pontificum quidem ordo conſummativus*
& perfectivus; Sacerdotum autem illuminativus, & lu
tivus, miniſtrantium verò purgativus & diſcretivus e

III. Q. 3. *Quis ex his Statibus ſit perfectior*
Reſp. cum S. Thoma q. 184. a. 7. & 8. primum Statum
ad dignitatem eſſe Epiſcopalem ſtatum, quia, ut dictum
iſte jam ſupponitur actu perfectionem poſſidere. Proxim
eſt Clericorum Sæcularium Curatorum, quia difficilius
bene converſari cum cura animarum in ſæculo propter
riora pericula, & præterea officium omnium divinorum
viniſſimum eſt cooperari Deo in ſalutem animarum. Te
tius denique eſt Religioſorum, qui Clerici non ſunt, aut
marum curam non habent, ſi enim hæc habeant, tunc
ſolutè perfectior eſt cenſendus Religioſorum ſtatus, cum
in cura animarum æquivaleant, & quoad ipſum ſtatum
cujus ſe obligant ad perfectionem ſectandam, digniores
lis exiſtant. Inter ipſas autem Religiones ea eſt præſtan
alteri, quæ vel finem habet nobiliorem; vel certè, ſi
etiam eundem habet, aptiora ſaltem media adhibet ad fi
talem conſequendum. Unde communiter vita contempla
va activæ, & mixta utrique præfertur.

Articulus II.

De Clericali Statu?

I. Q. 1. *Quid ſit Clericalis Status?* Reſp. cum
aliud eſſe, quàm talem ſtatum, qui, ut ipſum nomen
ſefert, in ſortem Domini aſſumptus, nec tamen ad relig

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

...ota obligatus eſt; de hoc enim ſolo hîc agitur, prout ſcili-...cet à Religioſo ſtatu diſtinguitur.

II. Q. 2. *Quotuplex ſit Clericalis ſtatus?* Reſp. In genere duplicem eſſe, *Curatum* ſcilicet ſeu animarum cu-...m gerentem; & non *Curatum*; quorum prior iterum ſub-...dividitur in Epiſcopalem, & non Epiſcopalem; & Epiſcopa-...lis quidem in Papatum, Patriarchatum, Archiepiſcopa-...tum, & Epiſcopatum ſimplicem iterum dividitur; Non Epiſcopalis verò in Parochorum, Vicariorum, & Coope-...ratorum.

III. Q. 3. *An Curati Clerici licitè poſſint Gregem ſu-...um deſerere?* Reſp. cum S. Auguſtino in ep. 180. ad Honori-...um, ubi ſic loquitur. *Fugiant de civitate in civitatem ſervi Chriſti, quando eorum quiſque à Perſecutoribus ſpecialiter quæritur, ut ab aliis, qui non ita quæruntur, non deſeratur Eccleſia. Cùm autem omnium eſt commune periculum, hi, qui ...is indigent, non deſerantur ab his, quibus indigent. Si enim ...pernicioſum eſt Nautam in tranquillitate navem deſerere, quan-...to magis in fluctibus?*

IV. Q. 4. *An Clerici Curati poſſint cum vel ſine li-...centia Epiſcopi ad Religionem tranſire?* Reſp. 1. Certum eſſe, ...quòd cum licentia Epiſcopi id poſſint, cùm nullo peculiari ...voto ad curam animarum obligentur, ſicut ipſi Epiſcopi ob-...ligantur. Reſp. 2. Quòd ſi quis non petitâ Epiſcopi licentiâ Religionem profiteatur bona fide ac pietatis, Studio, revoca-...ri ab Epiſcopo non debere; ſecus foret, ſi ex levitate Religio-...ſum Ordinem fuiſſet amplexus, & Profeſſionem needum ...feciſſet, uti ex Gloſſa in cap. Datæ ſunt q. 19. q. 2. colli-...gitur.

V. Q. 5. *An Clericus Religionem ingreſſus, ſi Vica-...rium ſubſtituat, tempore Novitiatûs gaudeat redditibus, qui ...ſupplicationi & Salario Vicarii ſunt ſuperflui?* Reſp. etſi, non-...nulli putent cum Gloſſa in cap. *beneficium.* eos ad Eccleſiam, ...quam habuit, pertinere; probabiliùs tamen Tanne-...rum d. 6. q. 3. du. 5. n. 142. cum aliis docere, quòd ad ipſum Novitium per-tineant.

ARTICULUS III.

De Religioſo Statu.

I. Q. 1. *Quid ſit Religioſus Status?* Reſp. eſſe ſ-
lium ad divinæ caritatis perfectionem tendentium, e
votis perpetuæ caſtitatis, paupertatis, obedientiæ, ſta
in communi vivendi modum, ab Eccleſia approbatum.
de colligitur, non requiri ad hunc ſtatum ſolennitatem
torum, ſeu, ut ab Eccleſia & Religioſis Superioribus
ptentur, & Religio viciſſim obligetur ad Religioſum
quam membrum ſuum alendum, gubernandum, ac reti-
dum, niſi propter incorrigibilitatem ejici mereatur:
regulam etiam eſſe de eſſentia illius, ſed præcisè ad v
rem Profeſſionis tres ſequentes conditiones requiri. 1.
annus decimus ſextus completus ſit, & anni ſpatium
vitiatu conſumptum. 2. Conſenſus & acceptatio Supe-
ris legitimi. 3. Libertas in profeſſione edenda,
poſtea tria vota ſubſtantialia actu voveantur, quorum
votorum neceſſitatem S. Thomas pulchrè ſic oſtendit,
Religioſus ſtatus tripliciter conſiderari poteſt. 1. Qu
nus eſt quædam via & exercitatio tendens ad perfecti
caritatis, & ſic neceſſe eſt removeri ea, quæ hominem
diunt, quò minùs totaliter feratur in Deum, qualia ſunt
piditas exteriorum bonorum, quæ per votum pauper-
tollitur; concupiſcentia ſenſibilium, ac præſertim ve
rum voluptatum, quæ per votum caſtitatis excluditur;
inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per vo
obedientiæ. 2. Conſiderari poteſt, quatenus eſt quæ
renunciatio ſæculi removens à mente hominis extr
ſollicitudines, quales ſunt diſpenſatio bonorum ext
rum, gubernatio Uxoris & Familiæ, & diſpoſitio pr
rum actuum; quæ itidem, ut patet, per tria vota relig
removentur. 3. Quatenus eſt quoddam holocauſtum,
quis ſe & ſua totaliter offert Deo, & ſic neceſſe eſt, ut o
bona ſua ſcilicet exteriora, corporis & animæ abdic
per eadem tria religioſa vota.

II. Q. 2. *Quotuplex ſit Status Religioſus?* Reſ
genere triplicem eſſe. Primus eſt eorum, qui vitam

rum, id eſt, in Spiritualibus vel corporalibus miſericordiæ operibus occupatam cum Martha profitentur. Secundus eſt eorum, qui vitam Contemplativam & ſoli propriæ ſaluti cultuique divino vacantem elegerunt; & ſi quidem in ſolitudine vivunt, *Anachoretæ*; ſi autem in communitate *Monachi* vocantur. Tertius eorum, qui vitam mixtam ſuſceperunt, ſuæque ac æternæ ſaluti invigilant, & hi communiter Clerici regulares appellantur. Aliqui quintuplicem Statum Religioſorum aſſignant. 1. *Monachalem*, qui per ſe ad ſolum cultum divinum ordinatur. 2. *Mendicantem*, qui vitam mixtam profitetur, & paupertatem vovet excludentem Dominium bonorum immobilium in communi poſſidendorum. 3. *Clericalem*, qui per ſe ad divina myſteria erga proximos exercenda inſtitutus eſt. 4. *Militarem*, qui per ſe ad militandum pro Eccleſia & Patria ordinatur, etſi caſtitatem tantùm conjugalem voveat. 5. *Hoſpitalem*, qui per ſe ad hoſpitalitatem erga Peregrinos vel Infirmos exercendam introductus eſt.

III. Q. 3. *Ad quid obligentur Religioſi ratione ſuæ profeſſionis?* Reſp. ad ſequentia. 1. Ut nihil habeant proprium ob votum paupertatis; cui tamen non repugnat, ſi poſſideant aliquid ad nutum Superiorum revocabile. Si tamen Religioſo beneficium Eccleſiaſticum adminiſtrandum datur, probabile eſt, validas eſſe, non tamen licitas donationes in uſus, non pios. 2. Ut non externa tantùm, ſed etiam interna voluptate Venerea abſtineant ratione voti Caſtitatis. 3. Ut omnia, quæ Superior ſecundùm Regulas & Conſtitutiones Ordinis præcipit, impleant ratione voti obedientiæ. Contra hoc tamen Votum non peccatur per Regularum transgreſſionem, ſi ſub peccato non obligent.

IV. Q. 4. *Quinam intrare Religioſum Statum queant?* Reſp. 1. Omnes, qui non ſunt vinculo matrimoniali (ut Conjuges) aut Spirituali (ut Epiſcopi) aut alio impedimento (qualia tamen non ſunt repugnantia Parentum, & variæ promiſſiones ac obligationes etiam juramento firmatæ, ut docet Tann. d. 6. q. 3. du. 5. n. 139. exceptâ obligatione ſervitutis & rationum vel debitorum gravium) impediti. Reſp. 2. Ad ſtrictiorem Religionem tranſire poteſt quamvis Religioſum poſt petitum (licet non obten-

 tam)

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tam) licentiam, ſi quidem Conſtitutiones propriæ ſpeci ter id non vetent.

V. Q. 5. *Ad quid Fugitivi vel Ejecti teneantur*? R. Si ſint Profeſſi, eos ſuis Votis poſt Ejectionem vel Fug perinde ut antè obſtrictos manere, licet quoad alias obſ vantias religioſas penitùs liberi ſint, tutóque in ſæculo m nere queant, ſi in Monaſterio non recipiantur. Reſp. 2. F gitivos & Apoſtatas non modò ipſos redire debere, ſed eti à Superioribus inquiri & recipi, ſi non omnino ſint incor gibiles.

PARS III.

DE INCARNATIONE CHRISTI, ET SACRAMENTIS.

RESpondet hæc pars tertiæ parti S. Thomæ, in qua de Incarnatione Chriſti, & Oeconomia Verbi divini, & Sacramentis, per quæ ſtatus gratiæ amiſſus iterum re cuperatus eſt, agit. Unde & hæc tota materia tribus Capit bus abſolvetur, quarum prima de Incarnatione; ſecunda Oeconomia Chriſti, id eſt Vita & morte illius, de qua n aliquid dictatur in Scholis; tertia de Sacramentis agit.

CAPUT I.

DE INCARNATIONE CHRISTI.

TOta hæc materia, digniſſima ſanè, quæ à quovis Sacer dote cognoſcatur, tribus potiſſimùm articulis abſolv poteſt, quorum primus de ſubſtantia: ſecundus de cauſis: ter tius de effectibus Incarnationis tractabit.

ARTICULUS I.

De ſubſtantia Incarnationis.

De hac tres præcipuè quæſtiones formari ſolent à The ologis Scholaſticis, nempe an ſit; quid ſit, & an convenien aut neceſſaria fuerit ad ſalutem generis humani, quæ tr quæſtiones, quia plures alias particulares in ſe continen rectiùs diſtinctis §§. deciduntur.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. I.

An ſit Incarnatio.

I. Q. 1. *An de facto detur Incarnatio?* Reſp. affirmative; ſic enim & S. Scriptura aſſerens Verbum carnem factum eſſe; & varia Symbola ac Concilia; & unanimis SS. Patrum conſenſus docent.

II. Q. 2. *An poſſit hoc myſterium, abſtrahendo à revelatione, perfectâ notitiâ cognoſci, aut evidenti aliqua ratione demonſtrari?* Reſp. cum communi Theologorum negative; eò quod nec à priori per claram & quidditativam cognitionem cognoſci queat Verbi divini exiſtentia, & omnipotentia Dei, ac potentia Obedientialis Creaturarum, à quibus talis demonſtratio à priori dependet; nec à poſteriori, utpote ens ſupernaturale quoad ſubſtantiam demonſtrari queat, & ideo frequenter à S. Scriptura myſterium inenarrabile, incomprehenſibile, Sacramentum abſconditum à ſæculis vocetur.

III. Q. 3. *An ſaltem poſſibilitas Incarnationis conjecturaliter & probabiliter per ſolum lumen naturæ cognoſci queat?* Reſp. ita quidem exiſtimare C. Lugonem, dum putat, Angelum hoc ipſo, quòd Chriſti Humanitatem comprehenſive cognoverit, & in ea ſubſiſtentiam creatam non viderit, ſuſpicari potuiſſe, ne fortè eadem Humanitas per divinam ſubſiſtentiam ſubſiſtat; ſed contrarium communiter docent reliqui Authores aſſerentes tum ſublime eſſe hoc myſterium, ut Angelus potiùs ſibi perſuadere potuiſſet, Humanitatem Chriſti aut ſine omni ſubſiſtentia ſubſiſtere per miraculum, aut certè ſibi concurſum ad eam cognoſcendam negari.

IV. Q. 4. *An ſaltem, ſuppoſitâ revelatione Incarnationis haberi poſſit de eâ evidens, licet imperfecta cognitio?* Reſp. affirmativè ex communi, quia non apparet ratio, cur homini aliquid affirmanti actu naturali aſſentiri valeamus, & non poſſimus etiam Deo, qui nec falli, nec fallere poteſt, myſterium Incarnationis revelanti aſſenſum præbere poſſimus.

V. Q. 5. *An impoſſibilitas Incarnationis lumine naturali demonſtrari queat?* Reſp. negativè ex communi Authorum ſenſu; eò quòd verum vero non repugnet, atque ad-

eò nullum falſum (quale etiam eſt Incarnationem eſſe impoſſibilem) demonſtrari queat vera & evidenti demonſtratione.

Articulus II.

Quid ſit Incarnatio.

I. Q. 1. *Quid ſit Incarnatio?* Reſp. eſſe conjunctionem divinæ & humanæ Naturæ in eâdem Perſona; ſeu productionem unionis inter Humanitatem ex Virgine natam & ſubſiſtentiam Verbi divini.

II. Q. 2. *Quis ſit terminus Incarnationis?* Reſp. 1. Terminum partialem illius eſſe unionem hypoſtaticam ſupernaturalem ac ſubſtantialem, vel realiter modaliter, ut communiùs hodie ſentiunt Doctores; vel certè formaliter, ut alii contendunt, diſtinctam. Reſp. 2. Terminum totalem eſſe Chriſtum, ſeu compoſitum ex humanæ Naturæ cum Verbi ſubſiſtentia conjunctione reſultans.

III. Q. 3. *Quæ ſint extrema Vnionis Hypoſtaticæ?* Reſp. 1. Ex parte ſubſiſtentiæ ſolam Verbi ſubſiſtentiam terminare Vnionem iſtam, uti de fide certum eſt. Reſp. 2. Ex parte Humanitatis probabiliter ex Suar. & aliorum ſententia omnes & ſingulas partes *ut quod*, atque adeò omnes quatuor humores, ungues, dentes, capillos fuiſſe Verbo unitos; eò quòd hæ omnes partes ad integritatem corporis pertinere videantur, atque adeò meritò credatur, Verbum ut integrum corpus, ſic & partes hos integrales aſſumere voluiſſe. Reſp. 3. Probabiliùs etiam illum ſanguinem, qui in triduo mortis Chriſti effuſus fuit, ab eóque in reſurrectione iterum aſſumptus eſt, fuiſſe Verbo hypoſtaticè unitum, cùm non major ſit ratio, cur cadaver unitum manſerit, quàm ipſe ille ſanguis.

IV. Q. 4. *An de poſſibili Verbum etiam Naturam irrationalem aut Angelicam aſſumere potuiſſet?* Reſp. affirmativè ex communiori ſententia, quia hæ omnes Naturæ ſunt capaces effectus formalis, quem ſubſiſtentia divina tribuit, ſcilicet ut fiant incommunicabiles alteri ſuppoſito; ob quam rationem communiùs hodie contra Valentiam & alios docent Recentiores, nullum accidens à Verbo aſſumptum fuiſſe.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

V. Q. 5. *Quo ordine partes Humanitatis, & ipſa Humanitas à Verbo aſſumpta fuerint?* Reſp. 1. Ordinem temporis ſpectando, ſimul omnes fuiſſe, eodem inſtanti aſſumptas à Verbo, uti expreſsè in Concilio Conſtantienſi quinto can. 2. definitum eſt. Reſp. 2. Ordine dignitatis, & intentionis primò aſſumptam fuiſſe ipſam Humanitatem (utpote propter quam ipſæ partes aſſumptæ ſunt) deinde animam, (quam velut meriti capacem meritò ante corpus intendit Deus) & poſtremò corpus & unionem. An verò prius natura etiam aſſumpta fuerit Humanitas, quàm partes illius, controverſia eſt inter Theologos, in qua Vasquez & alii affirmativam, alii non minus probabiliter negativam tenent partem.

Articulus III.
De Convenientia & neceſſitate Incarnationis.

I. Q. 1. *An conveniens fuerit Incarnatio?* Reſp. ex omni parte & ſub omni reſpectu convenientem fuiſſe. Nam 1. Conveniens fuit reſpectu Dei, quia ex illa perfectiones Dei magis, quàm ex ullo alio opere relucebant. 2. Pariter reſpectu Verbi conveniens erat, quia decentiſſimum fuit, ut immutabilis & naturalis imago Patris humanum genus ad imaginem Dei factum, & per peccatum corruptum priſtino ſuo decori reſtitueret; & ut Filii adoptivi & hæredes regni cœleſtis per eum efficerentur homines, qui eſt Filius naturalis æterni Patris. 3. Naturæ quoque humanæ conveniens erat, quia decebat, ut ſicut homo Deum offenderat, ſic homo quoque ſatisfaceret; Sed & major confuſio Dœmonis erat, ſi ab ea Natura, quam vicerat, vinceretur. Et præterea tota humana Natura, quantùm eſt in ſe, ceciderat, & maxima ex parte per alienam voluntatem, quæ omnia, ſimul in Angelica Natura non reperiebantur, ita vel maximè ſuadebant, ut humana potiùs, quàm Angelica Natura aſſumeretur. 4. Conveniens quoque erat reſpectu totius univerſi, quia ſic auctum fuit nobiliſſimo entis genere, & Natura duplici in una ſubſiſtentia ſubſiſtente, quæ non minus ſunt poſſibiles, quàm una Natura tribus ſubſiſtentiis, ſubſiſtens. 5. Denique in ordine ad genus humanum reparandum conveniens erat, quia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſic miſericordia & juſtitia obviaverunt ſibi, ut jam olim David Pſ 44.prædixerat.

II. Q. 2. *An moraliter fuerit neceſſaria Incarnatio, ita ut à parte rei quidem omitti potuerit, nunquam tamen omittenda fuerit?* Reſp. ita quidem ſentire Granadum & Ruiz fuſiſſimè probantes Deum ſemper facere, quod optimum eſt, ita ut phyſicè quidem, non tamen moraliter aliud facere queat. Contrariam tamen ſententiam cum Suar. Vaſq. Lug. communiter à Recentioribus teneri.

III. Q. 3. *An phyſicè fuerit neceſſaria Incarnatio, ita ut ſine ea genus humanum redimi non potuiſſet?* 2. Reſp. affirmativè ex communi ſententia Theologorum contra nonnullos antiquos exiſtimantes poſſe quemvis hominem purum pro ſuo peccato ſatisfacere. Probatur autem ſententia partim ex S.Scriptura, partim ex SS.Patribus paſſim docentibus neceſſariam fuiſſe Incarnationem ad genus humanum redimendum; partim quia nullus homo purus ſatisfacere potuiſſet pro peccato, quia vel offenſa eſt infinitè gravis, ut Mendoza, Coninck & alii voluerunt; vel quia Deus offenſus eſt infinitæ dignitatis, Perſona verò ſatisfaciens finitæ dundaxat; ut S. Thomas Suar. & communiter Recentiores docent; vel quia omnis ſatisfactio puri hominis ſupponit partem debiti jam condonatam, uti Vaſquez d. c.5.& alii ab eo cc.putant.

IV.Q.4. *An Incarnatio Chriſti ſufficiens fuerit ad condignam ſatisfactionem pro genere humano præſtandam?* Reſp. affirmativè ex communiori Theologorum ſententia; quòd merita, Chriſti ob dignitatem infinitam Perſonæ infiniti ſint valoris; licet contrarium Scotus cum aliis non omnino improbabiliter doceat.

V. Q. 5. *An Incarnatio Chriſti fuerit actus rigoroſæ Juſtitiæ?* Reſp. 1.Deum juxta communiorem quidem ſententiã Vaſq. & aliorũ non potuiſſe obligari ex juſtitia ad debitũ humano generi remittendum, quia ſic alteri tribueret jus adverſum ſe, quod ſine imperfectione non videtur admitti poſſe; contrarium tamen non improbabiliter etiam Suar. Vaſq. ſolent. Arriag. & alios tueri. Reſp. 2. ex aliqua parte probabilius dici Chriſti ſatisfactionem fuiſſe actum rigoroſæ juſtitiæ, quatenus ſcilicet homo veram Deo injuriam intulit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ejus honorem lædendo, & ſic Chriſtus ex juſtitia hunc honorem reparare potuit, & reparavit, uti rectè plerique contra Vasquez docent.

Caput II.

DE CAUSIS INCARNATIONIS.

De Finali potiſſimùm & efficiente tam phyſica, quàm morali hoc loco ſermo eſt; nam cum nulla forma *ut quod* pro altero extremo, ſed ſola ſubſiſtentia Verbi habeatur, hoc ipſo propriè dicta cauſa materialis & formalis dari non poteſt.

Articulus I.

De cauſa finali Incarnationis.

I. Q. 1. *An redemptio generis humani fuerit finis totalis & adequatus Incarnationis?* Reſp. Ita ſentire communem ſententiam cum S. Thoma & tota ſua ſchola, ac meritò quòd conformior ſit hæc ſententia, tum SS. Patribus, tum S. Scripturæ paſſim affirmantibus, Chriſtum venturum non fuiſſe, niſi Adamus peccâſſet; reſponſio verò Scotiſtarum & aliorum aſſerentium Deum Incarnationem quoad ſubſtantiam decreviſſe propter ſuam gloriam, & quoad modum duntaxat propter hominum Redemptionem, ſine ſufficienti fundamento excogitata videatur.

II. Q. 2. *An ſi ſola peccata actualia ſine originali fuiſſent commiſſa, Chriſtus adhuc venturus fuiſſet?* Reſp. iterum cum communiori negativè; quia tunc principale motivum defuiſſet, quod eſt afferre remedium generi humano per Adamum lapſo. Qui tamen pro motivo principali cum Scotiſtis gloriam Dei ſtatuunt, conſequenter etiam hoc loco affirmativam tuebuntur ſententiam.

III. Q. 3. *Quis ordo decretorum in Chriſti Incarnatione hominumque propter ipſius merita factâ prædeſtinatione ſtatuendus ſit?* Reſp. varias eſſe in hoc ordine ſtatuendo ſententias, prout ſcilicet quivis diverſum finem adæquatum Incarnationi ſtatuit; unde quia tales ordines non niſi magnis ambagibus referri poſſunt; rectiùs omnino omittuntur.

ARTI-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Articulus II.

De cauſâ Efficiente phyſica Incarnationis.

I. Q. 1. *An præter Deum alia fuerit cauſa efficiens principalis Incarnationis?* Reſp. cum communi omnium Theologorum negativè; eò quòd nulla creatura per modum cauſæ principalis ens ſupernaturale, quale eſt unio hypoſtatica, producere poſſit.

II. Q. 2. *An tota SS. Trinitas Incarnationem phyſicè produxerit?* Reſp. affirmativè, quia juxta commune Theologorum dogma, opera ad extra toti Trinitati ſunt communia; tale autem eſt ipſum etiam opus Incarnationis.

III. Q. 3. *An B. Virgo ſaltem inſtrumentaliter concurrerit ad unionem hypoſtaticam producendam?* Reſp. affirmativè SS. Ambroſius & Bernardus, eò quòd hæc opinio B. Virginis dignitati & Maternitati ſit conformior, non improbabiliter tamen id negant Suar. Tann. & alii.

IV. Q. 4. *An etiam Chriſti Humanitas fuerit cauſa efficiens inſtrumentalis Incarnationis?* Reſp. negativè ex communi ſententia, ſi de prima productione unionis hypoſtaticæ ſit ſermo; cùm, ut ſupra dictum eſt, in variis Conciliis definitum ſit, Chriſtum non prius extitiſſe, quàm fuerit homo. & in Concilio Conſtantienſi quinto pariter definitum ſit, nec Humanitatem prius tempore, quàm unionem extitiſſe. Si tamen de conſervatione unionis hypoſtaticæ ſit ſermo, Tannerus n. 227. du. 5. cum Suarez putat, ſine abſurdo concedi poſſe Humanitatem inſtrumentaliter concurrere ad iſtam unionem; ſi enim B. Virgini conceditur hoc privilegium à SS. Patribus, ut priori numero dictum eſt, quantò magis Humanitati Chriſti concedenda erit.

Articulus III.

De cauſa morali Incarnationis.

I. Q. 1. *An Chriſtus meruerit ſuam Incarnationem?* ℟. 1. Chriſtum non meruiſſe ſuam Incarnationem, nec mereri potuiſſe ullo merito antecedente; Ita communiter Theologi ſentiunt, & meritò, quia merita Chriſti acceperunt ſuam dignitatem ab ipſa unione hypoſtatica, atque adeò ea-

dem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dem ſupponunt ut exiſtentem. Reſp. 2. Operibus unionem conſequentibus Chriſtum neque de congruo mereri potuiſſe ſuam Incarnationem (cùm intrinſeca radix meriti non poſſit cadere ſub meritum) operibus tamen unionem ratione antecedentibus, potuiſſe quidem de abſoluta potentia de congruo mereri Incarnationem, de facto tamen non meruiſſe, quia non apparet ulla neceſſitas dicendi, quòd Deus immutaverit naturæ ordinem, qui requirit, ut operationes à principio ſubſiſtente procedant, atque adeò ipſa etiam ſubſiſtentia ſupponatur ad operationem, atque ita Suar. apud & cum Tann. n. 143. diſcurrit; qui etiam uterque concedit, Chriſtum ſaltem quoad circumſtantias (ſaltem, quæ conſecutæ ſunt Incarnationem) promeruiſſe unionem hypoſtaticam, id quod Vaſquez etiam de antecedentibus concedit. Reſp. 3. Chriſtum probabiliter ſaltem continuationem unionis, ejusque extenſionem ad partes materiæ per nutritionem acquiſitas; item reſtitutionem unionis deperditæ per mortem, promeruiſſe, uti iterum Tann. n. 249. cum Suar. docet, eo quòd deceat, ut Chriſtus, quæ Incarnationem conſecuta ſunt, potiùs per meritum obtineret, quàm ſine illo; addit tamen Tannerus hoc non adeò certum eſſe, eò quòd illa omnia connaturaliter fuerint debita unioni hypoſtaticæ.

II. Q. 2. *An B. Virgo meruerit Incarnationem.* 2. Reſp. I. Certum eſſe apud Theologos, B. Virginem non meruiſſe Maternitatem ſuam de condigno, quia ipſius merita ſufficienter per gratiæ ſanctificantis præmium erant compenſata. Reſp. 2. Certùm quoque videri, B. Virginem fuiſſe condignè diſpoſitam ad Maternitatem; hoc enim ad minimum locutiones Patrum & Eccleſiæ indicant, dum ajunt, eam meruiſſe Matrem Dei fieri. Reſp. 3. probabiliter eam etiam de congruo meruiſſe ſuam Maternitatem, uti Tann. n. 252. citans Suar. Valent. & plures alios, addensque eſſe communem Theologorum, docet; Et meritò; hoc enim illa Angeli verba Luc. 1. *Iuveniſti gratiam apud Deum, ecce concipies & paries Filium.* Et illa Eccleſiæ: *quia quem meruiſti portare &c.* indicant. Nec obſtat, quòd Chriſtus ipſi Matri Maternitatem meruiſſe dicatur; nam hoc, ut P. Haunoldus l. 4. Tr. 1. c. 7. contr. 2. n. 358. fusè oſtendit, de merito compenſativo intelligendum eſſe, quatenus ſcilicet Chriſtus ſuis meritis futuris,

& a Deo

& à Deo prævisis movit Deum ut anticipata ſolutione de B. Virgini auxilia ſupernaturalia ad promerendam Materni-tatem neceſſaria. Non deſunt tamen, qui negant cum Il-gone & Arriaga, B. Virginem meruiſſe Maternitatem, ideò-que docent, Chriſtum à Deo præviſum, quatenus in Cruce moriens à ſolo Deo miraculosè conſervabatur & depende-bat, meruiſſe ut ſic Maternitatem Matris ſuæ, ſuamque exi-ſtentiam in infantili ætate.

III. Q. 3. *An Progenitores Chriſti Incarnationem Chriſti meruerint?* Reſp. Authores eodem modo de his diſſen-tere, ſicut priori capite de B. Virgine reſponſum eſt, nempe de congruo quidem probabiliter eos meruiſſe Incarnatio-nem (uti communius ſentiunt TT. cum S. Thoma q. 2. a. 11. ubi ait, eos petendo & deſſderando eam obtinuiſſe; congru-um quippe erat, ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant) non tamen de condigno, id quod S. Thomas tribus rationi-bus oſtendit 1. Quia opera hominis meritoria propriè & ordinariè ordinantur ad beatitudinem, quæ eſt virtutis præ-mium; Unio autem hypoſtatica, tranſcendit unionem beatæ mentis ad Deum, quæ eſt per actum fruentis, & ideo non po-teſt cadere ſub meritum de condigno. 2. Quia gratia, quæ eſt merendi principium, non poteſt cadere ſub meritum de condigno, ergo nec Incarnatio, quæ eſt principium gratiæ. 3. Quia Incarnatio Chriſti eſt reformatio totius naturæ hu-manæ, ergo non poteſt cadere ſub meritum de condigno ho-minis ſingularis, quia bonum alicujus puri hominis non po-teſt eſſe cauſa perfecta boni totius naturæ.

ARTICULUS IV.

De effectibus Incarnationis.

Duplicis generis effectus plerumque attribuuntur In-carnationi, ſcilicet communicatio quarundam perfectio-num; & communicatio idiomatum, ſeu quarundam de-nominationum, quæ ipſi propter unionem hypoſtaticam convenire cenſentur, de utriſque nunc breviter per diſtinctos §. §. agendum.

§. I. Q.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. I.

Quæ perfectiones Chriſti humanitati per unionem hypoſtaticam advenerint.

I. Q. 10. *Quæ potiſſimum perfectiones Chriſto per unionem hypoſtaticam obvenerint?* Reſp. ſequentes præcipuè numerari à Theologis, ſanctitatem, ſcientiam, virtutem merendi, Libertatem, Potentiam, Dominium, Filiationem, Adorabilitatem, Sacerdotium, de quibus, quid Theologi doceant, ſequentes quæſtiones explicabunt.

II. Q. 2. *Quid de Sanctitate Chriſti doceant Theologi?* Reſp. 1. probabiliter tam per divinitatem, quàm per Subſiſtentiam Verbi fuiſſe phyſice Sanctificatam Humanitatem Chriſti; cum participatio Naturæ divinæ ipſi gratiæ concedatur, atque adeò multò magis Naturæ & ſubſiſtentiæ divinæ concedenda videatur; licet Mendoza & alii à ſola Perſonalitate Verbi eam ſanctificari concedant; Arriaga verò à divinitate moraliter duntaxat eam ſactificari contendat. 2. Præter ſanctitatem hanc increatam etiam creatam ſeu gratiam habitualem, in entitate quidem finitam, inter eas tamen, quæ hominibus conferri poſſunt, maximam quoad intenſionem, conceſſam illi fuiſſe, ut eſſet principium connaturale & menſura habituum ſupernaturalium; & quia congruum erat, ut Chriſtus haberet ipſe quoque eam ſanctitatem, quam velut caput & vitis volebat in membra ſua & palmites derivare. Reſp. 3. Sanctitatem hanc increatam effeciſſe, ut Chriſtus non tantùm de facto, quamdiu vixit, non peccârit, ſed nec potuerit etiam peccare; cùm enim non repugnet gratia ſeu ſanctitas communicata creaturæ, quæ repugnet cum peccato veniali, hæc utique unioni hypoſtaticæ à fortiori concedenda eſt; quæ juxta probabiliorem ſententiam ejus eſt perfectionis, ut connaturaliter imò ut communius docent Authores, teſte P. Haunoldo n. 219. nec per abſolutam DEI potentiam, deſtrui aut impediri poſſit per peccatum; ſeu, quod idem eſt, conjungi cum actu proximo peccandi.

III. Q. 3. *Quid de potentia ſeu virtute merendi reſpectu Chriſti ſentiant Theologi?* Reſp. Sequentia ferè doceri.

1. Chri-

1. Chriſtum per omnes ſuos actus ſupernaturales meruiſſe uti, teſte Tannero q. 6. dub. 4. n. 157. S. Thomas & communius alii docent contra Vaſquez negantem, quod per actus dilectionis aliquid meruerit. Ratio eſt, quia reſpectu omnium horum actuum nulla conditio ad meritum requiſita defuit, & per ſe actus caritatis Viatori vel maximè conveniens, atque adeò Chriſto non negandus. 2. Non ſolùm per priores actus in vita elicitos, ſed etiam per ipſam mortem liberè acceptatam meruiſſe, etiamſi ſupponatur præceptum habuiſſe (quod tamen multi negant) de morte; quia libertas iſta vel ſalvari poteſt, ſi vel cum Lugone dicatur, quòd potuerit diſpenſationem circa mandatum petere & non petierit, vel quòd potuerit ex hoc vel illo motivo, hoc vel illo tempore & modo mortem obire, ut cum S. Thoma communius docent Authores; vel quòd ex duplici motivo adæquato eandem mortem acceptare potuerit. 3. Non tantùm exaltationem nominis, & gloriam corporis, ſed probabiliter etiam viſionem beatificam, gratiam habitualem, & ſimilia dona ſibi meruiſſe, uti quoad priorem partem omnes Catholici, quoad poſteriorem probabiliter teſte Suar. aliqui veteres docent, eò quòd melius ſit aliquid habere ex merito, quàm ſine illo; & præterea convenientius ſit, ut Chriſtus velut caput cum membris ſuis ſimiliter lo poſſideat viſionem beatificam; licet S. Thomas & communius alii contrarium ſentiant. 4. Non ſibi duntaxat, ſed aliis etiam, tam hominibus ſcilicet, quam Angelis meruiſſe omnes gratias ſupernaturales, quæ ad juſtificationem collatæ ſunt, uti communius hodie ſentiunt Doctores cum Thoma, & SS. Patribus, ut hâc ratione Chriſtus verum caput Angelorum & Hominum dicatur; licet quoad Angelos Lugo & alii non pauci diſſentiant.

IV. Q. 4. *Quid de ſcientia Chriſti ſentiant Theologi?*

Reſp. 1. Ipſum ſtatim à principio creationis viſionem beatificam habuiſſe, tanquam Filio naturali debitam, & per eam probabiliter omnia, quæ ſunt formaliter in Deo, & in aliqua differentia temporis exiſtunt atque adeo etiam tura, in quibus non eſt ſpecialis repugnantia; & quæ in potentia naturali creaturæ continentur, cognoviſſe, non tamen comprehendiſſe Deum, aut omnes creaturas poſſibiles.

[illegible] eo cognoviſſe. Ita S. Thomas, & communis Doctorum, [illegible] Tannero q. 5. dub. 4. à n. 97. Quia horum omnium [illegible]gnitio vel ratione ipſius viſionis, vel certe ratione Offi[illegible] Judicis & Gubernatoris ei debetur. Reſp.2. Etiam ſcien[illegible] infuſam; quâ objectum per proprias ſpecies indepen[illegible] à phantaſmate cognoſcat, eidem ſtatim ab initio [illegible] communicatam, & per eam vidiſſe omnia, quæ in [V]erbo per ſcientiam beatificam cognovit, uti iterum S. [Th]omas & communiter docent Theologi; per eam tamen [pro]babiliter non ſemper omnia actu cognoviſſe, uti con[tra] Scotum & nonnullos alios docet S. Thomas cum aliis [com]muniter, eò quòd connaturalius ſit, ut, ſicut Angeli & [illegible] non omnia ſemper actu cognoſcunt, ita idem et[iam] de Chriſto dicatur. Reſp.3. etiam ſcientiam acquiſitam [illegible] experimentalem, quæ in ſuo formali conceptu includit [illegible]entiam ſenſibus externis hauſtam, communiter Chri[illegible] Theologis contra Scotum & nonnullos alios concedi, [illegible] objectum juxta Lugonem & alios fuerint omnia obje[illegible] ſenſuum externorum, omnes ſubſtantiæ materiales, o[illegible] ſecreta cordium, omniaque actu exiſtentia. Et ſcien[tiam] quidem naturalem Tann. Vaſq. & multi alii ſtatim ab [illegible] communicatam volunt, alii tamen cum Suar. & [illegible] Recentioribus æquè probabiliter dicunt, eam ſucceſſi[illegible] eo comparatam fuiſſe, ſicut à nobis acquiritur; imò [illegible] objectorum, quæ nunquam per hanc ſcientiam co[illegible] erat, ſpecies omnino non fuiſſe infuſas, ſic enim & [illegible]mitas major Chriſti cum hominibus ſervatur; & mul[illegible] S. Scripturæ, in quibus Chriſtus aliquid didiciſſe, [illegible] profeciſſe dicitur, meliùs Salvantur.

V. Q. 5. *Quid de potentia animæ Chriſti doceant Theo[logi]*? Reſp. Sequentia 1. Potentiam iſtam non fuiſſe infini[tam], ſicut de omnipotentia DEI dicitur. 2. Neque con[illegible] extendiſſe ſe ad Naturas rerum immutandas, & [illegible] facienda, aut Supernaturales effectus producendos; [Sed] hæc omnia inſtrumentaliter duntaxat propter conjun[illegible] cum Verbo, & potentiam Obedientialem effeciſſe, [illegible] tamen, uti S. Thomas & multi alii à Tannero n. [illegible] cit. docent; licet Scotus, Vaſq. & multi alii ibid. n. 180. [illegible] non improbabiliter doceant, illam moraliter duntaxat

 patrâſſe

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

patrâſſe miracula, quatenus ſcilicet ad tactum, vel voc[em] vel voluntatem illius DEUS determinatus eſt ad talia mi[ra]cula patranda.

VI. Q. 6. *Quid de Dominio Chriſti doceant Theolog[i]* Reſp. Sequentia communius & probabilius doceri. 1. Ip[ſum] habuiſſe Spirituale Dominium in totum orbem; id enim minimum illa verba Matt. ultimo indicant: *Data eſt* [*mihi*] *omnis poteſtas in cœlo, & in terra.* 2. Hoc ipſo, quòd [ei] poteſtas Spiritualis illi conceſſa fuerit, indirectè etiam po[te]ſtatem in temporalia fuiſſe conceſſam, quatenus ſcilicet [ne]ceſſaria fuerat. 3. Etſi non defuerint, qui Chriſtum e[tiam] in temporalibus verum & legitimum Regem Judæorum, [ſi]ve jure hæreditario, ut Abulenſis & alii apud Tann. q. [..] 65. putabant; ſive ex Judæorum conſenſu, ut Piglius; [ſi]ve ex ſucceſſione ſecundùm vulgi opinionem, ut Burge[nſis] exiſtimabat; horum tamen opinionem communiter ab [aliis] rejici; ſi de actu ſecundo loquatur; ſecus verò, ſi de ac[tu] primo ſit ſermo, ut ſic enim Dominium illud verè à Chri[ſto] fuiſſe poſſeſſum, licet eo uti noluerit, etiam Suar. V[..] Molin. & multi alii concedunt, licet id ipſum æquè pro[ba]biliter Ballarminus, Valentia. & plures alii apud & [..] Tann. n. 68. & 71. negent, eò quòd ex una parte Chr[iſtus] ipſe Jo: 18. dixerit, regnum ſuum non eſſe de hoc mun[do]; ex altera verò parte non conduxerit tale Dominium ad fi[nem] Incarnationis; imò hoc ipſo, quòd omnes virtutes, & in[ter] has præcipuè paupertatem docere voluerit, magis expedi[ens] fuerit, ut non aſſumeret tale Dominium, id quod non obſc[urè] SS. PP. Ambroſius, Auguſtinus, Hieronymus, Athana[ſius] apud Tann. cc. indicant. 4. Chriſtum non fuiſſe de j[ure] Subditum Regibus & Principibus temporalibus; ita [..] Joannes XXII. definivit; damnans errorem Marſilii Pa[ta]vini, & Joannis de Janduno, qui id aſſeruerant, ſed contra expreſſum S. Scripturæ Matt. 17. textum, ubi Chriſtus [..] apertè ſignificavit, ſe liberum eſſe à ſolutione tributi, [ſed] tantùm propter vitandum ſcandalum voluiſſe illud ſolve[re].

VII. Q. 7. *Quid de Filiatione Chriſti ſentiant Theolog[i]* Reſp. 1. Etſi Durandus & alii plures apud Tann. n. [..] docuerint, Chriſtum cum addito Filium adoptivum d[ici] poſſe, hoc tamen communiùs à S. Thoma & aliis nega[tur].

eò quòd adoptivus, ut S. Doctor loquitur, non dicatur, niſi qui eſt alienus, & adoptatur ex indulgentia, quod utrumque Chriſto non competebat. Hoc tamen non obſtante poſſe eundem Chriſtum aliquo modo dici ſervum DEI in quantum ſervus nihil aliud dicit, quàm eſſe hominem ordinabilem ab alio ad omne id, quod agere libuerit; ſic enim Chriſtus, teſte Apoſtolo ad Philipp. 2. formam ſervi accepit, & obediens uſque ad mortem factus eſt; ſecus loquendum foret, ſi ſervus acciperetur pro eo, qui negationem æqualitatis in dignitate & throno includeret. Reſp. 2. Chriſtum verè Filium naturalem dici poſſe totius SS. Trinitatis, non ſtrictè, ſed tamen in ſenſu Theologicè proprio dicitur: Filius naturalis ille, qui eſt hæres non per gratiam & favorem accidentalem, ſed per ſubſtantiam ſuam; ſic enim ratione unionis hypoſtaticæ illi Filiatio verè convenit. Secus foret loquendum, ſi ſtrictiſſimè ſumeretur denominatio Filii naturalis, prout ſcilicet pro eo ſolo ſumitur, qui eſt in ſimilitudinem naturæ genitus.

VIII. Q. 8. *Quid de Sacerdotio Chriſti Theologi doceant?* Reſp. Sequentia communiter doceri. 1. Chriſtum non tantum fuiſſe Sacerdotem in latiori ſignificatione, prout ſignificat Perſonam DEO conſecratam, ſed etiam in ſtrictiori & propria, prout ſumitur pro Perſona, quæ publica auctoritate conſtituta eſt ad Sacrificium DEO pro Populo offerendum; hoc enim ſignificant verba illa Pſ. 109. *Tu es Sacerdos in æternum &c.* 2. Chriſtum tantùm ſecundùm humanam naturam fuiſſe Sacerdotem; ita enim communiter & rectè ſentiunt Theologi contra Lutherum & Calvinum docentes, Chriſtum ſecundùm utramque naturam fuiſſe verum Sacerdotem, quod tamen falſum eſt, cum Chriſtus quà Deus non habuerit ſuperiorem. 3. Chriſtum rectè dici Sacerdotem ſecundum Ordinem Malchiſedech, eò quòd hic panis & vini muneris præfiguraverit Chriſti Sacrificium, uti S. Apoſtolus ad Hebr. 7. oſtendit; quod etſi graves Authores apud Tann. n. 54. etiam de cruento Sacrificio verum eſſe contendant, communis tamen ſententia rectiùs de incruento duntaxat intelligendum putat. 4. Effectum principalem Sacrificii fuiſſe expiationem Peccatorum unde quatenus propitiatorium fuit, ſolis hominibus: quatenus verò impetra-

 torium

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

torium aut Euchariſticum, etiam ipſi Chriſto probab[illegible] profuit, uti Suar. d. 46. S. 4. contra Valentiam docuit. Idem Chriſti Sacerdotium probabiliter uſque ad finem M[illegible] di duntaxat duraturum; uti Arriaga & alii ſentiunt, ob q[illegible] officium Sacerdotis uſque ad certum duntaxat tempus, [illegible] & officium Advocati, datum videatur.

IX. Q. 9. *Quid de Mediatoris & Advocati* Offici[illegible] *ant Doctores?* Reſp. Sequentia communiter doceri. Chriſtum ſecundum ſolam naturam humanam verum [illegible] Mediatorem, licet radix, unde opera ipſius virtutem [illegible] traxerunt, ipſa Natura divina dici debeat. Ita Tann. [illegible] 148. cum S. Thoma & communi Doctorum; qui prim[illegible] etiam aſſerunt, Chriſtum, quatenus Deus homo eſt [illegible] Mediatorem dici poſſe. 2. Eundem Chriſtum probab[illegible] etiamnũ in cœlis Mediatoris & Advocati officiò fungi[illegible] adeò pro nobis apud Patrem intercedere, uti Suar. & T[illegible] nerus n. 27. cum S. Thoma & communiori ſententia doc[illegible] & ex ipſa S. Scriptura Jo. I. epiſt. c. 2. colligitur dicente: [illegible] *& ſi quis peccaverit, Advocatum habemus apud patrem* I[illegible] *SVM Chriſtum*; contrarium tamẽ ſentiunt Lugo & Vaſq. [illegible] judicantes hoc ipſo, quòd Chriſtus omnem poteſtatem [illegible] ceperit in cœlo & terra, non jam ampliùs petere aliqu[illegible] Patre, ſed per ſe conferre poſſe.

X. Q. 10. *Quid de advocatione Chriſti doceant* Th[illegible] *logi?* Reſp. Sequentia doceri. 1. ipſum Chriſtum ver[illegible] tu Latriæ & adoratione (quæ nihil aliud eſt, quàm cultu[illegible] teri tanquam præſtantiori in teſtimonium excellentiæ [illegible] bitus, vel, ut brevius alii cum S. Damaſceno definiunt, [illegible] nimi ſubmiſſi ſignificatio) honorandum eſſe, ut Fide[illegible] noſtra docet. 2. Humanitatem Chriſti Verbo unitam [illegible] dem quidem cultu Latriæ coli poſſe & debere, ſed diverſ[illegible] ratione; nam ad verbum terminatur tanquam primari[illegible] objectum & per ſe; ad humanitatem verò concomita[illegible] duntaxat, & tanquam ad objectum materiale ac ſecund[illegible] rium. 3. Poſſe Chriſti Humanitatem ſi per ſe ſpectetur [illegible] feriori aliquo cultu hyperduliæ vel latriæ imperfectæ [illegible] quia ut ſic adorationem Latreuticam non meretur, atque [illegible] deò ſaltẽ hyperduliam. Ita Tann. n. 124. ubi aſſerit eſſe co[illegible] munem ſententiam, licet Vaſquez & nonnulli antiqui ſe [illegible]

pon[illegible]

ponant. 4. Non tantum B. Virginem & Sanctos, ſed etiam quamvis rem in mundo exiſtentem adorari poſſe, ſi conſideretur ut imago bonitatis DEI, vel effectus illius unum quaſi moraliter componens cum eo; licet ejuſmodi propoſitiones & venerationes cautè & prudenter uſurpari debeant, ne quis putet, ſoli creaturæ ſecundùm ſe ſpectatæ hunc cultum tribui.

XI. Q. 11. *Quid de defectibus à Chriſto aſſumptis doceant Theologi?* Reſp. ſequentia. 1. Chriſtum aſſumpſiſſe omnes defectus naturæ lapſæ communes, qui Specialem cum ipſius perfectionibus repugnantiam non involvunt; ita S. Thomas & cum eo communiter alii ſentiunt, & meritò, quia ad finem Incarnationis expediebat, ut paſſibilis & mortalis eſſet. 2. Defectus corporales particulari naturæ convenientes non fuiſſe ab eo aſſumptos, quia iſti vel ex culpa, vel ex defectu virtutis formativæ oriuntur, quorum neutrum in Chriſto locum habet. 3. Etiam animæ defectus aliquoque aſſumpſiſſe Chriſtum, excepto peccato, ignorantia, errore, & ſimilibus, qui cum perfectionibus Chriſti ſtare non poſſunt. Ita iterum S. Thomas & cum eo Theologi unanimiter, ita ut aliqui de fide eſſe dicant, eundem paſſionibus fuiſſe obnoxium.

§. II.

De Communicatione Idiomatum.

I. Q. 1. *Quid ſit communicatio Idiomatum?* Reſp. per Idioma hoc loco nihil aliud intelligi, quàm *prædicatum*, atque adeò communicationem Idiomatum idem eſſe, ac communicationem Prædicatorum, quæ Chriſto attribuuntur ſecundum unam naturam ob quod ipſi formaliter non conveniunt, ſpectato, propter conjunctionem cum altera natura, ob quam ipſi ſimilia prædicata propriè debentur, ut dicatur Deus paſſus propter unionem cum Homine, qui paſſus eſt.

II. Q. 2. *Quæ prædicata Chriſto attribui poſſint per communicationem Idiomatum?* Reſp. In genere Humanitati Chriſti ratione unionis hypoſtaticæ attribui poſſe omnia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

prædicata, quæ divinitati conveniunt, cùm plùs
cant ejusmodi propoſitiones, quàm quòd tale prædic
inſit Humanitati. Pro clariori tamen intelligentia &
jori ſecuritate in loquendo ſequentes circa hanc mate
Regulæ à Theologis aſſignantur.

III. Prima Regula: Quæcunque prædicata
ſuppoſito, poſſunt de eo, & de ſe invicem prædicari
creto; hinc dicere licet: *Deus eſt Homo*: *Homo eſt*
tens: *Deus eſt mortalis &c.*

IV. Secunda Regula; Proprietates Humanitatis
que in abſtracto, neque inconcreto prædicantur de D
& viciſſim. Hinc malè dicitur: *Verbum eſt aſſumibile*:
mo eſt communicabilis verbo.

V. Tertia Regula: Prædicata, quæ conveniunt N
ræ in abſtracto duntaxat acceptæ, non poſſunt de N
divina aut ſuppoſito prædicari. Hinc malè dicitur:
aut Deus aſſumibilis.

VI. Quarta Regula: Prædicata, quæ involvunt
perfectionem creati ſuppoſiti, non poſſunt de Perſona C
prædicari. Hinc falſa eſt propoſitio: *Chriſtus eſt purus*
mo, peccabilis &c.

VII. Quinta Regula: *Quædam propoſitiones* ab
veræ, adjecta reduplicatione fiunt falſæ, ut ſi dicam: Chri-
ſtus quà Homo eſt Deus, omnipotens &c.

VIII. Sexta Regula: Quæ alterutri Naturæ
ſentialia, non debent de Chriſto denominativè præd
Hinc non bene dicitur: *Chriſtus eſt Dominicus, humanus*

IX. Septima Regula: *Quædam propoſitiones in*
veræ propter graſſantes Hæreſes non facilè ſunt uſurpa
ſine limitatione; quales ſunt: *Chriſtus eſt creatura,*
poreus, impaſſibilis &c.

X. Octava Regula: Unumquodque dicitur fa
quod de novo eſſe incepit. Hinc rectè dicitur: *Deus*
ctus eſt Homo: non tamen viciſſim: *Homo factus eſt De*
quia ſecundùm Humanitatem quidem, non autem ſe
dùm ſubſiſtentiam incepit eſſe unita.

XI. Q. 3. *An Chriſtus unus vel plures dici deb*
Reſp. 1. Chriſtum abſolutè dicendum eſſe unum, ſive
maſculinè, ſive neutraliter accipiatur. Ita S. Thomas

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

r. & cum eo unanimiter Theologi, & colligitur ex ipſo Athanaſii Symbolo, ubi dicitur: *non duo tamen, ſed unus Chriſtus.* Reſp. 2. In ſenſu identico quidem dici poſſe, Chriſtum eſſe plura, non ſimpliciter, ſed cum additione, …nanda vel *unita*; hinc S. Thomas ex S. Gregorio Nazi-zen. epiſt. 1. ad Chelid. ait. *Aliud & aliud ſunt ea, ex qui-bus ſalvata eſt, non alius & alius.*

XII. Q. 4. *Quem fructum ex hac materia de Incarna-tione haurire debeat Theologus?* Reſp. triplicem præcipuè re-…ndum eſſe. Primus eſt, ut dignam de hoc beneficio æ-ſtimationem concipiat, &, dum conſiderat, Deum ſic dilexiſſe mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, ſe per hunc a-morem ad mutuum amorem excitet, illamque S. Bernardi ſententiam ſibi ipſi aſſiduò objiciat: *Amat caritas, amat immenſitas, & nos vicem rependimus cum menſura?* Secun-dus eſt, ut, dum perpendit, & credit, Chriſtum propterea incarnatum eſſe, ut nos per ſuum exemplum ad imitationem, vitamque adeò ſanctè inſtituendam excitaret, huic ſtudio ſe impendat (maximè cùm primus diſcendi ardor, teſte D. Bonaventura, ſit nobilitas Magiſtri) cumque in fiuem ſa-luberrimam S. Gregorii Naz. orat. 40. in Paſch. adhortatio-nem animo volvat: *Simus ut Chriſtus, quoniam Chriſtus quoque ſicut nos. Efficiamur Dii propter ipſum, quoniam ipſe quoque propter nos Homo factus eſt.* Tertius eſt, ut inſi-gnem quoque de animabus, utpote ob quas tanta egit, paſſus eſt Chriſtus, æſtimationem, & Zelum concipiat, atque omni ſtudio & conatu efficere ſtudeat, ne tantus la-bor & caritas effectu ſuo fruſtretur. Eum in finem iterum aptiſſima illa S. Gregorii Naz. orat. 1. ſententia perpen-denda eſt: *Huc Magiſtra lex tendit. Huc inter Chriſtum & legem interjecti Propheta: huc ſpiritalis legis perfector & finis Chriſtus: huc exinanita Deitas: huc aſſumpta caro: huc nova illa mixtio, Deus, inquam, & Homo. Atque hac omnia propter omnia, & pro uno illo generis noſtri Principe in unum coierunt.*

CAPUT II.

DE OECONOMIA VERBI.

PEr Oeconomiam iſtam SS. Patres nihil aliud intelligu quàm ea, quæ Chriſtus in natura humana vel geſſit, v paſſus eſt, vel deinceps aget. Unde S. Thomas p. 3. q. totam hanc materiam in quatuor quaſi partes dividit, quarum prima conſiderat, quæ pertinent ad ingreſſum Chr ſti in mundum. In ſecunda, quæ ſpectant ad progreſſ vitæ ipſius in mundo: In tertia, quæ pertinent ad egreſſ ipſius ex mundo. In quarta, quæ ſpectant ad exaltation illius poſt hanc vitam; quæ quidem diviſio etiam in hoc c pite retinebitur, ita tamen, ut quoniam multa ex ill quæ S. Thomas hîc tractat, ex inſtituto examinare ad Scri turæ Interpretes pertinet, hoc loco non niſi breviter gantur.

ARTICULUS I.

De ingreſſu Chrſti in mundum.

In hoc ingreſſu S. Thomas à q. 27. duo præcipuè c ſideranda in genere notat, aliqua nempe, quæ ad Matrem concipientem ac parientem; & alia, quæ ad Filium c ceptum, natum, & educatum pertinent, quæ breviter quentibus duobus §§. indicabuntur.

§. I.

De iis quæ ad Matrem Chriſti pertinent.

I. De hac quinque præcipuè capita poſt S. Thoma diſcutiunt Theologi, ſcilicet conceptionem, Sanctificatio nem, ſcientiam, & gratias gratis datas, virginitatem, ſumptionem, de quibus totidem quæſtiones propon tur.

II. Q. 2. *Quid de Conceptione B. Virginis doceant Th logi?* Reſp. Sequentia ferè, 1. Eandem ſecundum line pat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

paternam ex tribu Juda,ac ſtirpe Regia Davidis natam eſſe juxta illud Iſaiæ 11. *Egredietur Virga de radice Ieſſe , & flos de radice eius aſcendet.* 2. Eandem habuiſſe etiam cognationem cum tribu Levi; licet autem Tann. d. 2. de Inc. q. 1. n. 4. incertum eſſe dicat, quâ ratione id acciderit, addit tamen n. 5. verius eſſe, & SS. Patrum doctrinæ conformius, eam ex tribu Sacerdotali ſeu Levitica deſcendiſſe. 3. Etiam ex eâdem Familia cum Joſepho fuiſſe; id enim in Matrimoniis Deus Num. 36. præceperat. 3. Etſi probabile ſit, Genealogiam B. Virginis eſſe illam, quam S. Lucas c. 3. deſcribit, quæ uſque ad Davidem diverſos à S. Joſepho progenitores habuerit, atque adeò Joſephum ex Davide per Salomonem, B. Virginem verò ex Davide per Nathan deſcendiſſe, uti non pauci apud Tann. n. 8. cenſent, veterem tamen & veriorem ſententiam eſſe, quòd Genealogia vera B. Virginis ſit illa, quam S. Matthæus c. 1. naturales S. Joſephi Parentes deſcribens aſſignavit, quódque adeò S. Lucas legales tantùm S. Joſephi Progenitores numerârit; hæc enim opinio & variis S. Scripturæ textibus, & communi SS. Patrum & Fidelium ſenſui conformior eſt, ut fusè Tannerus n. 13. & ſeq. oſtendit.

III. Q. 3. *Quid de ſanctificatione B. Virginis doceant Theologi?* Reſp. Sequentia. 1. Eam per gratiam ſanctificantem in ipſo adhuc utero ſanctificatam fuiſſe. 2. Veriſimillimum eſſe, eidem tunc gratiam (atque adeò propter connexionem etiam virtutes infuſas) in majori gradu & intenſione fuiſſe collatas, quàm ulli unquam Angelo aut Homini data fuerit, cùm per eam fuerit B. Virgo ad Maternitatem diſpoſita, atque adeò ſicut Maternitas excedit dignitate omnes alios favores & gratias, ita etiam ipſa gratia velut diſpoſitio eosdem excedere debuerit. 3. Tam perfectè fuiſſe ſanctificatam, ut concupiſcentia ſeu fomes peccati nunquam rationem præ venerit, & in actum eruperit; etſi verò S. Thomas, & multi alii putent in prima ſanctificatione ligatum manſiſſe, in ipſa verò Filii conceptione primum extinctum fuiſſe, alii tamen apud & cum Tann. n. 38. probabiliter ſtatim ab initio ſanctificationis extinctum fuiſſe exiſtimant. 4. Non obſtante hâc ſanctificatione B. Virginem per totam vitam meruiſſe augmentum gloriæ, utpote quæ, ſicut viatrix æquè ac alii extitit, ita meritò privilegiô quoque viatorum gaude-

re debuerit. Etſi verò Suar. Vaſq. & alii apud & cum Tann. n.54. valde probabile putent, eidem etiam perfectum rationis uſum in ipſo conceptionis inſtanti conceſſum; & hunc uſum S. Albertus, S. Bernardus, S. Bernardinus & plures alii apud Tann. n.55. nec per ipſum etiam ſomnum interruptum fuiſſe contendant; ſicque ad tantum meritorum cumulum ipſam perveniſſe Suar. d.18. S,4. exiſtimet, ut in fine vitæ omnes Angelos & Homines collectivè acceptos in gratia ſuperârint. Hæc tamen omnia non ſatis certa ſunt, cùm primum S. Thomas & alii negent; ſecundum Tannerus. n.55. cit. naturæ ordinem adverſum, nec ab antiquis SS. Patribus & Theologis aſſertum dicat; tertium verò primus Suarez docuerit, ideóque idem Tann. n.60. piè quidem & probabiliter dici, ſed tamen coram ſimplici Populo non facilè adſtruendum judicet, maximè cùm S. Thomas q.27. a.5. ad.1. ſatis innuat, ſoli Chriſto velut Filio Dei & capiti omnium Sanctorum proprium fuiſſe, ut haberet tantam plenitudinem gratiæ, quæ in omnes redundaret juxta illud Joan. 1. c. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* 5. Probabile quidem à Caniſio & aliis nonnullis prædicari, B. Virgini in conceptione originalem etiam Juſtitiam fuiſſe conceſſam; hoc tamen à Suar. & aliis apud & cum Tannero n. 49. probabiliùs negari, quia licet habuerit aliquos originalis juſtitiæ effectus (ſpeciatim verò hunc, quòd ex ſpeciali Dei protectione nec venialiter quidem peccare potuerit) non habuit tamen omnes, cùm nec immortalis, nec impaſſibilis quoad animam & corpus extiterit.

IV. Q. 4. *Quid de Scientia B. Virginis, & gratiis gratis datis ſentiant Theologi?* Reſp. Sequentia communiùs docentur. 1. B. Virginem cognitione Myſteriorum Fidei ſuperâſſe omnes Apoſtolos & Theologos; uti unanimiter ſentiunt SS. Patres, teſte Tann. n.68. & præ cæteris clariſſime S. Anſelmus affirmat dicens: *Licet Apoſtoli per revelationem Spiritus Sancti edocti fuerint omnem veritatem, incomparabiliter tamen eminentius ac manifeſtius ipſa per eum Spiritum veritatis, illam veritatis profunditatem intelligebat; & per hoc multa ei per hanc revelabantur; quæ in ſe non ſolùm ſimplici ſcientia, ſed effectu, ipſo experimento didicerat.* 2. Probabiliter eam etiam habuiſſe ſcientiam Theologicam, & habitus ſcientiarum naturales per accidens infuſos, utpote quos & ipſe Adamus habuerit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

buerit, & verò etiam ad exactam Scripturarum intelligentiam, & morum perfectam prudentiam requirebantur, uti Suar. & alii apud & cum Tann. n. 71. & 72. docent, indeque merito concludunt, nullam in ea ignorantiam fuiſſe, cùm nihil neſciverit eorum, quorum ſcientia neceſſaria, aut ſtatui ſuo conſentanea fuerit. 3. Scientiam per ſe infuſam, quadam Chriſtus habebat, ipſi quoque B. Virgini concedi quidem à S. Bernardino & pluribus aliis apud Tann. n. 74. hunc tamen cum Suar. negativam ſententiam probabiliorem judicare, eò quòd nec apud antiquiores Patres ac Theologos ulla hujus doctrinæ mentio reperiatur; nec ſcientia iſta ad ſanctitatem illius neceſſaria, aut ſtatui viatoris accommodata fuerit; licet non negent hi Authores ſpecies quaſdam altioris ordinis eidem fuiſſe probabiliter infuſas, quibus ſine converſione ad phantaſmata uti potuerit. 4. Quoad gratias gratis datas, probabiliter illi donum Sapientiæ, & Scientiæ quoad intelligentiam Scripturarum, Interpretationis ſermonum, Diſcretionis Spirituum, imò & donum linguarum, & gratiam miraculorum & Sanitatum conceſſam fuiſſe; maximè poſt adventum Spiritus Sancti, quando & ipſa fidei myſteria paſſim adhibebat & confirmabat; licet S. Thomas & alii illi uſum Sapientiæ in docendo, & ideo etiam facultatem patrandi miracula negent.

V. Q. 5. *Quid de Virginitate Deiparæ doceant SS. Patres ac Theologi?* Reſp. duo præcipuè. 1. Eam ante, in, & poſt partum verè Virginem quoad corporis integritatem extitiſſe; ita namque unanimiter SS. Patres & Theologi docent; non enim fas erat, inquit S. Auguſtinus S. 6. de Nativ. ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat ſanare corrupta. Et ideo hæc integritas per portàm Orientalem Ezech. 44. præfigurabatur, de qua ibidem dicitur: *Porta hæc clauſa erit, & vir non tranſibit per eam: quoniam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam, eritque clauſa Principi.* 2. Eandem non tantùm ante Matrimonium contractum habuiſſe propoſitum Virginitatem ſervandi, ſed etiam voto illud confirmâſſe: eò quòd Virginitas in ea, velut prima Obſervatrice excellere debuerit, perfectior autem ſit Virginitas cum, quàm ſine voto. S. Thomas tamen & nonnulli alii apud Tann. n. 111. putârunt, eam hoc votum non niſi poſt deſponſationem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cum S. Joſepho concepiſſe; ante iſtam verò conditionem duntaxat Virginitatis propoſitum habuiſſe, ſi ſcilicet Deo magis placere cognitura eſſet. 3. Matrimonium B. Virginis cum S. Joſepho fuiſſe verum & legitimum, ac probabiliter ante conceptionem verbi contractum, uti teſte Tann. n. 13. communius ſentiunt SS. Doctores, eò quòd ſic fieri ad proſpiciendum famæ B. Virginis oportebat. Licet non defuerint, qui putent probabiliter defendi poſſe, inter B. V. & S. Joſephum tantum Sponſalia de futuro interceſſiſſe, quorum tamen ſententiam Tann. n. 132. vix ſine temeritate defendi poſſe cenſet, eò quòd S. Scriptura B. V. expreſsè vocet uxorem.

VI. Q. 6. *Quid de ipſa morte & Aſſumptione B. Virginis ſentiant Theologi?* Reſp. Sequentia duo. 1. Etſi alii doceant, B. Virginis mortē anno ſexageſimo illius, alii ſeptuageſimo ſecundo contigiſſe, communiùs tamen probari ſententiam, quæ ſexaginta tres annos ei pro vita concedit, juxta Suar. & aliorum opinionem apud & cum Tann. n. 240. eò quòd hæc opinio & Chronicis Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ & Fidelium concordi perſuaſioni Salutationem Angelicam ter & Sexagies ad honorem hujus ætatis recitantium ſit conformior.

§. II.

De iis, quæ ad ipſum Chriſtum conceptum pertinent.

I. N. Q. 1. *Quid de Conceptione Chriſti doceant Theologi?* Reſp. Sequentia communiter doceri. 1. Chriſtum verè ex ſubſtantia B. Virginis conceptum fuiſſe, corpusque aſſumpſiſſe; ſic enim S. Paulus Gal. 4. teſtatur dicens; *Miſit Deus Filium ſuum, factum ex muliere.* 2. Corpus Chriſti fuiſſe formatum in utero B. Virginis tanquam naturali in loco conceptionis; uti ex Matt. 1. c. colligitur. 3. Cauſam principalem efficientem formationis corporis Chriſti fuiſſe Spiritum Sanctum, de quo in Symbolo Apoſtolorum potiùs conceptus dicitur, quàm de aliis Perſonis, eò quod Incarnatio fuerit opus amoris, gratiæ, & ſanctificationis, qui omnes effectus propriè Spiritui Sancto attribui ſolent; B. Virginem verò, etſi D. Bonaventura & Scotus phyſicè concurriſſe putent, D. Thomas tamen & alii plures apud & cum Tann. n. 15. tan-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tùm paſſivè miniſtrando materiam cooperatam fuiſſe exiſti-
mant. 4. Formationem hanc in primo ſtatim inſtanti con-
ceptionis contigiſſe, uti S. Thomas & alii SS. Patres apud
Tann. n. 18. cc. docent, eò quòd non decuerit, corpus non per-
fectè organizatum à Verbo aſſumi.

Articulus II.

De progreſſu Chriſti in Mundo.

I. Q. 1. De hoc S. Thomas à q. 35. Sequentes mate-
rias tractat, ſcilicet de Nativitate, legalibus obſervatis, Con-
verſatione, Baptiſmo, Tentatione, Miraculis, Transfiguratio-
ne, de quibus proinde & hic totidem quæſtiones proponen-
tur.

II. Q. 2. *Quid de Nativitate Chriſti doceant Theolo-
gi?* Reſp. Tria à S. Thoma & aliis doceri. 1. Nativitatem
hanc ſalva Matris integritate, & probabiliter etiam ſine o-
mnibus Puerperii Sordibus contigiſſe; eò quòd hic modus
magis decuerit Dei Nativitatem. 2. B. Virginem verè in
hac Nativitate officium Matris exercuiſſe, ita ut verè Θεοτό-
κος, id eſt, Dei Mater diceretur. 3. Manifeſtationem Nati-
vitatis ſapientiſſimo modo fuiſſe peractam; cùm enim ſalus
& redemptio futura per Chriſtum ad totam Hominum Uni-
verſitatem pertineat, idcirco ut hoc in ipſa Nativitate præfi-
guraretur, omnibus conditionibus hominum eſt manifeſta-
ta; nam, ut notat S. Auguſtinus S. 4. de Epiph. Paſtores fue-
runt Iſraëlitæ, Magi Gentiles; illi propè, iſti longè, utrique
tamen ad angularem lapidem concurrunt.

III. Q. 3. *Quid de Legalibus à Chriſto obſervatis do-
ceant Theologi?* Reſp. per Legalia à S. Thoma, qui q. 37. a. 4.
hunc titulum proponit, aliud nihil intelligi, quàm circumci-
ſionem, & Oblationem Chriſti in Templo ex antiquæ legis
præſcripto factas, de quibus ſequentia docent Theologi cum
S. Thoma. 1. Circumciſionem, licet fuerit in remedium pec-
cati originalis, & in ſignum fœderis cum Abrahamo initi,
& promiſſionis de Chriſto ex ſemine ejus naſcituro factæ in-
ſtituta, qui uterque finis in Chriſto locum non habere vide-
batur, convenienter tamen Chriſto adhibitam eſſe; tum quia
per circumciſionem primariò etiam conſignabatur Populus
Dei

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dei,& Homines peculiari cultui Dei deſtinati, qui ſtris
iam in Chriſto locum habebat; tum quia ſic expediebat
veritatem carnis ſuæ oſtendendam; approbationem
cumciſionis à Deo inſtitutæ, probationem ſuæ ſtirpis
braham deſcendentis; tollendam Judæis excuſationem,
eum velut incircumciſum non reciperent; obedientiam
emplo commendandam; conformationem cum Homi-
bus,dum,ſicut in ſimilitudinem carnis peccati venerat,
ſiam remedium peccati non reſpuebat; legis onus in ſe ſ
piendum,ut alios ab eo liberaret. 2. Oblationem Chriſti
præſcripto legis factam eſſe,quia, licet Suarez d.16.S.1.
verba legis Num. 18. *Quidquid primùm erumpit ex vulva*
cuncta carnis,quam offerunt Domino,tui iuris erit,&c. intel-
genda exiſtimet de modo ordinario naſcendi, quo vi
meatus carnis perfectè aperiuntur, Tannerus tamen n.
cum aliis pu[illegible]t, æquè probabiliter ea intelligi de eo, quod
primò quomodocunque exit per vulvam.

IV. Q. 4. *Quid de Converſatione Chriſti doceant Theo-*
logi cum D.Thoma? Reſp. Sequentia quatuor à S.Thoma do-
ceri. 1. Convenienter Chriſtum vitam non ſolitariam,
ſocialem inſtituiſſe, eò quòd venerit in mundum ad homines
verbo & exemplo inſtruendos,& à peccato liberandos,
ut per ipſum habeamus acceſſum ad Deum; ad quem finem
magis conducebat ſocialis,quàm ſolitaria vita; Quandoque
tamen etiam in ſolitudinem ſeceſſit ob rationem à S. Gre-
rio Naz, orat.20.de S. Baſilio ſequentibus verbis indicatam:
Cùm ſolitaria vita,& quæ Societate gaudet, ut plurimùm inter
ſe diſſiderent, & pugnarent, ne utraque omnino vel commoda
vel incommoda ſua,pura & impermixta haberet, præclarè
inter ſe permiſcuit, ut hæc contemplatio communicationis ex-
pers eſſet, nec contemplatione actio careret, ſed quemadmodum
terra & mare,ita etiam hæ duæ vitæ commoda ſua inter ſe com-
municantes,ad unicam Dei gloriam concurrerent. 2.Chriſtum
etiam quoad victum & cultum corporis, non quidem mo-
lem, ſed nec auſterum, ſed communem vivendi modum e-
giſſe, ut hâc ratione facilior ipſi eſſet ad converſationem ac-
ceſſus,& ut omnibus omnia factus omnes lucrifaceret. 3. De-
cuiſſe nihilominus;ut vitam quoque pauperem duceret,
paſſim de eo Scriptura teſtatur; eò quòd ſic congruebat Præ-
dicationi

dicationis officio; & ut tantò major virtus Divinitatis appareret, quantò per paupertatem videbatur abjectior. 4 Eundem ſecundùm legem Moyſis converſatum eſſe, licet alioqui ei non ſubjiceretur; ut eam obſervando in ſeipſo conſummaret, & terminaret; ut Judæis ſcandali occaſionem ſubtraheret; ut Homines à ſervitute legis liberaret.

V. Q. 5. *Quid de Baptiſmo Chriſti S. Thomas & Theologi doceant?* Reſp. Triâ præcipuè. 1. Eum ſolo baptiſmo Joannis, non autem baptiſmo à ſe inſtituto baptizatum eſſe; & priorem quidem baptiſmum ſuſcepiſſe, tum ut aquas ſanctificaret, & vim generandi illis tribueret; tum ut baptiſmum illum approbaret; tum ut oſtenderet, cum quâ diſpoſitione ad officium prædicandi accedendum foret, Poſteriorem verò baptiſmum à ſe inſtitutum non ſuſcepiſſe, quia iſte ad Spiritualem regenerationem inſtitutus fuerat, quâ ipſe non indigebat. 2. In Jordane baptizatum fuiſſe, ut ſignificaret, quemadmodum Filij Iſrael per Jordanem fluvium in terram promiſſionis introducti ſunt, ita per baptiſmum ſuum olim baptizatos in regnum cœlorum introductum iri. 3. Etſi putent aliqui eum circa annum ætatis trigeſimum ſecundum, alii circa trigeſimum primum, alii circa vigeſimum nonum baptizatum eſſe, communiorem tamen & veriorem ſententiam docere, eum circa annum trigeſimum nondum expletum, baptismum hunc ſuſcepiſſe; eò quòd hæc ſententia conformior ſit verbis Evangeliſtæ Lucæ c. 3. dicentis: *Et ipſe JESUS erat annorum quaſi triginta.*

VI. Q. 6. *Quid de Tentatione Chriſti doceant S. Thomas & Theologi?* Reſp. Quatuor de hac doctrinas à S. Thoma q. 41. tradi. 1. Chriſtum tentari voluiſſe, ut nobis contra tentationes exemplum & auxilium præſtaret; &, qualiter eas ſuperare valeamus, inſtrueret. 2. In deſerto convenienter fuiſſe tentatum, ut Hominem de Paradiſo ejectum in deſerti ab exilio liberaret. 3. Convenienter etiam poſt jejunium voluiſſe tentari ad exemplum & inſtructionem noſtram, ut humiles eſſe diſcamus, cùm in nobis aliquid boni eſſe conſpicimus; & ut ſciamus, per jejunium nos præparari debere adverſus tentationes. 4. Convenienti quoque ordine deſcriptam eſſe ab Evangeliſta trinam tentationem; quia primò tentavit ipſum de eo, quod appetunt etiam quantumcunque

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cunque Spirituales viri, ſcilicet de Suſtentatione corpo-
naturæ. Deinde proceſſit ad id, in quo Spirituales viri ali-
quando deficiunt, ut ſcilicet aliqua ad oſtentationem ope-
rentur. Denique tentationem perduxit ad id, quod non eſt
Spiritualium, ſed carnalium virorum, ſcilicet ut divitias
gloriam concupiſcant ad contemptum Dei; & ideo in primis
duabus tentationibus dixit: *Si Filius Dei es*; non autem
tertia, quia hæc tentatio non convenit Spiritualibus viris.

VII. Q. 7. *Quid de prædicatione & doctrina Chriſti
doceant Theologi?* Reſp. Tria potiſſimùm. 1. Chriſtum con-
venienter Judæis potiùs Salutem prædicâſſe, quàm Genti-
bus; tum ut oſtenderet per ſuum adventum promiſſiones
fuiſſe impletas; tum ut ejus adventus oſtenderetur eſſe à
Deo; tum ut Judæis auferret calumniandi materiam, dicen-
dique ideo ſe rejeciſſe ejus doctrinam, eò quod ad Gentiles
priùs Apoſtolòs miſerit. 2. Chriſti doctrinam convenien-
ter publicam fuiſſe, eò quòd & in ſe fuerit optima, & neceſſa-
ria ſcitu; licet autem interdum aliqua per Parabolas indi-
caverit, has ipſas tamen Diſcipulis, & per hos etiam aliis ex-
plicavit. 3. Chriſtum ſuam doctrinam verbo potiùs, quàm
ſcripto tradidiſſe, eò quòd hic modus utpote perfectior do-
ctrinam illius decuerit; & ipſa doctrina tam ſublimis & ex-
cellens fuerit, ut difficulter ſcripto comprehendi potuerit.

IIX. Q. 8. *Quid de miraculis à Chriſto patratis do-
ceant Theologi?* Reſp. Tria præcipuè doceri. 1. Quadru-
plicis generis miracula à Chriſto fuiſſe patrata, videlicet cir-
ca Spirituales ſubſtantias, obſeſſos à Dœmonibus liberando:
circa cœleſtia corpora, Solem obſcurando, ſtellam Magis mit-
tendo, &c. *circa Homines* in corporibus ægris ſanandis, mor-
tuisque excitandis, peccatoribus mirabiliter converten-
dis, &c. *circa irrationales creaturas terreſtres*, ventis & mari
imperando, aquam in vinum convertendo, panes multipli-
cando: *circa ſeipſum*, è Virgine ſumendo carnem, ambulan-
do ſuper aquas, ſe transfigurando, reſurgendo, aſcendendo in
cœlos. 2. Hæc miracula non quidem fuiſſe ſimpliciter ne-
ceſſaria ad doctrinam ejus perſuadendam (quia virtus Dei
non erat alligata miraculis, ſed poterat aliis modis interiùs
movere corda ad eam arripiendam) fuiſſe tamen aliquo mo-
do neceſſaria ad bene eſſe, & juxta ordinarium divinæ Provi-
dentiæ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dentiæmodum; imò ſuppoſitis vaticiniis aſſerentibus, Meſſiam ſimilia miracula patraturum, ſimpliciter neceſſarium fuiſſe, talia à Chriſto miracula patrari. 3. Eadem miracula tum ob ipſam ſpeciem operum, tum ob modum patrandi (illa ſcilicet propria poteſtate, & non orando, ut alii facere ſolebant, eadem patravit) fuiſſe non tantum ſufficientia ad doctrinam Chriſti perſuadendam (hinc ipſe dicebat Jo. 10. *[illegible] non vultis credere, operibus credite.*) Sed etiam ad divinitatem ejus demonſtrandam, prout conjuncta fuerunt cum prophetiis Meſſiam Deum fore prædicentibus, & ipſa aſſertione Chriſti ſe Deum eſſe affirmantis, unde Jo. 5. dixit: *Scripturæ ſunt, quæ teſtimonium perhibent de me*; ſine his enim non abſolutè potuiſſet ex miraculis cognoſci cùm etiam purus homo per Dei virtutem ſimilia miracula patrare potuiſſet.

IX. Q. 9. *Quid de Transfiguratione doceant Theologi?* Reſp. Iterum tria præcipuè à S. Thoma q. 45. doceri. 1. Convenienter hanc Transfigurationem eſſe factam, ut contemplatione ſemper manentis gaudii ad breve tempus delibata, [illegible] Apoſtoli adverſa tolerarent. 2. Claritatem, quam [illegible] Chriſtus habuit, fuiſſe quoad eſſentiam, ipſam claritatem gloriæ, in hoc tamen diſtinctam, quod gloriæ claritas ſit permanens, hæc verò tranſiens fuerit, unde nec dotis glorioſæ nomen propriè merebatur. 3. Convenienter pro teſtibus [illegible] Transfigurationis partim Moyſen & Eliam velut præcedentes; partim Apoſtolos velut ſequentes elegiſſe, ut oſtenderet ſe gloriam antecedentibus ipſum, & ſubſequentibus communicaturum.

ARTICULUS III.

De Egreſſu Chriſti ex Mundo.

I. De hoc ſequentia capita tractat S. Thomas à q. 46. videlicet de paſſione, de Morte, de Sepultura, de deſcenſu ad inferos, de quibus in hoc quoque articulo totidem quæſtiones proponentur.

II. Q. 1. *Quid de Paſſione Chriſti doceant cum S. Thoma Theologi?* Reſp. Sequentia communiter doceri. 1. Paſſionem ſeu dolores Chriſti fuiſſe tam extenſivè, quàm intenſivè

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſummos,& majores, quàm ullus unquam hominum in ter
hactenus paſſus fuerit, vel deinceps paſſurus ſit. Exten
quidem, quia paſſus eſt ab omni genere hominum, Genti
bus ſcilicet & Judæis, Maribus &Feminis: in omni gen
bonorum, Amicorum videlicet, famæ, honoris, corporis, a
mæ, bonorum externorum; in omnibus membris & ſenſib
Intenſivè autem, quia acerbiſſimos hos dolores effeceru
tum ipſæ cauſæ paſſionis; tum conditio ſubjecti, ſcilicet
nera complexio corporis, & firmior, clariorque app
henſio animæ; tum ex puritate dolorum & triſtitia
qui per nullam conſiderationem rationis temperaban
tum ex libera voluntate Chriſti, quâ tantam quantitatem d
lorum aſſumpſit, quantam ſciebat eſſe proportionatam M
gnitudini fructus, qui inde ſequebatur. 2. Paſſionem h
tam quoad genus & circumſtantias mortis, quàm quoad l
cum & tempus convenientiſſimam fuiſſe; nam ſupplic
ligni elegit, ut reſponderet peccato primi Parentis per e
pomi ex ligno vetito decerpti; tam acerbos dolores tul
copioſior eſſet redemptio, abundantior caritatis,& cla
juſtitiæ divinæ in peccatis vindicandis demonſtratio; in
duos Latrones crucifigi voluit, ut, quemadmodum S. Thom
q.46.a.11. ait, in ipſa patibuli ſpecie monſtraretur illa, q
in judicio ipſius, omnium hominum facienda eſt diſcre
nam ut S. Auguſtinus tr.31. in Joann. dicit, *ipſa crux, ſi a*
das, tribunal fuit; in medio enim Iudice conſtituto, unus,
credidit, liberatus: alius, qui inſultavit, damnatus eſt;
ſignificabat, quid facturus eſt de vivis & mortuis, alios p
ad dextram, alios verò ad ſiniſtram. 3. Eandem paſſion
cauſaviſſe noſtram ſalutem tum per modum meriti, & ſup
abundantis ſatisfactionis (propter exceſſum caritatis, ex q
patiebatur: & propter dignitatem vitæ, quam pro
ctione ponebat: & propter magnitudinem doloris aſſump
tum per modum Sacrificii & Redemptionis, cùm tota p
facta fuerit in honorem Dei ad ipſum placandum, & per e
dem nos à ſervitute Diaboli redemerit. 4. Effectus paſſ
nis Chriſti fuiſſe remiſſionem peccatorum, tam quoad c
pam, quàm quoad pœnam; liberationem à poteſtate Di
li, reconciliationem cum Deo, reſerationem januæ cœle
& Chriſti exaltationem, uti fuſiùs S. Thomas tota q.4
monſtrat.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

III. Q. 2. *Quid de Morte Chriſti doceant S. Thomas & Theologi?* Reſp. Sequentia ferè. 1. Chriſtum convenienter mortem elegiſſe, tum ut ſatisfaceret meliùs pro genere humano morti adjudicato; tum ut veritatem naturæ aſſumptæ oſtenderet; tum ut moriendo nos à timore mortis liberaret; tum ut ad moriendum Spiritualiter peccato nos incitaret; tum ut à mortuis reſurgendo virtutem ſuam contra mortem oſtenderet, & nobis Spem reſurgendi à mortuis faceret. 2. Animam Chriſti verè fuiſſe ſeparatam à corpore, non tamen divinitatem, ſed hanc cum corpore & animâ manſiſſe unitam, atque adeò ſecundùm proprietatem verborum non fuiſſe verum dicere: *Chriſtus in ſepulchro iacet*: cùm hoc nomen ſolùm ſuppoſito ſubſiſtenti in duabus naturis conveniat; ſed ſolummodo per Synechdochen ſimiles propoſitiones formari potuiſſe, tribuendo parti totius appellationem. 3. Mortem hanc Chriſti juxta cummuniorem ſententiam anno trigeſſimo tertio expleto, die 25 Martii, circa horam tertiam pomeridianam contigiſſe, uti fuſiùs quoad ſingulas partes Tann. q. 3. du. 2. oſtendit.

IV. Q. 3. *Quid de Sepultura Chriſti doceant S. Thomas & Theologi?* Reſp. Tria præcipuè. 1. Chriſtum ſepeliri voluiſſe, tum ad veritatem mortis comprobandam; tum ad ſpem reſurrectionis faciendam iis, qui in ſepulchro erant; tum ut reſurrectio illius mirabilior appareret. 2. Corpus Chriſti in ſepulchro non fuiſſe incineratum, ne illius mors infirmitati Naturæ adſcriberetur. 3. Unâ duntaxat die, & duabus noctibus ipſum in ſepulchro jacuiſſe, quia per unam ipſius mortem à duplici morte, animæ ſcilicet & corporis liberati ſumus;

V. Q. 4. *Quid de Sepultura Chriſti, & deſcenſu ad Inferos S. Thomas & Theologi doceant?* Reſp. Sequentia ab iis doceri. 1. Chriſtum verè & quoad ſubſtantiam animæ in infernum deſcendiſſe, idque ab ipſo factum, tum ut liberationem hominum ab inferno meliùs ſignificaret; tum ut vincula diſſolveret; tum ut poteſtatem ſuam in inferno etiam oſtenderet: tum quia, cùm ille locus pro Sanctis animabus deputatus fuerit, non potuit anima illius aptiori loco conſiſtere. 2. Eundem Chriſtum ſubſtantialiter ad ſolum limbum Patrum deſcendiſſe, ibique detentis eſſentialem beatitudi-

nem contuliſſe,ac probabiliter etiam ex limbo eduxiſſe, at-que in quodam aëris loco detinuiſſe uſque ad aſcenſionem: ad purgatorium verò & infernum tantùm quoad effectum deſcendiſſe, animabus ſcilicet purgatorii ſolatium aliquod per ſpem gloriæ factam afferendo, & aliquos fortè etiam omnino liberando; damnatos verò de ſua malitia & incre-dulitate confutando,ut loquitur S.Thomas q 52.a.2.3.Ani-mam Christi toto illo triduo in limbo manſiſſe,uti S.Tho-mas,& omnes Scholaſtici,teſte Tann.l.c.n.79. docent contra Nicephorum volentem eâdem horâ, quâ ad Inferos deſcen-dit,rediiſſe cum Patribus è limbo eductis.

Articulus IV.

De iis,quæ ſpectant ad exaltationem Chriſti.

I. Ad hunc articulum quatuor pertinent quæſtiones à S.Thoma à q.53.tractatæ,ſcilicet de Reſurrectione Chriſti, de Aſcenſione,de Seſſione ad dexteram,de judiciaria poteſta-te,de quibus totidem hìc quæſtiones proponentur.

II. Q. 10. *Quid de Reſurrectione Chriſti doceant S. Thomas & Theologi?* Reſp. Sequentia ab iis doceri. 1. Eam convenienter factam eſſe, tum ad commendationem divinæ juſtitiæ,cui convenit exaltare illos,qui ſeipſos propter Deum humiliant; & merita juſtorum digna retributione compen-ſare; tum ad confirmationem fidei de divinitate Chriſti; tum ad erigendam ſpem noſtram de reſurrectione olim fu-tura; tum ad informationem vitæ noſtræ,ut,ſicut ille reſur-rexit; ita nos in novitate vitæ ambulemus, ut Apoſtolus ad Rom. 6. monet. 2. Conveniens quoque fuiſſe, ut tertia die reſurgeret, tum ad implenda vaticinia & ipſius Chriſti præ-ſtationem de reſurrectione tertia die futura; tum ad demon-ſtrandam illius veram humanitatem & mortem, ad quam demonſtrationem requirebatur, ut non ſtatim reſurgeret. Porro per tres dies & noctes docent non intelligendos eſſe tres integros dies & noctes,ſed unum totum, nempe Sabba-tum, & duos non integros, ſcilicet Feriæ Sextæ & diei Do-minicæ; ſic enim ſæpius in communi modo loquendi dies & noctes accipiuntur, uti pluribus Tannerus n.96. demon-ſtra-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſent. 3. Eandem Reſurrectionem probabiliter 27. Martii in ipſa aurora, ſat longè tamen ante verum Solis ortum contigiſſe, uti S.Thomas q.53.a.4.ad 3.& communius Scholaſtici apud & cum Tann.n.99.docent; ſic enim faciliùs Evangeliſtæ diverſimodè loquentes conciliantur. 4. Chriſtum rectè à S.Paulo 1.Cor.15.vocari *Primitias dormientium*, eò quòd primus ad vitam immortalem reſurrexerit: reliqui verò, quos S. Matthæus 27.c. de monumentis exiiſſe dixit, vel ad mortalem duntaxat vitam ſurrexerint, uti cum multis SS. Patribus S.Thomas q.53. a. 3. & alii exiſtimant; vel certè, ut alii SS.Patres & Interpretes apud & cum Tann.n.115. volunt, ſimul cum Chriſto reſurgente, vel paulò pòſt ad vitam immortalem fuerint reſuſcitati, ſicque S.Matthæus per anticipationem duntaxat hoc ſignum Reſurrectionis mortuorum cum aliis ſignis enarraverit.

III. Q. 2. *Quid de Aſcenſione Chriſti doceant S.Thomas & Theologi?* Reſp. Sequentia 1. Chriſtum propria virtute cœlos aſcendiſſe, non tantum Divinitatem, ſed etiam Humanitatem ſpectando, quatenus ſcilicet anima illius glorificata corpus pro libitu movebat. 2. Eundem juxta S.Thomæ quidem ſententiam ſuper omnes cœlos aſcendiſſe, ita ut extra continentiam cœleſtium corporum ipſi ſuperficiei cœli Empyrei inſiſtat; alios tamen apud & cum Tann. n. 118. probabiliter etiam contrarium docere, quòd ſcilicet intra cœlum Empyreum altiori, quàm alii Sancti loco conſiſtat. 3. Aſcendiſſe quoque ipſum ſuper omnem creaturam Spiritualem; quia, licet ſecundùm ſuæ naturæ conditionem ſit inferior ſubſtantiis Spiritualibus, ob unionem tamen hypoſtaticam perfectior eſt, & digniorem locum meretur. 4. Aſcenſionem ſuam cauſam fuiſſe noſtræ ſalutis exemplarem (quatenus ſecundùm dignitatem & propoſitum Dei prima fuit) & aliquo modo effectivam, quatenus ſcilicet Aſcenſione ſua ſpem noſtræ Aſcenſionis conciliavit, & ſuppoſita Aſcenſione velut conditione ex parte agentis, Aſcenſionis noſtræ cauſa eſt.

IV. Q. 3. *Quid de Seſſione Chriſti ad dextram Patris doceant S.Thomas & Theologi?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Seſſionem & dextram hoc loco Metaphoricè accipiendam eſſe, ita ut per ſeſſionem nihil aliud, quàm quies & poteſtas judiciaria, per dextram verò beatitudo intelligatur. 2. Chri-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſtum ſi humanitas nuda ſpectetur, eatenus tantùm ſedere ad dextram Patris, quatenus bonis paternis potioribus præ cæteris creaturis gaudet, id eſt, majori beatitudine fruitur, & judiciariam poteſtatem accepit; ſi verò eadem ut unita ſpectetur, tum ſicut verè Deus eſt, ita æquali quoque honore cum Patre dignus eſt, atque adeò meritò ad dextram Patris ſedere dicitur. 3. Seſſionem hanc adeò Chriſto propriam eſſe, ut nulli creaturæ competere poſſit, cùm ſoli ipſi propter unionem hypoſtaticam æqualitas gloriæ cum Patre; & judiciaria poteſtas conveniat.

V. Q. 4. *Quid de judiciaria Chriſti poteſtate S. Thomas & Theologi doceant?* Reſp. Sequentia quinque. 1. Judiciariam poteſtatem Specialiter Chriſto convenire; eo quòd ad Judicem præter poteſtatem Subditos coërcendi, & rectitudinis Zelum propriè requiratur Sapientia, ſecundùm quam formetur judicium; Chriſtus autem ſit Sapientia genita, & veritas à Patre procedens, & ipſum perfectè repræſentans. 2. Eandem poteſtatem Chriſto etiam, quatenus homo eſt, convenire, cùm quà homo ſit caput totius Eccleſiæ, atque adeò præ cæteris Hominibus meruerit, ut Judex omnium Hominum, & ex conſequenti etiam aliarum rerum conſtituetur. 3. Non tantùm reſpectu rerum ſublunarium, ſed etiam reſpectu Angelorum poteſtatem illi judiciariam convenire, cùm propter unionem hypoſtaticam meruerit ſuper omnes Angelos exaltari, atque adeò etiam judicare eoſdem, ut S. Thomas q. 59. a. 6. argumentatur.

VI. Q. 5. *Quis fructus ex hac materia de Oeconomia Verbi à Theologo ſit hauriendus?* Reſp. Triplicem præcipuè hauriendum eſſe. Primus eſt, ut grato animo agnoſcat, digneque æſtimet beneficia per hanc Chriſti Oeconomiam collata; quæ quidem breviter, ſed optimè expreſſit S. Bernardus, dum in epiſt. quâdam dixit; *Nemo hominum novit, ſed nec noſcere poteſt ad plenum, quid boni ad gratiam; quid congruentiæ ad Sapientiam; quid decoris ad gloriam; quid commodi ad ſalutem, penes ſeipſam contineat huius venerandi myſterii, ſcilicet humanæ Redemptionis inſcrutabilis altitudo.* Secundus eſt, ut bene apprehendat, aliiſque inculcet tria officia Chriſti primaria, nempe Ducis, Magiſtri, ac Redemptoris, quæ ipſemet indicavit Jo. 14. dum dixit: *Ego ſum via* (quia duco ad cœ-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſum) *veritas*, (quia doceo Homines veritatem) & *vita* (quia redempturus ſum illos.) Hinc S. Leo S.4. de Reſurr. *Chriſtus*, inquit, *eſt via Sancta converſationis*, *veritas doctrinæ divinæ*, *vita beatitudinis ſempiternæ*. Et S Cyrillus: *Chriſtus eſt nobis via per vitæ actionem*, *veritas per Fidei rectitudinem*, *vita per Sanctificationem*. Tertius fructus eſt, ut pariter bene apprehendat tria officia, quæ viciſſim quivis homo erga Chriſtum præſtare debet, nempe 1. *Caritatem tenerrimam propter Creationem*; quod officium pulchrè indicavit S. Auguſtinus, cum alicubi dixit: *Domine*, *qui tibi non ſervit*, *quia creatus eſt*, *infernum meruit*; *qui verò tibi non ſervit* (& te diligit) *quia redemptus eſt*, *meretur*, *ut novus pro eo infernus fiat*. Et in eandem ſenſum S. Bernardus ſuper Cant. *Dignus planè eſt morte*, inquit, *qui tibi*, *Chriſte*, *recuſat vivere*; *& qui tibi non ſapit*, *deſipit*; *& qui curat eſſe niſi propter te*, *pro nihilo eſt*, *& nihil eſt*. 2. *Gratitudinem maximam propter Redemptionem*: Si enim, ut S. Bernardus ſapienter advertit, totum ſe quiſque debet pro ſe facto, quid addet pro ſe refecto, & refecto hoc modo? 3. *Imitationem ſtudioſiſſimam propter perfectionem*: Ideo enim Dominus JESUS, ut ait S. Laurentius Juſtin. c. 5. de lig. vit. quod alios verbo docuit, ipſe ſuo primò formavit exemplo, utrumque nobis, & meritum patientibus, & patientiæ Speculum factus. Hinc & ipſe denuo ad omnes homines repetit, quod olim Jo. 13. ad Apoſtolos dixerat; *Exemplum dedi vobis*, *ut*, *quemadmodum ego feci*, *ita & vos faciatis*. Atque adeò meritò concludit S. Bernardus S.4. de adu. *Omnis noſtra virtus tam longè abeſt à vera virtute*, *quàm longè abeſt ab eâ formâ*, *quam verbo & exemplo commendavit Chriſtus præſens in carne*.

Caput III.

DE SACRAMENTIS.

De hac materia utpote præ reliquis ad praxin pertinente accuratè plerumque Theologi morales agunt. Quare hoc loco breviter duntaxat illæ quæſtiones, quæ Scholaſticæ Theologiæ propriæ ſunt, indicabuntur.

ARTICULUS I.

De Sacramentis in genere.

I. De his quinque potiſſimum quæſtiones contro- ſæ apud Theologos Scholaſticos occurrunt, videlicet de eſſentia Sacramenti, de cauſalitate, de effectu, de Miniſtro, de ſuſcipiente; de quibus totidem quæſtiones breviter hoc lo- co proponentur.

II. Q. 1. *Quid de Eſſentia Sacramenti doceant Theolo- gi Scholaſtici?* Reſp. Sequentia communiùs doceri. 1. Non ſufficere, ut Sacramentum ſignificet quamcunque Sancti- tem, ut Canus & Bellarminus voluerunt. ſed debere ver- Sanctitatem internam ac perfectam ſeu gratiam ſignifi- alioqui enim difficulter ab aliis cæremoniis, quæ non ſunt Sacramentum, diſtinguerentur. 2. Non ſufficere quoque, ut Sacramentum ſignificet tantùm gratiam (quemadmodum Vaſquez & nonnulli alii voluerunt) ſed requiri etiam, ut ſit ſignum practicum, ſanctitatem ſaltem aliquam, perfectam vel imperfectam conferens, uti inductione probatur. 3. Non requiri neceſſariò, ut gratiam internam cauſet, ſicut Lugo contra communem aliorum doctrinam contendit. 4. Re- quiri tamen aliquam ſtabilitatem, ut Populum Dei con- ſignet, & in anteriore cultu ab aliis ſectis diſtinguat; in quo, teſte Arriaga, omnes ferè Authores conveniunt contra Lugo- nem & Dicaſtillo. 5. Juxta S. Thomam quidem & nonnul- los Recentiores Sacramenta Novæ & Veteris legis analogi- cè tantùm convenire in ratione Sacramenti; contrariam ta- men Sententiam, quæ ea univoce convenire contendit, com- muniorem eſſe, teſte Tannero d.3.q.1.n.45. 6. Commu- rem quoque eſſe Sententiam ejusdem Tanneri. n. 36. & Suar. ac Valent. ib. cc. qui contendunt rationem ſigni principalio- rem eſſe in Sacramento, quàm rationem cauſalitatis (quam magis præcipuam eſſe Bellarminus contendit) eò quòd à ſi- gnificatione rei Sacræ potiſſimùm Sacramenti nomencla- ra ortum duxerit, & non à cauſalitate, alioqui Deus Sancti- cans homines Sacramentum dici deberet, inquit Tann. 7. Re- ctè proinde definiri Sacramentum hoc modo: *Eſt inviſibi- gratiæ ſignum ſenſibile ad homines Sanctificandos à Deo inſti-*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tam. 8. Ad omne Sacramentum requiri Materiam & formam, quæ tunc ſubſtantialiter variata cenſebitur, quando non ampliùs manet eadem ſignificatio Materiæ vel ſensûs in verbis à Chriſto præſcriptis; unde licet multi apud Suar. d. 2. S. 5. velint, vitiari formam, quando Miniſter intendit novum aliquem ritum aut hæreſin introducere in Eccleſiam, contrarium tamen communiter docent Recentiores, exiſtimantes per generalem intentionem, quâ talis Miniſter intendit facere, quod Eccleſia præcipit, & Chriſtus inſtituit, particularem intentionem erroneam corrigi ac emendari. 9. In omni ſtatu (excepto ſtatu Innocentiæ) fuiſſe aliqua Sacramenta inſtituta, in ſtatu quidem Naturæ lapſæ remedium parvulorum (ad quod communiter Theologi contra Vaſquez etiam externam quandam actionem requirunt, & intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, non autem fidem formatam quam Vaſquez; nec fidem explicitam Redemptoris, quam Lugo; nec implicitam ejusdem, quam Arriaga requirit, neceſſariam eſſe aſſerunt) in lege ſcripta circumciſionem, conſecrationem Pontificum, eſum agni Paſchalis, Sacrificia pro peccatis; in lege gratiæ ea ſeptem, quæ Catholica Fides docet.

III. Q. 2. *Quid de cauſa & cauſalitate Sacramentorum doceant Theologi?* Reſp. ſequentia ferè. 1. Omnia Sacramenta à Deo immediatè, Sacramenta novæ legis verò à Chriſto etiam, quà Homo eſt, fuiſſe inſtituta, & quidem poteſtate nulli creaturæ communicabili, licet alia poteſtas communicari queat, uti communiter ſentiunt Doctores, teſte Tann. q. 2. n. 18. contra Scotum & Vaſquez. Conſiſtit autem hæc *poteſtas excellentiæ*, ſive, ut alii vocant, *authoritatis* in hoc, ut S. Thomas q. 64. a. 3. notat, quòd Sacramenta omnia vim ſuam habeant ex meritis Chriſti; & in ſuper per invocationem nominis ejus ſanctificentur, & perficiantur; ipſéque etiam ut Homo inſtituere poſſit talia ſacramenta, & effectum illorum ſine exteriore Sacramento conferre. 2. Sacramenta legis Naturæ & Moſaicæ juxta multos quidem, teſte Haunoldo l. 4. n. 629. ſaltem per modum conditionis gratiam ex opere operato conferre; verùm probabiliorem & communiorem hodie ſententiam, vel abſolutè ipſis hanc efficientiam ex opere operato conferre, uti Tann. n. 18. cum plurimis ib. cc. contendit; vel certè non

niſi denominativè ab actu interno, Fidei & proteſtation
per quem applicabantur, eam gratiam contuliſſe, uti i
Haunoldus n. 634. cum Arrubal, Eſparza, Dicaſtillo,
Pallavicino ſentit. 3. Sacramenta novæ legis omnia g
tiam ex opere operato, & quidem phyſice juxta Thomi
Suar. Valent. Tann. Dicaſtillo & alios; juxta Recenti
verò moraliter duntaxat cauſare. 4. Probabiliter non
tùm Sacramenta mortuorum per ſe, ſed etiam Sacrame
vivorum per accidens cauſare primam gratiam, uti
Arriaga d. 16. S. 1. n. 8. omnes Thomiſtæ & Scotiſtæ c
Suar. Valent. Bell. Præp. Tann. & mulis aliis contra V
Lugon. Dicaſtillo, & alios RR. 5. Sacramenta Validè
licitè ſuſcepta juxta communem ſententiam non conf
ſuum effectum, niſi dum actu exiſtunt; ubi tamen ſemel
titerint, probabiliter omnia reviviſcere, ſi valida & inf
mia eſſe poſſint, uti Arriaga S. 6. n. 14. cum aliis à ſecc. d
cet contra alios, qui talem reviviſcentiam negant vel
Euchariſtiæ, ut Suar. Lugo & alii; vel Euchariſtiæ ſimul
Matrimonio, uti Palud. & Silveſt. apud Vaſq. vel ſolis Sacra
mentis characterem non imprimentibus, uti antiqui no
nulli; vel ſolis Sacramentis vivorum, uti Durandus; v
omnibus præter Baptiſmum, uti Vaſq. Præp. Beçan. & ali
vel omnibus ſimpliciter, uti Scotus & Scotiſtæ.

IV. Q. 3. *Quid de effectu Sacramentorum doce
Theologi?* Reſp. tria præcipuè. 1. Ab omnibus gratiam ha
bitualem cum annexis virtutibus, & præterea etiam Sacra
mentalem conferri. 2. Gratiam iſtam Sacramentalem no
eſſe ſpecie diſtinctam ab habituali, ut Paludanus & alii v
luerunt; nec in alio quopiam habitu à virtutibus diſtincto,
ſed tantum in denominatione extrinſeca conſiſtere, qua
nus ſcilicet intuitu Sacramenti ſuſcepti gratia Sacramenta
lis acquirit jus ad ſpecialia auxilia naturæ cujuſque Sacra
menti proportionata exigenda. 3. Ab aliquibus, nempe
Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine etiam Characterem
imprimi, qui non eſt relatio tatem prædicamentalis, u
Scotus voluit; nec modalis entitas, uti Sotus contendit;
Sed abſoluta qualitas vel intellectui, ut vult S. Thomas &
Thomiſtæ; vel voluntati, ut Scotus & Scotiſtæ ſentiunt; v
utrique, ut D. Bonaventura putat; vel ut alii commun
doce

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

docent ipſi animæ impreſſa indelebilis ex natura ſua, & in-confionis incapax, quæ vel ex intrinſeco prædicato, ut Lugo & Salas putant; vel certè ut probabiliter, & communiùs alii cenſent, ab extrinſeca Dei inſtitutione accepit vim ſi-gnificandi ad cultum Dei.

V. Q. 4. *Quid de Miniſtro Sacramentorum doceant Theologi?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Ex vi præſentis In-ſtitutionis ordinarium Miniſtrum eſſe quidem ſolum homi-nem, ex ſpeciali tamen commiſſione etiam Angelo vel ani-mæ ſeparatæ eam poteſtatem committi poſſe, eò quòd omnes ...res ad Sacramentum requiſitas ponere poſſint, uti S. Tho-mas, Arriag. Dicaſtill. & alii contra Lugonem docent. 2. Non requiri eſſentialiter ſtatum viatoris ad Miniſtrum Sa-cramenti, eò quòd durum videatur concedere, Sacerdotem ...pem beatum, ſi in terras mitteretur, ut iterum eſſet via-tor, iterum baptizari & confirmari, ac conſecrari debere; ...Suar. Licaſt. Arriag. poſt D. Thomam contra Lugonem ...ſparzam docent. 3. Requiri tamen rationis uſum in Miniſtro, atque adeò non ſufficere, ut quis ponat in ebrie-tate actionem ſacramentalem, licet ante ebrietatem inten-tionem legitimam elicuerit; quia ad Sacramentum requi-runtur actiones & verba humano modo prolata; ad hoc au-tem requiritur juxta Pallavicinum apud & cum P. Haunoldo ...689. ut tali modo proferantur, ut in contractibus & obli-gationibus ſint apta ſignificare animum ſe obligandi, & a-...um legitimandi, & inſuper talem animum non fuiſſe re-...atum; talis autem aptitudo quæ ex pacto vel uſu homi-num acquiritur, neutro titulo actionibus & verbis ebrii ho-minis convenit. 4. Requiri etiam intentionem, quâ non ...um actio externa (ut Catharinus & Scribonius ab om-nibus rejecti voluerunt) ſed verè Sacramenti confectio in-...tur, ſive per actualem, ſive per virtualem intentionem, ...e vel conſiſtit in applicatione potentiarum externarum ...intentionem facta, ut Suar. Vaſq. Arriag. Scotus & mul-ti alii volunt; vel in actibus voluntatis imperceptibilibus ...natis, ut Lugo explicat; vel in applicatione à appe-titu ſenſitivo (ſi intellectus ſit ligatus) cauſata, ut Palla-vicinus & Haunold. n. 689. contendunt. 5. Intentionem non ſemper abſolutam requiri, ſed etiam conditionatam ſuffi-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſufficere, ſi conditio adhuc exiſtat, vel de præterito exiſt… etiamſi ignoretur, uti communis, & teſte Suarez, certiſſi… ſententia contra Eſparzam docet.

VI. Q. 5. *Quid de ſuſcipiente doceant Theologi?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Requiri quidem etiam in ſuſcipien… te adulto intentionem ſuſcipiendi Sacramentum (quia de… cet, ut ejusmodi gratiæ non conferantur, niſi voluntar… ſuſcipientibus) ſufficere tamen ſi habitualis ſit, eò quòd ſu… ſcipiens non habeat ſe ut Miniſter Chriſti, & operans nomi… ne alterius, ſed merè paſſivè ſe habeat. 2. Aequaliter di… ſpoſitis non niſi æqualem gratiam conferri per idem ſpeci… Sacramentum, uti communiter docent Theologi contra Scotum, Paludanum, & nonnullos alios volentes vel ex vo… luntate DEI, vel propter merita Parentum aut Miniſtri, aut circumſtantias aliquando inæqualem gratiam conferri. 3. Per diſpoſitionem cujus intuitu major gratia dat… non intelligi gratiam habitualem, ſed ſolos actus ſuperna… turales, & quidem probabiliter non illos duntaxat, qui dum actu Sacramentum ſuſcipitur, exercentur, ſed etiam prius intuitu Sacramenti ſuſcipiendi eliciti ſunt, uti Lugo, contra Arriagam docet. 4. Sacramentum cum obice ſuſceptum remoto obice, probabiliter gratiam conferre ſecundum di… ſpoſitionem, quam ſubjectum habebat, quando ſuſceptum eſt Sacramentum, uti Suar. Coninck. & Arriaga contendunt, licet Lugo & Vaſq. probabiliter doceant, in tali caſu confer… ri gratiam juxta diſpoſitionem, quæ remoto obice reperitur. 5. Subjectum capax Sacramentorum de via ordinaria eſſe quidem ſolum hominem viatorem, nihil tamen obſtare, quo minùs etiam Angeli & Beati de potentia DEI abſoluta Sa… cramentum recipere poſſint, uti Suar. & Dicaſtillo contra communiorem aliorum ſententiam docent.

Articulus II.

De Baptiſmo & confirmatione.

I. Q. 1. *Quid de Baptiſmi Sacramento ſpecialiter doce… ant Theologi?* Reſp. ſequentia. 1. Eſſe ablutionem corpo… exteriorem ſub præſcripta verborum forma ad ſpiritualem regeneratioem inſtitutam. 2. Baptiſmum hunc tam quoad ma…

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

materiam, quàm quoad formam inſtitutum eſſe à Chriſto ante paſſionem, uti cum S. Thoma communis omnium ferè Theologorum Sententia docet, teſte Tann. d. 4. q. 1. n. 13. licet ibidem fateatur, contrariam ſententiam malè ab aliquibus ut erroneam & temerariam damnari, utpote quam S. Chryſoſt. & alii graves Patres atque Authores tradiderunt. Licet verò idem Tannerus n. 20. cum aliis multis probabiliùs putet, baptiſmum hunc inſtitutum fuiſſe, quando Chriſtus ipſe baptizatus eſt; probabile tamen eſt etiam, tunc primùm inſtitutum fuiſſe, quando cum Nicodemo de hoc myſterio contulit, ut Toletus ſenſit; aut certè alio quopiam intermedio tempore inter baptiſmum Joannis & Paſſionem Chriſti, uti Scotus & alii putarunt. 3. In adultis peccatum mortale habentibus pro diſpoſitione non ſufficere ſolam voluntatem ſuſcipiendi baptiſmum, ut Cajetanus, Angelus, & alii putaverunt, nec attritionem naturalem ut Canus & Sotus cenſuerunt; nec exiſtimatam contritionem requiri, ut Navarr. & Cordub. contendunt; nec perfectam contritionem, ut Gabriel cum nonnullis exiſtimavit, ſed ſolam attritionem ſupernaturalem ſufficere, uti communis habet ſententia, & tum ex S. Scriptura act. 2. dicente: *Pœnitemini igitur, & baptizetur unusquisque veſtrûm:* tum ex Trid. S. 6. c. 6. tum ex SS. Patribus colligitur. 4. Si quis poſt Baptiſmum fictè ſuſceptum aliquod peccatum mortale committat, probabiliter quidem juxta Silveſtrum, Suar. & Dicaſtillo attritionem ſufficere ad reviviſcentiam Baptiſmi; juxta Haunoldum tamen & alios æquè probabiliter contritionem perfectam, per quod peccatum illud mortale prius removeatur, requiri.

II. Q. 2. *Quid de baptiſmo Sanguinis ſeu Martyrio docent Theologi?* Reſp. Sequentia doceri. 1. Quinque plerumque conditiones ad illud requiri, nimirum *voluntatem patiendi mortem*, ſi quis adultus eſt; *retractationem peccati mortalis* per confeſſionem, ſi occaſio confitendi adſit; vel, ſi hæc abſit, ſaltem per contritionem (uti Vaſq. Laym. & alii docent apud Tann. n. 103. ubi tamen ipſe cum Suar. Val. Leſſ. Dicaſt. & pluribus aliis ſolam attritionem, imò & voluntatem pro Chriſto moriendi ſufficere putat: *voluntariam mortis naturaliter ex vulnere cauſatæ ſuſceptionem* (licet non

reipſa

reipſa ſequatur) *cauſam honeſtam* (qualis eſt non fidei
taxat, ſed cujuscunque alterius virtutis motivum,
Thomas & Theologi ex communi uſu ac traditione Eccle
colligunt; *Odium Tyranni vel Perſecutoris*, quo mortem
odio Fidei aut alterius virtutis inferat, unde aliqui Marty
ium breviter ſic definiunt: *Eſt paſſio lethalis pro Chriſti*
aut vera virtute ſuſcepta. 2. Hunc Baptiſmum Sangui
effectus ſuos, ſcilicet remiſſionem culpæ & pœnæ, collatio
nemque gratiæ probabiliter ex opere operato ob ſuam
gnitatem & excellentiam cauſare, uti Lugo, Arriag.
Dicaſt. & alii docent contra Vaſq. & Tann. n. 3. ubi
dici potiùs debere, quòd hos effectus Matyrium neque
opere operantis, nec ex opere operato, ſed per modum
laris privilegii cauſet. 3. Martyrium, ſi conſideretur,
ut à caritate imperatur, actum virtutis præſtantiſſimum
cùm ut ſic ad caritatem ſpectet; majorem autem carita
nemo habeat, quam ut animam ſuant poriat pro amicis
4. Privilegium hoc baptiſmi, Matyrio probabiliter
initio Mundi annexum fuiſſe, & non primùm poſt Chr
adventum, eò quòd Eccleſia Martyres Machabæos pro Mar
tyribus veris agnoſcat; licet illi ante Chriſti adventum
xerint, & paſſi ſint.

III. Q. 3. *Quid de Confirmatione doceant Theolog*
Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Ipſam nihil aliud eſſe,
Sacramentum roborativum in fide jam ſuſcepta. 2.
probabiliter completè inſtitutam eſſe poſt reſurrectionem
quando Chriſtus per dies quadraginta apparens locutus
de regno DEI. Ita S. Thomas Suar. Laym. Dicaſt. &
rimi alii apud & cum Dicaſtill. d. Unic. de conf. 3.
mum juxta communiorem ſententiam eſſe de eſſentia
ſmatis; ſic enim S. Thomas. Suar. Bonav. Bellarm.
Tann. & plurimi apud hos cc. docent; licet contrarium
improbabiliter etiam Valent. Cajet. Navarr. Vaſquez
Dicaſtillo affirment. 4. Benedictionem quoque ab Epiſco
po factam juxta communionem S. Thomæ & communem
aliorum ſententiam, teſte Tann. n. 21. eſſe de eſſentia
cramentalis materiæ, videlicet Chriſmatis, licet Capreol
& Paludanus putaverint, ſine oleo benedicto illud con
poſſe; Valentia verò cum Cajetano & aliis docuerit,

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſimplici Sacerdoti hanc benedictionem committi à Ponti-
fice poſſe.

ARTICULUS III.

De Euchariſtiæ Sacramento.

I. De hac Sacramento ſeptem communiter quæſtiones moventur ab Authoribus, videlicet de Inſtitutione, Materia, Forma, Effectibus, Miniſtro, ſubjecto, ſacrificio; circa quas quæſtiones, quid Theologi ſentiant, breviter hoc articulo indicabitur.

II. Q. 1. *Quid de Inſtitutione Euchariſtiæ doceant Theologi?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Eam eſſe Sacramentum Corporis & ſanguinis Domini ſub ſpeciebus panis & Vini ad ſpiritualem animæ refectionem inſtitutum. 2. Sacramentum hoc eſſe in nocte cœnæ ultimæ inſtitutum, uti clarè tum ex Tridentino S. 13. c. 1. colligitur; & verò etiam convenienter hoc tempore inſtitutum eſſe tribus rationibus probat S. Thomas q. 73. a. 5. eò quod ſcilicet congruum fuerit, ut Chriſtus in propria ſpecie diſceſſurus ſeipſum in Sacramentali ſpecie velut monumentum relinqueret, ſicque efficeret ut coleretur jugiter per myſterium, quòd ſemel offerebatur in pretium. Deinde verò conveniens quoque erat, quoniam Sacramentum Agni Paſchalis fuerat conſumandum, aliud Sacramentum perfectius ſubſtitueretur. Et denique decebat, ut quò magis commendaretur myſterii humilitudo, in ſuo diſceſſu id relinqueret, quia, quæ ultimò dicuntur ab Amicis, magis memoriæ commendantur, ait S. Thomas. 3. Idem Sacramentum Lunâ primi menſis Hebræorum decimâ quartâ (uti communis Catholicorum doctrina contra Græcos, qui ad fermentum tuendum contendunt Chriſtum anticipâſſe tempus legitimum Agni Paſchalis) poſt lotionem pedum & finitum coënam legalem, uti Suarez; tum poſt cœnam uſualem, uti Maldonatus & alii voluerunt, inſtituiſſe; ſic enim rectiùs oſtenditur, quomodo Chriſtus poſt inſtitutionem Euchariſtiæ dederit Judæ buccellam ex cœna uſuali acceptâ; & quommodo cœnæ legali abrogatæ mox myſtica ſucceſſerit. 4. Sacramentum hoc unum eſſe ſpecie infima totali, uti communiter docent Theo-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologi cum S. Thoma q. 73. contra Aureolum & nonnul-
los alios, licet ſpecie partiali diverſa dici queant, mani-
ſi quælibet ſpecies diſtinctam gratiam cauſet; unde La-
non ſumunt quidem Sacramentum integrum ſecundùm
plicitam ſignificationem convivii, recipiunt tamen in-
grum, ſi per illud plùs non intelligatur, quàm verum
cramentum aptum ab ſignificandam & cauſandam gratiam
4. Licet Lugo d. 2. n. 15. putet hoc Sacramentum in
mundo unicum numero eſſe, eò quòd ſit unicum cor-
Chriſti, rectiùs tamen à Dicaſtillo, Bonac. & aliis do-
phiſicè quidem tot numero eſſe Sacramenta, quot ſunt
continuatæ hoſtiæ; moraliter tamen toties numericè mul-
plicari, quot ſunt ſumentes vel ſumptiones. 5. Idem Sa-
cramentum neceſſitate medii neque in re, nec in voto
ceſſarium eſſe (uti cum S. Thoma communiter docent Theo-
logi contra nonnullos, qui volunt, eam adultis & parvu-
neceſſariam eſſe; & contra Becanum, qui adultis ſaltem
perſeverantiam eſſe neceſſariam exiſtimavit) cùm ſupp-
juſtificationem; neceſſitate verò præcepti divini proba-
liùs in articulo mortis, & aliquoties in vita neceſſariam eſſe,
uti communius docent cum S. Thoma Theologi contra
Bonaventuram & alios negantes dari tale præceptum; vel ſe-
mel tantùm in vita obligare, uti Cajetanus, & alii antiqui-
ores Theologi docuerunt.

III. Q. 3. *Quid de materia Euchariſtiæ doceant Theo-
logi?* Reſp. ſequentia communiùs doceri. 1. Materiam re-
motam eſſe panem triticeum (non preſsè, ut Dicaſtillo;
latè, ut communiter alii volunt, acceptum) uſualem
azimum, quàm fermentatum; & vinum de vite
aquâ modicâ naturali ex præcepto Apoſtolico mixtum,
tamen aqua juxta communiorem D. Thomæ & Thom-
rum, Suar. Vaſq. Valent. Bonac. Azor. Arriag. Tann & aliorum
plurimorum ſententiam priùs in vinum, quàm ſanguinem
convertatur; licet non improbabiliter etiam immediatè
converti in ſanguinem Lugo, Dicaſtillo & alii RR. doceant.
2. Materiam proximam principalem eſſe corpus & Sangui-
nem Chriſti cum ſpeciebus Euchariſticis ſolis, ſeu ſubſtantiâ
panis & vini ſpoliatis, vel per unionem phyſicam ſubſtantia-
lem juxta Valentiam; vel accidentalem juxta Vaſquez,

qua-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ualitatem Supernaturalem ſpeciebus inditam, & Chriſti a-
tionem ſuſtentativam ſpecierum, juxta Lugonem; vel per
decretum Dei parati concurrere cum Speciebus, ut ſecum
ſemper ferant corpus Chriſti juxta Arriagam & Pallavicinum
, & probabiliter per converſionem ſubſtantialem re-
productivam (ut Suar. Tann. Mend. Art. & alii docent) vel
adductivam duntaxat, ut Vaſquez, Lugo, Valent. & Re-
centiores communiùs docent, in Euchariſtia poſita, & per præ-
ſentiam ſaltem quoad modum ſupernaturalem (uti Arrig.
contra Lugonem contendit) ac definitivam præſentia, ubi
tamen juxta communiorem ſententiam nec immediatè in ſe
moveri, nec quidquam pati aut agere poſſint, utpote exten-
ſionem ad agendum & patiendum requiſitam non habentia;
deſinunt autem, quando ſpecies realiter corruptæ. 3. Ma-
teriam proximam minùs principalem eſſe ipſas ſpecies tam
ſenſibiles, quam occultas, ita ut Lugo & Vaſq. has occul-
tas etiam manere de fide eſſe putent, licet id æquè probabi-
liter negent Suar. Arr. & alii; eaſque naturaliter tam agere,
quam pati poſſe.

IV. Q. 3. *Quid de forma Euchariſtica ſentiant Theologi?*
R. ſequentia communiùs doceri. 1. Formam hanc non
tantum per motum cauſæ efficientis, ut Vaſquez voluit, ſed
etiam per modum partis conſtitutivæ Sacramenti hujus perin-
de ac aliorum requiri, ut Lugo, Valent. Tann. Suar. Arri-
ag. & RR. hodie plerique docent. 2 Sola iſta Verba: *Hoc
eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*: eſſe de eſſentia for-
mæ, uti communiter Theologi contra Scotum volentem
etiam illa verba: *Qui pridiè quàm pateretur*, de eſſentia for-
mæ eſſe contendit. 3. Eadem verba non recitativè dun-
taxat, ut Salmeron & alii putabant; ſed verè aſſertivè, ut
communiter docent, proferri; atque ut Lugo & alii
RR. volunt, quatenus radicaliter duntaxat, & non quate-
nus formaliter vera cauſare gratiam.

V. Q. 4. *Quid de effectu Euchariſtiæ doceant Theologi?*
R. tria præcipuè. 1. Nullum in corpore ſpecialem effe-
ctum aut qualitatem ſupernaturalem, per quam Recentio-
res aliqui corpus ſuſcipientis Euchariſtiam corpori Chriſti
uniri volebant, produci, ſed ſolummodo fomitem peccati
reprimi, & varios affectus per auxilia ſpecialia intuitu hu-

jus Sacramenti collata excitari. 2. In anima non tantùm gratiæ & gloriæ augmentum, ſed etiam remiſſionem peccati ſaltem venialis, & ſpiritualem quandam dulcedinem cauſari; & hunc quidem effectum juxta comuniorem opinionem produci, quando Euchariſtia ſtomachum ingreditur, uti Coninck & Bonac. putant, aut certè ut Suar. Lug. Arr. contendunt, quando ad eum terminum faucium pervenit, ut manducata dici queat. 3. Utramque ſpeciem ſimul juxta dum Lugonem quidem, Vaſquez, & Præpoſitum majorem cauſare gratiam, quàm quælibet ſeorſim cauſet; æquè tamen probabiliter contrarium à Suar. Val. Tann. Bell. Arriag. Eſparza, Coninck, ipſoque S. Thoma doceri, quæ & inſtitutioni Chriſti conformior eſt, & minorem occaſionem præbet Hæreticis conquerendi quòd Laicos uſu calicis privemus. 4. Piam quidem & magis conſolatoriam eſſe ſententiam, Suar. Lug. & aliorum docentium, ſpecies tamdiu cauſare gratiam, quamdiu in Stomacho manent; maximè ſi, ut Lugo limitat, nova diſpoſitio accedat; negativam tamen ſententiam Vaſq. Tann. Hurt. Arriag. & aliorum magis communem, &, ut Arriaga ait, etiam S. Thomæ opinioni conformiorem eſſe.

VI. Q. 5. *Quid de Miniſtro Euchariſtiæ doceant Theologi?* Reſp. ſequentia tria. 1. In caſu neceſſitatis probabiliter quidem non tantùm Clericum quemcunque, ſed etiam Laicum poſſe diſpenſare Euchariſtiam, ſi ſcandalum abſit, uti Suar. Regin. Laym. Fill. Arriag. & alii contra Vaſq. Lug. Tann. Dicaſt. & alios contrarium non minùs probabiliter docentes ſentiunt; extra hunc caſum tamen ſolum Sacerdotem & ex hujus commiſſione Diaconum, qui Juriſdictionem habet, & nullâ cenſurâ ligatus, aut peccato mortali contractus eſt, licitè, non aliis tantùm, ſed etiam ſibi ipſi tam intra, quàm extra ſacrificium miniſtrare, uti probabilius Vaſq. Suar. Arr. Dicaſtill. Tann. & alii contra Cajet. & Lug. ſentiunt. 2. Parochum tempore peſtis probabilius non ligari ad Euchariſtiam adminiſtrandam, uti Suar. & p. apud & cum Dian. p. 5. tr. 3. reſol. 53. contra Fill. & alios ibid. cc. docent, eò quòd Parochorum vita ad aliorum magis neceſſariorum Sacramentorum adminiſtrationem ſit neceſſaria. 3. Poſſe in aliquo caſu plures Sacerdotes eandem

ſiam conſecrare, uti fit de facto, quando Sacerdotes conſe-ſtentur: & tum probabiliter ex omnibus Sacerdotibus fit unus Miniſter, nec effectus citiùs datur, quàm omnes abſolverint formam, uti aliqui apud Dicaſt. docent, licet non impro-babiliter alii cum Lug. Arr. Vaſq. doceant, ſolum illum, qui primò formam abſolvit, conficere Sacramentum.

VII. Q. 6. *Quid de ſubiecto Euchariſtiæ doceant Theo-logi?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Subjectum capax fru-ctuoſæ communionis non tantùm eſſe adultos & rationis ca-paces; ſed etiam probabiliter Infantes & Amentes, uti Suar. Vaſq. Lugo, Arr. Tann. & paſſim alii contra Palud. Majo-rem, & nonnullos alios docent; alioqui enim micæ de Eu-chariſtia datæ Infantibus non fuiſſent. 2. Præceptum, quo juxta communem ſententiam Status gratiæ per confeſſio-nem, ſi fieri poſſit, procurandus eſt, probabiliùs divinum ab ipſo Chriſto latum eſſe, uti Suar. Vaſq. Lugo Arriag. & communiùs contra Medinam & plures RR. docent. 3. Nullum præceptum extare de communione ſub utraque ſpe-cie Laicis ſummenda; ideóque potuiſſe Eccleſiam, & de facto prudenter & rectè Laicis uſum calicis interdixiſſe, uti Catholici Doctores omnes contra Hæreticos docent.

VIII. Q. 7. *Quid de Euchariſtia prout eſt Sacrificium, doceant Theologi?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Per Sacri-ficium hoc loco nihil aliud intelligi, quàm immutationem rei DEO publicâ authoritate oblatæ, quâ eundem vitæ & mortis authorem profitemur; Uti plerique Theologi deſcri-bunt contra Vaſq. qui negat eſſe de eſſentia Sacrificii, ut ſit ex publica authoritate inſtitutum. 2. Sacrificium Miſſæ probabiliùs in ſola conſecratione conſiſtere, quatenus per illam Chriſtus myſticè deſtruitur, quod ſit vel per ſepara-tionem corporis & ſanguinis vi verborum factam (ut multi volunt) vel quatenus per illam Chriſtus in tali ſtatu ponitur, ut non poſſit actiones humanas exercere; vel certè qua-tenus panis & vinum deſtruuntur in ſignum authoritatis di-vinæ ſupra vitam & mortem. Ita communis ſententia S. Thomæ & aliorum apud Tann. contra Bellarm. & alios, qui ſumptionem, vel etiam oblationem & fractionem re-quirunt; ſed minùs benè oſtendunt, quomodo Eccleſia in die Paraſceves verum Sacrificium non offerat, & quare non

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

liceat unam ſpeciem ſine altera conſecrare ; aut quomodo
aliquæ animæ purgatorii ſtatim poſt conſecrationem p
ipſis factam in cœlos evolâſſe ſint viſæ. 3. Probabili
tamen ſumptionem eſſe partem integralem Sacrificii ; a
qui enim Eccleſia immeritò tam ſollicitè præciperet, ut
cerdote poſt conſecrationem deficiente alius ſubſtituat
qui Sacrificium abſolvat, uti rectè Lugo, Dicaſtill. & alii
ſcurrunt, dicentes eſſe communem ſententiam. 4. Pro
biliùs utriuſque ſpeciei conſecrationem de facto eſſentia
ter requiri ad conſecrationem, cùm utraque ſpecies ad
Sacrificii vel maximè conducat ; uti S. Thomas & commu
ter alii Theologi contra Henriq. Salmeron. & Sanch. d
cent ; licet Lugo, Tann. Suar. Bellarm. & alii rectè con
Vaſq. ſentiant, poſſe rationem Sacificii in una ſpecie ſalv
quia adhuc ſufficienter ſeparatio myſtica corporis à ſang
ne, vel deſtructio alterutrius ſubſtantiæ, panis ſcilicet
vini ſalvaretur. 5. Effectum proprium & infallibilem
jus Sacrificii ex opere operato cauſatum eſſe ſolam remiſſio
nem pœnæ temporalis, uti communis omnium Catholico
rum ſententia docet, teſte Arriaga d. 57. n. 12. 6. Etſi Lug
probabiliter doceat, juxta majorem diſpoſitioně etiam m
rem per hoc ſacrificium fructum obvenire ; contrarium
men communiùs doceri à Suar. Arriag. & aliis, eò quòd
lum ſufficiens fundamentum habeatur hunc effectum
tribuendi. 7. Neque ab Eccleſia, nec à Sacerdote quaten
privata perſona eſt, nec ab iis, qui aſſiſtunt Sacrificio,
lum valorem ſatisfactiorium Sacrificio per eorum obla
nem accedere, cùm neque ex authoritate, neque ex ratio
probari efficaciter poſſit hic effectus, uti rectè commu
ſententia contra Suar. & Henriq. ſentit. 8. A Sacerdo
quatenus Perſonam Chriſti repræſentat, valorem quid
Sacrificio accedere, ſed finitum tantùm, uti commu
ſententia Suar. Lug. Arriag. Tann. & aliorum contra V
quez & Dicaſtillo docet ; hoc ipſo enim, quòd Chriſtus
Sacrificium frequentiùs offerri voluerit, debebat &
inſtituere, ut finitus duntaxat ex illo fructus
obveniret.

AR.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Articulus IV.
De Pœnitentiæ Sacramento.

Dupliciter accipitur nomen Pœnitentiæ à Theologis, pro virtute ſcilicet Speciali (qualem aliqui dari de facto contendunt) & pro Sacramento, denominatione â parte ... , quæ ad Sacramentum ad remittenda peccata inſti... requiritur, deſumpta. Priori modo ſi ſumatur, ejus ...tritione quidem ex inſtituto ad ſecundam ſecundæ pertine... (cùm ſit ſpecies ad Religionis, vel ut alii volunt, Ju...tiz, virtutem ſpectans) quia tamen S. Thomas de ea ... hoc loco ex inſtituto egit, ideo alii quoque Theolo... Scholaſtici eum ſecuti hîc eam explicant, & quidem ad ...orem ordinem & diſtinctionem ante Sacramentum Pœ...tentiæ, unde & in hoc articulo quid de utraque doceant ...logi Scholaſtici, diverſis paragraphis breviter indi...camus.

§. I.
De virtute Pœnitentiæ.

I. De hac quatuor præcipuè quæſtiones moventur à ...ologis, ſcilicet de Natura ſeu eſſentia Pœnitentiæ, de ...ibus illius, de ſubjecto, de effectibus, & de neceſſitate; ...ibus eodem ordine hîc agetur.

II. Q. 1. *Quid de natura Pœnitentiæ doceant Theologi?* ... ſequentia ferè. 1. Pœnitentiam prout ordinariè re...tur in Peccatoribus, quatuor actus involvere, quorum ... vocatur *Odium* ſeu *deteſtatio* peccati, & nihil aliud ... vitalis averſio ab eo, quod malū apparet. Secundus ... ſeu triſtitia de peccato, quatenus in effectu ſaltem ... præſens eſt. Tertius eſt *Retractatio* peccati, quæ ... aliud eſt, *quàm irritatio ſeu deſtructio actus peccamino...ſi dentis.* Quartus tandem eſt *propoſitum* non ampliùs ...ndi. Qui actus, etſi ordinariè interveniant in Pœni...tentia, Præpoſitus tamen hîc a. 3. n. 21. putat, eam formali... ſolo dolore; Suar. Bonac. & Tann. in ſola deteſtatio... recto importata, & dolorem in obliquo connotante; ... verò, Arriaga & Laym. utrumque formaliter & in re-

 cto in-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cto involuere volunt; explicitum tamen propoſitum non peccandi de reliquo non involui, communiſſimè Theologi contra Sotum docent, teſte Tannero q. 6. n. 16. unde Concilium Trident. dum contritionem requirit pro Sacramento Pœnitentiæ, expreſsè addit *cum propoſito non peccandi de reliquo*, quod addere non fuiſſet neceſſe, ſi tale propoſitum explicitè in actu pœnitentiæ involveretur. 2. Pœnitentiam eſſe veram virtutem ſimpliciter, uti communiter cum S. Thoma q. 85. a. 1. docent Theologi contra Cajetanum & Durand. qui eam tantùm ſecundùm quid virtutem eſſe contendunt. 3. Eandem Pœnitentiam juxta Altiſiod. & Majorem quidem ab tota collectione virtutum; juxta Suar. Coninck & alios à virtute Religionis latiùs acceptâ; juxta Vasq. Valent. Bellarm. Tann. & alios à virtute Juſtitiæ commutativæ, juxta Haunoldum à virtute Pacis cum Deo indiſtinctam eſſe realiter; juxta Lugonem tamen, Mendozam & alios R.R. Specialem virtutem ab omnibus aliis virtutibus diſtinctam eſſe, eò quòd honeſtum ſit non perſeverare in malo, ſed mox reſipiſcere ab illo; hanc autem honeſtatem proſequi ad nullam aliam virtutem, quàm Pœnitentiam pertineat. 4. Objectum materiale Pœnitentiæ, juxta Tann. quidem n. 28. & Vaſq. Val. aliosque ibidem cit. non ſolùm eſſe peccatum, quatenus eſt offenſa DEI per divinam gratiam expiabilis, & aliquo modo compenſabilis, ſed etiam contrarium bonum, quod proſequitur, cùm juxta communem Theologorum ſententiam ad eandem virtutem pertineat proſequi bonum, & malum eidem opoſitum fugere; tamen Pœnitentiæ virtus ſpecialis, & ab omnibus diſtincta dicatur, aut realiter quidem identificata, formaliter verò diverſa, rectiùs dici objectum materiale eſſe ſolam malitiam formalem propriam & præteritam, cùm nemo de alieno malo, aut etiam proprio, niſi præteritum ſit, propriè pœnitere dicatur.

III. Q. 2. *Quid de ſpeciebus Pœnitentiæ docent Theologi?* Reſp. ſequentia præcipuè. Si Pœnitentia ſit ſpecialis virtus, non habere ſpecies diſtinctas, ſed eſſe ſpeciem infimam, cùm ut ſic unicam duntaxat habeat formalem honeſtatem, ſub qua omne paccatum deteſtatur. 2. Si conſideretur ſecundùm motiva aliarum virtutum, à quibus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nem, tum juxta communiorem ſententiam dividi in contritionem & Attritionem; ſeu perfectam Pœnitentiam, quæ ſe ſola ſufficit ad remiſſionē cujuscunque peccati; & imperfectam, quæ ſe ſola ad remiſſionem quidem venialis, non tamen mortalis peccati ſufficit. 3. Ad contritionem ſeu Pœnitentiam requiri quidem motivum caritatis, ut S. Thomas & Scotus cum pleriſque aliis Theologis contra aliquos, qui quodcunque motivum ſpecialis virtutis ſufficere putant; Sed tamen amorem hunc non neceſſariò formalem (ut Coninck & plures alii Theologi requirunt) aut expreſsè comparativum (ut Arriaga d. 8. ſ. 2. contendit) nec ſummè aut certo quodam modo intenſum aut certo tempore durantem (ut Areolus Scotus & Sotus volebant) eſſe debere, ſed ſufficere, ſi virtualis ſit & appretiativè omnia peccata in confuſo deteſtetur, quatenus DEO ſuper omnia dilecto ſunt contraria. 4. Ad attritionem requiri, ut non naturalis duntaxat ſit (quemadmodum Canus, Sotus, & quidam alii volunt) ſed verè ſupernaturalis; & hoc modo perinde honeſta erit, ac aliæ virtutes, uti contra Hæreticos unanimiter docent Catholici Theologi. Etſi verò aliqui interdum dicant ex attrito contritum fieri poſſe, hoc tamen non ſic intelligendum eſt, quaſi actus attritionis eſſentiam ſuam mutare poſſit, ſed quod attritio cum Sacramento æquivaleat contritioni; aut certè cum ipſo actu caritatis imperante interdum conjungatur, & ſic denominativè quoque contritionis appellationem mereatur. 5. Per utramque ſpeciem Pœnitentiæ magis Pœnitentem deteſtari proprium peccatum leve, quàm grave alienum; atque inter propria etiam magis peccatum veniale, quàm originale, ut Lugo & alii R R. contra Arriagam ſentiunt.

IV. Q. 3. *Quod ſit ſubjectum Pœnitentiæ?* Reſp. 1. Si Pœnitentia Strictiſſimè ſumatur pro ſolo actu deſtetativo peccati, omnem & ſolum hominem juſtum, qui non eſt extrinſecè vel intrinſecè impeccabilis, eſſe ſubjectum remotum, uti Vaſq. & Arriag. docent contra Lugonem, qui ſolum ſubjectum intrinſecè impeccabile ſcilicet Chriſtum excipit, & contra D. Bonaventuram, qui etiam in Peccatore ponit habitum ſupernaturalem perinde ut fidem & ſpem admittit. Reſp. 2. Si Pœnitentia cum aliis virtutibus identi-

ſicata concedatur, tum rectè etiam in Chriſto, B. V. Ange-
lis & Hominibus ſubjectari dicitur, quia, licet ſecundùm
actum propriſſimum ea virtus ab illis exerceri non poſſit, po-
teſt tamen ad alios virtutum actus eliciendos ſervire atque
adeò non inutilis omnino & omnino, ac otioſus in tali ſub-
jecto cenſeri debet.

V. Q. 4. *Quid de effectibus Pœnitentiæ ſentiant Theologi?*
Reſp. quatuor præcipuè. 1. Per pœnitentiam perfectam ſeu
contritionem omnia peccata mortalia ſic remitti, ut (ſicut
Vaſq. Valent. & plures alii apud & contra Tanner. d. 6. n. 16
Suar. Lug. docent) neque per abſolutam DEI potentiam u-
num ſine altero remitti; nec etiam reviviſcere poſſit, uti con-
tra Valent Scotum, & alios rectiùs Suar. Vaſq. Lugo Tann.
& alii docent. 2. Per eandem Pœnitentiam, ſive perfectam
ſive imperfectam etiam omne peccatum veniale, ad quod ſe
extendit, remitti, & quidem de condigno in hac vita (cum
ſit ſufficienter proportionata ad hunc effectum) de congruo
verò in altera vita, ſi quis cum veniali moriatur; tunc enim
eſt incapax meriti de condigno; hanc tamen remiſſionem
venialium non fieri, niſi mortalia, cum quibus conjungun-
tur, remittantur, uti teſte Tannero n. 35. communiter Theo-
logi cum S. Thoma contra Scotum & Durandum ſentiunt,
eò quòd non deceat Deum reconciliari pro levi injuria cum
inimico, qui manere vult inimicus. 3. Per perfectam Pœ-
nitentiam quidem totam pœnam æternam & partem etiam
pœnæ temporalis remitti, per abſolutam tamen DEI poten-
tiam poſſe negari à DEO hunc effectum, uti Suar. Lugo
Arriag. Tann. & alii communiùs contra Medinam, Scotum
& alios docent. 4. Etiam Merita mortificata non tantum
quæ ex opere operantis (ut vult Vaſq.) ſed etiam, quæ ex
operato acquiſita ſunt, quoad totum valorem, & non ſecun-
dùm quantitatem diſpoſitionis (ut Bannez & alii Thomiſtæ
contendunt) vel contritionis (ut Valent. Henriq. Cajet. &
alii volunt) reviviſcere juxta communem Suar. Scoti, Pres-
Lugon. Arr. Tann. Dicaſt. & aliorum ſententiam utpote bo-
nitati DEI, S. Scripturæ, SS. PP. & communi hominum ſen-
ſui conformiorem; imò etiam hanc reviviſcentiam ex ju-
ſtitia deberi Vaſq. & alii putant; Suar. tamen cum Tannero
n. 40. etiam favorem DEI intervenire cenſet; Scotus

..., Gabriel & alii totam miſericordiæ DEI adſcribendam ...ſtimant, eò quòd minùs convenienter admitti videatur, peccatorem jus ad vitam æternam (quod ſolis Filiis conve... ...) licet ſuſpenſum habere.

VI. Q. 5. *Quid de neceſſitate Pœnitentiæ doceant Theologi?* Reſp. tria præcipuè. 1. Poſſe per abſolutam DEI potentiam peccatum quodcunque (ſi non ex intrinſeco peccatum ...remiſſibile, quale Lugo & alii RR. poſſibile eſſe pu...) per ſolam condonationem DEI extrinſecam, vel gratiæ infuſionem remitti, etiamſi nulla hominis retractatio interveniat, uti Suar. Lugo. Tann. & RR. communiùs contra Vaſq. utrumque Soto Becan. Amicum, & plures Thomiſtas, ipſumque ut putant, S. Thomam ſentiunt. 2. Etſi probabilis ſit ſententia Suar. Tann. & plurium aliorum doctorum Pœnitentiam formalem de facto in re vel voto eſſe neceſſariam, ad remiſſionem peccati mortalis, æquè tamen probabilem eſſe negativam Vaſq. Præpoſ. Bonac. Lugon & aliorum RR. ſententiam, cùm poſſit ex una parte homo non recordari ſuorum peccatorum, & tamen elicere actum dilectionis; ex altera parte autem dilectioni reciprocus DEI amor & juſtifiatio ſit promiſſa. 3. Licet etiam Peccatorem præcepto naturali ad pœnitentiam obligari vel aliquoties in vita (ut Lugo, Arr. Suar. Coninck & alii cenſent) vel ſaltem in articulo mortis (ut Vaſq. Dicaſt. Eſparza, Palavic. & alii apud & cum P. Haunoldo l. 4. tr. 4. n. 937. exiſtimant) probabile ſit, non tamen omnino improbabilis eſt ſententia Guilelmi Pariſienſis, Petri Soti, Silveſtri, D. Antonini, ...diani, Alenſis, Majoris, Cajetani, Abulenſis, D. Bonav. Durandi & plurium apud Arr. d. 18. ſ. 2. n. 7. volentium, ...præceptum ſtatim poſt peccatum commiſſum obligare. Quam ſententiam idem Arriaga ab aliquibus RR. fortiter defendi aſſerit, eámque à Tann. n. 47. judicari ſpeculativè valde probabilem, & verò hoc ipſum etiam ſibi videri; eò quòd in re ſummi momenti, qualis eſt æterna ſalus, meritò quisque ad ſummam diligentiam, adhibendam, atque adeò ad ſe ipſum in ſtatum gratiæ reſtituendum obligatus exiſtimetur.

§. II.
De Sacramento Pœnitentiæ.

I. De hoc ſex plerumque quæſtiones moventur à Theologis, videlicet de Inſtitutione illius, de dolore, confeſſione, ſatisfactione, forma abſolutionis, Miniſtro & obligationibus illius, ad quas proinde quid reſpondeant Theologi Scholaſtici, breviter hoc loco indicabitur.

II. Q. 1. *Quid de Inſtitutione doceant Theologi?* Reſp. ſequentia præcipuè. 1. Hoc Sacramentum non tantùm ad remiſſionem pœnæ æternæ (uti Hugo de S. Victore putabat) vel pœnæ temporalis quoad aliquam partem (ut Magiſter ſentiebat) ſed verè ad culpæ etiam remiſſionem inſtitutum eſſe, uti omnes reliqui Theologi conformiter S. Scripturæ & Concilio Tridentino ſentiunt. 2. Idem Sacramentum juxta communem ſententiam pro materia quidem remota peccata verè aliquando commiſſa, pro materia proxima verò contritionem (latè acceptam) & confeſſionem tanquam partes eſſentiales, Satisfactionem autem tanquam integralem; pro formâ verò ipſam abſolutionis formulam habere, atq; adeò non in ſola abſolutione conſiſtere, ut Scotus volebat; neque in confeſſione & abſolutione ut Durandus; nec in contritione & confeſſione ſola, ut Marſilius; nec in contritione, confeſſione, ſatisfactione, ut Sotus; nec in ſola confeſſione & ſatisfactione, ut Gabriel & Altiſod. contendebant. 3. Idem Sacramentum neceſſarium quidem eſſe in re vel voto, in ipſa contritione incluſo, uti communiſſima T T. ſententia ſentit contra Canum & alios, qui explicitum votum requirunt. 4. Dari etiam præceptum tam divinum, quàm Eccleſiaſticum ad hoc Sacramentum obligans, non niſi tamen eos qui peccata mortalia habent, uti communiter docent Theologi contra Richard. Bonav. & alios apud Vaſq. volentes, etiam ad venialium peccatorum confeſſionem dictum præceptum ſe extendere.

III. Q. 3. *Quid de dolore doceant Theologi?* Reſp. Tria præcipuè. 1. Non ſufficere intentionem ſuſcipiendi hoc Sacramentum (ut Silveſter volebat) nec putatum invincibiliter dolorem (ut Canus, Vega, Sotus cenſebant) nec diſpli-

centiam

...ntiam quamcunque cum velleitate non pecandi (ut Caje-
...tan & victoria docebant) nec dolorem, quo quis doleat ſe
...n dolere(ut Palud. Navarr. Saa docebant)nec dolorem quo-
...modum ſupernaturalem(ut Sotus. Medina, Ruard. Vaſq. &
... RR. teſte Dicaſtillo dub. 1. n. 10. contendebant) ſufficere,
...verum, efficacem, & in ſubſtantia ſupernaturalem dolo-
...rem requiri, ut communiter alii Theologi docent. Etſi ve-
...Silveſter, Roſella apud Lug. Item Vivaldus & Valent. in
...bello, qui inſcribitur *Privilegia morientium*, citati putent
...dolorem, virtualem in amore Dei ſuper omnia incluſum ſuf-
...ficere, contrarium tamen alii Theologi communiter do-
...cent. 2. Ad dolorem hunc non neceſſariò requiri motivum
...caritatis perfectæ (uti D. Bonav. Gabriel, Major, Marſilius,
...Hugo de S. Victore, Medina & alii apud Haunold. n. 985. vo-
...lunt) nec etiam actum minus perfectæ caritatis, qui Deum
...ut finem cui habeat, & ſimul tamen à metu pœnæ vel turpitu-
...dine peccati moveatur (uti Sylvius & Pallavicinus ibid. co-
...ncedunt) ſed attritionem etiam agnitam, non tantùm ex-
...tra articulum mortis(ut plerique alii concedunt)ſed etiam in
...articulo ſufficere, uti Bec. Coninck, Laym. Turr. Fagund.
...Lugo & alii apud Dicaſtillo du. 10. contra Arriag Suar.
...Sanch. Valent. Gran. Præp. docent, cum ita apertè Con-
...cilium Tridentinum §. 14. c. 4. docere videatur, & vel ex hoc
..., quòd Pœnitentia Sacramentum mortuorum dicatur,
...colligitur. 3. Dolorem hunc non tantùm ex motivo uni-
...verſali procedere (ut omnes concedunt) ſed etiam ad omnia
...peccata mortalia extendere ſe debere, atque adeò non poſſe
...Sacramentum validum & informe eſſe; uti probabiliter
...docent Vaſq. Major. Gabriel. Medina. Con. Ochagan. Turria.
...Fagund. Laym. Præp. Pallavic. Arriag. Haunold. & alii
...contra Suar. Lugo. Tann. Dicaſt. Henriq. Valent Bonac. &
...alios, licet diverſimodè, ſuam ſententiam explicantes, ſed mi-
...nus conformiter Concilio Tridentino, uti prior ſententia exi-
...ſtimat. 4. Dolorem iſtum neque natura præcedere debere
...confeſſionem(ut Laym. & Præpoſit. ſenſerunt)neque tempore
...ut Coninck voluit)ſed ſufficere, ſi comitetur, vel ſubſequa-
...tur confeſſionem, uti Suar. Vaſq. Lugo. Arr. & communiter
...alii docent, & tum ex natura Judicii, tum ex praxi Confeſſa-
...riorum poſt peccata explicata ad dolorem excitantium
...patet.

V. Q. 4. *Quid de Confeſſione doceant Theologi?* Reſp.
Sequentia præcipuè. 1. Confeſſionem non in voto, ſed in re
neceſſariam eſſe ad hoc Sacramentum, uti unanimiter do-
cent Theologi, excepto fortè Pallavicino, qui in manuſcri-
pto concedit, confeſſionem in voto ſufficere, putátque è
Concil. Trid. S. 14. c. 4. id probari poſſe, ubi dicitur, contri-
tioně, prout abſtrahit à perfecta & imperfecta juſtificare, ſi ſit
conjuncta cum voto præſtandi reliqua. 2. Peccata non tan-
tùm poſitivè dubia non eſſe neceſſariò in confeſſione expli-
canda, uti plerique concedunt (ſaltem extra articulum mor-
tis, in quo P. Haunoldus l. 4. Inſt. Theol. tit. 6. §. 1. ſaltem ex
caritate putat illa in confeſſione explicanda eſſe) ſed idem et-
iam ſpeculativâ probabilitate de negativè dubiis ſenten-
dum eſſe, uti Coninck Caramuel. Henriq. Præp. Amicus, Pe-
trus Marchantius, Joſephus de S. Januariò. Jo. Marinus,
Martinus de S. Joſepho apud Dian. p 10. tr. 12. re 2. & p. 11.
tr. 8. re 44. & alii plures apud Haun. l. 4. tr. 4. n. 1005. docent,
licet contraria ſententia, uti communior & ſecurior, ita & in
praxi magis ſuadenda ſit. 3. Circumſtantias notabiliter ag-
gravantes juxta Suar. quidem, Sanch. Coninck. Tann. Arra-
gam & alios eſſe in confeſſione neceſſariò explicandas; ve-
rùm æquè probabilem eſſe negativam S. Thomæ. Vaſq. Val.
Leſſ. Lug. Dicaſtill. Laym. & plurimorum aliorum Recentio-
rum ſententiam; inter quos mediam viam fruſtra tenere co-
natur Eſparza apud Haunoldum, dum circumſtantias ex par-
te objecti ſe tenentes (quales ſunt v.g. quantitas rei furtivæ)
non autem eas, quæ ex parte actus ſe tenent (quales ſunt ma-
jor vel minor intenſio, libertas, &c.) explicandas eſſe conten-
dit. 4. Juxta Jo. de Dicaſtilio d. 9. dub. 9. n. 760. & aliorum
innominatorum ſententiam apud Dian. p. 3. tr. 4. re 66. quam
Suar. etiam, Bonac. Homobonus, & Coninck probabilem ju-
dicant, non tantùm in ſed etiam extra caſum neceſſitatis pec-
catum veniale in genere explicatum eſſe ſufficientem mate-
riam ad abſolutionem; licet alii communiùs negativam te-
neant ſententiam, & peccatum aliquod in ſpecie, ſaltem ex
prioribus confeſſionibus explicandum dicant.

VI. Q. 5. *Quid de Satisfactione doceant Theologi?* R.
Sequentia præcipuè. 1. Eam nihil aliud eſſe, quàm extin-
ctionem debiti, quod quis per peccatum contraxit. 2. Poſſe
hom-

hominem per opera ſupernaturalia liberè & in ſtatu gratiæ facta condignè in hac vita ſatisfacere. 3. Satisfactionem [hoc] non per opera duntaxat pœnalia, ſed etiam alia quæcunque meritoria fieri poſſe, uti Vaſq. Henriq. Coninck. Lessius & plures alii contra Palud. Dur. & Arriag. docent. 4. Etſi Suar. Præp. Tann. Filliut. & alii apud & cum Dian. tr. de Sacr. re 82. putent totam pœnitentiam per modum condonationis imponi poſſe, & idipſum quoad partem ſatisfactionis etiam Tambur. & Dicaſtill. concedant; contrariam tamen Lugon. Vaſq. Arriag. Haunoldi & aliorum ſententiam & communiorem, & probabiliorem videri, quia ſic meliùs obtinetur, quemadmodum ſatisfactio per modum vindictæ & pœnæ imponatur. 5. Licet etiam Scotus. Silveſt. Navarr. [Me]dina. Cajet. & plures alii apud Dicaſt. d. 14. n. 22. & Dian. p. 4. tr. 4. re 51. relati putent liberum eſſe acceptare pœnitentiam à Confeſſario impoſitam; contrariam tamen ſententiam omnino communem & tenendam eſſe, utpote quam Vaſq. & Victoria de fide eſſe, Suarez verò ſine temeritate negari non poſſe affirmat. 6. Communiorem pariter, & probabiliorem, actuque practicandam ſententiam eſſe, quæ docet Pœnitentem nullo modo poſſe commutare pœnitentiam (quidquid in contrariam Portell. Cæleſtin. Villalobos & [Ba]ccaler apud Dian. p. 9. tr. 9. re 53. dicant) ſed ſolum confeſſarium, & quidem ut Tann. Valent. Henriq. Tolet. & alii multi apud Dian. p. 2. tr. 15. re 53. contra Vaſq. & alios docent etiam ſecundum, tam intra quàm extra Sacramentum; etiam non auditis peccatis, uti idem Tanner. & multi apud Dian. p. 2. tr. 15. re 53. putat, licet contrariam Sententiam [Va]t. Vaſq. Lugo. Con. Præp. Fagund. Arriag. & alii communiter tenent, ideoque etiam in praxi magis ſuadenda videatur. 7. Satisfactionem Sacramentalem probabilius ex opere operato ſolam remiſſionem pœnæ temporalis; nullo modo autem gratiam Sanctificantem cauſare, uti contra Cajet. & [Ma]giſtrum, quibus S. Thom. & Suar. favere videntur, Vaſq. Lugo. Præp. Coninck & alii communiter docent. 8. Etſi Suar. Vaſq. Lugo Arriag. & plures alii judicent, nunquam per Satisfactionem Sacramentalem remitti totam pœnam, niſi à [pœ]næ rei proportionata ſit, non improbabiliter tamen à Medina, Soto, Majore & aliis apud & cum Hurtado doceri, quòd

tota

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tota remittatur, ſi Confeſſarius arbitrio ſuo proportionatam pœnitentiam imponat, alioqui enim Sacramentum hoc vix unquam totam pœnam relaxaret, & moribundi, quibus nonniſi minima pœnitentia imponi ſolet, miſeræ conditionis forent, ut qui parùm admodum de hoc fructu participarent. 9. Satisfactionem in peccato mortali peractam non fructuoſam eſſe ſtatim, ut Vaſq. voluit, ſed mortificari, & poſt remiſſum peccatum reviviſcere, uti Suar. Tann. Lug. Fag. & alii communiter contra Sotum, Valent. & Ledeſm. omnino reviviſcentiam hanc negantes docent.

VII. Q. 6. *Quid de forma abſolutionis doceant Theologi?* Reſp. Sequentia communiùs doceri. 1. Eſſentiam formæ juxta communiorem ſententiam in verbis: *Abſolvo te*: conſiſtere; neque verba: *à peccatis tuis*: ut Marinus, Wigers, Averſa, & Paſqualig. voluerunt; neque expreſſam invocationem SS. Trinitatis, ut Durandus, Major, & Petrus Sotus contendunt, requiri; nec etiam ſolum verbum *Abſolvo*, ut Sotus & Henriq. apud Haynold. n. 977. docuerunt, & probabile eſſe etiam Arriag. putat, ſufficere; cùm in ſimilibus concors Authorum ſenſus pro virtuali revelatione Inſtitutionis à Chriſto factæ habendus ſit. 2. Senſum hujus Formæ eſſe juxta communiorem ſententiam: *ego confero tibi gratiam de ſe remiſſivam peccati*; uti Suar. Tann. Præp. Arr. Dicaſtill. & plerumque RR. docent; aut, ut Lugo d. 13. n. … putat: *ego condono tibi peccata tua*; aut ut Magiſter, D. Bonaventura, Gabriel, Major. Medina aſſerunt, *declaro te abſolutum*, qui ſenſus in prima abſolutione à veris peccatis cóncedi poteſt ſalva authoritate Eccleſiæ, ſecus tamen ſi de Secunda abſolutione à peccatis jam remiſſis. 3. Probabiliter non ſolùm verba eſſentialia formæ, ſed reliqua etiam, quæ in forma integra continentur, concurrere ad gratiam cauſandam, uti Vaſq. Henriq. & Præpoſ. contra Tann. Lug. Arr. & alios probabiliter ſentiunt, cùm per illa poſteriora verba determinetur … differentia, quam habent verba: *Abſolvo te*: ad verum ſenſum ſignificandum.

VIII. Q. 8. *Quid de Miniſtro doceant Theologi?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Solos Sacerdotes habere poteſtatem abſolvendi. 2. Per collationem ordinis hoc etiam conferri poteſtatem abſolvendi, ſed vel habitualem

duntaxat

ſentiat, ut vocant Navarr. Silv. Palud. & alii; vel activam ſolùm, ut appellat Vaſq. poſt S. Antoninum; vel univerſalem quidem in omnes homines â qua tamen per Pontificem certæ perſonæ eximantur, uti Arriaga & Eſparza apud & cum P. Haunoldo l. 4 tr. 4. c. 9. n. 1023. contendunt, contra Coninck, Præp. & Lugon. qui poteſtatem ordinis & Juriſdictionis penitus diſtinctas volunt, & illam quidem in ordinatione à Chriſto, hanc verò ab Eccleſia concedi. 3. Sigillum arctiſſimum, ad quod obligatur Miniſter, probabilius oriri ex præcepto poſitivo Chriſti inſtituentis hoc Sacramentum; alioqui enim difficulter oſtendi poſſet, quomodo ſigillum hoc cum tanto etiam damno proprio ſervare tenerentur Sacerdotes, ut rectè diſcurrunt Vaſq. Henriq. Valent. Turr. Coninck. Laym. Haunoldus & alii contra Hurt. Dicaſt. Lugon. & alios. ... tamen ſigillo non obſtante, obligari, aliquem ad manifeſtandum complicem plures, quàm quadraginta nominati Authores apud Dicaſtillo docent, contra Præp. Val. Navarr. ... Arriag. & alios.

Articulus V.

De Extrema Unctione & Ordine.

1. Q. 1. *Quid de Extremæ Unctionis Sacramento decent Theologi?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Hoc Sacramentum, quod eſt ad alleviandum unctione Sacra Infirmum à Chriſto inſtitutum, probabiliter primùm poſt Reſurrectionem, perinde ac Sacramentum Pœnitentiæ, cujus completiva ... ſumpſiſſe. 2. Materiam remotam eſſe oleum ... quodcunque, ſed ab Epiſcopo benedictum, ita ut plerique Authores contra Cajet. & Victor. hanc benedictionem de eſſentia Sacramenti eſſe putent; imò nec Sacerdoti ſimplici committi poſſit, ut Suar. Hurt. Arr. Tann. & alii contra Palud. ... Dur. Sotum & alios docent. 3. Etſi Suar. Tann. Laym. Hurt. Gran. & alii unctionem in quinque ſenſibus de neceſſitate Sacramenti eſſe exiſtiment, contrariam tamen ... Eſcob. Barboſ. Becani & aliorum ſententiam ut probabilem etiam à Doctoribus Lovanienſibus, & variis Paſtoralibus approbatam fuiſſe Buſenbaum l. 6. tr. 5. c. 5. teſtatur. 4. Subjectum hujus Sacramenti capax non tantùm eſſe infirmum

mum, qui fuit olim rationis capax, & nulli peccato actuali obnoxius ſcitur, ſed etiam probabiliter is, qui nunquam actualiter peccavit, ut Suar. Bon. & Diana, aliique contra Va… docent, quia talis adhuc partialis effectus capax eſt, ſcilicet … tollantur reliquiæ ex peccato originali relictæ. 5. Effectum primarium hujus Sacramenti non eſſe remiſſionem venia… um, ut veteres Scholaſtici volebant; Sed reliquias pecca… id eſt, debilitatem ex peccato originali & actuali relicta… tollere, & infirmum adverſus inſidias Diaboli roborare.

II. Q. 2. *Quid de Sacramento Ordinis doceant Theolo… gi?* Reſp. Sequentia præcipuè. 1. Ordinem, prout hic ac… cipitur, nihil aliud eſſe, quàm Gradum eminentem in Eccle… ſia Dei, quo ſupra Laicos aſcenditur ad officium quoddam Eccleſiaſticum, Ordinatûm ad Sacrificium Miſſæ peragen… dum, Eccleſiaſtico ritu collatum, & ſtabilem pro vita in… Vel breviùs, eſſe Specialem quandam poteſtatem ad miniſte… rium Altaris peragendum collatam. 2. Sacramentum … à Chriſto inſtitutum fuiſſe partim ante Reſurrectionem, p… illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*: Luc. … partim poſt illam, per iſta verba: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata; remittentur eis: & quorum re… tinueritis, retenta ſunt*, uti teſte Tannero d. 7. q. 2. n. 10. … communis ſententia contra Henriq. volentem omnes an… Reſurrectionem fuiſſe inſtitutos. 3. Omnes ſeptem Ordines probabiliter eſſe verum Sacramentum, uti colligitur ex Con… cilio Florent. in decr. union. ubi, cùm dixiſſet. priores tres Or… dines Sacramentum eſſe, mox ſubdit: *Et ſimiliter de aliis … verum ad miniſteria ſua pertinentium aſſignationem.* Eodem… que modo in Concilio Trident. Seſſ. 23. c. 3. diſcurritus, … laque fit diſtinctio quoad rationem Sacramenti inter Majo… res & Minores Ordines. 4. Epiſcopatum probabilius … Ordinem diſtinctum à Sacerdotio, uti Vaſq. Bell. Con. Va… lent. Tann. Hurt. & plurimi antiqui apud Arr. d. 55. n. 18. co… tra Sotum, Henriq. & Bonaç. ſentiunt; & meritò, cùm offi… cium illius ſit alios Sacerdotes conſecrare, quod utique ſpe… cialem eminentiam indicat. Unde de hoc Ordine rectè … tant Authores, inter illum & Eccleſiam cujus eſt Epiſcopus, Vinculum quoddam & matrimonium quoddam à ſolo Sum… mo Pontifice diſſolubile oriri, quod inchoatur electione, …

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

datur confirmatione,& conſummatur conſecratione. Quibus tamen non obſtantibus ſeptem tantùm Ordines ab Eccleſia numerari, eò quòd Epiſcopatus partialiter duntaxat à Presbyteratu diſtinguatur, ſicut vir perfectus potens generare cenſetur moraliter unum facere cum Filio generato, uti ... diff. 3. diſcurrit. 5. Materiam horum ordinum eſſe ..., quæ in conſecratione traditur; & Acolythorum quidem materiam non eſſe ſolos urceolos, ut Durand.& Palud. ...ant; nec ſolum candelabrum;ut Bonac.Rich. Angelus ...ſtimârunt, ſed utraque ſimul,ut Tann.Vaſq.& Hurt.ſentiunt. Sed nec Subdiaconorum ſolam traditionem Calicis ...ternæ vacuæ eſſe materiam.ut S.Thomas, Vaſq. Valent. Henriq. & multi alii ſentiunt, ſed etiam traditionem libri Epiſtolarum, uti Tann. Hurt. Medina Dicaſtill. & alii RR. ...,cùm per hunc librum non minùs Subdiacono poteſtas legendi Epiſtolam,quàm Diacono legendi Evangelium confertur. Ad Diaconatum verò ſolam traditionem libri Evangeliorum, & nullo modo impoſitionem manuum per...,uti quoad librum ſentit communis contra Durandum, quoad impoſitionem manuum verò Valent.Vaſq. Hurt. Arr. ...Henriq.Coninck.Bellarm. & plures alii contra Tann. Dicaſtill. eò quòd per hanc impoſitionem nulla ſpecialis poteſtas conferatur. Circa Presbyteratum verò non ſolam traditionem patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino (ut D. ...Palud.& Valent. putant)nec ſolam impoſitionem manuum, quæ fit peractâ communione (uti D. Bonav. & alii ...dunt) ſed utramque requiri, uti Suar.Vaſq. Henriq. ...Arr.Hurt.& alii rectiùs ſentiunt. eò quòd per priorem poteſtas conſecrandi, per poſteriorem poteſtas abſolvendi ... Etſi verò Lugo etiam illam manuum impoſitionem, ...ante traditionem patenæ velit eſſe materiam, alii tamen communiter omnes contrarium ſentiunt. Epiſcopatum denique quod attinet, communior Dicaſt. Tann. Vaſq. & plurium aliorum ſententia eſt, ſolam impoſitionem ... Evangeliorum ſuper Scapulas eſſe adæquatam materiam, & non etiam inunctionem capitis, ut Arriag. ...; nec traditionem etiam Paſtoralis baculi. mitræ, annuli clauſi,inunctionem manuum,uti Medina & alij vo... 6. Probabilem quidem eſſe ſententiam Dicaſt. Vaſq.

Laym. Hurt. Cajet. Victor. & aliorum ſententiam, con-
ctum phyſicum non eſſe de eſſentia Sacramenti, contra-
tamen ſententiam D. Thom. Palud. Cajet. Silv. Navar. Va-
lent. Tann. Henric. Coninck. Bonac. ferè communiorem,
tutiorem eſſe. 7. Subjectum hujus ordinis validè confe-
di eſſe non tantùm adultos maſculos baptizatos, uti Du-
dus & veteres Scholaſtici volebant, ſed etiam Infantes,
communis docet ſententia. 8. Miniſtrum quidem Ordi-
rium eſſe Solum Epiſcopum, ex commiſſione Pontifi-
men etiam ſimplicem Sacerdotem poſſe Subdiaco-
juxta Henriq. Vivald. Diaconatum juxta Victorell. Major.
Vaſq. & alios, Sacerdotium verò etiam juxta Dicaſt. Va-
alios conferre, & de facto poteſtatẽ hanc quoad Subdia-
tum & Diaconatum Sacerdotibus Epiſcopo inferi-
conceſſam eſſe teſtatur Tann. n. 30. & ex variis bullis co-
re ait, licet alioqui Majorum ordinum conferendorum p-
ſtatem Sacerdotibus talibus committi poſſe negent com-
niter cum D. Thoma Authores, præcipuè Barboſ. Bo-
Laym. Henriq. Ferd. de caſtro. Valent. Azor, Tann.
alii.

Articulus VI.

De Matrimonio.

I. De hoc tria plerumque tractant Theologi, ne-
ſponſalia antecedentia, ipſam Matrimonii eſſentiam, & —
Matrimonii, quæ tamen pleraque, quia ad praxin po-
quàm Speculationem ſpectant, ex inſtituto à Theologis m-
ralibus diſcutiuntur; unde hic non niſi paucæ doctrinæ —
gis Speculativæ indicabuntur.

II. Q. 1. *Quid de Sponſalibus doceant Theologi Re-*
Tria præcipuè. 1. Ad Sponſalia requiri quidem m-
promiſſionem, & quidem hunc ordinariè parere obliga-
nem ex juſtitia, poſſe tamen abſolutè ſponſalia ex ſola fide-
tate contrahi, uti Sanch. l. 1. d. 5. n. 13. docet. 2. Ordi-
quidem eadem ſponſalia per ſigna externa fieri ſolere,
tamen non eſſe de eſſentia, quia poſſet Deus promiſſio-
cujuslibet Sponſi alteri manifeſtare ſine ſigno exteriori,
Ledeſma, Sotus, Arragonius, Palacius & alii apud & —

Nan.p.3.tr.5.re 118. licet communior & probabilior ſit ſen- tentia contraria Dicaſt. Sanch. Baſil. Pontii, Vaſq. Leſſ. Tann. aliorum, eò quòd iſte modus contrahendi humanus & con- naturalis non cenſeatur. 3. Etſi ad Sponſalia ætas certa Se- ptennii completi requiratur, probabilem tamen eſſe ſenten- tiam Sanch. & Dicaſtillo contra Abbatem & multos alios; quòd ſi malitia ſuppleat ætatem ante ſeptennium, Valida ad- hue fiat Sponſalia, eò quòd ideo tantùm præſcribatur ſe- ptennium, quia ante tempus ordinariè non adeſt uſus ra- tionis.

III. Q. 2. *Quid de matrimonii eſſentia doceant Theo- logi?* Reſp. Sequentia communius doceri. 1. Matrimoni- um hoc eſſe Sacramentum novæ legis, & contractum legiti- mum, & indiſſolubilem inter virum & feminam, quo mutua traditio corporum in ordine ad prolem generandam confer- tur & acceptatur. 2. Etſi Viguerius & Ledeſma apud Tann. d.q.2.n.26. putent hoc Sacramentum in nuptiis Canæ Ga- lilææ; Victoria verò, Vivald. Sotus uterque, Henriq. & alii tunc inſtitutum velint, quando Chriſtus Matth. 19. dixit? Quod Deus conjunxit, *homo non ſeparet*: ipſe ta- men Tann. l.c. putat, rectiùs dici poſt reſurrectionem inſtitu- tum, eò quòd non conveniens videatur, ut Sacramentum di- gnitate & ordine poſtremum ante cætera inſtitueretur. 3. Li- cet Sotus, Eſcius & Catharinus Matrimonium inter Fidelem & Catechumenum contractum validum putent, contrarium tamen à Vaſq. Sanch. Tann. & aliis communiter doceri, eò quòd Sacramentum utriuſque capacis conſenſu perfici de- beat. 4. Secundùm Vaſq. quidem & Rebellum apud Tann. l.c. itemque Cajet. Victor. Canum. Viguer. Sotum. Lopez. Ledeſma poſſe rationem Sacramenti à ratione contractus ſeparari; verùm contrariam ſententiam uti communiorem, & probabiliorem quoque cenſeri. 5. Matrimonium Infi- delium ſecundùm Vaſquez Præpoſ & Dicaſt. quidem & mul- tos Thomiſtas nunquam fieri poſſe Sacramentum, etiamſi baptizentur; juxta Ledeſmam verò Henriquez, Capreolum & alios tunc primùm fieri Sacramentum, quando poſt ba- ptiſmum renovant conſenſum; communiorem tamen, & probabiliorem eſſe ſententiam Sanchez. Tann. Valent. & aliorum docentium, hoc ipſo, quod baptizentur, matrimoni-

 um il-

um illorum Sacramentum fieri, cùm ſtatim tunc incipi[ant] ſignificare indiviſibilem unionem Chriſti cum Eccleſia. 6. Materiam Matrimonii remotam eſſe quidem corpora contrahentium, proximam verò eſſe vel ipſa verba, quatenus traditionem ſignificant; eáque ipſa, quatenus acceptationem ſignificant, formæ rationem habere, uti Soto, Sanch. Coninch. Perez & Bonac. volunt; vel ipſa ſigna externa, quibus conſenſus velut forma exprimitur; ut Navarr. & Rebellus putant; vel ipſa corpora legitima cum conſenſu velut forma conjuncta; ut Vaſq. Pontius, Covarr. Hurt. Dicaſtill. cum aliis docent. 7. Miniſtrum Sacramenti hujus eſſe ipſos contrahentes, & non Sacerdotem aſſiſtentem; ut Canus putaverat contra unanimem Theologorum ſententiam. 8. Ut conſenſus ſit validus, probabilius eſſe, non poſſe illi conditionem non petendi debiti annecti, uti D. Thom. Bonav. Sanch. & plures alii contra Vaſq. Pontium, Bonac. Hurt. Perez. Dicaſt. & alios docet, quia ſic non traderetur poteſtas ſeu Dominium utile in corpus. 9. Probabilem quidem eſſe ſententiam Sanch. Bellarm. Leſſii & aliorum contra Sotum & alios, docentium, Pontificem poſſe Matrimonium ratum diſſolvere, cùm de facto ſolviſſe conſtet ex variis hiſtoriis, hanc tamen diſſolutionem non ſine gravi cauſa fieri debere; inter Infideles verò etiam conſummatum Matrimonium quoad vinculum ſolubile eſſe, omnes Theologi docent.

IV. Q. 3. *Quid de uſu Matrimonii doceant Theologi?* Reſp. duo præcipuè. 1. Probabiliter nec peccatum veniale committi à conjugibus copulam propter delectationem exercentibus, uti Pontius, Perez. Hurt. Sancius Ferd. de caſtro, Diana & alii contra Sanchez. Dicaſt. & alios docent, cùm illa delectatio ſit annexa copulæ. 2. Probabile quidem eſſe, licitam eſſe copulam, ſi illicitè petatur, ut Dicaſt. & Pontius putant; Sanchez tamen, Coninck. Laym. Henriq. Ferd. de caſtro & alios tantùm illicitam putare, ſi illicitè ob circumſtantiam, quæ ipſum actum vitiat; non verò ſi ob circumſtantiam ex parte petentis ſe tenentem petatur, quia in hoc caſu adhuc rem licitam exercet.

V. Q. 4. *Quis fructus ex hac materia de Sacramento referendus ſit?* Reſp. Triplicem præcipuè referendum eſſe, quorum Primus eſt, ut magni faciat hanc Inſtitutionem,

occa-

occaſionem oblatam ad Sacramenta frequentanda; Si enim magnum ſibi à Rege quopiam beneficium ſibi collatum æſtimaret, ſi aurifodinam quandam aut theſaurum regium ſibi ncretum, plenamque facultatem auferendi, quod vellet, conceſſam intelligeret, quanto magis gaudere debet oblatã ſibi eſſe occaſionem tot præclaras aurifodinas ſpirituales, ex quibus non commune aurum, ſed pretioſiſſimæ opes ac gemmæ virtutum hauriri poſſunt, pro libitu uſurpandi. Secundus eſt frequenter uſurpet hæc Sacramenta; ſi enim ii, quibus modi aurifodina aut theſaurus regius apert' foret ad bre- tempus, nulli labori ac tempori parcerent, ſed perpetuò in aurifodina foderent, & aurum quærerent, quantò magis aurifodinas, in quibus ad auram caritatis longè præſtan- exiguo cum labore effodere licet, quàm creberrimè fre- quentare, gratumque adeò opere ipſo, modóque gratiſſimo tanto Inſtitutori ſeſe exhibere oportet. Tertius eſt, ut niam, quò major eſt diſpoſitio, tantò copioſior fructus ex Sacramentorum reportatur, quàm perfectiſſimam diſpo- ſitionem procurare ſtudeat; ſi enim apertò à Rege theſau- aque poteſtate auferendi, quantùm vellet, nemo non m aut vas capaciſſimum afferre ſtuderet; quantò magis ſitionem capaciſſimam afferre oportet, ut ex hoc Sa- mentorum theſauro quàm uberrimam gratiam reportare poſſit.

APPENDIX.

De modo utiliter Studendi Theologiæ.

I. Cùm Inſtitutiones iſtæ pro iis quidem potiſſimùm compoſitæ, qui Theologiæ Scholaſticæ audiendæ aut nem, aut vires, aut animum non habent; quia tamen iis, qui eandem Theologiam audire, rudemque priùs logicarum doctrinarum cognitionem haurire cupiunt, illas cupimus, ideò ut ſolidum quendam & efficacem habeant, ſtudium iſtud cum fructu peragendi, pla- breviter illum ex peritiſſimorum Magiſtrorum ſenten- inſtructione appendicis loco hîc apponere.

II. Varii autem à variis modi ſtudendi aſſignantur, ſed

meo judicio optimus jure merito cenſetuur, quem ipſa Stu-
dii natura requirit; hic autem ut cognoſcatur, notan-
eſt 1. Studium nihil aliud eſſe; quàm veritatis indagatione
ſeu clarius actionem quandam intellectus, quæ tota in re-
ritè apprehendendis, atque ut ſunt, cognoſcendis occupa

III. 2. Notandum eſt, tũ quamvis rem perfectè cogniti
ſeri, quãdo cauſæ illius tã intrinſecę, quàm extrinſecæ cog-
ſcuntur; unde ſi ſtudii quoque naturam perfectè cogno-
quis velit, non poterit id meliùs, faciliusque obtinere,
ſi cauſam illius Finalem, Efficientem, Materialem, & For-
lem indaget; harum quippe accurata cognitio omne
induſtrias eidem ſuggeret ad Theologiæ & cujusvis alter
ſcientiæ ſtudium cum magno fructu peragendum. Q
placet has ipſas cauſas diverſis §§. explicare.

§. I.

De Cauſa Finali Studii.

I. Pro hac cauſa cognoſcenda ſupponendum eſt
creatum eſſe Hominem ad hunc finem, ut Dominum De
ſuum laudet, revereatur, & amet, eique ſerviendo ſalvus
reliquas verò res creatas eo fine productas eſſe, ut eu
hominem in fine hoc conſequendo juvent.

II. Supponendum 2. nihil eſſe volitum, niſi præcog-
tum, uti certum in Philoſophia axioma habet, atque adeo
Deum, ut oportet, amari poſſe, niſi cognitus ſit; cùm a
in hac vita Deus ordinariè non niſi obſcurè cognoſci qu
ideo duplex homini lumen ad hanc cognitionem obti
dam collatum eſſe, ſupernaturale videlicet unum (quod ni
aliud eſt, quàm donum Fidei, per quod Deus ex ſua revela
ne cognoſcitur) alterum naturale, nempe intellectum,
auxilio inviſibilia Dei, ut loquitur Apoſtolus ad Rom. 1.
creatura Mundi per ea, quæ facta ſunt, conſpiciuntur.

III. Supponendum 3. generalem omnium Scien-
rum finem eſſe, immediatè res creatas, & per has ipſum
ditorem cognoſcere; unde ſcientiæ nihil aliud ſunt,
habitus quidam intellectus, per quos hic facilitatur ad
creatas clariùs, faciliùsque cognoſcendas, ut ex earum
gnitione ad Conditorem ſuum cognoſcendum, & amand
ani

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

animos exurgat; cùm autem habitus ejusmodi non niſi per frequentes actus acquirantur, hinc Studio ſeu frequenti ſpeculatione opus eſt; ex quo patet, eundem Studii & Scientiarum finem eſſe.

IV. Ex quibus ſuppoſitis facilè nunc colligere eſt, quænam ſit cauſa finalis Studii, nempe immediatum finem eſſe veritatem rerum; ad hanc quippe cognoſcendam totus Studii labor impenditur, ut res, prout in ſe ſunt, apprehendamus; unde Ariſtoteles ait, intellectũ noſtrum intelligendo omnia fieri, dum ſcilicet, res omnes quaſi ad ſe trahit, earumque in ſe ſimilitudinem exprimit. Mediatum verò finem duplicem eſſe, Primarium ſcilicet, & Secundarium. Primarius eſt gloria Dei, ad hunc enim finem univerſa creavit Deus, ut ſcilicet à creaturis intellectualibus cognoſcatur, & ametur, in qua cognitione & amore gloria illius conſiſtit. Secundarius finis eſt propria cujusque hominis ſalus; cùm enim ſalus & perfectio hominis in amore Dei conſiſtat, cognitio verò Dei ad amorem ducat, meritò concluditur, Studii & Scientiarum finem ſecundarium eſſe ſalutem hominis, non propriam duntaxat, ſed alienam etiam, cùm is, qui verè amat Deum, etiam ab altero amari cupiat, atque adeò pro viribus laboret, ut cognitionem illius, ſine qua amari non poteſt, ingeneret.

V. Ex cujus cauſæ finalis cognitione facilè nunc Theologiæ Studioſus ſequentia corollaria deducere poterit. Primò quidem colliget, quantopere neceſſarium ſit, ut bonam, rectamque intentionem ſtudiorum ſuorum laboribus præfigere ſtudeat; niſi enim ad ſcopum, finemque hactenus explicatum ſtudia ſua dirigat, vanus eſt omnis ejus conatus uti olim Salomon Sap. 13. indicavit dicens: *Vani ſunt omnes homines, quibus non ſubeſt ſcientia Dei.* Et clariùs S. Paulus 1. Cor. 13. *Si habuero Prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, caritatem autem non habuero, nihil ſum.*

VI. Secundò colliget, quàm magni facere debeat Theologiæ ſtudium; cùm enim, ut hactenus oſtenſum eſt, omnes ſcientiæ ad cognoſcendum meliùs Deum ordinentur, rectiſſimè ſanè concluditur, tantò excellentiorem de ſcientia quapiam æſtimationem concipiendam eſſe, quantò clariorem de eodem Deo cognitionem ingeneraverit, atque adeò

Theologiam, cujus primarius labor eſt, Deum tum in ſe, tum in creaturis ſuis cognoſcere, meritò omnibus aliis ſcientiis velut Reginam anteferendam eſſe.

VII. Tertiò colliget, quantâ alacritate, diligentiaque conſtantia ad Studium Theologiæ incumbere debeat, ſi meminerit, triplicem ſibi pro hoc ſtudio tam excellentem finem, nempe majorem Dei gloriam, propriamque, ac Proximi ſalutem, præfixum eſſe, ſi enim Jacobo Patriarchæ, Scriptura teſte gen. 29. Septem anni, quos inter moleſtias & labores graviſſimos exegit, videbantur dies pauci præ amoris magnitudine quo erga Rachelem ferebatur, quámque labore ſuo lucraturum ſe ſperabat; quantò majori alacritate & patientia Theologiæ Studioſus ſuſcipere debet ſeptem annorum, quos Philoſophiæ & Theologiæ impendere debet labores, ſi recordetur, ſe pro mercede & præmio eorundem laborum ſuorum non ſolùm animam ſuam, & eorum, quos olim curæ ſuæ commiſſos habebit, ſed etiam gloriam Dei, ipſamque Deitatem infinities quàvis corporali pulchritudine pulchriores lucraturum, & per totam æternitatem fruiturum.

§. II.

De Cauſa Efficiente Studii.

I. Suppono, cauſam Efficientem aliam eſſe principalem, aliam inſtrumentalem; & illam iterum in magis & minùs principalem item in univerſalem, & particularem dividi; quô ſuppoſitô facilè patet, cauſam efficientem univerſalem Studii eſſe ipſum DEUM, utpote qui ſicut ad omnes alias actiones hominis, ita ad ſtudium quoque ſeu ſpeculationem rectè immediatè concurrere dicitur. Particularem verò cauſam principalem eſſe ipſum Intellectum hominis, à quo omnis cognitio tanquam à principio vitali procedere debet. Inſtrumentalem autem cauſam eſſe omnia illa, quæ aliquo modo ſive mediatè, ſive immediatè ad efficiendam cognitionem concurrunt; qualia ſunt ſpecies intellectuales, ſenſus externi & interni, voces à Doctoribus prolatæ, vel in libris ſcriptæ.

II. Ex qua Cauſæ efficientis intellectione facilè iterum Theologiæ Studioſus colliget 1. quòd ſicut cauſa inſtrumen-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſtrumentalis, quo magis cum Artifice velut cauſa principali conjungitur, eique obedit, tantò plures & præſtantiores effectus producit, ita ipſe quoque tantò majorem in Theologiæ ſtudio profectum hauſturus ſit, quantò arctiùs ſe cum Deo conjunxerit, uti jam pridem Chriſtus Apoſtolis ſuis Jo. 15. dixit: *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multùm.* Hæc autem conjunctio triplici modo fieri debet. Primò per amorem & voluntatis ſuæ cum divina perfectam conformationem, ita ut nec aliis lectionibus aut doctrinis, nec alio modo, nec alio tempore, quàm quæ Dei voluntas per Superiores aut ipſam prudentem rationem deſignat, vacare velit. Secundò per crebram & ferventem orationem, quâ gratia ad proficiendum neceſſaria petatur; ſic quippe S. Jacobus c. I. monuit dicens: *Si quis autem veſtrûm indiget Sapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Tertiò per humilitatem, quâ quis ſibi diffidit, cum S. Paulo 2. ad Cor. 3. fatetur, ſe non eſſe ſufficientem cogitare aliquid ex ſe, ſed ſufficientiam ſuam ex Deo eſſe. Qui quidem tres conjunctionis modi quantopere conducant ad inſignem in Studio Theologiæ ſeu Sapientiæ cœleſtis profectum faciendum, pulchrè pius Aſceta in perſona Chriſti l. 3. de imit. c. 43. ſequentibus verbis indicavit: *Ego ſum, qui humilem in puncto elevo mentem; ut plures æternæ veritatis capiat rationes, quàm ſi quis decem annis in Scholis ſtudiſſet.* Etiterum: *Quidam amando me intimè, didicit divina, & loquebatur mirabilia: plus profecit in relinquendo omnia, quàm in ſtudendo ſubtilia.*

III. Colliget 2. cùm cauſæ creatæ tantò fortiùs agant, quantò meliùs ſunt applicatæ; tantò meliùs autem communiter applicentur, quantò minùs ad alia objecta distrahuntur; eum quoque, qui fructuoſam Theologiæ ſtudio operam Navare decrevit, omnia illa impedimenta, quæ animum quoquo modo diſtrahere poſſunt, ſedulò cavere debere, ut totum ſe huic ſtudio impendere poſſit; hanc etiam ob cauſam ipſe S. Ignatius in ſuis conſtitutionibus cavit, ut ii, qui ſcientiis addiſcendis dant operam, ſpiritualibus etiam exercitiis nimiùm ſeſe occupare non permitterentur, eo quòd experientiâ propriâ didiciſſet, Dœmonem per ejusmodi pias exercitationes fraudulenter ſuggeſtas à neceſſario

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſcientiarum addiſcendarum ſtudio abſtrahrere conſueſ. Huc etiam pertinet, ut dum Theologiæ ſtudioſus operam huic ſtudio vacat, aliis ſcientiis addiſcendis animum non diſtrahat, ſed, ſi quidem, ut in quibusdam Academiis conſuetudo habet, ſecundariam quandam lectionem audire cogatur, ſecundarium quoque tempus eidem impendat. Imò in ipſo etiam Theologiæ ſtudio caveat, ne multorum Authorum curioſa Lectione minùs idoneum ſe faciat ad ſuam ſententiam penetrandam; nam ut bene advertit Seneca ep. 45. qui, quò deſtinat, pervenire vult, unam ſequatur viam, neceſſe eſt, non per multas vagetur; nam contrarium non ire, ſed errare eſt. Certè longâ experientiâ compertum eſt, eos diſcipulos præ reliquis profeciſſe, qui ſolis ſuorum Profeſſorum ſcriptis contenti, in iis bene penetrandis totam ſuam operam collocârunt; neque hoc adeò mirum cuipiam videri debet cùm enim Divina providentia hos eis Magiſtros aſſignârit, hoc ipſo etiam ſua auxilia ad hos potiùs, quàm alios fructuosè audiendos alligabit.

§. III.

De Cauſa materiali Studii.

I. Etiam hæc cauſa latiùs accepta duplex eſt juxta communem Philoſophorum opinionem, ſcilicet materia, in quà recipitur forma, ſeu ex qua componitur compoſitum, & materia, circa quam aliqua ſcientia verſatur. Unde facilè patet, cauſam materialem Studii eſſe ipſum intellectum, in quo recipiuntur Speculationes Theologicæ. Materiam verò circa quam eſſe omnes doctrinas in Theologia tradi ſolitas, circa has enim ritè penetrandas præcipuè occupatur Speculatio Studioſorum Theologiæ.

II. Ex qua doctrina colligitur, animam ſeu intellectum Studioſi Theologiæ eſſe quaſi membranam aut papyrum, in qua Deus conceptus ſuos, quos de rebus creatis habet, deſcribit, dum ad ſpeculationes varias de illis producendas concurrit; unde ſequitur, quòd ſicut magnis Principibus non niſi charta mundiſſima & tennerrima ad ſcribendum offertur; ita DEO quoque anima puriſſima, teneriimaque conſcientiæ ad conceptus Theologicos in ea deſcribendos offer-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſſerri debeat. Nam, ut ipſe Matt. 5. dixit, *beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Cui autem Deus ſe-ipſum non abſcondit, illum etiam creaturæ DEI non effugient, uti rectè Caſſianus diſcurrit. Hinc meritò ſuadetur ſtudioſis, ut ante omnia puritatem animi crebra & religioſa ſacramentorum frequentatione, quotidianâ ac ſeria conſcientiæ diſcuſſione, omniumque peccatorum, & occaſionum fuga procurare & conſervare ſtudeant, certò ſibi perſuadentes, quòd ut Salomon Sap. 1. dixit, *in malevolam animam non introibit Sapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis.*

§. IV.

De cauſa formali Studii.

I. Cauſa formalis Studii alia non eſt, quàm ipſa ſpeculatio; hæc autem ſex potiſſimùm partes, ut rectè fiat, requirit, quas quidam memoriæ causâ ſequenti diſtycho comprehendit:

Scribe bene, auſculta, bene diſcute, quære, duella,
Multa nota prudens, ſic bene doctus eris.

Nam bona *ſcriptio* facilitat relectionem ſcriptorum. *Auſcultatio* erudit: *excuſſio* dubitandi rationes, & quærendi, diſputandique materiam ſuggerit: *interrogatio* illuſtrat: *concertatio* induſtriam acuit, & profectum promovet juxta illud Cajetani dictum: *Circulus* (id eſt, concertatio in plurium concertantium circulo ſeu conventu fieri ſolita) *& calamus*, (id eſt, crebra ſcriptio, quâ quis aliis doctrinas tradit, vel ſuo ſtudiò ſe exercet) *fecerunt me doctum.* Porro ut tantò fuctuoſiùs hæ ſingulæ partes vel induſtriæ obſerventur, proderit breviter indicâſſe, quid circa ſingulas ſit ſpecialiter obſervandum.

II. Primo ergo *Scriptionem* quod attinet, hanc ordinatam, accuratam, & integram eſſe oportet. *Ordinata* erit, ſi non confusè omnia ſcribantur, ſed debita intervalla inter titulos, concluſiones, objectiones, & reſponſiones obſerventur, ut paſſim in libris impreſſis videre eſt. *Accurata* erit, ſi interpunctiones, aliáque ad ortographiam pertinentia exactè obſerventur; quod niſi fiat, turbabitur ſenſus, &

faſti-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

faſtidium non modicum ad Scripta relegenda parietur. *Integra* denique erit, ſi omnia, quæ à Profeſſore dictantur, fideliter excipiantur neque ipſæ etiam citationes tanquam minùs neceſſariæ ommittantur; etſi enim tum, cùm actu diſcutiuntur, modicus earum uſus aut utilitas appareat, ſuo tamen tempore, quando ad ipſos fontes recurrere quis voluerit, magno ſubſidio erunt.

III. Secunda induſtria, ſcilicet *auſcultatio*, diſpoſita, libera, & attenta eſſe debet. *Diſpoſita* erit, ſi ea, quæ in Schola explicanda ſunt, priùs ſtudioſè relegantur; ſic enim ipſa explicatio longè faciliùs fructuoſiùsque intelligetur. *Libera* erit, ſi omnes aliæ curæ, & cogitationes, quæ animum diſtrahere poſſunt, fortiter expellantur, & mens tranquilla atque diſcendi avida ad ſcholam afferatur. *Attenta* erit, ſi non modò animus, aurésque ad verba Profeſſoris excipienda applicentur, ſed idem Profeſſor etiam variis geſtibus utens aſpiciatur, ut Caſilius ſuadet; frequenter enim geſtus plus dicit, quàm verba, uti in Oratoribus videre eſt, qui ſæpe magis perſuadent actione, quàm voce.

IV. Tertia pars, ſcilicet *dicuſſio* ſcriptorum, pia, ſcrupuloſa, ſolida, litigioſa, utilis & diſcreta eſſe debet. *Pia* erit, ſi antè, quàm ad eandem accedatur, pura intentio eliciatur, & tum divinum auxilium, tum Sanctorum Patronorum patrocinium ſedulò imploretur; imò etiam inter ipſam diſcuſſionem mens interdum per pia ſuſpiria ad Deum elevetur; hâc enim ratione primùm quæritur regnum DEI, & Juſtitia ejus atque adeò meritò ſperari poteſt, quòd juxta promiſſum Servatoris etiam omnia auxilia ad profectum neceſſaria ſint adjicienda. *Scrupuloſa* erit, ſi omnes concluſionum, definitionumque particulæ, ſub quibus aliqua doctrina vel diſtinctio latere poteſt, exactè diſcutiantur, & unus Scriptorum locus cum altero conferatur. *Solida* erit, ſiquis primò ſtatum quæſtionis bene intelligere ſtudeat; tum deciſionem quæſtionis ſeu concluſionem accuratè perpendat; poſtea fundamentum & argumentum primarium ſententiæ ſuæ diligenter excutiat, id eſt, ſi probationes Profeſſoris ad Syllogiſmum redigat, & ſingularum præmiſſarum probabilitatem ſeu veritatem hoc vel ſimili modo examinet; quid ſi mihi negetur hæc propoſitio, quomodo probarem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bere eandem vellem ? & ſic etiam ad minorem diſcutien-dam procedat, ita ut nulla propoſito præciſè propter autho-ritatem Profeſſoris credatur, ſed tamdiu ulteriùs probetur, donec ad primum aliquod principium perveniatur, id eſt, ad propoſitionem aliquam per ſe claram, vel ab omnibus con-ceſſam, vel alibi probandam. Huc etiam pertinet, ut re-centis ſcriptis ſecum ipſe converſionem cum fundamento non quidem iisdem verbis, ſed eodem ſenſu, quaſi alteri ean-dem explicare vellet repetat. Item ut ſuis temporibus inte-græ quæſtiones repetantur, hoc vel ſimili modo, ut ab initio quæſtionum inter ſe connexio attendatur: ſubinde una ſe-ctio poſt alteram breviter examinetur iudagando, quid ea præcipuè concludatur, quod potiſſimum illius fundamen-tum ſit, in qua ratione contraria ſententia ſe maximè fun-det, & quomodo illi occurrendum. *Litigioſa* erit excuſſio ... torum, ſi vel ipſe ſibi aliquid objiciat, vel objectiones ... ſcriptis allatas in formam ſyllogiſticam redigat, jurgeát-que; deinde verò ipſe etiam reſpondeat, quærendo primùm ſolutionem proprio ingenio, poſtea verò etiam Solutionem Profeſſoris conſiderando, & cum ſua conferendo, videndó-que, an non aliquâ inſtantiâ, aliáve reſponſione Profeſſo-ris eandem enervare poſſit. Quòd ſi non ſatisfaciant ſibi e-juſmodi reſponſiones, annotare illas poterit, ut paulò pòſt ...tetur. *Utilis* erit diſcuſſio, ſi, poſtquam uni, alterive ar-ticulo ſtuduerit, diſpiciat, quid utilitatis ex eo ad propriam & alienam ſalutem haurire poſſit; quâ ratione Theologi-cas ſpeculationes & veritates ad convincendos Hæreti-cos, inſtruendos Chriſtianos, ſeipſum ad perfectionis & ...um ſtudium, exſtimulandum adhibere poſſit, aut velit. *Moderata* denique erit, ſi nimius in diſcuſſione tali peragen-da ardor temperetur, ipſeque diſcuſſionis labor non facilè ultra duas horas continuetur, & aliquantulo temporis ſpatio intermittatur, ut animus tanto vegetior ad eandem redeat. Huc etiam pertinet, ut talis diſcuſſio utpote totum ſibi ho-minem vendicans non inſtituatur tempore, quod vale-tudini aut Spiritui ſit parùm opportunum, quale foret, ſi ſtatim à prandio aut cœna, aut cùm preces fundendæ, aliá-que exercitia ſpiritualia peragenda ſunt, ſuſciperetur.

V. Quarta induſtria videlicet *interrogatio*, per quam priva-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

privatas conferentias cum Profeſſore, aut etiam Diſcipulis doctioribus intelligo, ſincera, humilis, & fructuoſa eſſe debet. *Sincera* erit, ſi ſincero animo dubia occurrentia proponantur, id eſt, non ut aliorum ſcientia exploretur, aut ut alii quæſtionibus implicatis & fallacibus vexentur, ſed ut dubii propoſiti ſolutio accipiatur. *Humilis* erit, ſi ignorantiam ſuam libenter quis fateatur; ideóque in dubiis ad alios recurrere non erubeſcat; ſed & ipſa reſponſa benigno animo recipiat, etiamſi non undequaque ſatisfaciant. *Fructuoſa* erit, ſi, quæ ex reſponſione aliorum intellecta fuerint, breviter annotentur, præcipuè ſi majoris momenti videbuntur, & in ipſis ſcriptis non continentur.

VI. Quinta induſtria, nempe *concertatio* tam privata, quàm publica, quæ partim in defenſione, partim in oppugnatione conſiſtit, alacris, modeſta, efficax eſſe debet. *Alacris* erit, ſi voce non nimis ſubmiſſa, & timidi animi ſpeciem præſeferente quis defendat, vel argumentetur, ſi que ipſo argumentandi vel defendendi modo fervorem quendam oſtendat, ut certaminis cujusdam ſpeciem habeat diſputatio. *Modeſta* erit, ſi alterius ſermo non interpelletur: ſi caveantur omnes ſerveriores cenſuræ, cavillationes, irriſiones, & verba parùm ædificantia, qualia ſunt, *falſum eſt, abſurdum eſt, toto cœlo errat, nullus unquam hoc ſomniavit &c.* ſi, ubi quis videt, argumentantem vel defendentem progredi non poſſe, non inſultet, ſed, quantùm fieri poteſt, ejus honori conſulat, addendo explicationem argumenti, vel ipſam reſponſionem ſuggerendo. *Efficax* erit, ſi quis ſolidum argumentum & reſponſum, ex quo Auditores aliquid diſcere poſſint, ipsáque doctrina diſputando propoſita, clarior reddatur, afferre ſtudeat. Talia autem argumenta meritò cenſentur, ſi quis vel argumenta in ſcriptis propoſita pro ſua ſententia enervare; vel certè objectiones in iisdem ſcriptis pro contraria ſentontia allatas ampliùs urgere conetur; cùm enim Profeſſores ſupponantur legiſſe Authores contrariæ ſententiæ, corúmque præcipua fundamenta dictâſſe, & ſolviſſe, meritò argumenta, quæ ex talibus objectionibus petuntur, efficaciſſima; & verò etiam pro ipſis dictatis clariùs intelligendis utiliſſima judicantur.

VII. Sexta denique induſtria, *Annotatio* videlicet

pruden-

prudens, diſtincta, & conſtans eſſe debet. *Prudens* erit, ſi non minima quæque annotentur, ſed ea ſolùm, quæ utilia fore ſperantur, qualia ſunt 1. Ignorantiæ; quando ſcilicet aliqui termini, vel modi loquendi non intelliguntur. 2. Dubia, per quæ intelliguntur rationes, quæ contra concluſiones vel reſponſa ad objectiones in ſcriptis allatas occurrunt. 3. Argumenta, quæ inter diſcuſſionem occurrerunt, vel quæ in publicis, privatíſque diſputationibus audita fuerunt, ſi ſingularem efficaciam continere videbuntur. 4. *Reſpon*ſiones digniora, quæ ſub digniorum propoſitione aut argumentatione accepta fuerunt. 5. Ad hanc annotationem etiam referri poſſunt *marginalia*, quibus ſuccus ex ſcriptis extrahitur, & ad memoriam juvandam prope ipſam concluſionem vel objectionem in margine breviter notatur. 6. *Compen*dium quoque, etſi ab aliquibus *diſpendium* vocetur, non omnino contemni debet, ſi ritè fiat, cùm & primaria fundamenta per illud in memoriam revocentur, & magnum ad ... quæſtiones brevi tempore reperendas ſubſidium præbetur. *Diſtincta* erit, ſi non omnia, quæ annotanda ... promiſcuè ſcribantur, ſed certa ſingulis charta deputetur, maximè verò iis, quæ digniora, & ſcitu magis neceſſaria videbuntur; hæc enimquia ſola fortè aſſervabuntur, hoc ... etiam diligentiorem annotationem merentur. *Con*ſtans denique erit annotatio, ſi quis rerum notandarum multitudine, vel difficultate abſterreri ſe non ſinat, ab ... labore; quò enim major eſt labor iſte, hoc major ſuo tempore fructus è rebus notatis reportabitur.

VIII. Atque hæc tandem eſt natura ſpeculationis, ... modus ſolidiſſimus, & optimus in ſtudio Theologiæ proficiendi. Ex quo breviter officium Theologiæ (idem ... proportione etiam de aliis ſcientiis ſublimioribus dictum eſt) ſtudioſi colligi poteſt, ac dici, Theologiæ ſtudioſum eſſe illum, qui circa materias Theologicas ſcribit, & annotat multùm: plùs audit, & meditatur: plurimùm confert, ac diſputat, in quibus officiis præſtandis qui ſe fideliorem exhibuerit, & generosè vicerit, is majorem ... ex labore ſuo fructum reportabit, ut adeò hîc quoque verè locum habeat illud Aſcetæ: *Tantùm proficies, quantum tibi vim intuleris.* Quia tamen in hoc ſtudio non levia

peri-

pericula & tentationes occurrere ſolent, quæ, niſi maturè oc-
curratur, efficere poſſunt, ut plùs damni, quàm commodi
ex tali ſtudio reportetur, ideo ut hæc quoque pericula ca-
ventur, placet ea breviter referre, &, quâ ratione iisdem oc-
currere Theologiæ Studioſus debeat, oſtendere.

§. V.

De periculis in Studio Theologiæ cavendis.

I. Multa quidem ſunt pericula, quæ plerumque ſcien-
tiarum ſublimiorum ſtudio ſunt connexa, ſed quatuor præci-
puè ex illis numerantur, quibus Theologiæ ſtudium tantò
magis eſt obnoxium, quantò magis Theologiæ ſcientia o-
mnes alias utilitates, quà utilitate, quà dignitate ante-
cellit.

II. Primum periculum eſt, ne, quemadmodum Socie-
tas JESU ſuos Studioſos prudenter monet, fervore ſtudiorum
intepeſcat ſolidarum virtutum ſtudium; unde non malè qui-
dam ſtudium literarum lupo, virtutis verò ſtudium agno
comparavit, eò quòd, ſicut agno lupus aſſiduò inſidiatur, ita
ſcientiarum quoque ſtudium, fervorem ac ſtudium virtutum
devorare nitatur. Quare ne ſimile detrimentum Theolo-
giæ Studioſus patiatur, ſequentia tria media adhibeat. 1. Se-
dulò caveat, ne conſueta pietatis & orationis exercitia un-
quam prætextu Studiorum aut omnino intermittat, aut oſci-
tanter, & feſtinanter ſaltem peragat; ſed potiùs certò ſibi
perſuadeat, tantò meliùs ſibi poſtea ſtudendi laborem ſuc-
ceſſurum, quantò accuratiùs præ memorata ſua exercitia ſpi-
ritualia peregerit, omnémque de ſtudiis cogitationem depo-
ſuerit; quem in finem altè memoriæ ſuæ auream illam D.
Bonaventuræ ſententiam in Spec. diſ. c. 7. propoſitam inſcri-
bat: *Scientia, quæ pro virtute deſpicitur, per virtutem po-
ſtmodum meliùs invenitur*; 2. Sæpe perpendat, quàm parùm
proſit ſcientia quæcunque, niſi cum virtute conjungatur, tam
parùm ſcilicet, quàm parùm prodeſt Artifici inſtrumenta ha-
bere optima, & elegantiſſima, ſi uſum eorum neſciat. Un-

mem-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

…veriò illa notatu digniſſima Servatoris ſententia Matt. 16.
…oculos ſemper habenda eſt: *Quid prodeſt homini, ſi uni-*
…ſum mundum (non tantùm perfectiſſimè cognoſcat, ſed et-
…) *lucretur, anima verò ſua detrimentum faciat?* id quod
…ita ſtudiis vacaret, ut in ſpiritu detrimentum patere-
… 3. Pariter bene conſideret, quanti referat virtutem cum
… conjungere; quâ quidem in re Magiſtrum ſe in-
… J. Balthaſer Alvarez Societatis noſtræ Sacerdos præ-
… de quo P. Ludovicus de Ponte c. 29. vit. refert, quòd val-
…natus fuerit perſuadere Studioſis, ut virtutem cum ſcien-
… Spiritum cum literis conjungerent, eò quòd hæc duo ſint
… duæ arbores ſcientiæ & vitæ in paradiſo plantatæ: aut
… duo luminaria Solis & Lunæ, quæ toti Mundo lucent:
…quaſi veſtimentum duplex, quo Mulier fortis domeſticos
…ſus frigus nivium, malitiam ſcilicet & ignorantiam
…ebat; aut quaſi ſpiritus duplex, quem Eliſeus ab Elia
…ente ſibi dari petiit: aut quaſi duæ rotæ, quæ currum
… Dei trahebant; in quibus erat Spiritus vitæ: aut
… duæ ſorores Martha & Maria, quæ mutuò ſe adjuvant,
…tus dat literis authoritatem, efficaciam, & ſecurita-
… Scientia verò virtutem in Dei cognitione acquirenda
…

III. Secundum periculum eſt, Superbiæ & elationis,
…idem quàm facilè oriatur ex Scientiis, jam olim teſta-
… Apoſtolus, dum 1. ad Cor. c. 8. dixit; *Scientia inflat, ca-*
…verò ædificat. Quàm autem ſtulta ſit hæc inflatio, mox
…ntibus verbis oſtendit: *Si quis autem ſe exiſtimat ſcire*
…d (& propter hoc inflatur) *nondum cognoſcit, quemad-*
… oporteat eum ſcire; id eſt, quale de ſcientia judicium
…re debeat, quòd ſcilicet nihil aliud ſit, quàm lumen ali-
… ſole divino acceptum; quis autem non ſtultum judi-
…illum Populum, qui propterea ſuperbiret, quòd ſol illi
…r eſſet, atque adeò copioſius lumen, quàm aliis Gen-
…communicaret? aut hominem illum, qui propterea,
… oculos aliis meliores haberet, extolleretur? Meritò er-
… ejuſmodi tentatione Superbiæ pulſatur, cum S. Augu-
… confeſſ. exclamat: *Infelix homo, qui ſcit illa omnia,*
… neſcit: beatus verò, qui te ſcit, etſi omnia illa neſciat:

qui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

qui verò te & illa novit, non propter illa; ſed propter te ſol…
beatus eſt. Aut certè cum piiſſimo Aſceta dicit lib. 1. …
imit. c. 2. *ſi ſcirem omnia, quæ in mundo ſunt, & non eſſem …*
ritate, quid me iuvaret coram Deo, qui me iudicaturus …
facto? Quantò plùs & meliùs ſcis, tantò gravius iudica…
niſi ſanctiùs vixeris. Noli ergo extolli de ulla arte vel ſcien…
ſed potiùs time de data tibi notitia.

IV. Tertium periculum eſt invidiæ & æmulatio…
quæ non raro ſuboritur in animo eorum, qui alios exce…
in ſcientiis; ſe autem modicum aut nihil proficere …
tant, cui tentationi ut occurrat, inprimis bene perpend…
ctrinam ab eodem pio Aſceta l. 3. c. 22. in hæc verba prop…
tam? *Qui pauciora accepit, contriſtari non debet, nec indig…*
ter ferre, nec ditiori invidere, ſed te potiùs attendere, & …
bonitatem maximè laudare, quod tam affluenter, tam gra…
libenter, ſine perſonarum acceptione, tua munera lar…
Omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu ſcis, …
unicuique expediat; & cur iſte minùs & ille ampliùs …
non noſtrum, ſed tuum eſt diſcernere, apud quem ſingulorum …
finita ſunt merita. Unde *voluntas tua, & amor, hono…*
omnia excedere debet, & plùs eum conſolari, magisque pla…
quàm omnia beneficia ſibi data vel danda. Deinde bene p…
deret, quòd ſcientia & ſimilia dona ſint inſtrumenta d…
xat ad bene operandum ac fructificandum, & homine…
cundùm humanam duntaxat apparentiam aptiorem fac…
ad fructum majorem in Proximi ſalute faciendum, no…
tem apud Deum, qui, ſicut peritus ſcriptor etiam per …
lè præparatum calamum, elegantiorem, quam …
optimum calamum habentes, characterem format, ita pe…
doctum æquè ac doctiſſimum hominem operari poteſt …
tem aliorum. *Unde pro magno reputo beneficio* (inquit cit. T…
mas Cempenſis) *non multa habere, unde exteriùs & ſecund…*
homines laus & gloria apparet, ita ut conſiderata qui pa…
tate & vilitate Perſonæ ſuæ non modò gravamen aut triſt…
vel deiectionem inde non concipiat, ſed potiùs conſolation…
hilaritatem magnam, quia tu Deus pauperes & humiles …
que huic Mundo deſpectos tibi elegiſti in familiares & d…
ſticos.

V. Q…

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

V. Quartum denique periculum eſt inordinatus timor contemptus, ſi quis advertat, ſe non cum ea, quâ ſperabatur, eruditione proficere, aut publicè diſputare. Contra quam tentationem ſic animus præparandus eſt, ut primò ante omnia conſcientiam ſuam in teſtem adhibeat, quâ coram Deo teſtatur ſe omnem, quam poterat & debebat, diligentiam in ſtudio adhibuiſſe, atque adeò apud Deum, cælitéſque tam magnam laudem promeritum fuiſſe, ac illi obtinuerunt, qui magnum in ſtudiis progreſſum, feliciſſimumque in publicis actionibus ſucceſſum ſunt ſortiti. Unde ſibi applicet doctrinam Thomæ Kempenſis in Perſona Chriſti l. 3. c. 41. datam: *Noli tibi attrahere, ſi videas alios honorari, & elevari, te autem deſpici, & humiliari. Erige cor tuum ad me in cœlum, & non contriſtabit te contemptus hominum in terris.* Deinde verò atque etiam perpendat, à prudentibus quoque ſe non contemnendum, utpote qui bene nôrunt, non omnes æquali ingenio pollere, neque tam effectum & ſucceſſum quàm conatum & diligentiam in Studioſo laude dignum eſſe. Quòd imprudentes fortè aliter judicent, tam parùm curandum eſſe, atque ſi cæcus de colore; aut is, qui Pictor non eſt, de picturæ artificio judicare præſumat.